P K
3796
J3
1924
MAIN

Y LIBRARY

Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:28 GMT / https://hdl.handle.net/2027/uc1.b4684484
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

Digitized by Google

Original from
UNIVERSITY OF CALIFORNIA

BERKELEY
LIBRARY
UNIVERSITY OF
CALIFORNIA

Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:28 GMT / https://hdl.handle.net/2027/uc1.b4684484
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

Digitized by Google
Original from
UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Syracuse, N. Y.

No. 655. Regi f 1.—

Serat Kâlidâsâ

inggih serat

Çakuntâlâ.

Kagoebah ing temboeng Djawi sinawoeng
sekar matjapat déning

R. M. KARTADIRDJA.

WEDALAN

BALÉ POESTAKA

(VOLKSLECTUUR)

'ewenangipoen pangarang sinengker, mitoeroet bab 11 Angger ingkang kapatjak ing Staatsblad 1912 No. 600.

Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:28 GMT / https://hdl.handle.net/2027/uc1.b4684484
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

Digitized by Google

Original from
UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Exchange from
Balai Pustaka
11-7-49

SERAT-SERAT BASA DJAWI WEDALAN BALÉ POESTAKA.

Panoembasipoen ḍateng Balé Poestaka ing Weltevreden. Jatra reregènipoen kakintoenna roemijn sarana postwissel. Meling rembours inggih kénging, nanging kedah bajar wragading pangintoen. Ingkang karsa meling, njeboetna serie nomer oetawi namaning serat ingkang kakarsakaken.

Serie No. 1. Peṭikan serat Mahabharata. R. Ng. Djajapoespita. Tj. 2. Dj. 265 k. 8°. . . . . **f 2.—**

Njarijosaken peṭikan serat Mahabharata 3 Parwa, 1 Asramawasana Parwa, 2 Masala Parwa, toewin 3 Prastanika Parwa. Inggih poenika lelampahanipoen para Panḍawa, sabibaring prang bratajoed.

Serat poenika tjarijos saking Inḍoe, saha moerih para maos saged nimbang kawontenan poenika kalijan ingkang katjarijos ing tanah Djawi (lampahan ringgit Poerwa Kalima-taja), temboengipoen: sasisih gantjaranipoen, sasisih kawinipoen.

Boekoe poenika kadjawi adi tjarijosipoen, oegi prasasat panoentoenipoen para ingkang sami marsoedi basa kawi.

Serie No. 51. Pétroek dados ratoe. Tj. 3. L. 12 k. 8°. (Rinengga ing gambar 16 idji). . . . . **f 0,20.**

Serat poenika sadjatosipoen baloengan pakem ringgit Poerwa, lampahan Pétroek dados ratoe, mila oegi nama serat Leloetjon.

Boten namoeng para laré ingkang seneng sanget maos serat poenika, sanadyan tijang sepoeh oegi sami kémawon, djalaran kadjawi kaṭah tjarijos ingkang perloe-perloe toemrap tijang sepoeh, oetawi laré, pantjèn loetjoe sajektos.

Serie No. 59. Pakem Ringgit Poerwa I. Tj. 2. L. 22 k. 8°. (Rinengga ing gambar 9 idji). . . . . **f 0,20.**

Isi tigang lampahan: 1 Srimaha Poenggoeng, 2 Bremana-Bremani toewin 3 Kanoemajasa.

Serie No. 59*a*. Pakem Ringgit Poerwa II. Tj. 2. L. 25 k. 8°. (Rinengga ing gambar 7 idji). . . . . **f 0,20.**

Isi tigang lampahan: 1 Arimba, 2 Palasara toewin 3 Déwa Brata.

Serie No. 59*b*. Pakem Ringgit Poerwa III. Tj. 2. L. 42 k. 8°. (Rinengga ing gambar 9 idji). . . . . **f 0,30.**

Isi tigang lampahan: 1 Narasoma, 2 Bima boengkoes toewin 3 Panḍoe papa.

Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:28 GMT / https://hdl.handle.net/2027/ucl.b4684484
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

PK3796
J3
1924
MAIN

PAMBOEKA.

Pandjenengan manawi kaleres wonten ing wana ageng, kados inggih asring priksa wit-witan ageng-ageng sarta inggil-inggil, poenapamalih djengker-djengker delegipoen, katingalipoen andjedjer inggilipoen ngoengkoeli wit-witan toewin tetoewoehan sanèsipoen; pangipoen kanginan koemrasak mobat-mabit kados baḍé sempal-sempala. Sampoen kerep kémawon katradjang ing prahara sempal pangipoen, éwadéné inggih ladjeng rambah-rambah semi malih ṭoekoel goḍongipoen angrembaka, kados kadamel rerenggan poetjoekipoen ingkang sampoen sepoeh-sepoeh sanget, dados enèm malih déning ketoewoehan goḍong enèm ingkang mangka pasrènipoen. Makaten malih manawi ngèngeti babad kamadjenganipoen satoenggal-toenggaling bangsa, ladjeng soemerep, bilih ing loemahing boemi kita poenika bangsa manoengsa toewin gegolonganing manoengsa asontan-santoen kagentosan ingkang enèm. Ing péranganing boemi ingkang naté kadoenoengan bangsa manoengsa ingkang sampoen inggil kawroeh toewin kagoenanipoen ladjeng sirna kawroeh toewin kagoenanipoen, awit saking sabab warni-warni; éwadéné inggih ladjeng moentjoel wonten bangsa malih ingkang kawroeh toewin kagoenanipoen sampoen langkoeng 3000 taoen sepoehipoen boten saged sirna, malah oepaminipoen kekadjengan ladjeng troeboes malih déning mantepipoen anggèning kanggénan kawroeh toewin kagoenanipoen waoe kanṭi pangadjeng-adjeng babaripoen malih. Bangsa waoe doemoenoeng wonten ing tanah Inḍoe ingkang soeboer sitinipoen, inggih poenika nagari ingkang sampoen-katjarijos ing kala djamanipoen Praboe Iskandar Abdoel Karnèn, inggih Praboe Iskandar Agoeng (Alexander de Groote), panggénan kaélokan, panggénan ngèlmoe patenoengan, panggénan moetyara toewin sesotya, panggénan kawroeh kasardjanan toewin kaadilan.

Sampoen lami sanget djamanipoen nalika Sang prawirèng djoerit ing Maçedonië Praboe Iskandar Agoeng mbeḍah nagari-nagari ing oeroet pinggiring lèpèn Sindhoe (1) toewin lèpèn Gangga (2),

(1) Sindhoe oetawi Sindh, ing temboeng Walandi: Indes.

(2) Sang Praboe Iskandar Agoeng Nata ing Maçedonië, poetranipoen Sang Praboe Philippus apatoetan kalihan Sang poetri Olympios, kababaraken kala ing taoen 356 ing sadèrèngipoen taoen Ngisa, sédanipoen ing taoen 323 oegi ing sadèrèngipoen taoen Ngisa. Ing taoen 325 ing sadèrèngipoen taoen Ngisa, Sang Praboe neloekaken nagari-nagari ing saoeroeting lèpèn Sindhoe sarta lèpèn Gangga.

Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:28 GMT / https://hdl.handle.net/2027/uc1.b4684484
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

sarta sampoen lami sanget djamanipoen, malah mèh kesoepèn nalikanipoen Sang Praboe Iskandar Abdoel Karnèn ngedoem djarahanipoen ḍateng para ingkang nggentosi ing kaprabon Nata.

Bangsa ingkang ageng-ageng sami sirna dados alit, gentos nagari-nagari ingkang koewasa sanèsipoen, ngatingalaken genging pangoewasanipoen, temahan inggih sirna leboer pangoewasanipoen, inggih ladjeng wonten bangsa énggal ingkang sampoen kanṭi kawroeh toewin tatatjara ingkang saé, angenggèni ing djoegroeganing tilaran kina waoe agentos-gentos, satoenggilipoen sirna, sanèsipoen mantjoengoel; éwadéné bangsa Inḍoe taksih saged nahan pandoewanipoen mangsa-kala, sanadyan oepaminipoen ing wana-wana satjelaking lèpèn Djamoena kalihan lèpèn Gangga katempoeh ing prahara sinḍoeng riwoet aliwawar, soeprandéné wit witanipoen inggih meksa saged troeboes asemi malih.

Para moerka pangrajoet bangsa Arab ingkang tansah ngoembar angkaraning boedi, toewin gegolonganing bangsa Mongool ingkang alampah djarag-rajah sami anglebeti nagari-nagari ing Inḍoestan, saha neloekaken tetijang ngrikoe sabagéan, kaenḍih sarta ladjeng pinaréntah kalihan kentjeng saha kereng, poenapamalih awit saking tjoepeting boedinipoen para pangrèh bangsa Islam, kawroeh toewin kagoenan Inḍoe kasirnakaken, mangka saweg megar-megaripoen; éwadéné poendi warnining kaloehoeran sarta kamoeljanipoen bangsa Islam ingkang ngerèhaken ingrikoe, poendi warnining karatonipoen bangsa Mongool? poenapa taksih loeloes doemoegi sapoenika? Nagarinipoen Ratoe Islam ingkang ngerèhaken ing Inḍoestan, kiṭanipoen ing Mongool, djinarahrajah ing mengsah, ṭoeroenipoen Ratoe Islam ingkang wekasan ndoemoegèkaken gesangipoen wonten ing pamboetjalan, temahan tjoepet lelampahanipoen.

Makaten malih bangsa warni-warni ingkang kendel-kendel saking kilèn, sami nḍatengi ing Inḍoestan, déning kepéngin sanget ḍateng kasoegihanipoen pamedaling siti ing tanah waoe. Tetijang palajaran waoe ladjeng sami ngedegaken kantor padagangan, sarta nglempakaken kasilipoen majoeta-joeta; sawatawis — boten namoeng satoenggal kalih — manawi boten saged kasil kanianipoen ladjeng mangoen perang nḍjarah-rajah, sarta ingkang nḍeḍateng waoe sami djor-djoran kalihan ingkang sami nḍatengi, temahan perang memengsahan rebat kasiling kanijatanipoen. Ing woesana wonten sawatawis ingkang ladjeng kawon kepeksa késah saking Inḍoestan tanpa wangsoel malih. Wonten malih sawatawis ingkang boten angsal-angsalan kaṭah, namoeng angsal bawah ingrika-ngrika ingkang boten sapintena agengipoen, kados namoeng minangka tetilasing djaja-kawidjajanipoen toewin tabeting panindak angkara moerka.

Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:28 GMT / https://hdl.handle.net/2027/ucl.b4684484
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Salah satoenggaling bangsa ingkang ndedateng waoe ngantos saged ngendih maroe, tandingipoen ingkang sami ngoepados kasil wonten ing Indoestan, sarta ngantos saged damel apesipoen para Ratoe ingrikoe: itjal daja kamardikanipoen, malah sasampoenipoen Sang Radja Poetri Victoria ing nagari Inggris noenggilaken tilas bawahipoen koempeni Inggris ing tanah wétan, minangka panoenggilaning sesotya rerengganing makoetanipoen Sang Radja Poetri, sadaja tetijang siti bandjar pandjang ing Indija: ngidep dateng papréntahan Inggris; éwadéné papréntahan Inggris kénging dipoen wastani damel saé dateng bangsa Indoe, awit ing sadèrèngipoen kawengkoe dateng papréntahan Inggris, ing Indoestan prasasat tanpa tentrem, kadjawi saking katah toewoehing reresah, inggih oegi saking toewoehing peperangan memengsahan kalihan bangsanipoen pijambak. Mila tetijang Indoe saged ngraosaken pijambak menggah agenging soepangatipoen kagoenan pangrèhing bangsa Kristen dateng tetijang ing satlatahipoen tanah Indoestan sadaja. Menggah panindaking kaoetamènipoen nagari Inggris ingkang noehoni poenika, sanadyan nagari Inggris satengah roemaos satengah boten, éwadéné kita inggih sampoen soemerep pijambak, bilih katah sanget kaoetamènipoen nagari Inggris, inggih poenika satoenggaling bangsa pangrajoet ingkang ndedateng, teka malah njebar kaoetamèn toemrap dateng nagari ingkang rinajoed; pramila pantes kémawon kita pèngeti malih namanipoen, inggih poenika pangangkah tjaroebipoen dados satoenggal tanah wétan kalihan kilèn.

Bangsa Europa ingkang wiwit abad kaping 15 dedoenoeng wonten ing Indija, sawangipoen kados boten gadah raos kepéngin ngoedi kawroehipoen bangsa Indija ingkang lebet-lebet, boten ngemoengaken kawroeh ingkang tjètèk-tjètjèk kémawon. Menggah soengkanipoen waoe poenapa djalaran saking gegajoetan kalihan kawroeh kridaning pradja ingkang makéwedi, temahan tjoepet kawroehipoen, wekasan pikantoekipoen namoeng angsal oendoeh-oendoehan wowohan ingkang getir raosipoen. Poenapa kapagol saking nalar sanèsipoen? Kados poenika kémawon sampoen tjekap kanggé antjer-antjer sababing soengkanipoen waoe, déné kaboedoanipoen inggih sami kémawon kalihan soengkanipoen. Inggih makaten-makatena, tetijang Europa ingkang dedoenoeng ing tanah Indija kala ing wekasanipoen abad ingkang kaping 15 ing taoen Ngisa, gadah panginten manawi sampoen tjekap seserepanipoen dateng wewatakan sarta inggiling seserepanipoen tetijang ing Indija, ingkang sajektosipoen boten sami menggah ing wewatakan saha kamadjenganing seserepan waoe. Poenapa malih ladjeng gadah panginten, manawi nitik saking kamadjenganipoen bangsa wétan, inggih poenika bangsa Azië dateng kawroeh kagoenan, kaanggep ing poendi-poendi sami kémawon; temahan ladjeng gadah panginten manawi bangsa

Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:28 GMT / https://hdl.handle.net/2027/ucl.b4684484
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Azië waoe boten saged doemoegi angoedi ḍateng inḍaking seserepan sanèsipoen malih. Tetijang Europa ing djaman samanten wonten ing Indija ngadjeng (Voor-Indië) sampoen manggih gegolonganing bangsa ingkang sampoen mawi tata, ananging tetijang Europa waoe sami boten patos ngopèni oetawi boten patos merdoeli ḍateng kawroeh wewatekan saha aloesing beboedènipoen tetijang Azië. Pramila tetijang ing Azië inggih boten saged kalebetan ing wewarah kamadjenganing kawroeh kagoenan ing tanah kilèn, inggih poenika tanah Europa. Saweg abad ingkang wekasan poenika kémawon begdjanipoen wonten satoenggiling tijang Inggris nama William Jones, ingkang nggatosaken ḍateng kawroeh kawontenanipoen tetijang Inḍoe ing djaman kina, sarana kala ing taoen Ngisa 1784 ngedegakan pagoejoeban angrembag kawroeh toewin kagoenanipoen tetijang bangsa Azië (Aziatisch Genootschap), poenapamalih awit saking pamertalipoen ingkang linangkoeng serat ringgit lampahan *Çakuntâlâ* oetawi *Sesoepé ingkang ndrawasi,* toewan William Jones ladjeng saged angsal wewaton sarta margi pamarsoedinipoen ḍateng basa Sanskrit wonten ing tanah Europa, éwadéné ingriki dédé papanipoen menggah lelabetanipoen toewan William Jones ḍateng kaperloeaning kawroeh sarta ḍateng bangsa Inḍoe toemrap bangsa Inggris waoe koela anḍarna sadaja.

Toewan William Jones poenika satoenggiling ahli pangadilan ingkang kaṭah kasagedanipoen sarta tresna ḍateng sesaminipoen manoengsa.

Poenapamalih ingriki inggih boten perloe nggantjaraken bab kamadjenganing pamarsoedinipoen kawroeh basa Sanskrit [1]).

Tetijang Inḍoe mastani awakipoen pijambak bangsa Arja (Ariërs) inggih poenika kalebet golonganing bangsa pangipoen bangsa Inḍo-Djerman (Inḍo-Germaansch) ingkang ngenggèni ing sabagéaning tanah Europa ingkang ageng pijambak; malah ing abad ingkang kantoen-kantoen saselot-selotipoen sampoen pentjar wonten ing tanah Amerika sarta ing Australië. Ingadjeng sasampoenipoen bangsa Arja nilar siti padoenoenganipoen, inggih poenika paredènipoen tanah Azië, ladjeng mlebet saking lèr kilèn ḍateng Indija, watawis 1500 taoen ing sadèrèngipoen taoen Ngisa ladjeng ngenggèni pasitèn ngaré ingkang eloh ing tanah Pandjap; wonten ingrikoe bangsa Arja angroempaka serat soetji Veda sinawoeng sekar, wonten ing Pandjap pangoewasanipoen bangsa Arja sangsaja ageng, saking Pandjap pangoewasanipoen ngelar mangétan, tetijangipoen siti kinoeja-koeja oetawi kateloekaken kadosdéné pakartining panoenggilanipoen bangsa ing djaman ingkang kantoen-kantoen, inggih poenika bangsa Inggris, ingkang

[1]) Bab poenika sampoen kaseboet ing Indische Skizzen anggitanipoen toewan A. Weber.

Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:28 GMT / https://hdl.handle.net/2027/ucl.b4684484
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

oegi ngoeja-oeja oetawi neloek-neloekaken tetijang koelit abrit ing Amerika sarta ndesek bangsa waoe. Éwadéné bangsa Arja boten naté saged kasembadan mbawahaken tanah bandjar pandjang ing Indoe; pramila doemoegi sapriki mèh sadaja tanah Indoestan ingkang sisih kidoel inggih poenika ing Dekkhan: inggih taksih dipoen enggèni tetijang bangsa kina, ingkang dipoen wastani bangsa Dravidi (Dravidische bevolking), déné bangsa Indoe ingkang teloek dateng bangsa Arja waoe kadjawi saking adeging pedang, oegi raket saking déning kawon ing pangawikan; para bangsa Arja oegi ladjeng ngedegaken jejasan toemraping agami toewin toemraping kaperloeanipoen ingakatah wonten ing Dekkhan, makaten malih pranatan-pranatanipoen. Ing nalikanipoen para resi ing agami Boeda sami mentjaraken piwoelang agami énggal ngantos tebih medal saking kikising tanah Indija ngadjeng, malah inggih ngantos doemoegi ing tanah Indija wingking, ing Tibèt, ing nagari Tjina toewin Djepan, tetijangipoen sami kalebetan piwoelang agami Boeda. Manawi nitik kawontenanipoen ing tanah Djawi toewin ing kapoeloan Soenda inggih kadederan widjining kawroeh toewin kagoenan saking bangsa Arja, dados boten nggoemoenaken bilih ing satlatahing tanah Azië ingkang kidoel wétan katah oetawi sakedik taksih wonten tapak-tilasipoen kawroeh toewin kagoenan Indoe. Kamadjenganing kawroeh toewin kagoenan Indoe waoe pentjaripoen noemrapi kasaénan dateng nagari-nagari ing Azië ingkang kasrambah ing nalika samanten, oetawi malih sampoen sapinten kémawon laminipoen anggèning tetijang bangsa Arja kapepetan pasrawoenganinpoen kalihan golonganing bangsanipoen noenggil trahing tanah Europa, milanipoen menggah ing paraéan, wewatekan, ing basa toewin kasoesastranipoen, boten pisan-pisan wonten titikipoen bilih taksih noenggil trahing sabangsa kalihan tetijang Europa. Menggah ingkang perloe katalitii poenika sababipoen déné basa Arja ing djaman poenika teka kandahaken saking basa Sanskrit, saèmper temboeng-temboeng Itali inggih kandahaken saking temboeng-temboeng Latin. Makaten malih perloe oegi kasoemerepan bab kasoesastranipoen bangsa Arja déné reroempakanipoen ingkang sinawoeng ing sekar toemrap pangrengganipoen para wirotama, poenapamalih tjetjrijosan Indoe bab lelampahan ingkang ngeres-ngeres teka doemadakan wonten titikipoen sami kalihan tataning reroempakan bab ingkang kaseboet inginggil dedamelanipoen bangsa Indo Germanen sanèsipoen, samining tjara tatanipoen reroempakan waoe doemadakan, ananging kita ladjeng saged mastani, manawi ingkang makaten poenika loegoenipoen dados pratjihna éwoning noenggil pikadjengan toewin raos. Loegoening tjarijos lelampahan ingkang ngeres-eresi jektosipoen boten saged toeloes waradin dateng ing poendi-poendi, sagedipoen lestantoen namoeng wonten ing panggénan, ingkang tijangipoen sampoen

Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:28 GMT / https://hdl.handle.net/2027/uc1.b4684484
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

inggil kawroehipoen ḍateng tata-tjara ingkang aloes. Tijang gesang boten namoeng kedah nanggoelang ḍateng pakartining boedi awon, ingkang langkoeng banter pandoewanipoen moerih njelakaken boedi karahajon. Ananging kita inggih kedah pawitan santosa ing manah sarta soegih pamanggih lelampahaning agesang, soepados saged ngakeni, bilih saḍéngahing krekat kita pijambak ingkang baḍé ndoewa ḍateng pikadjengan ingkang limrah, poenapa dadosing lelampahan waoe kaanggep saking dajaning pepesṭèn ingkang boten kénging boten, poenapa saking wewaton kawroeh adab, ingkang pepoentonipoen ndadosaken tiwas oetawi kawiranganipoen ingkang nerak.

Tjarijos lelampahan Indoe ingkang ngeres poenika mitoeroet dedongéngan, asalipoen saking peparinging Déwa, inggih poenika wangsitipoen Baṭara Brahma ḍateng Sang Barata, ingkang langkoeng soetji ing boedi pakartinipoen. Jèn makaten sampoen tetéla sanget bilih tjarijos waoe linoehoeraken déning bangsa Indoe, ananging menggah jakinipoen, asalipoen sarta dadosipoen tjarijos ringgit ingkang mawi rinengga ing sekar waoe dèrèng wonten ingkang saged nerangaken, boten langka bilih tjaraning pangroempaka sarta tataning lelampahan ringgit tijang Indoe waoe menḍet toelaḍa saking serat-serat lampahan ringgit tijang (tooneel) ijasanipoen tijang Joenani (Griek), malah salah satoenggaling ahli basa Sanskrit ingkang sampoen misoewoer, amastani bilih panginten ingkang kaseboet inginggil poenika leresipoen, ananging manawi sampoen kasoemerepan ingkang sajektos, bilih tataning pangroempaka lelampahan ringgitipoen tijang bangsa Indoe poenika sami, déné tataning lelampahan ringgitipoen tijang bangsa Joenani poenika boten sami, panginten kados ingkang kaseboet inginggil waoe teka boten tjondong. Tjarijos lelampahan Indoe ingkang mawi enges, oetawi ngeres-eresi manah poenika tatanipoen pangroempaka mijambaki, tjotjog kalihan kawontenaning tjaranipoen bangsa Indoe pijambak, boten pisan-pisan ketingal bilih tjarijos waoe asalipoen teḍakan saking kawroehipoen bangsa sanès, malah inggih sampoen plek satata-tjaraning bangsa Indoe balaka; poenapamalih inggih boten kénging katamtokaken kala ing djaman poenapa wontenipoen serat tjarijos ingkang ngeres waoe, sarta kadospoendi kadadosanipoen. Sadaja serat-serat Indoe tjarijos lelampahan ingkang ngeres-ngeres, sarta ingkang sampoen kasoemerepan déning bangsa Europa oeroet sepoehipoen, ingkang sepoeh pijambak wontenipoen saweg kalih atoesan taoen ing sasampoenipoen taoen Ngisa. Pramila serat tjarijos lelampahan ingkang ngeres, sarta ingkang sinawoeng ing sekar waoe kénging kaanggep dédé wedalan ingkang roemijin pijambak, saged oegi wedalipoen anggitan tjarijos ringgit tijang Indoe, ingkang kawedalaken ing tooneel, sampoen wonten ing djaman ingkang kantoen kémawon.

Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:28 GMT / https://hdl.handle.net/2027/uc1.b4684484
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Inggih leres, bilih tjarijos ringgit tijang Indoe kina boten doemoegi ing bangsa Europa sadaja, awit tjatjahipoen boten naté langkoeng saking soewidak, mangka ingkang sawatawis namoeng saking pèngetan sakedik-sakedik kémawon, awit saking poenika saèstoenipoen boten pisan-pisan saged nerangaken, bilih kawontenaning anggitan Indoe ingkang mawi sekar, ingkang asalipoen saking djaman kina, namoeng wonten woloelikoer warni ingkang dapoer lampahan ringgit tijang (tooneel). Dapoeripoen serat-serat anggitan mawi sekar ingkang kalampahaken ing tooneel ing tanah Europa poenika: lampahan ingkang ngemoe prihatos, lampahan ingkang ngemoe bingah, lampah ballet, inggih poenika dangsah èstri oetawi djaler katah wonten ing tooneel, lampahan ingkang mawi kasangsaran (melodrama), lampahan leloetjon (de klucht), lampahan ingkang sawatawis kasar, ingkang dados kasenenganipoen tetijang alit (vaudeville) sapanoenggilanipoen. Satoenggal-toenggaling dapoer lampahan waoe ing Indoe wonten pepandinganipoen, menggah kawontenanipoen poenika koela tjarijosna sadaja, koela koewatos bokmanawi damel bosenipoen ingkang maos, déning kekatahen rerontjènipoen, ingkang kepéngin soemerep bab poenika langkoeng terang malih, prajogi maosa serat: Specimens of the Hindu Theatre," ijasanipoen Proffessor Wilson, sarerontjènipoen bab tooneel Indoe sampoen kaandaraken ing boekoe waoe sadaja. Déné bab kawontenanipoen ingkang katjarijosaken déning Sang sardjana Wilson wontening serat waoe, pangraosipoen ingkang nganggit serat poenika, kados-kados boten wonten ingkang perloe katjarijosaken wonten ingriki mangka wewahanipoen serat poenika; menggah ingkang langkoeng perloe katjarijosaken wonten ingriki poenika namoeng bab kawontenanipoen ringgit tijang, ingkang ing basa Indoe kawastanan: nâtaka. Déné ingkang badé kanggé tjarijos wonten ingriki poenika salah satoenggiling tjarijos nâtaka ingkang dipoen wastani tjarijos: Çakuntâlâ.

Tjarijos ingkang kadapoer kados ringgit tijang (tooneelspel oetawi nâtaka) poenika sami-sami tjarijos Indoe ingkang damel enges oetawi ngenesing manah kalebet saé pijambak, salah satoenggalipoen serat-serat ingkang kalebet saé waoe serat tjarijos Çakuntâlâ, ingkang oegi kadapoer kados tjarijos ringgit tijang (tooneel). Menggah soeraosipoen serat waoe karaos ing manah sajektos, poenapamalih damel welasing manahipoen ingkang sami ningali dateng lelampahaning ringgit waoe, déné tetijangipoen ingkang dados lelampahan wonten ing serat waoe poenika bangsa loehoer oetawi linangkoeng, kados ta: para Ratoe, para Déwa, toewin para satengah Déwa. Ingkang makaten waoe nandakaken bilih kawontenaning tjarijos poenika ingkang perloe pepiridan saking kawroeh agami oetawi tjarijos ing djaman kina, dados boten pisan-pisan manawi namoeng anggitan kémawon;

Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:28 GMT / https://hdl.handle.net/2027/uc1.b4684484
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

poenapamalih bab lampahing prakawis katresnan sarta kawanteran poenika inggih namoeng loegoe ing sawantahipoen kémawon. Tjekakipoen tjarijos lelampahan ringgit ingkang dipoen wastani: nâtaka, poenika sampoen pantes kémawon kasamèkaken kalihan kawontenaning tjarijos ingkang ngeres-eresi manah ingkang kalampahaken ing tooneel satjaranipoen bangsa Europa, sanadyan oegi wonten gèsèhipoen kalihan loegoenipoen lampahan tooneel ingkang ngeres-eresi manah satjaranipoen kawroeh Europa, sabab toemraping tooneel Indoe boten mawi katerangaken ingkang wéla-wéla prakawis pokipoen ingkang ngeres-eresi manah waoe, amargi tjaranipoen kawroeh tooneel Indoe boten ngéngingaken, menggah pandjangipoen lelampahan sontan santoen, awit gangsal ngantos sadasa lampahan, lahiripoen lampahan: nâtaka, poenika tatanipoen boten béda kalihan lampahan ringgit ing tooneel Indoe sanèsipoen, toemindaking lampahan sami kémawon tatanipoen, wiwitipoen djedjer mawi binoekanan ing poedjian, inggih poenika ingkang winastan: nândi. Menggah soeraosipoen: nândi, poenika nenoewoen sihing Déwa aparinga wiloedjeng dateng para ingkang sami ningali. Sarampoenging nândi ladjeng wiwit amboekani lampahan ingkang badé kalampahaken, inggih poenika pangagenging ringgit tijang oetawi pangoeroesipoen, mawi wawan ginem roemijin kalihan salah-satoenggaling tijang ingkang dados ringgit bab pamilihing lampahan ingkang badé kalampahaken, makaten malih pangageng oetawi pangoeroesing ringgit tijang inggih mawi medaraken kawontenaning lampahan sawatawis ingkang kaanggep perloe kasoemerepan roemijin dateng para ningali, malah ngantos sawatawis dangoe pamedaripoen, kaangkah sageda para ningali ladjeng saged mangertos dateng lampahan ingkang badé kawedalaken, bokmanawi menggahing djaman sapoenika ingkang kawedaraken waoe programmaning ringgit, kaotipoen ing djaman samangké programma poenika rinipta ing serat, kala ing djaman kina kawedaraken kalihan lésan déning pangageng oetawi pangoeroesing ringgit tijang. Kadjawi tjekakaning lampahan, kawontenanipoen ingkang nganggit inggih asring toemoet kawedaraken, kados minangka beboeka. Adatipoen pangageng oetawi pangoeroesipoen ringgit tijang boten naté kantoen, tamtoe mawi medaraken panedanipoen pangapoenten ing sakatahing kalepatan (captatio benevolentiae) toewin neda pandjoeroeng pamoedji wiloedjeng dateng para ningali, sarta saben badé miwiti djedjer mawi mastani namanipoen ingkang dados pokoking djedjer, minangka panoetoeping pamedaripoen kanda waoe, kadosdéné ingkang toemrap ing lampahan tjarijos: Çakuntâlâ, moendoeripoen pangagenging ringgit tijang saking tooneel inggih sasampoenipoen medaraken, bilih Sang Ratoe Dushyanta mboedjoeng sangsam badé medali ing tooneel. Sinten ingkang sampoen naté maos: Faust, anggitanipoen Göthe

Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:28 GMT / https://hdl.handle.net/2027/uc1.b4684484
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

oetawi kerep oegi sinerat: Goethe (Johann Wolfgang von Göthe), inggih poenika poedjangga ingkang ageng pijambak ing nagari Duitschland, sarta satoenggaling sardjana soedjana ingkang linangkoeng, kita kados inggih kèngetan menggahing kalangkoenganipoen Sang nawoeng kriḍa Göthe anggènipoen njangkok pamboekaning lampahan ringgit Inḍoe katoemrapaken ing anggitanipoen tjarijos Faust waoe sarana kaéwahan, ingkang ladjeng saged roentoet maṭis ing pambangoenipoen.

Manawi pamboekaning lampahan boten goemantoeng babarpisan ḍateng pokoking lelampahanipoen, poenika boten kénging kasami kalihan ingkang toemrap ing seselaning lampahan ingkang asring katambâhaken wonten ing saantawisipoen loegoening lampahan; menggah seselan poenika perloenipoen kanggé njoemerepaken ḍateng ingkang mirengaken, bab nalar ingkang kalampahan ing wektoe saantawising kalampahanipoen lampahan kalih lampah, seselaning lampahan ingkang kados makaten, ingkang oegi pinanggih toelaḍanipoen wonten ing tjarijos Çakuntâlâ, poenika oegi kénging kaanggep mangka pamboekaning lampahan ingkang baḍé kalampahaken, éwadéné tetijangipoen ingkang dados lelampahan wonten ing pamboekaning lampahan, kedah sesangkoetan oetawi magepokan kalihan lampahan ingkang pokok. Samangké perloe oegi katjarijosaken, manawi toemindaking lelampahan waoe kedah toemroentoen ing saselot-selotipoen tetoeroetan, sarta sadaja nalar reroewedan inggih kedah medal saking pokok satoenggal, kados ingkang kalebet ing bebasan Inḍoe: kadosdéné tetoewoehan medal saking widjinipoen, ing poengkasaning tjarijosipoen sadaja lelampahan mawi panoetoep temboeng pamoedji berkah karahaidjan.

Menggah ingkang kaanggep dados kawadjibanipoen panindak ringgit tijang ing Inḍoe, inggih poenika tooneel Inḍoe, poenika panindaking lelampahan boten kénging boten kedah sampoen ngantos njebal saking loegoening lelampahan ingkang toemrap ing agesang, ing éwah-gingsiripoen sarta ing kosok wangsoelipoen, sanadyan kaṭah keḍik mawi rinengga, inggih poenika lelampahan ing ringgit kedah kénginga kanggé tepa toelaḍa lelampahaning agesang, sanadyan kaṭah oetawi sakeḍik mawi rerenggan, kados oepaminipoen lelampahan ing alam donja poenika nalar jektosan, ḍat njat sesembranan, kasenengan toewin kasoesahan, adjeg gilir goemantos; para djoeroe anggit inggih oegi ladjeng menḍet saking kawontenaning gilir-goemantosing lelampahan ingkang toemrap ing agesang waoe kanggé ing anggitanipoen. Awit saking poenika pramila sanadyan toemrap ing tjarijos lampahan ingkang jektosan, inggih asring boten nilar sesembranan toewin leloetjon, ing bab poenika ketingal tetéla, bilih toemraping lelampahan Inḍoe ingkang ngeres-ngeres, sami kalihan ingkang toemrap ing lampahan ingkang ngeres-ngeres dedamel-

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA
Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:28 GMT / https://hdl.handle.net/2027/uc1.b4684484
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

anipoen pangarang bangsa Inggris oetawi Sepanjol, katingalipoen tetéla sami waoe, boten namoeng saking samining pikadjenganipoen kémawon, malah ingkang katingal ing kaṭah ngantos tetéla sanget saminipoen, poenika ing bab panganggénipoen leloetjon, kados ta: ing ringgitipoen tijang, inggih poenika tooneelipoen bangsa Inḍoe nganggé leloetjon poenakawan goelang-goelang oetawi Vidûshaka, ing tooneelipoen bangsa Inggris ingkang sami panindaking wedalipoen poenika fool, ing tooneelipoen bangsa Sepanjol dipoen wastani gracioso. Vidûshaka poenika medalipoen ing poendi-poendi tooneel kaḍapoer kadosdéné satoenggaling warganipoen bangsa brahmana, sarta toemrapipoen bangsa Inḍoe kawitjal ḍateng golonganing tetijang ingkang kawitjal inggil daradjadipoen toewin ageng kadjèn-kèringanipoen; éwadéné para goelang-goelang waoe, awit saking bektanipoen wewatekan ingkang kinaot poenika boten katoemrapaken ḍateng kaperloean sanèsipoen, kadjawi namoeng kanggé ngangkah sakétjaning gesangipoen kasenengan déning para ageng ing donja. Wateking goelang-goelang poenika lahir batos barès, kléwa-kléwa kemba, ananging kadoenoengan manah loma, lilan, ing salaminipoen bingar in manahipoen anggèning tansah dados leloetjon sarta panjengès ḍateng pangajomanipoen, sarana panandoeking sesembrananipoen goelang-goelang poenika saged damel rena oetawi ngwedalaken èseming pangajomanipoen waoe bilih pinoedjoe prihatos sarta soesahipoen boten saged birat, déné leloetjonipoen ingkang kapandoekaken poenika boten mesṭi aloes, malah panandoeking leloetjon saged kasoemerepan, bilih kesangeten anggènipoen baḍé nggaota saking loetjoenipoen waoe. Poenapamalih kamardikaning patrap ingkang namoeng kadarbé ḍateng para goelang-goelang poenika asring kekaṭahen, sarta boten pantes. Éwadéné inggih sampoen soepé, bilih goelang-goelang poenika asalipoen bangsa brahmana, sami kalihan asalipoen ingkang ngajomi awakipoen, malah manawi goelang-goelang waoe kalebet ḍateng golonganipoen bangsa satrija, dradjading golonganipoen asring langkoeng inggil tinimbang ingkang ngajomi. Kadjawi poenika Vidûsaka oetawi goelang-goelang waoe inggih kaṭah saénipoen, déning saéning manah sarta asih loeloet kanṭi setya-toehoe ḍateng ingkang ngajomi; menggah goelang-goelang oetawi leloetjon ingkang saged damel agenging wetengipoen pijambak, tanpa mawi ngrembag ḍateng raosing kanikmatanipoen manah, sarta ingkang dados kantja pasrawoenganipoen ingkang ngajomi ing salebetipoen ingkang ngajomi waoe saweg manggih kabegdjan redja gesangipoen, sanadyan anggènipoen njarawoengi inggih boten tilar pangangkah ingkang noemrapi ḍateng pigoenanipoen pijambak, éwadéné manawi ingkang ngajomi pinoedjoe manggih kasangsaran, goelang-goelang oetawi Vidûsaka inggih dados mitra satoehoe, ngatingalaken lelabeting pawongmitran, malah inggih poeroen nglabeti pangajomanipoen sarana

Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:28 GMT / https://hdl.handle.net/2027/ucl.b4684484
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

ngetohaken badanipoen. Ingkang makaten poenika kalebet wewilisaning wewatekan saé toemraping bangsa Indoe, déné saged dados tanda oetamining kawroehipoen bangsa Indoe dateng prakawis awon saéning lampah ing alam donja.

Ing salah satoenggaling tjarijos Indoe, ingkang linangkoeng pijambak, bab prakawis enges, oetawi ingkang ngeres-ngeresi manah, nama Mricchakatika, inggih poenika karéta lempoeng alit, wonten tetoeladanipoen bab kawontenaning satoenggalipoen goelang goelang ingkang nglabeti sanget dateng bendaranipoen, ngantos ngeres eresi manah menggah genging kasoesetyanipoen, ing nalika bendaranipoen kaoekoem kisas, djalaran pandakwa palsoe, goelang-goelangipoen anglabeti sarana ngetohaken gesangipoen pijambak, goelang-goelang ingkang katjarijosaken poenika kalebet ing sisihanipoen goelang-goelang ingkang kawrat ing tjarijos: Koning Lear, anggitanipoen Shakespear, menggahing kaoetamenipoen.

Manawi tondak-tandoekipoen Vidûsaka ingkang kawrat ing serat tjarijos Çakuntâlâ poenika boten katingal wonten tandanipoen roemaket ingkang nglelangkoengi, poenika namoeng djalaran saking boten kaleresan kalihan toedjoening mangsa-kalanipoen kémawon, déné loegoening wewatekanipoen teka inggih sami kémawon kalihan panoenggilanipoen goelang-goelang ingkang kanggé ing ringgit tijang Indoe sanèsipoen.

Kadjawi bab prakawis samining pikadjengan ing toemrapipoen tjarijos enges dedamelanipoen para djoeroe ngarang bangsa Inggris akalihan serat-serat enges ijasanipoen tetijang Indoe, poenika taksih wonten wewatekan ingkang noenggil pikadjengan toemraping serat-serat enges anggitan Inggris akalihan anggitan Indoe, inggih poenika karang-karangan tjarijos enges anggitanipoen bangsa kalih waoe asring wonten ingkang kadapoer tjarijos mawi sekar oetawi kidoeng, wonten ingkang kadamel tjarijos gantjaran. Tjarijos ingkang woedjoed sapotjapan, poenika kadapoer gantjaran, déné samangsa mawi pangrembag memet, oetawi mawi nggepok ingkang mawi raos pasemon, parikan, sapanoenggilanipoen, tjarijos gantjaran waoe kasantoenan kidoeng oetawi mawi sekar.

Ingkang nganggit ing temboeng Walandi,

Dr. H. KERN.

Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:28 GMT / https://hdl.handle.net/2027/uc1.b4684484
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

PÈNGET.

Pamboekanipoen ingkang minoelja Sang sardjana Dr. Kern, namoeng koela djoegag doemoegi samanten, djalaran ing saladjengipoen namoeng bab prakawis ingkang magepokan kalihan kawroeh kasoesastran sarta temboeng-temboeng Sanskrit toewin temboeng Indoe, ingkang koela rembag kirang perloe kanggénipoen dateng para ingkang boten marsoedi ing seserepan waoe, toemrapipoen ing akatah mindak tiwas namoeng dipoen langkoengi kémawon pamaosipoen, awit taksih awis sanget bangsa kita Djawi ingkang marsoedi dateng kawroeh ingkang kaseboet inginggil.

Awit saking pitoeloenganipoen toewan J. Kats, kala poenika taksih dados ambtenaar pinidji ing padamelan wonten ing kantor Balé Poestaka, ing Weltevreden, sampoen karsa njamboetaken serat Kâlihdâsâ inggih serat Çakuntâlâ saking bibliotheekipoen Bataviaasch Genootschap van Kunsten en Wetenschappen, ing Betawi: doemateng koela, babon temboeng Sanskrit ingkang sampoen kasantoenan temboeng Walandi déning Sang sardjana minoelja Dr. H. Kern.

Ing mangké serat Kâlidâsâ inggih serat Çakuntâlâ waoe koela goebah ing temboeng Djawi mawi sekar, awit déné pangarangipoen ing temboeng Walandi inggih kadapoer kadosdéné serat mawi sekar oetawi kidoeng. Mengah sedyaning manah koela badé ndjawèkaken tjarijos Indoe poenika kénginga kanggé wewahing seserepanipoen ingkang kesdoe maos dateng kawontenaning tjarijos Indoe, langkoeng malih tjarijos ingkang kanggé ing ringgit tijang, inggih tooneel Indoe, sasoemerep koela dèrèng wonten ingkang ngadani ngarang ing temboeng Djawi.

Ing woesana sakalangkoeng panoewoen koela kanti pahargjan doemateng toewan J. Kats, anggènipoen sampoen karsa njamboeti serat Kâlidâsâ inggih serat Çakuntâlâ doemateng koela, makaten malih inggih ngatoeraken sanget ing panoewoen koela kanti pahargjan doemateng para toewan-toewan anggotaning Commissienipoen Volkslectuur (Balé Poestaka) anggènipoen sampoen karsa ngwedalaken gegoebahan poenika kanggé wewahing isinipoen Volksbibliotheek, toewin ngatoeraken pamoedji ardja koela doemateng ingkang kesdoe maos.

R. M. KARTADIRDJA.

Ngajogjakarta, 5 April 1923.

Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:28 GMT / https://hdl.handle.net/2027/ucl.b4684484
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Serat Çakuntâlâ.

KAWITAN.

1. ḌANḌANG-GOELA.

1. Lir bramara mbrengengeng miwiti, woes kababar ing woloeng reroepan, tan paé kalangkoengané, kang nitahken sawegoeng, kalangkoengan kang dèn wastani, kang sapisan tinitah—aken wastanipoen, wé lan geni pinḍanira, agni ingkang angoenggahaken sesadji, lan manèh pinḍanira.

2. Datan paé klawan imam soetji, tanapi lan srengéngé remboelan, ingkang mangka oekoerané, mangsa lakoe dinèkoe, tanapi lan èmpernja kadi, swasana langkoeng lembat, djembar tebanipoen, noesoep angèbeki djagat, ingkang mangka lantaran swara loemaris, lan malih pinḍanira.

3. Boemi mangka asalé kang widji, lan malihé pepinḍané kadya, ambekanira sakèhé, ingkang toemitah ikoe, pepaḍané Hjang Çiva djati, moegi-moegi asoenga, ngapoera kang agoeng, kanṭi sawab kanoegrahan — ira Çiva baṭara jang-janging boemi, asoenga karahardjan (1).

Sasampoenipoen pamoedji poenika, ladjeng kasambetan potjapanipoen pangoeroesing ringgit tijang (tooneeldirecteur).

Pangoeroes (ningali ḍateng kamar padandosan):

2. SINOM.

1. „Embokmas sira mrénéa, jèn woes rampoeng gawénèki, anèng kamar padandanan, sira mrénéa toemoeli."

Pawèstri ringgit tijang:

„Noewoen inggih prajogi, sapoenika koela sampoen, rampoeng ing padamelan, sampoen oemarek ingriki, toewan kantoen ḍawoeh ingkang koela garap."

(1) Kateranganipoen noot-noot ing sawingkinging temboeng-temboeng kaseboet ing pratélan ing wingking, mitoeroet sorogan pitedahing angka.

Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:28 GMT / https://hdl.handle.net/2027/uc1.b4684484
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Pangoeroes:

2. „Embokmas sira weroeha, jèn pagoejoeban poeniki, pagoejoeban ringgit tijang, wongé kang akèh kang dadi, wong kang aloes ing boedi, beboedènira pinoendjoel, kang idiné soen angkah, bisané soen dèn lilani, nglakokaké lakon anjar ingkang aran:

3. Çakuntâlâ ija oega, artiné tetenger nini, atanapi panengeran, pramoela koedoe kang betjik, gjanja samja nglakoni, dadi wajang ajwa koesoet, kang satiti prajoga, pantes lan aloesing boedi, jwa sembrana kadadéané tan jogja."

Pawèstri ringgit tijang:

4. „Noewoen sandika ki loerah, rèhning lampahaning ringgit, sampoen pandjenengan pérang, kang dadi sawidji-widji, woes pininta prajogi, bakal tan ana kang koesoet."

Pangoeroes:

„Nadyan mangkono bokmas, ingsoen koedoe angandani, bab anané moenggoeh lelakoning wajang."

5. Ikoe lamoen doeroeng bisa, gawé mareming kang ati; atinira para bisa, kang mangerti sakridaning, kawroehing ringgit djanmi, panganggepingsoen pan doeroeng, tjoekoep pangertinira, mring kridaning kawroeh ringgit, doeroeng tjoekoep lan pantes tinonton katah.

6. „Ajwa ngendelken salira, doemèh woes winoelang betjik, ora kang moeng doeroeng patya, mateng mring pamoelang ringgit, nadyan ingkang woes awig, pangertinira pinoendjoel, ija ajwa ngendelna, kabaoedanira sami, ti-atinen moerih ing prajoginira."

Pawèstri ringgit tijang:

7. „Kasinggihan dawoehira, sarikma tan wonten sisip, ki loerah moeng ndawoehana, ingkang noeli soen lampahi, klawan pra kantja sami, koela moeng sami mitoeroet, ing sakantja manira, tan wonten kang sami kardi, tan ljan namoeng memoendi dawoehing loerah."

Pangoeroes:

8. „Kaprijé pamoerihira, legané kang pamijarsi, moerih ing pakolèhira, gegolonganira nini."

Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:28 GMT / https://hdl.handle.net/2027/ucl.b4684484
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Pawèstri ringgit tijang:

„Ki loerah soen joem oening, mangsa poenapa kang patoet, linoed swara rinengga, ing tembang kang ndoedoet ati, kjai loerah soen atoeri paring priksa."

Pangoeroes:

9. „Prajoga sira nembanga, ngrengga mangsa ingkang lagi, toemapak ing sapoenika, mangsa panas kang oepami, pepinḍanira kadi, akarja reseping kalboe, anggawa kasenengan, toewin kabéragan ngenting, ija ikoe ing sadina-dinanira.

10. Karja segerirèng angga, dé bisa adoes wé ḍingin, toemretjep soemrah mring slira, samirana lon soemilir, anggawa ganda wangi, mrik minging sapoeroeg-poeroeg, ajoming kang wit-witan, gawé ajem lan meméngin, toeroe nganti kapénak mèh angsloep soerja."

Pawèstri ringgit tijang:

11. „Sapoenika koela arsa, anembang sekar Pamidjil, ki loerah noewoen soemangga, kamirengna kang toemiling."

Pangoeroes:

„Ja soem roengokké nini, noeli nembanga kang roentoet, ajwa nganti katjoewan, kang kroengoe atoetoep koeping, gawé koesoet ngisin-isini temenan."

3. MIDJIL.

Pawèstri ringgit tijang miwiti njekar:

1. „Sari-sari çirisha kang sari, kinoeswa ing tawon, ingkang tansah ingoengkih sariné, oega kinarjontjèn-ontjèn adi, mring pra wanoedyadi, kang noedjwarda gandroeng."

4. SINOM.

Pangoeroes ringgit tijang:

1. „Embokmas panembangira, sekar Midjil nganjoet ati, langkoeng bening swaranira, tjeṭa kedalirèng laṭi, para kang samja mjarsi, ing saenggon-enggonipoen, kèndel tan ana obah, kasengsem mirengken sami, kadya retja saking kénjoet galihira.

Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:28 GMT / https://hdl.handle.net/2027/uc1.b4684484
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

2. Embokmas lakon poenapa, kang linampahken samangkin, kang wignja mamèting drija, mrih antoek sihirèng sami, para kang samja oening, ajwana katjoewan kalboe."

Pawèstri ringgit tijang:

„Ki loerah ènget koela, waoe koela sampoen tampi, ḍawoeh ndika koela kinèn anglampahna.

3. Pan lampahan Çakuntâlâ, panengeran ingkang arti, kang dèrèng naté linampah- aken ing lampahan ringgit."

Pangoeroes:

„Bener toerira nini, ingsoen ing saiki émoet, maoe lali amarga, kénjoet ing drija mijarsi, sengsem kroengoe membatipoen swaranira.

4. Pinḍa Sang Ratoe Dushyanta, kang kawrat lampahan mangkin, katoet ing plajoening sangsam, (1) binoedjoeng saja nebihi, majo bokmas saiki, paḍa miwitana goepoeh, lakoené ringgit tijang, lakon Dushyanta Sang Adji, ingkang betjik ajwa nganti tjinatjadan."

(Sakalihan ladjeng sami moendoer).

LAMPAHAN SAPISAN.

Sang Ratoe Dushyanta ngatingal nitih karéta, angasta gandéwa toewin djemparing, sarta noetoeti pladjaripoen sangsam. Ingkang ndèrèk noenggil sakaréta: koesir.

Koesir gentos ningali ḍateng Sang Nata, ladjeng ningali ḍateng poeroegipoen sangsam.

5. PANGKOER.

Koesir:

1. „Ḍoeh goesti Ratoe kawoela, jèn kawoela soemerep padoeka dji, noedjoe menṭang langkapipoen, arsa ndjemparing sangsam, woes tan paé amba soemerep satoehoe, datan wingwang Sang Baṭara, Çiva angasta djemparing.

2. Noetoeti palajoenira, kang mendjangan binoeroe mlajoe nggendring."

(1) Ing serat Çakuntâlâ kawastanan gazelle, inggih poenika bangsaning sangsam ingkang singatipoen boten epang, namoeng kados ménda kémawon.

Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:28 GMT / https://hdl.handle.net/2027/uc1.b4684484
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Sang Nata:

"Hèh koesir mendjangan ikoe, oewis gawé keplantrang, tindakingsoen woes adoh toemekèng poeroeg, delengen mendjangan ika, nolèh kréta kang noetoeti.

3. Ramping pamolahing djangga, sri kadoeloe kesit plajoené nggendring, noeli mendak énda goepoeh, ngéndani ingkang panah, kang loemepas soemijoet mèh gawé lampoes, kang sangsam noeli manjebar, roempoet ingkang dèn pangani.

4. Sinebar ing sawatara, ingkang datan kateda margi saking, kaleson déning keplajoe, roempoet sinebar dalan. Hèh, hèh koesir delengen mendjangan ikoe, loempaté doewoer temenan, lir maboer tan ngambah siti.

5. Hèh koesir sababé apa, dé sangsamé bandjoer mèh datan kèksi, woes angèl kawroehanipoen."

Koesir:

„Doeh goesti Ratoe koela, rèhning siti kang kambah mendak mendoekoel, apoesing koeda soen pekak, poenika sababnja dadi.

6. Soeda rikatirèng lampah, kang titihan karéta padoeka dji, marmané paladjaripoen, sangsam woes katjèk katah, ing samangké padoeka pan sampoen toetoeg, ing siti ingkang warata, tan angèl déra noetoeti.

7. Paladjaré kang mendjangan."

Sang Nata:

„Jèn mangkono koesir apoesé noeli, oeloerana baé oewoes."

Koesir:

„Noewoen sandika Nata.

(Karétanipoen kados loemampah rikat sanget).

Ing samangké toerangganira woes mamproeng, Sang Nata kaoeningana, paladjaré koeda nganti.

8. Modot madjoe djangganira, toehoe banter pladjaré kang toeranggi, kados sami rebat doetjoeng, lawan pladjaré sangam, lah soemangga kapriksanana Sang Praboe, boeloe-boeloe ingkang ana (2), ing batoek koeda tan mosik.

Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:28 GMT / https://hdl.handle.net/2027/uc1.b4684484
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

9. Koepingé ngadeg sadaja, ambaledoeg soemawoer kanang siti, ingkang ketradjang koemeloen, moeleg apinḍa méga."

Sang Nata soeka ing galih:

„Ija bener atoerira koesir ikoe, djarané banter sadaja, ngoengkoeli djaran ingoeni.

10. Rakitan kang kanggo perang, darbèkira Baṭara Soerja nenggih, apa kang pangarepipoen, katon tjijoet kéwala, sanalika bandjoer katon wijar moenggoeh, déné kang pangarepira, ing tengah kados pinalih.

11. Bandjoer katon sesamboengan, déné ingkang ngandḍelong ing sajekti, katon lentjeng ing pandoeloe, sababira mangkana, awit saking rikating karétaningsoen, samoebarang kang kliwatan, doh tjeḍak kaja marani.

12. Hèh koesir delengen ika, sangsam ingsoen panah *jekti* ngenani."

(*Sang Nata kalihan ngembat djemparing*).

Ing sawingkinging geber ladjeng njoewara:

„Sampoen-sampoen Sang Apraboe, jwa nganti linepasan."

Koesir mireng swara ladjeng ngawasaken sangkaning swara sarta temboengipoen:

„Ḍoeh Sang Nata kaoeningana ingrikoe, antarané padoekéndra, lan sangsam wonten kaèksi.

13. Tetijang tapa djoemangkah."

Sang Nata èsmoe kagèt:

„Jèn mangkono koesir enḍegna gelis, djarané pekaken goepoeh."

Koesir:

„Noewoen sandika Nata."

Krétanipoen kèndel, ladjeng katingal wonten tijang tapa sampoen sepoeh satoenggal, kaeteraken tijang enèm kekalih. Temboengipoen tijang tapa ingkang sepoeh, tanganipoen kadjoendjoeng kados menggak lampahing karéta:

„Ḍoeh-ḍoeh goesti Ratoe Binaṭara poendjoel, sampoen ngantos pinedjahan, sangsam poenika Sang Adji.

Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:28 GMT / https://hdl.handle.net/2027/uc1.b4684484
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

14. Gadahanipoen pratapan, ngon-ingoné para martapa sami, mila warastra poekoeloen, ajwa nganti toemiba, angenani mendjangan poenika sampoen, pindanja pelikan grama, maletik bandjoer ngèngingi.

15. Toempoekan kapoek pangobar, éman déné gesangé ingkang randi, njawané getas kalangkoeng, ringkih sèkèng badannja, kéwan tanpa ganggoe-damel datan loepoet, mesti kéwala tan tahan, kadawahan warastra dji.

16. Moegi ladjeng kaloroda, warastréndra kang mawa bédor lantjip, perloené warastrèng Praboe, karja ngajomi para, ingkang sami tampi panganiajèkoe, lawan panindesing lijan, ajwa kagem angoekoemi.

17. Ingkang tanpa kalepatan, winasésa djinemparing ngemasi, ikoe pakarti tan moenggoeh, mila prajogi noelja, kaloroda géagé djemparing Praboe."

Sang Nata:

„Inggih ta Sang Jogiswara, soen lorodé kang djemparing."

(Djemparing inggih ladjeng kalorod).

6. ASMARANDANA.

Temboengipoen tijang tapa:

1. „Kasinggihan karsa Adji, mangkono ikoe pantesnja, linaloeri ing tedaké, toeroenira Puru njata, tan kaworan trah lijan, Purava (1) padoeka Praboe, jogja nglakoni mangkana.

2. Ing tembé padoeka Adji, apepoetra djaloe djoega, kang madeg Ratoe akiré, Naréndra goeng dipaning rat (3), boedyajoe santa marta."

Sang Nata (toemoengkoel mahargja) mangsoeli:

„Atoerira Sang Awikoe, dahat ing panrima koela.

3. Pametjanira Maharsi, ingsoen poendi lir djedjimat."

Tijang tapa:

„Kawoela noewoen Pamasé, déné ta lampah kawoela, praptèng ngabjantaréndra, wiwitipoen samja metoe, saking patarakan amba.

(1) Purava poenika tedakipoen Puru.

Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:28 GMT / https://hdl.handle.net/2027/ucl.b4684484
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

4. Mamèt kadjeng mring wanadri, kanggé oeroeb-oeroebira, sesadji marang Déwané, soemangga kapriksanana, Sang Nata nggih poenika, pratapan ing wana ikoe, ingkang darbé pangadjengnja.

5. Koela warga Kanva moengging, tepiné kanang narmada, Maliné jèkoe arané, soemangga padoeka Nata, lamoen tan nilar karja, ladjeng soen atoeri mleboe, tinampéna kang segahan.

6. Inggih ingkang woes tjoemawis, awit sing boedja-kramamba, medal saking sroe bektiné, mring padoeka Sri Naréndra, jèn woes mangkana Nata, saged priksa oenggjaningsoen, anetepi kawadjiban.

7. Wadjibing para Maharsi, moengkoel mboedi kamoersidan, maḍep kamoeksan pamrihé, mangka warastra padoeka, mangka tetamping amba, kalis mring pakarti loepoet, panempoehing pra tjanḍala."

Sang Nata:

8. „Sang Panḍita soen joen oening, pangareping koela-warga, Kanva ikoe napi anèng, satjelakirèng pratapan, ingriki soen joen panggja."

Sang tapa:

„Kawoela noewoen Sang Praboe, pangagenging koela-warga.

9. Kanva sasampoenirèki, oemadjibaken pakarjan, nampèni tamoe kabèhé, mring atmanira wanoedya, Çakuntâlâ namanja, toemoeli oemangkat ladjoe, ḍoemateng ing Somatirtha (4).

10. Perloe ananggoelang wèsṭi, kang baḍé nekani atma, Çakuntâlâ mrih kalisé."

Sang Nata:

„Jèn makaten Sang Panḍita, ingsoen arsa kapanggja, lan èstri atmadjanipoen, pangagenging koela-warga.

11. Kanva ingsoen arsa panggih, sasampoené Çakuntâlâ, kroengoe pangadji-adjèngong, lan pambagja ardjaningwang, linantaraken marang, soedarmané Sang Mahwikoe, Resi panggeḍé pratapan."

Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:28 GMT / https://hdl.handle.net/2027/uc1.b4684484
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Tijang Tapa:

12. „Jèn makaten swawi sami, betjik soemingkir kéwala, pra djedjanggan sing ngarsané, Sang Nata soemanggèng karsa, kapanggja Çakuntâlâ."

(Tijang tapa ladjeng soemingkir kalihan para moerid ingkang langkoeng enèm).

Sang Nata:

„Hèh koesir plajokna goepoeh, djarané kapara rikat.

13. Dimèn noeli-noeli prapti, ing pratapan ingsoen arsa, weroeh ing papan pepoendèn, kitarsa noetjèkken badan, sarana wroeh prijangga."

Koesir:

„Sandika ḍawoeh Sang Praboe."

(Karétanipoen ḷoemampah malih).

Sang Nata nolah-nolèh ḍateng ing poendi-poendi:

„Hèh koesir mara roengokna.

14. Nadyan ngong tan dèn kanḍani, saikiné woes katara, ingsoen tan samar jektiné, kamoerahaning pratapan, ing alas iki kliwat."

Koesir:

„Kadi paran ḍawoeh Praboe, amba tan tampi karséndra."

Sang Nata;

15. „Apa sira tan oedani, ikoe gabah kang soemebar, ana ing lemah sangkané, tiba saka ing soesoehnja, koekila djaka-toewa, lah mara delengen ikoe, watoené kraketan lenga.

16. Isih dléwéran ketawis, lenga sing getjekanira, oewoh ingudi arané, (5) déné ta sakèhing sangsam, paḍa énak loemakja, nadyan kang na kana maoe, kagèt moeng ana soewara.

17. Mak kleset baé wis ndjonḍil, hèh koesir delengen ika, roepa kang doemlèrèh kaé, ikoe kadadéan saka, banjoe toemètès ija, saka ing nggon-enggonipoen, para tapa woes tetéla.

18. Jèn kana ana margining, marang padoesan sanjata."

Koesir:

„Kasinggihan ḍawoeh Kaḷong, sakèhing pangandikéndra, njata tan wonten lepat."

Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:28 GMT / https://hdl.handle.net/2027/uc1.b4684484
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Sang Nata: (sareng sampoen sawatawis tebih tindakipoen).

„Hèh koesir endegna goepoeh, nèng kéné baé prajoga.

19. Jwa nganti angganggoe kardi, anggoegoeri wong ing alas, ingsoen arsa medak kéné."

Koesir:

„Sandika goesti kawoela, pekaké kang toerangga, soemangga toemedak Praboe, elis sampoen amba pekak."

Sang Nata toemedak saking kréta:

20. „Hèh koesir wroehanirèki, pantesé loemebèng alas-ira pra among kasoetjèn, koedoe moeng manganggo sarwa, kang dyatmikèng paningal. Mara tampanana ladjoe, panah lan pepasrèningwang.

(Sang Nata nampèkaken djemparing rerengganing agem-ageman).

21. Sadjroné ingsoen niliki, para dwidjawara sira, noeli kopohen djarané, ing bokong kang nganti basah."

Koesir:

„Noewoen sandika Nata."

(Toemoenten késah).

Sang Nata tindak sawatawis djangkah kalihan mriksani ngiwa-nengen:

„Baja iki marginipoen, mring pratapan soen djoemangkah.

22. Ingsoen loemeboe toemoeli, kaprijé ta bisaningwang, antoek kabegdjan woes déné, anèng papan kasoetjian, apolèh kanoegrahan, noegrahaning rèh mong loeloet, nawoeng raras karasikan.

23. Kalamoen sampoen pinasti, nadyan ana kana-kana, koedoe manggih pepestèné." (6).

Ladjeng wonten soewara saking sawingkinging kelir geber:

„Mrénéa pra mitra samja, mitra samja mrénéa."

Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:28 GMT / https://hdl.handle.net/2027/uc1.b4684484
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Sang Nata mirengaken swara:

„Lah apa ta kang soen roengoe, kaja ing satemenira.

24. Mah omahan ngewrat sari (1), kaja soen kroengoe sabawa, wong tjatoeran soewarané, betjik ingsoen paranana.

(Sang Nata ngladjengakcn tindakipoen kalihan ngawas-awasaken).

Lah djeboel katon ana, para énḍang mara goepoeh, mrényanggawa panjiraman.

25. Amoté woes dipoen doegi, lawan kekijatanira, enggonira paḍa mréné, arsa njirami wit-witan, dé roepané sarwéndah, paḍa ajoe-ajoe poendjoel, nengsemken manah sanjata.

26. Ora gampang olèh tanḍing, nadyan ing sadjroning poera, dedeg-pangadeg lir kaé, para wanoedya ing alas, jèkoe oepamanira, rajoedan ing wana agoeng, ngloewihi tandoeran ingkang.

27. Tinanem nèng tamansari, moelané prajoganira, soen entèni kéné baé, anèng aoebing wit-witan, ajwa nganti konangan, ingsoen pan rena andoeloe, pra énḍang samja sesiram."

7. MIDJIL.

Çakuntâlâ kalihan mitranipoen sakalihan medali, pinoedjoe sami njirami wit-witan.

1. „Noeli mrénéa pra mitra sami, mrénéa dèn goepoh."

Anasûyâ, mitranipoen Çakuntâlâ:

„Çakuntâlâ mitraningsoen ḍéwé, ḍoeh wong ajoe kang ingsoen tresnani, wroehanira jekti, pangirèngong ikoe.

2. Wit-witané ing pratapan iki, ḍoeh-ḍoeh mitraningong, toemrapira bapa Kanva mangké, loewih dènnja pinerlokken sami, nglangkoengi sirèki, awit sawroehingsoen.

3. Nadyan awakira aloes nglentrih, dakik-dakik tinon, anglir navamalika kembangé (2), meksa kinèn mèt banjoe ngisèni, legokan kang moengging, siti oebengipoen.

4. Sakèhing wit pan sira prantèni, welas ingsoen toemon."

(1) prieël = Omah-omahan ingkang karambatan ing rerambatan.
(2) Navamalika = (de dubbele jasmijn) = sekar gambir toempang mrambat.

Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:28 GMT / https://hdl.handle.net/2027/uc1.b4684484
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Çakuntâlâ:

„Mitraningsoen Anasûyâ déné, enggoningsoen mrantèni wé kang wit, tan moeng seka déning, bapa ḍawoehipoen.

5. Nanging saka tresnaningsoen mring wit, iki apan kados, sadoeloerkoe wanoedya pinḍané, Anasûyâ mitrèngong mrak ati, tresnèngong kepati, mring wit-witan ikoe."

(Çakuntâlâ kalihan njirami wit waoe).

Sang Nata:

6. „Elo apa ijèkoe pawèstri, kang ing mengko katon, soetanira Kanva Sang Joginé, satemené kliroe ing pamikir — ira Sang Maharsi, Kaçyapa kang toeroen (1).

7. Déné dipoen wadjibi nglakoni, pakarjan tan moenggoh, pakarjaning pratapan èstoené, liwat asor linakjan ing èstri, ingkang lir poeniki, kawraten kalangkoeng.

8. Opamané kaja Sang Maharsi, mardi mring Sang sinom, ingkang kliwat sèkèng ing badané, aloes membat solahnja mrak ati, winedjet pinardi, dadya tapanipoen.

9. Arsa metjok kajwobong kinardi, sesadji sajektos, apan nganggo landepé ron traté (2) prajogané baé soen andelik, anèng saboerining, wit-witan poenikoe.

10. Soepajané bisa amanoni, lan tentreming batos, mring wanoedya kaprijé solahé."

(Sang Nata djoemangkah sawatawis tindak).

Çakuntâlâ:

"Anasûyâ mitrèngong mrak ati, delengen soen iki, kepetel awakkoe.

---

(1) Kaçyapa poenika ingkang noeroenaken Kanva.
(2) ingkang langka sagedipoen.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA
Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:28 GMT / https://hdl.handle.net/2027/uc1.b4684484
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

11. Anggon-anggon klika kajoe ndjepit (1), metel awakingong, kekentjengen olèhé nganggokké, Priyamvada kang soen kèn ningseti, singseté kepati, toeloengana ingsoen.

12. Hèh toeloengen Anasûyâ iki, toeloengana ingong, oetjoelana klika iki agé, akoe selak larané kepati."

Anasûyâ:

„Ija tak oetjoeli, sira dèn agoepoeh."

(Ladjeng dipoen oetjoeli).

Priyamvada:

13. „Parandéné sira noetoeh mami, dé sira kang akon, ikoe saka loepoetira ḍéwé, anoetoeha mring slira pribadi, loepoetira saking, déné sira ikoe.

14. Teka maksih taroena mempengi, djadjanira monjol, ikoe ija ingkang marakaké, dadi sesak kalikané oewit, kang siranggo iki, wit katotol madjoe.

15. Pranadjamoe mendat-mendat kadi, andjebolna jektos, tetamping klika kang sira anggé, apa doedoe loepoetmoe pribadi, sapa ingkang moerih, sira mangkonèkoe."

Sang Nata:

16. „Ija bener toetoerékoe èstri, jèn klikanggon anggon, koelit kajoe kang koening roepané, dipoen anggé tinrapaken moengging, ing poenḍakirèki, metel djadja moenggoel.

17. Mangkonèkoe tan katon sajekti, kaananing enom, oepamané namoeng kadi déné, kembang seger keboentel ron garing, panganggo klika wit, tan tjotjog saèstoe.

18. Lan oemoeré Çakuntâlâ nanging, sanadyan mangkono, meksa oega katon na pantesé, Çakuntâlâ satoehoe mrak ati, nadyan klikaning wit, dèn nggo ija patoet.

19. Ḍasar ajoe oepamané kadi, sarasidya (2) manggon, anèng toja amemplak warnané, nengsemaké marang kang oemèksi, kanginan loemaris, obah gandroeng-gandroeng.

(1) Anggèn-anggèmpoen padintenan para tapa ing wana.
(2) Sarasidya = sekar traté.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA
Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:28 GMT / https://hdl.handle.net/2027/ucl.b4684484
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

20. Nadyan ija katoetoepan oegi, sing djawi tan katon, katoetoepan ing çaivalané (1) balentongé ireng sitaresmi, ngoendakken kang warni, malah saja poendjoel.

21. Mangkono oega prawan poeniki, karja sengsem tinon, nadyan katoetoepan panganggoné, kloṭokan wit soeprandéné inggih, meksa tan ngalani, apa baé patoet.

22. Sabarang kang dèn enggo mantesi, Çakuntâlâ kaot."

Çakuntâlâ:

„Wit kecara ikoe kaja ngawé, marang ingsoen klawan pangé alit, kang katijoep angin, obah mentoel-mentoel.

23. Lir daridji asoeng poedyardjanti, ngawé-awé mring ngong, lah betjiké soen parani baé."

(*Ladjeng loemampah*).

Priyamvada:

„Çakuntâlâ mitrèngong wong ndanding, léréna watawis, anèng kono ikoe.

24. Katonira kang kecara oewit, bareng sira manggon, ngadeg tjeḍak ana ing sanḍingé, lir rajoedan pepoeletan ing wit."

Çakuntâlâ:

„Tan loepoet sirèki, Priyamvada ikoe.

25. Déné djenengira woes ngarani, Priyamvada (7) manggon."

Sang Nata:

„Priyamvada pan ana beneré, nadyan rada ngonggrong toerirèki, satemené inggih, mangkono saèstoe.

26. Laṭinira Çakuntâlâ anglir, koeḍoep sekar kaot, ingkang lagi oemingip koentjoepé, lengenira loeroes ngeloeng sari, srandoening slira di, sroewa-sroewi toeroet.

27. Sarandoené salira pan maksih, sroewa-sroewi enom, nengsemaké lir sekar pinḍané, ingkang lagja neḍeng megar nèng wit, kang moelat kepéngin, noeli arsa ngamboe."

(1) Çaivala (kawaosa: séwala) = vallisneria.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA
Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:28 GMT / https://hdl.handle.net/2027/uc1.b4684484
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

8. KINANṬI.

Anasûyâ:

1. „Çakuntâlâ kanṭiningsoen, navamalika poeniki, tetoewoehan ingkang saka, ṭoekoel karepé pribadi, minangka sisihanira, wit mango kang sira wèhi.

2. Djeneng vanajosinèkoe (8), apa sira oewis lali."

Çakuntâlâ:

„Ḍoeh mitrèngsoen Anasûjâ, jèn ingsoen lali wit iki, sasat lali mring wakingwang, lawas-lawas oewit iki.

(*Kalihan moeroegi wit vanajosini sarta dipoen sawang*).

3. Dadi sidji delegipoen, lawan oewit kang mrambati, sapasang oelet-oeletan, kang oewit vanajosini, amrok sekarira megar, enom-enom ingkang sari.

4. Déné mango oewitipoen lagja neḍengira semi."

(*Çakuntâlâ taksih ngadeg: njawang*).

Priyamvada:

„Hèh Anasûyâ mitrèngwang, apa sira woes oedani, déné Çakuntâlâ tansah, njawang mring vanajosini."

Anasûyâ:

5. „Doeroeng, Priyamvada, doeroeng, mara kanḍanana noeli, ingsoen kepéngin kaliwat, weroeh karepé kang jekti, ingkang dadi batinira, Çakuntâlâ soen doeroeng wrin."

Priyamvada:

6. „Batiné Çakuntâlèkoe, ingsoen apa bisa manggih, kaloeloet kang kaja sira, toewoehan vanajosini, antoek djoḍo mango sira, kang pantes sira tresnani."

Çakuntâlâ:

7. „Priyamvada pitoetoermoe, ikoe batinmoe pribadi."

(*Ladjeng ndoemoegèkaken njirami*).

Sang Nata:

„Apa Çakuntâlâ ika, anaké Sang maha Resi, Kanva saka bodjonira, kang doedoe golongan mami. (9)

Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:28 GMT / https://hdl.handle.net/2027/uc1.b4684484
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

8. Ah wis adja rangoe-rangoe, akoe teka ganggam ati, jèn njatané Çakuntâlâ, tan kena dadi èstrining, pradjoerit pasṭi rasèngwang, tan ndoewèni sengsem jekti.

9. Nanging ganggamirèng kalboe, toemrapé wong boeroes boedi, mangka dadi tetoeroetan, pangrémboeg mamrih prajogi, loewih betjik soen terangna, sapa Çakuntâlâ iki."

Çakuntâlâ (kagèt):

10. „Hèh ana sadpada (10) maboer, déning wedi kenèng warih, banjoe saka panjiraman, anggaremet saka ing wit, navamalika aboernja, ngéntjoki raikoe iki."

(*Patrapipoen kados baḍé nggoesah tawon*).

Sang Nata:

11. „Hèh bramara sira ikoe, tansah maboer angenani, wadananira Sang retna, Çakuntâlâ dahat adjrih, dèn oelapi djenṭik asta, brengengeng ngalih mring koeping.

12. Pan ririh brengengengipoen, isṭanira lir bebisik, wewadining mong asmara, noeli méntjok anèng laṭi, pinḍa netjep kang loedaka, hèr tawa rem-reming ati.

13. Sadpada tinampèl goepoeh, mawi astanja Sang dèwi, hèh sadpada woes katekan, pangarep-arepirèki, nanging ingsoen kang kasatan, lir tjekakak minta warih.

14. Obahing asta Sang ajoe, anggènira arsa nangkis, marang ingkang gora-gaḍa, sadpada tansah njelaki, tinangkis-tangkis lan asta, katon dahat ngelam-lami.

15. Tingalé kang dèn bebiḍoeng, tansah ngawasaken maring, paraně kanang bramara, kang tansah aganggoe kardi, kang awit saka poenika, Çakuntâlâ kenja adi.

16. Ingkang dahat doeroeng weroeh, rasaning katresnan djati, saking bebaja poenika, ladjeng saged solah liring, liringing nétra apinḍa, ampoehé kang pasopati."

Çakuntâlâ:

17. „Iki tawon nakal èstoe, tan arsa oewal lan mami, baja betjik ingsoen loenga, ngloengani mrana sajekti, mangsa bisa noetoetana, marang akoe ing saiki.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA
Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:28 GMT / https://hdl.handle.net/2027/uc1.b4684484
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

(*Sasampoenipoen ngésahi sawatawis djangkah, toemoenten kèndel kalihan nolèh ing wingking*).

18. Mara déné maksih ngetoet, keparat teka marani, mréné manèh tawon ika, mitra toeloengana aglis, ingsoen datan sah ginoḍa, déning bramara panjakit."

Anasûyâ sarta Priyamvada (nggrétjoki):

19. „Parandéné bisaningsoen, tetoeloeng marang sirèki, anjoewoena toeloeng marang, Dushyanta Sang Narapati, kang awit iki pratapan, pasṭyantoek pangajomaning.

20. pangajomaning Sang Praboe."

Sang Nata:

„Jèn mangkono ingsoen iki, woes mangsané soen ngatingal, marang para éndang sami, jwa paḍa wedi maringwang, nanging patrapingsoen iki.

(*Sang Nata ing sanalika kèndel, pangoedasmaranipoen*):

21. Manawa bakal paḍa wroeh, jèn ingsoen iki Narpati, jèn mangkono kang sajoga, mara betjik soen toetoeri."

Çakuntâlâ (madjeng sadjangkah):

„Hèh tawon apa ta sira, meksa ija ngojak mriki."

Sang Nata (énggal madjeng):

22. „Sapa baja ingkang poeroen, nempoeh mring para pawèstri, para éndang ing pratapan, tjengkiling mring wong tan sisip, apa datan weroeh sira, jèn teḍaking Puru mangkin.

23. Maréntahaken pradja goeng, kawasa masésa maring, para droehaka kinisas, banget temen tawon koewi, olèhé tansah toet woentat, ganggoe-gawé wong tan sisip."

(*Para éndang sareng soemerep ḍateng Sang Nata sami kagèt*).

Anasûyâ:

24. „Noewoen Sang anjar kadoeloe, kaoeningana ingriki, èstoe tan wonten piala, djawi Çakuntâlâ naming.

Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:28 GMT / https://hdl.handle.net/2027/ucl.b4684484
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

(*Kalihan noedingi ḍateng Çakuntâlâ*).

Binoedjoeng déning bremara, dadya adjrihé kepati."

Sang Nata (kalihan njawang ḍateng Çakuntâlâ):

25. Apa ta samja rahajoe, para ing pratapan ngriki, para tapa pakarjannja (11), poenapa manggih ardjanti, pandamel moersid poenika, pantes ingajoman jekti."

Çakuntâlâ ngadeg ndjedjer tanpa witjanten; temboengipoen Anasûyâ:

26. „Çakuntâlâ mitraningsoen, mara menjanga toemoeli, marang wisma tetoewoehan, andjoepoeka argah (12) toewin, wowohan kanggo sesegah, tamoe kang nembé ngrawoehi.

27. Wit widjikan pada sinoeng, tojèng wana seger wening, noemoesi ajeming slira- nira tamoe ingkang prapti."

Sang Nata:

„Rara dahat ing panrima, ingsoen marang sira sami.

28. Wahjaning temboengirèkoe oewis dadi tanḍa jekti, jèn sira woes netepana, wadjibing pamboedjakrami, manembrama djenengingwang, ajwa sira walang kapti."

Priyamvada:

29. „Noewoen ingkang lagi rawoeh, soemangga pinarak ngriki, padoeka lenggah ing lintjak, saking saptaparna [1]) sari, kang doemoenoeng ing éjoeban, ngasokken salira ḍingin."

Sang Nata:

30. „Rara sira oega èstoe, sajah saka ing pakardi, mara ta paḍa linggiha, anèng ajomaning oewit."

Anasûyâ:

„Çakuntâlâ mitraningwang, ingkang dahat soen tresnani.

31. Mara ajo paḍa loenggoeh, betjiké paḍa nemoni, marang tetamoe kang prapta, ajo noeli dèn srawoengi, adja nganti kalajatan, paḍa linggiha nèng ngriki."

---

[1]) Echites scholaris.

Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:28 GMT / https://hdl.handle.net/2027/uc1.b4684484
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

(Sadaja ladjeng sami linggih).

Çakuntâlâ (pangoedasmaraning manah):

32. „Kaprijé djeboel wakingsoen, saploké ingsoen manoni, tamoe ingkang nembé prapta, teka nganggo menag-menig, atèngong kelebon rembag, ingkang njoelajani pikir.

33. Soelaja lan ananipoen, pikiré wong mangoen tèki, lan ananira sadaja, kang toemindak ing asrami, adoh banget soengsatira, lan atiningsoen ing mangkin."

Sang Nata (kalihan mriksani wanoedya tiga pisan):

34. „Ḍoeh sira tetiganipoen, déné anggènira sami, pawongmitran katon tresna, katri agengira sami, oemoeré katiga ratjak, ajoené pan oega sami."

Priyamvada (nisih):

35. „Anasûyâ mitraningsoen, sapa ta ikoe kang djanmi, déné tjatoerané bisa, mamèt drija memalat sih, wingit ing pamoeloenira, jèn soen titik ḍajoh iki

36. Saka ing patraping tjatoer, soemèh gapjak merak ati, kaja doedoe wong sabarang, kaja oewong geḍé iki, toetoerana Anasûyâ, sapa ta ḍajohé iki."

Anasûyâ:

37. „Ija, ija, mitraningsoen, akoe ja dahat kepéngin, weroeh ing sadjatinira, kang ḍajoh joen soen takoni:

(Pitakènipoen sora).

Toewan keparenga koela, matoer sakrenteging ati.

38. Pratjajaning manah oeloen, ingkang katetangi déning, wedaling kang pangandika — nira toewan mamèt ati, itjal was soemlanging manah, temah poeroen nilakrami.

39. Poendi pinangkané ngajoen, poendi sinedya ing woeri, sinten akekasih toewan, terahing karaton poendi (13), ingkang noeroenaken toewan, sinten sinambat ing wangi.

40. Lan poenapa marginipoen, déné keplantrang mring ngriki, pabaratan sepi sepa, oenggjaning wong mangoen tèki, banter anggegering awak, datan sah memati ragi.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA
Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:28 GMT / https://hdl.handle.net/2027/uc1.b4684484
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

41. Poenapa twan inggih ajoen, martapa nggegering ḍiri, déné ta maksih taroena."

Çakuntâlâ (pangoedasmaraning manah):

„Bok ija atikoe iki, adja nganggo sesek sira, Anasûyâ kang ndjarwani.

42. Moenggoeh ing kekarepanmoe."

Sang Nata (panjiptaning galih):

„Kaprijé betjiké iki, apa soen walèh kéwala, apa betjik ingsoen koembi, mara saiki takkanḍa, mangkéné baé prajogi."

Sang Nata ngandika sora:

43. „Rara ingsoen pan tinoedoeh, déning Sang Ratoe terah-ing, Sang Puru soen winadjiban, roemeksa tindaking adil, moelané toemekaningwang, marang pratapan poeniki.

44. Apa ta toemindakipoen, pagawéan soetji iki, tan ana manggih roebéda, tan ana kang ganggoe kardi, soekoer jèn mangkono paḍa, nemoe soeka lan basoeki."

Anasûyâ (witjanten ḍateng mitranipoen):

45. „Jèn mangkono para wikoe, kang asramèng wana iki, paḍa manggih pangajoman, pangajomaning Narpati, lantaran oetoesanira, prija nom ingkang tinoeding."

Çakuntâlâ ketingal rikoeh. Priyamvada sarta Anasûyâ kabatosanipoen mangertos ḍateng batosipoen Çakuntâlâ, ladjeng witjanten ḍateng Çakuntâlâ pijambak:

46 „Çakuntâlâ mitraningsoen, oepamané ing saiki, bapa Kanva noeli prapta, kaprijé dadiné nenggih."

Çakuntâlâ (ngèngingi):

„Nadyan bapa Kanva prapta, tjikmèk tan dadi poenapi."

Priyamvada kalihan Anasûyâ:

47. „Dadiné Sang maha wikoe, Kanva pasṭi baé noeli, gawé begdjané kang prapta, kang tamoe sinoengan aglis, malah sinoeng katresnannja, kang sasat njawa pribadi."

Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:28 GMT / https://hdl.handle.net/2027/uc1.b4684484
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Çakuntâlâ:

48. „Wis loengaa baé oewoes, wong loro loengaa noeli, déné tjatoermoe mangkana, awit sira ngandoet batin, ajwa soewé-soewé ingwang, kroengoe oepresmoe wong kalih."

Sang Nata:

49. „Ingsoen kepéngin joen weroeh, lilanana soen pitakin, kaananing mitranira."

Priyamvada kalihan Anasûyâ:

„Toewan pandangoenirèki, oeloen anggep mangka tjihna, roemahabing kang panggalih."

Sang Nata:

50. „Jektiné sampoen kasoewoer, tedaké Kaçyopa (1) mangkin, jèkoe Kanva Sang Pandita, pantesé ingadji-adji, kaonang-onang gjanira, kentjeng lakoené mring betjik.

51. Djaréné mitranirèkoe, soetanira Kanva nenggih, prijé moela-boekanira, Kanva anggoné sesiwi, moenggoeh kang noeroenké sapa, ingsoen kepéngin oedani."

Anasûyâ:

52. „Makaten pan larahipoen, jèn toewan arsa oedani, wonten Ratoe agoeng kwasa, Sri Kaucika (14) kang wewangi."

Sang Nata:

„Toetoegna rara toerira, ingsoen kepati ajoen wrin."

Anasûyâ:

53. „Makaten saladjengipoen, Çakuntâlâ nggih poeniki, tedaking Kaucika Nata, dadiné ingaken siwi, déning Kanva Sang Pandita, Çakuntâlâ nganggep oegi.

54. Jèn Sang Kanva bapakipoen, awit Sang Pandita ngoeni, ingkang moepoe Çakuntâlâ, déning tinilar soedarmi, Çakuntâlâ tan oeninga, jèn namoeng ingaken siwi.

(1) Inggih Kanva, tedakipoen Kaçyopa.

Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:28 GMT / https://hdl.handle.net/2027/uc1.b468484
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

55. Wit pamardiné Sang wikoe, mring Çakuntâlâ tan sisip, woes kadi soeta prijangga."

Sang Nata:

„Rara toetoerira iki, temboeng tinilar soedarma, ikoe nenangi ing pikir.

56. Kepéngin ingsoen karoengoe, kang nganti tetéla jekti, kaananing mitranira, Çakuntâlâ anèng riki, prijé moela-boekanira, dèn pasadja toerirèki."

Anasûyâ:

57. „Toewan mirengna toer oeloen, ingoeni wonten Narpati, djedjoeloek Sang Sri Kauçika, mangoen tapa mati ragi, anèng tepining narmada, Gotami araning kali.

58. Para Déwa doepi weroeh, banteré kang mangoen tèki, ragi miris ing wardaja, tandya noedoeh kang apsari (15), Menaka kinèn ngrantjana, goegoera kang mangoen tèki."

Sang Nata:

59. „Ija rara bener toermoe, para Déwa paḍa adjrih, ḍoemateng kawasanira, para ingkang mangoen tèki, jèn katrima ing Djawata, goena kasaktèné dadi."

Anasûyâ:

60. „Sareng noedjoe kalanipoen, mangsa wiwitan nḍatengi, Sang atapa kaḍatengan, Menaka ingkang apsari, mangrantjana ring Sang tapa, tandya goegoer ingkang tèki.

61. Sang tapa wroeh warnanipoen . . . . . ."

(Anasûyâ doemoegi samanten kèndel, rikoeh ngladjengaken tjarijosipoen).

Sang Nata:

„Rara ingsoen woes mangerti, mring batjoeté kanḍanira, jèn mangkono mitranèki, Çakuntâlâ pan soetanja, Menaka ingkang apsari."

Anasûyâ:

62. „Inggih makaten poenikoe."

Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:28 GMT / https://hdl.handle.net/2027/uc1.b4684484
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Sang Nata:

„Wangoené moela ngèmperi, warna éndah kang kadyéka, tetéla teḍak apsari, asal sing swarga minoelja, gebjaring ṭaṭit oepami.

63. Tan saking boemi manḍoewoer, nanging mangisor sing nginggil."

(Çakuntâlâ koemeḍèp toemoengkoel).

Sang Nata pangoedasmaraning galih:

„Jèn mangkono awakingwang, bakal katoeroetan jekti, gjaningsoen kepéngin dahat, memiloeta pamoring sih.

64. Nanging doepi ingsoen kroengoe, sembrananing kenja iki, mitranira Çakuntâlâ, kalamoen oewis kepéngin, Çakuntâlâ ngarsa-arsa, noeljantoeka djatoekrami.

65. Ikoe dadi wasing kalboe, apa ta karepirèki, temboeng kang mangkana ika, karepé ingsoen tan ngreti, tan bisa tampa maksoednja, tan karoehan ing pamikir."

Priyamvada njawang ḍateng Çakuntâlâ kalihan mèsem, ladjeng matoer ḍateng Sang Nata:

66. „Ḍoeh toewan panjawang oeloen, kados baḍé ndangoe malih, toewan sampoen soeba-sita, arsa ndangoe mring kang abdi, jèn saged pan oeloen djawab, poenapa ingkang kinapti."

Sang Nata:

67. „Teka waskiṭa sirèkoe, nganggo andjadjagi pikir, moela karepingsoen oega, tetakon marang sirèki, ingsoen arep weroeh oega, kaprijé tjaraning ngriki.

68. Kaoeripaning pra wikoe, kalawan pra éndang sami."

Priyamvada:

„Ajwa rangoe-rangwèng manah, toewan andangoe mring èstri, wedaling pratapan wana, dèn pasadja pasṭi kénging.

69. Tinakénan saliripoen, panggesangan kita ngriki."

Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:28 GMT / https://hdl.handle.net/2027/uc1.b4684484
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Sang Nata:

„Rara soen arsa oeninga, kawontenaning pawèstri, mitranira Çakuntâlâ, gesangé anèng wanadri.

70. Kaprijé poenaginipoen, oenggjannja loewar sing tapi, gjanira njirik kadonjan, njirik kabegdjan kang awit, saka ing sih kasoetresnan, wong lanang kalawan èstri.

71. Apa nganti jèn woes antoek, djoḍoné salaki-rabi, jèn woes ndoengkap palakrama, lagi loewar sing pamerdi, tapa brata mati raga, anèng wana adoh djanmi.

72. Apa ta oebajanipoen, ajoen martapa salami-nira oerip anèng wana, tan pisan arsa ngloewari, tinemah datanpa krama, oerip samadyèng wanadri.

73. Saari-ari pan amoeng, sangsam sarawoenganèki, kang ngèmperi tingalira, kang mendjangan lan Sang poetri, soemeḍèting liringira, landep noendjem sanoebari."

Priijamvada:

74. „Nadyan Çakuntâlâ nenggoeh, netepi kwadjiban soetji, ẻwadéné Çakuntâlâ, karepé goemantoeng oegi, ḍoemateng kadjenging lijan, moela nijating soedarmi.

75. Bapa kanva Sang awikoe, nijaté soetanja nenggih, baḍé kinèn palakrama, kalamoen sampoen oemanggih, djoḍo kang pantes ingalap, mantoe déning Sang maharsi."

Sang Nata ing batos:

76. „Jèn mangkono raganingsoen, tan angèl bisané olih, karepkoe mring Çakuntâlâ, noeroeti krenteging ati, ilang sandéjaning manah, déné kang maoené kadi.

77. Agni toemrap raganingsoen, mangkono ingkang oepami, toemrapé saiki kadya, goemebjaring sesotya di, ingsoen tan oelap njekela, pasṭi tan panas njakiti.

78. Ambesmi mring astaningsoen, mengko malah anambani, laraning ati goeng rimang."

Çakuntâlâ (moering):

„Anasûyâ soen saiki, arep loenga baé sigra."

Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:28 GMT / https://hdl.handle.net/2027/uc1.b4684484
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Anasûyâ:

„Rep loenga kenèng poenapi."

Çakuntâlâ:

79. „Ingsoen ija arep toetoer, ring kang pantes ingadjèni, ring Gotami joen soeng wikan, lamoen Priyamvada iki, tan pinikir jèn tjatoeran, nganggo walèh mring Sang tami."

Anasûyâ:

80. „Çakuntâlâ mitraningsoen, karepmoe ikoe tan betjik, datan pantes déné sira, tinggal loenga tamoe iki, wong agoeng kang nembé prapta, tanpa sinegah poenapi.

81. Pantes nganggo sira soegoeh, djeboel joen tinilar nggendring, anggoegoe karsa prijangga, Çakuntâlâ mitra mami, léréna wong ajoe sira, adja ndadak nganggo isin."

(*Çakuntâlâ tanpa witjanten poenapa poenapa malih ladjeng badé késah, Sang Nata badé nggéndoli, nanging kanggeg ing galih boten sijos*).

Pangoedasmaraning galihipoen Sang Nata:

82. „Teka katon rara ikoe, mirid sing obahing ragi, kang mangka pangilonira, obahing manah birahi, jèn ingsoen arep ngetoetna, noeroet patrap kang mantesi.

83. Apan kandeg djangkahingsoen, rasané nadyan soen maksih, doeroeng obah sing panggonan, teka kaja obah oegi, madjoe moendoer mangka ora, mingset sing panggonan mami."

Priyamvada nggéndoli Çakuntâlâ, temboengipoen:

84. „Çakuntâlâ mitraningsoen, jwa sira loenga sing riki, ikoe datan pantes dahat, ngloengani djajoh sirèki."

Çakuntâlâ (kalihan mrengoet):

„Soetik ingsoen anggoegoea, sababé apa tan keni."

Priyamvada:

85. „Çakuntâlâ sira ikoe, pan maksih darbé pakarti, njiramaké oewit mring wang, maksih dwi kang kosagahi, jèn woes esah sagoehira, bandjoer loengaa toemoeli."

Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:28 GMT / https://hdl.handle.net/2027/uc1.b4684484
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

(*Priyamvada nggondèli Çakuntâlâ kalihan sereng*).

Sang Nata:

86. „Rara ingsoen weroeh èstoe, Çakuntâlâ Sang apoetri, woes katon sajah oenggjannja, njirami wit-witan mangkin, delengen rara mitranta, lengené sèngklèh kepati.

87. Lemes datanpa bebajoe, goemantoeng poeṇdak lan malih, astané kesoewèn ngangkat, njekeli gembor njirami, pèk-èpèké Çakuntâlâ, nganti ngatirah mlas asih.

88. Menggèh-menggèh oeswanipoen, andoewa pranadja nganti, membat ingkang pajoedara, kaja andjebolna tamping, tetampinging kang pranadja, nggèn tan kijat angalingi.

89. Bandjoer rigol lir andaroe, tjoemlorot angilat ṭaṭit, ngasorken tédja wangkawa, soen tampani asta kalih, ra-orané jèn soen tjoelna, darapon ingsoen pepoeṇdi.

80. Riwénira adres metoe, pating prentoel anèng rai, pinḍanira lir moetyara (16), rinontjé sineling sari, çirisha kanang poespita, kang kinarja angrenggani.

91. Ngrengga ing pilinganipoen, Çakuntâlâ merak ati, ting prentoel gilang-goemilang, kadi eboen wantji éndjing, wadananira Sang retna, moengoer mimboehi memanis.

92. Tetaliné rikma oetjoel, oewal woeḍar ingkang wèni, Çakuntâlâ goerawalan, arsa njepengi kang wèni, ingkang woeḍar mawoet ambjar, lan astané kang satoenggil.

93. Awit saka ikoe ingsoen, tan ngloepoetaké Sang dèwi."

(Ngandika makaten Sang Nata kalihan karsa maringaken agemipoen sesoepé ḍateng Anasûyâ kalihan Priyamvada, wanoedya sakalihan ningali aksara ingkang rinipta ing sesoepé ladjeng sawang-sinawangan).

Sang Nata ngladjengaken pangandika:

„Paminta koela mring sira, sakalihan ajwa nganti, klintoe ing panawangira, koela poenika moeng abdi.

94. Abdinira Sang Apraboe, déné sesoepé poeniki, peparing Nata minangka, gandjaran koela wit saking, katarima damel koela, gjaningsoen woes lami ngabdi."

Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:28 GMT / https://hdl.handle.net/2027/uc1.b4684484
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Priyamvada:

95. „Jèn makaten mesṭinipoen, soepé poenika tan kénging, pinenḍet saking ratjikan-irèng asta Narapati, samangké wit karsa toewan, Çakuntâlâ mitra mami.

96. Ingapoenten lepatipoen,

(*Ragi nggrétjok*).

mila Çakuntâlâ mangkin, sira koedoe nrima marang, ḍajoh ingkang noedjoe prapti, ijèkoe Sang Nata pjambak, sira kena loenga noeli."

Çakuntâlâ ing batos:

97. „Jèn ingsoen bisaa antoek, pantjasan moenggoehing mami,

(*Sora*).

sira mitra Priyamvada, pambekanira poeniki, teka koemawasa sira, noenḍoeng lan nganḍeg mring mami."

(Priyamvada mirengaken kalihan semoe mèsem. Sang Nata mriksani ḍateng Çakuntâlâ).

Tjiptaning galihipoen Sang Nata:

98. „Apa Çakuntâlâ ikoe, ing batin rasané sami, lan rasaning atiningwang, déné rasané kepati, koematjèloe andarbék-a, Çakuntâlâ kang soen èsṭi.

99. Déné rasaning atikoe, kaja bakal ditoeroeti, kepénginingsoen mring rara, sanadyan ingsoen tan mawi, wawan ginem lan ḍèwèknja, éwadéné teka mawi.

100. Ngroengokaké kanḍaningsoen, wangoené amamboe ati, nadyan Çakuntâlâ datan, mawi njawang oelat mami, nanging oelat liringira, katon oega nering ati."

Soewara ing sawingkinging geber:

101. „Hèh soewawi para wikoe, énggala dipoen poeroegi, sami roemeksaa para, tetijang wana ingriki, awit Sang Nata Dushyanta, noedjoe mbeḍag nèng wanadri.

102. Datan tebih doenoengipoen, Sri Dushyanta saking ngriki, baledoeg koemeloen moenggah, wit katradjang ingkang siti, déning tratjaking toerangga, bledoeg mawoer anibani.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA
Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:28 GMT / https://hdl.handle.net/2027/uc1.b4684484
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

103. Wit-witan pratapan penoeh, ingkang tjinanṭélan déning, anggèn-anggèn teles saka, kalikaning wit menoehi, moebal ingkang bledoeg moenggah, nawengi soroting rawi.

104. Remeng-remeng temahipoen, kaja kaalingan déning, ibering walang loemboengan, majoeta maketi-keṭi, kang liman kagèt oemijat, karéta kang nembé prapti.

105. Temahanira keplajoe, loemebet ing wana ngriki, kèh mendjangan bebajakan, katradjang loemajoe nggendring, boebar soemebar ting blesar, ing saparan-paran ndelik.

106. Anggoegoerken para wikoe, gjanira sami martapi, nenoewoen sihing Djawata, kang liman koerda anggaḍing, gaḍingé ingkang satoenggal, katantjebaken ing oewit.

107. Kang ketradjang esol roeboeh, déning palajoening èsṭi, temah kesrimpet soekoenja, déning rajoedan ponang wit, kasenḍal katoet plajoenja, kang katradjang bosah basih."

Sang Nata ing batos:

108. „Éman-éman déné djeboel, soen karja pangkalan mangkin, wong ingsoen saka nagara, kang nggolèki djeneng mami, karja gijoehing pratapan, prajogané soen parani."

Priyamvada lan Anasûyâ:

109. „Ḍoeh toewan koela sadaroem, samja goemjoer djroning ati, déning lampahan poenika, kang ndatengi wana ngriki, pramila dèn apoentena, koela keparenga bali.

110. Wangsoel ḍateng wisma santoen."

Sang Nata:

„Soewawi inggih prajogi, déné ing sabisa-bisa, ingsoen oegajoen amboedi, soepajané ing pratapan, jwa nganti manggih tan joekti."

(*Sadaja ladjeng sami ngadeg*).

Priyamvada lan Anasûyâ:

112. „Ḍoeh toewan pramilaningsoen, rikoeh kalamoen nanggapi, gegineman lan padoeka, ingkang bisa andjalari, wangsoel rawoeh padoeka twan, mring pratapan ngriki malih (17).

Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:28 GMT / https://hdl.handle.net/2027/uc1.b4684484
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

112. Awit saking sababipoen, déné oenggjaningsoen sami, amanggihi mring padoeka, datan kalawan mantesi, oeloen roemasa kirangan, pahargjan kang loewih adi."

Sang Nata:

113. „Ajwa mangkono sirèkoe, rara kanḍanira sisip, pangrasaning atiningwang, sira woes karsa manggihi, ikoe pahargjan sanjata, tjoekoep saliring panampi."

Çakuntâlâ:

114. „Anasûyâ mitraningsoen, entènana awak mami, awit sikilkoe kelaran, ketjotjog-tjotjog ing damin, damènira soeket kuça (1), déné sanḍanganko oegi.

115. Ketjanṭol-tjanṭol pangipoen, kuruvaka ingkang oewit, entènana ingkang ngantya, jèn ingsoen oewis ngoetjoeli, sanḍanganko saka ing pang, ingsoen noeli noesoel aglis."

(*Sajektosipoen namoeng kanggé samoedana ndedangoe lampah kémawon, loegoenipoen ngawasaken ḍateng Sang Nata, nanging boten dangoe inggih ladjeng noetoeti lampahing mitranipoen sakalihan*).

Sang Nata ngandika:

116. „Teka tan kepéngin ingsoen, bali mring nagara malih, prajoga soen paranana, para ingkang atoet woeri, mring ingsoen saka nagara, ajwa nganti tebih-tebih.

117. Saka ing pratapan ikoe, gjanira makoewon sami, déné atiningsoen teka, datansah asenak-senik, kèlingan warnané rara, Çakuntâlâ ndoedoet ati.

118. Déné ingsoen nggo loemakoe, sikilngong ija loemaris, badaningsoen miloe obah, naning angen-angen mami, datan sah bali kéwala, marani ḍénok wong nḍanḍing.

119. Lir gendéra paminipoen, kang ginawa nradjang angin, oewong lan landéanira, mlakoe ngétan saoepami, ananging gendéranira, nglèbèt noet paraning angin."

Tamat lampahan sapisan.

(1) Djawinipoen: soeket soetji.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA
Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:28 GMT / https://hdl.handle.net/2027/uc1.b4684484
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

LAMPAHAN KAPING KALIH.

Mathavya inggih poenika vidushaka medali, oelatipoen soentroet.

9. MEGATROEH.

Vidushaka ngesah:

1. „O-o déné pamitrèngsoen lan Sang Praboe, Nata ingkang remen jekti, ambebeḍag ing wana goeng, ndadak ingsoen manggih roentik, karibedan geng sajektos.

2. Kana kaé ana sangsam malihipoen, kana ana tjèlèng midjil, ing kana ana arimoe, paḍa metoe kagèt adjrih, sing wana greng menggos-menggos.

3. Déné wantji tengah awan dibediḍoeng, sami ginanggoe ing kardi, ing wana greng mleboe metoe, kinoeja-koeja tan oewis, ing mangsa panas kepatos.

4. Mangsanira kang wit-witan goḍongipoen, déning panas sami garing, nganti dalan-dalanipoen, ingkang kèjoeban déning wit, moeng sawatara kang ajom.

5. Déné ingkang soen ombé moeng tojanipoen, ilèn-ilèn saking ardi, ingkang kaworan ron roentoeh, tojanira dadi pait, rasané getir sajektos.

6. Oenggjaningsoen mangan wantjiné tan tamtoe, kang kerep moeng mangan daging, kinlopok ing geni moeroeb, nganggo soedjèn dèn soendoeki, déné wantji daloe ingong.

7. Paḍa ora bisa toeroe déning lesoe, tjapé sajahé kepati, badan kita lir winasoeh, loengkrah awit saka déning, toet woeri djaran peplajon.

8. Apa manèh déné wantji bangoen ésoek, para pamboeroening peksi, si keparat anakipoen, oewong toekon oewis sami (18), bengak-bengok mbribèni wong.

9. Alok-alok lamoen antoek latjakipoen, boeron alas anèng riki, wis mangkono meksa doeroeng, ilang kasoesahan mami, iki djenengé ketanggor.

Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:28 GMT / https://hdl.handle.net/2027/uc1.b4684484
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

10. Daging aboeh wis metjoetjoe paminipoen, prandéné meksa dèn nggoni, woedoen ageng ngenoet-enoet (19), wit wingi doepi ngong sami, kari tinilar ing enggon.

11. Tinilar ing para kantja temahipoen, mitrèngong Sri Narapati, sareng mbereg sangsam mamproeng, tekèng pratapan Sang Adji, doemadakan Sang Akatong.

12. Kodjoer ingong djeboel Sang Nata andoeloe, pawèstri pratapan ngriki, Çakuntâlâ namanipoen, ing warna ajoe linoewih, pan kadi remboelan tjoplok.

12. Saking tjangkokira doemoenoeng Sang ajoe, melok-melok ngoedjwalani, milanira Sang Apraboe, kénjoet ing drija tan apti, kondoer mring koeṭa Sang anom.

14. Malah maoe kalané ing bangbang ésoek, nganti kagèt Sri Boepati, sadjroné anggagas nglangoet, marang ingkang minḍa Ratih, kaènget-ènget tan peḍot.

15. Mak djenggirat djeboel Hjang Arka wis moengoep, Sang Nata pan lagi éling, saka ing soebrangtanipoen, kaprijé temahan iki, betjiké baé soen tonton.

16. Apa ija wis ngadi boesana Praboe, mitoeroet pranatan kang wis (20).

(*Toemoenten késah moebeng-moebeng lan ngingoek-ingoeki*).

Lah kaé apa mitrèngsoen, kang pantes soen adji-adji, woes katon rawoeh Sang Katong.

17. Tindak mréné kaḍèrèkaken pra wadoe, tetijang èstri yavani (21), samja ngampil-ampil isoe (1), lan ganḍéwanira Adji, mjang ontjèn-ontjèn sekar mrok.

18. Dipoen anggé ing sirah rinengga patoet, saikiné ingsoen betjik, ngadeg baé tan loemakoe, meneng réwa réwa sakit, tjapé sakodjoer badèngong.

19. Kang mangkono soepajané badaningsoen, bisa ngaso sawatawis.

---

(1) Isoe = djemparing = panah.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA
Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:28 GMT / https://hdl.handle.net/2027/ucl.b4684484
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

(*Kèndel ngadeg kalihan léndéan ing teken kadjeng*).

Ora pidjer mloja-mlajoe, dimèn Sang Nata oedani, jèn badaningsoen woes poprok."

(*Sang Nata ngatingal sapandèrèkipoen ingkang sampoen katjarijosaken inginggil*).

Sang Nata ngandika:

20. „Nadyan datan gampang antoeké sih loeloet, nanging tandangira kang wis, nenangi derenging kalboe, nadyan sedyaningsoen maksih, doeroeng olèh gawé jektos.

21. Sedyaningsoen mrih olèh katresnan toehoe, sing rara kang dadi ati, nglalèkké mangan lan toeroe, éwadéné jèn wong iki, wis pada kepéngin batos.

22. Ija oewis doewé kanikmatan toehoe,

(*Kalijan mèsem*).

moelané kang noedjoe kingkin, sing kasmaran toeridèkoe, temahan kénjoet ing ati, gandroeng woejoeng datan anggop.

23. Déning tjiptanirèng angen-angenipoen, tansah mendeng mring satoenggil, jèkoe mring kaloeloetipoen kinanta pan kadi déning, kalampahan kang sajektos.

24. Liringira tingal koesoemaning ajoe, nadyan enerira oegi, datan mring ingsoen toemoedjoe, nanging rada mamboe ati, tindakira koesoemanom.

25. Lengkèt lengkèt wangoené kaja alesoe, kaja woes kinardikardi, dadia pratjihnanipoen, jèn batiné woes kelahir, ana ing lakoe katongton.

26. Apa manèh wangsoelané kala maoe, mring mitrané toehoe wengis, kalanira Sang retnajoe, ingandeg tan wèh ngésahi, apa ikoe toemrap mringong.

27. Gagasané wong baring déning geng gandroeng, ija ora oewis-oewis, jèn doeroeng kapadan kajoen, sadjodo dadiné sidji, ija oewis datanpanggop.

Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:28 GMT / https://hdl.handle.net/2027/uc1.b4684484
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Vidushaka (taksih tansah ngadeg kados ing waoenipoen):

28. Mitraningsoen sinarawèdi Sang Praboe, kawoela tan ngatjarani, lan patraping awakingsoen, wit tangan lan soekoe mami, tan bisa obah sajektos.

29. Moeng nambrama padoeka mitrèngong Praboe, lan temboeng medal sing laṭi, soegeng rawoehnja Sang Praboe."

Sang Nata:

„Kaprijé moelané iki, déné teka bandjoer loempoh."

Vidushaka:

30. „Ḍoeh Sang Nata déné teka mawjandangoe, paran sababoeloen sakit, déné wedalira eloeh, ngebaki mripat ngong kalih, daroenanira Sang Katong."

Sang Nata:

31. „Ikoe ingsoen datan mangerti satoehoe, apa ingkang andjalari, déné sira djeboel loempoeh."

Vidushaka:

„Mitrèngong Sri Narapati, oepaminipoen pendjatos.

32. Dadi béngkong poenapa ta sababipoen, poenapa daja pribadi, ingkang ambéngkongken ikoe, poenapa dajaning ili, ingkang nempoeh ing pendjatos."

Sang Nata:

33. Wis mesṭiné sababé ing béngkongipoen, ija sing dajaning ili."

Vidushaka:

„Jèn makaten Sang Apraboe, sesakit koela poeniki, kang ndjalari Sang Akatong."

Sang Nata:

34. „Lo kaprijé Vidushaka karepanmoe, teka soen kang sira rani, dadi margané laramoe, ingsoen iki datan sisip, jektiné datan roemaos.

Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:28 GMT / https://hdl.handle.net/2027/uc1.b4684484
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

35. Karja sakit Vidushaka sira ikoe."

Vidushaka:

„Mitrèngong Sri Narapati, déné padoeka poenikoe, datan anetepi wadjib, kawadjiban Narakatong.

36. Teka namoeng arsa gesang nèng wana goeng, anèng papan sepa-sepi, bosah-basèh njenjet samoen, lir oeripé wran wanadri, poenapa padoeka kraos.

37. Kaparenga Sang Katong kawoela matoer, kawoela datan koewawi, raosé tjapé kalangkoeng, ngangkat badan ngong pribadi, tan kawawa mingsed ingong.

38. Tjapé laroet lemes rasaning bebajoe, déning saben dina tan wis, mrana-mréné mlajoe-mlajoe, ambeḍag kéwan wanadri, kaparenga ngaso ingong.

39. Énggalipoen sadinten kémawon Praboe, moerih tentremé kang ragi, wit samangké badan oeloen, kasok sanget tan ndarbèni, kekadjengan ngong sajektos."

Sang Nata (ing batos):

40. O dadiné ḍèwèké ija kawetoe, tjatoeré mangkono iki, ingsoen saiki ja oewoes, kemba ambebeḍag malih, jèn kèlingan ring Sang sinom.

41. Çakuntâlâ bapa Kanva soetanipoen, ingsoen datan kena malih, nglepasken warastra mamproeng, nèng gandéwa amatèni, kang mendjangan ingkang manggon.

42. Toenggal saalas lawan kekasihingsoen, soepaja bisané dadi, tetoeladan ingkang moenggoeh, lamoen atiningsoen soetji, tan na kaloepoetaningngong.

43. Tetoeladan mring rara pepoendèningsoen."

Vidushaka (njawang dateng wadananipoen Sang Nata):

„Jèn soen sawang Sri Boepati, wangoen ana kang kinandoet, ing sadjroning galih goesti, déné ana kang binatos.

44. Atoer amba rasèngong datan kaleboe, ing galih padoeka Adji, kados déné tapisipoen, sawenèhing wana ngriki, oegi tan kepireng Katong." (22)

Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:28 GMT / https://hdl.handle.net/2027/ucl.b4684484
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Sang Nata ngoedjiwat:

45. „Apa baé dadiné ljanira ikoe, ora-ora ingsoen iki, moeng pangoedasmarèng kalboe, kita koedoe angleloeri, kandané mitra sajektos."

Vidushaka:

46. „Jèn makaten pamoedji amba mring Praboe, moegi pandjanga joeswa Dji".

(Toemoenten badé késah).

Sang Nata ngandika:

„Ajwa loenga mitraningsoen, lèrèna sadéla disik, kandaningsoen doeroeng bontos."

Vidushaka:

47. „Amba namoeng tjoemadong dawoeh Sang Praboe."

Sang Nata:

„Jèn sira woes aso jekti, sira koedoe mbantoe mring soen, toemrap sawenèh prakawis, kang datan gawé rekaos.

48. Marang sira Vidushaka mitraningsoen."

Vidushaka:

„Kawoela noewoen Sang Adji, sandika ambarsa mbantoe, tamtoené poeniki inggih, prakawis neda miraos.

49. Jèn makaten karsa padoeka Sang Praboe, kawoela noewoen kapoendi, déné padoeka karsa soeng, gandjaran ring djeneng patik, karsa anggatèkken jektos."

Sang Nata:

50. „Vidushaka sira soen toetoeri moenggoeh, beboengah apa kang arsi, soen paringken ring sirèkoe."

Sang Nata dateng tijang djagi kori:

„É kowé wong djaga kori."

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA
Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:28 GMT / https://hdl.handle.net/2027/uc1.b4684484
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

Tijang djagi kori (toemoengkoel kalihan hoermat):

„Tjoemaḍong ḍawoeh Sang Katong."

Sang Nata:

51. „Raivataka (1) lah mara menjanga ladjoe, timbalana sénapati." (23)

Tijang ingkang djagi kori:

„Noewoen sandika Sang Praboe."

(Tijang djagi kori ladjeng mangkat, boten dangoe ladjeng ḍateng kalijan sénapati, tijang djagi kori ladjeng witjanten ḍateng sénapati).

Temboengipoen Raivataka:

„Padoeka Sang sénapati, liringira Sang Akatong.

52. Woes toemoedjoe mring ngriki poeroeging semoe, *ing* nitya Katong Sang Adji, mring padoeka arsa ḍawoeh, soemangga Sang sénapati, noenten madjenga kémawon."

Sénapati (mawas ḍateng Sang Nata):

53. „Koningana ḍoeh goesti lamoen mbeboeroe, toemraping kaprabon Adji, inganggep karja tan moenggoeh, pandamel maksijat iki, nging toemrap padoeka Katong.

54. Malah mangka dadi kaoetaman agoeng, wit déné Sri Narapati, déné kasenengan mboeroe, ambeḍag sato wanadri, slira padoeka Sang Katong.

55. Dadi takat wentala ring panasipoen, Hjang Raditya mbrongot salwir, sarandoening slira Praboe, datan gemoeh malah dadi, ènṭèng sarta dadi ngotot.

56. Ngotot kados liman wedalan ing goenoeng.

(Sang sénapati madjeng, ngladjengaken atoeripoen).

Patikbra oematoer malih, memoedji oenggoela Praboe, sakèh kéwan mangsa daging, ing wana sampoen ginropjok.

(1) Raivataka=Namaning tijang ingkang djagi kori.

Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:28 GMT / https://hdl.handle.net/2027/uc1.b4684484
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

57. Ing samangké poenapa ingkang sinamboet, ing karja patikbra goesti."

Sang Nata:

„Sénapati wroehanamoe, ingsoen iki ing samangkin, woes njenjoeda karsaningong.

58. Ing prakara nggoningsoen rena mbeboeroe, sabab ambeḍag sajekti, karenaningsoen ing maoe, tjinéda jèn datan apik, déning Mathavaya (1) mawon."

Sénapati (nisih):

59. „Hèh soemitra dèn ndaroeng pamrengkangipoen, ingsoen anḍèrèk karsa Dji, menggahing karenan Praboe, ingsoen nḍèrèk anglampahi.

(*Sora toemandoek ḍateng Sang Nata*).

dimèn goelang-goelang Katong.

60. Awitjanten ing sakadjeng-kadjengipoen, déné padoeka Sang Adji, pijambak pan sampoen asoeng, tetoeladan saé bilih, ambeḍag poenika Katong.

61. Apan wonten pigoenanira saèstoe, mangka pasinaon trampil, damel akas ḍanganipoen, ing badan poenapa malih, adamel kijat sajektos.

62. Asembada meksa kekijatanipoen, poenapa ingkang nglangkoengi, mangka pasinaonipoen, pradjoerit poenika jekti, moengmbebeḍag kang kinaot.

63. Poenapinggih tan kénging lamoen sineboet, pradjoerit bangkit ndjemparing, kang saged noedjoe saèstoe, ing lésan ingkang loemaris, oepaminipoen kémawon.

64. Kéwan mlajoe tinoedjoe warastra mamproeng, toemantjeb panah ngenèni, tan nganti ping kalihipoen, pramila oeloen wastani, mbeḍag poenikoe Sang Katong.

65. Apan dédé pandamel maksijat toehoe, malah ta oeloen wastani, jèn mbebeḍag loegoenipoen kalangenaning Narpati, (24) poenika pan sampoen manggon."

(1) Ingadjeng kaseboet Mathavya ingriki Mathavaya.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA
Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:28 GMT / https://hdl.handle.net/2027/uc1.b4684484
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

Vidushaka:

66. „Sri Naréndra woes sarèh malih ing kalboe, kados adatipoen nenggih, dé sira Sénapatyèkoe, maksih baḍé nempoeh malih, sapisan engkas kémawon.

67. Marang sawidjining broewang kang woes sepoeh, kang maksih kepéngin apti, memangsa iroenging manoes, klawan ngoembara wanadri, mlebet medal ing wana grong."

10. ḌANḌANG-GOELA.

Sang Nata:

1. „Sénapati kang ingsoen dji-adji, ing samengko kita lagi ana, tjeḍak pratapan ing kéné, moelané soen tan bjantoe, marang toetoerira poeniki, prajoga singkirana, ḍemenmoe amboeroe, nadyan soen anggep prajoga, anèng kéné amboeroe sato wanadri, tan betjik kadadyannja.

2. Dimèn sakèhing kebo samangkin, paḍa ndjeroem ing sadjroning toja, tjetjiblon klawan soengoené, sakèhing sangsam ikoe, kang pepanṭan ngaso soring wit, ana ing pangéḍoeman, mèn nggajemi roempoet, tan na manggih ganggoe karja, sakèhira tjèlèng gegolongan sami, anḍoḍos nèng blaḍeran.

3. ngGoengsir marang soeket musta betjik, paḍa roekoen tan manggih bebaja, mangkono manèh ing mangké, warastrèngong poenikoe, dimèn ngaso ing sawatawis, lan manèh senḍengira, kang gawéné mbandjoet, sato kéwan wana-wasa, soen pesaté dimèn ngaso sawatawis, moerih prajoganira."

Sénapati:

4. „Atoer amba sandika Narpati, amba nḍèrèk anglampahi ḍawah, sakarsanira Pamasé."

Sang Nata:

„Jèn mangkono sirèkoe, sénapati sira dèn aglis, anḍawoehna poenggawa, kang woes ḍisik ngajoen, kang pinatah nelik papanirèng sato kang manggon nèng alas ngriki, konen noeli balia.

5. Lan djaganen kang kalawan betjik, ajwa nganti ana poenggawa kang, metoe sing gegolongané, bandjoer angaroe-biroe, mring pratapan ing wana ngriki, dèn ngélingana sira, sénapati ikoe, kalamoen sadjroning manah — ira para Panḍita kang mangoen tèki, sok ana mawanira.

Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:28 GMT / https://hdl.handle.net/2027/uc1.b4684484
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

6. Mawa oepet ingkang saoepami, nadyan melik-melik datan mingsra, oega bisa moeroeb gedé, ngambra-ambra saèstoe, datan paé pinḍanja kadi, kang watoe Sûryakânṭa (25) aḍem tanpa oeroeb, jèn kasorotan Hjang Arka, metoe geni mletik moebjar neniwasi, biswoga ngambra-ambra."

Vidushaka (ḍateng sénapati):

7. „Sénapati pamoerihirèki, mrih ébahé galihira Nata, mrakengkeng malih karsané, ambeḍag nèng wana goeng, mangkja tjabar tan dèn toeroeti."

(Sang sénapati moendoer saking ngarsa Nata).

Sang Nata ngandika (mriksani ḍateng panḍèrèkipoen):

„Hèh-hèh sira poenggawa, kang nḍèrèk mring ingsoen, ambeḍag sato wana, oetjoelanggon-anggonmoe ambeḍag sami, déné si Raivataka.

8. „Sira paḍa anoetoegna noeli, panggawéanira sowang-sowang"

Para panḍèrèk:

„Inggih sandika Pamasé."

(Ladjeng késah).

Vidushaka:

„Jèn mangkono kantjèngsoen, saikiné wis paḍa kalis, marang panggoḍanira, laler kang angroeboeng, sira paḍa aloenggoeha, anèng bangkoe ing éjoeban wit poeniki, ingkang sri pinajonan (26).

9. Lan wit-witan marambat mantesi, éjoeb ajom sakétja mring angga kang mentas sing panasané, soen oega arep loenggoeh kapénaké awak pribadi."

Sang Nata:

„Mara ija batjoetna, dèn kapénak loenggoeh."

Vidushaka:

„Majo kantja paḍa lenggah."

Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:28 GMT / https://hdl.handle.net/2027/uc1.b4684484
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

(Sakalihan ladjeng sami djoemangkah sawatawis, sarta linggih sakétja).

Sang Nata:

„Mathavaya sira ikoe doeroeng oening, kang wèh nikmating mripat.

10. Awit sira doeroeng taoe oening, oewong ingkang nengsemaken manah."

Vidushaka:

„Doeh goesti koela Pamasé, poenapamba tan ndoeloe, Sri Naréndra nèng ngadjeng patik."

Sang Nata:

„Ja bener Vidushaka, saḍéngahing manoes, oega paḍa ḍemen ninga, mring awaké pijambak kang dèn tresnani, nanging kang soen kanḍakna.

11. Ingkang nengsemakan ing pangèksi, dadya memaniké tingalingwang, ikoe kembang pratapané, ing kéné kang linangkoeng, Çakuntâlâ kembang sopami, kang oewis neḍeng megar, nèng pratapan ikoe."

Vidushaka (ing batos):

„Prajoga ingsoen tjoepeta, ngandikané Sang Nata ing bab pawèstri, ajwa kedawa-dawa.

(Sora).

12. Mitraningsoen Sang Sri Narapati, amba matoer kalawan pasadja, poenapa Dji panggalihé, roemaos kénging anṭoek, lan wanodya soetaning Reshi, wedalan ing pratapan, kedah dipoen remboeg."

Sang Nata:

„Soemitra kawroehanira, teḍak toeroenira Sang Puru sajekti, tan bakal lamoen arsa.

Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:28 GMT / https://hdl.handle.net/2027/uc1.b4684484
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

13. Koemetjer mring wowohan kang dadi, larangané pra leloehoerira, déné Çakuntâlâ mangké, ikoe pan soetanipoen, widadari tininggal noeli, dèn temoe mring Paṇḍita, jèkoe paminipoen, Navamâlikâ kang sekar, ingkang roentoeh saka gagang tiba maring, araka (1) kang poespita."

Vidushaka (kalihan goemoedjeng latah):

14. „Padoeképdra ingkang woes ndarbèni, wanodyèndah ingkang lir moetyara, pan ajoe-ajoe warnané, ikoe kena soen seboet, oepamané wong wareg boekti, toewoek woh koerma teka, kepéngin wohipoen, asem ketjoet joen ḍinahar, datan étja ing weteng inggih moelesi, jogja siningkirana."

Sang Nata:

15. „Vidushaka moelané sirèki, toetoer mangkono ikoe daroena, sira doeroeng weroeh ḍéwé, mring warnané dyah ajoe, ingkang dadi woding tyas mami, manik moendrining tingal, tingal ingkang djoemboeh, djoemboeh sawidji tan na ljan, amoeng sira sekar wedaling wanadri, kang dadi lam-laming tyas."

Vidushaka:

16. „Jèn makaten Sang Sri Narapati, wanoedyèkoe sanjata jèn listya, ing warna tana timbangé."

Sang Nata:

„Ingsoen oewis tan perloe, kanḍa manèh mring sira mangkin, warnanira Sang retna, satoehoe jèn poendjoel, woes tan paé pinḍanira, kadi déné kalarsa tinitah lahir, Hjang ingkang moerbèng titah.

17. Woes ameṭa warnanja Sang dèwi, pinoelasing soengging tjitranira, tandya sinoèngan njawané, oetawa Sang retnajoe, kedadéan sing leboeraning, sakèhning tyang soelistya, dadi sidji tjaroeb, tandya sinoeng panggraita, doemoenoeng ing Sang retna ajoe linoewih, ing djagat tanpa sama.

18. Nadyan ingsoen katoengkoel mastani, jèn sakabèhé ikoe pan saka, kwasané kang nitahaké, oetawa sengsemingsoen, angèlingi listyanirèki, Sang retna moenggoeh ingwang, soen arani èstoe, kadi jejasaning djagat, tanpa timbang satoehoe jang-janging boemi, moesṭikaning wanodya." (27)

(1) Sekar araka poenika temboengipoen Latin: Colotropis Cigontea; déné navamalika poenika bangsaning sekar jasmijn, inggih poenika sekar gambir.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA
Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:28 GMT / https://hdl.handle.net/2027/uc1.b4684484
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

Vidushaka:

19. „Jèn makaten Sang Sri Narapati, sakaṭahing wanodya ing djagat, kang éndah-éndah warnané, sami kasoran ajoe, déning Çakuntâlâ poeniki."

Sang Nata:

„Ija mangkono moela, ikoe paminipoen, kembang ingkang ngambar-ambar, gandanira ing saparan-paran minging, nanging toewoeh ing wana.

20. Anèng wana papan sepa sepi, isih koeḍoep pinḍanira sekar, kang doeroeng kagepok déné, ing tangan nganti lajoe, oepamané manèh lir kadi, moetyara wewantahan, pan doeroeng sinoendoek, lan manèh pepinḍanira, kadi madoe doeroeng rinasèng kang manis, lan manèh pinḍanira.

21. Lir gandjaran soetji ing pakarti, kamoersidan resik tan koetjiwa, begdja kang pinaṣṭèkaké, andarbèni ing bésoek, marang amal kang tan mboseni."

Vidushaka:

„Pramilanipoen Nata, prajogi dèn goepoeh, ladjeng dipoen ajomana, Çakuntâlâ jwa nganti ḍoemawah maring, saḍéngahing Panḍita.

22. Kang ramboeté klimis meling-meling, liniṣahan Ingudi kang lenga." (28)

Sang Nata:

„Ija Vidushaka mangké, Çakuntâlâ poenikoe, datan kwasa badan pribadi, karana soedarmanja, lagi tan na ngrikoe."

Vidushaka:

„Kados poendi Sri Naréndra, semoenira ing nétra Sang minḍa Ratih, menggahing Sri Pamasa."

Sang Nata:

23. „Loemrahira wateké pra èstri, ing pratapan pan paḍa rikoehan, déné ta ing nalikané, soen ngadeg ngarsanipoen, Çakuntâlâ toemoengkoel isin, déné ta èsemira, tan toemrap maringsoen, wit saka rèh soesilardja, trepsilaning solah datan mantra kèksi, asihira maringwang.

Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:28 GMT / https://hdl.handle.net/2027/uc1.b4684484
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

24. Malah-malah katon kosok bali, ing semoené sengit marang ingwang, apa ija njolong petèk."

Vidushaka:

„Lah poenapa Sang Praboe, karsa toewan kinèn toemoeli, linggih pangkon padoeka, èstoe datan patoet, déné wroehé Çakuntâlâ, mring Naréndra saweg sakedap poeniki, toewan teka kasesa."

Sang Nata:

25. „Nanging bareng Çakuntâlâ toewin, mitranira sakaroné samja, ninggal loenga ingsoen dèwé, nadyan ing semoe rikoeh, soeprandéné meksa katawis, kang rinasa ing manah, temahan tjalatoe: „Lara temen sikilingwang, kena damèning soeket mèh neniwasi." — bareng mlakoe swatara.

26. Sawatara djangkah pan sinambi, dèn sesoewé lakoené Sang retna, ginawé lir sandangané, ketjantèl pang tan oetjoel, mandeg mangoe ambalang liring, pi-api kadjoewetan, astané Sang ajoe, ngoetjoeli sandanganira, kang ketjantèl ing pang lir dangoe tan keni, kadi soen toeloengana." (29)

Vidushaka:

27. „Ing samangké Sang Sri Narapati, prajoginira padoeka kedah, samektèng kaboetoehané, karja sangoe ing poeroeg, krana saking panawang patik, wana pratapanira, pra Pandita ngrikoe, woes dadi wana klangenan, kagem Nata lelangen njenengken galih."

Sang Nata:

„Soemitra wroehanira.

28. Ingsoen oewis kaweroehan déning, para tapa kéné sawatara, kaprijé ta pawadané, goningsoen lerep ngrikoe, nadyan namoeng sapisan iki, lereb anèng pratapan — ira para Wikoe, moenggoeh ing pamikirira, Vidushaka kaprijé ingkang prajogi, mara sira moendjoeka."

Vidushaka:

29. „Oendjoek kawoela Sri Narapati, perloe poenapa dé padoekéndra, teka mawi golèk-golèk, pawadan datan perloe, padoekéndra djeneng Narpati, kantoen dawoeh kéwala, moendoet pranemipoen, sapranemanirèng beras (30), gadahané para tetijang ingriki, kadawoehan ngladosna."

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA
Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:28 GMT / https://hdl.handle.net/2027/ucl.b4684484
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

Sang Nata:

30. „Atoerira tanpa sira pikir, pametoe ljané ikoe kagaḍah, ing Sang Nata toemandjané, mangka oepetinipoen, toemrap pangajoman Narpati, jogja jèn piniliha, loewih amal woedjoed, sesotya mas twin salaka, apa manèh béja tjaosaning nagri, ikoe pan kena sirna.

31. Nanging ingkang langgeng tan kena nis, ikoe wewelakirèng pra tapa, kang ngenani ring Pamasé."

Soewara saking sawingkinging geber:

„Ha saiki katemoe, ingkang sami ingsoen golèki."

Sang Nata (kalihan mirengaken):

„Mesṭi ikoe pra tapa, kapirid ing tandoek, swaranira teteg tatag, nanging meksa ririh alon sih sesami, ingsoen tan katambetan."

Tijang djagi kori (ngatingal):

32 „Kawoela noewoen moendjoek pamoedji, bagja Nata bagja Sri Naréndra, déné toewan katekané, Panḍita nèm dwi sampoen, angentosi ngadeg nèng kori, arsa sowan padoeka."

Sang Nata:

„Lebokna dèn goepoeh."

Tijang djagi kori:

„Kawoela noewoen sandika, Panḍita dwi kawoela irid oemandjing ḍoemateng ngarsa Nata.

(*Tijang djagi kori toemoenten késah, ladjeng ḍateng malih kalihan ngirid tijang tapa néném̀an kekalih*).

33. „Medal ngriki toewan medal ngriki."

Panḍita sakalihan njawang ḍateng Sang Nata. Panḍita ingkang satoenggal witjanten:

„Jén andoeloe dedeg pangadegnja, amitajani galihé, ing semoenira sagoeh, nityanira soemèh awingid, dedegira birawa, warnanira bagoes, pantes amengkoe wibawa, mengko swékoe pantesé Sri Narapati, ja wis bener kéwala.

Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:28 GMT / https://hdl.handle.net/2027/uc1.b4684484
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

34. Krana bédanira datan tebih, Ratoe ikoe kalawan Pandita, sabab sapa baé wongé, kang nawoerken rahajoe, datan paé klawan martapi, sanadyan oeripira, ana ing pradja goeng, apa manèh saja tambah, gandjarannja ngatasing panggawé moersid, toemrap tetimbangannja.

35. Pangajomanira Sri Boepati, ḍoemateng kita para Pandita, pratapan ngriki kabèhé, sapa ta tijangipoen, kang bisa ngrèh karep pribadi, ikoe sardjana rannja, witjaksana èstoe, minggah ing swargadi moelja, asmanira lan seseboetan Narpati, rineng-gèng bawa swara.

36. Déning Gandharva (31) kembar ing swargi, linaléla lan ingela-ela, sakétja dèn mirengaké, kang bawa swara nglangoet, asesanti djaja ardjanti."

Pandita satoenggalipoen:

„Hèh Gautama soen tanja, apa ija ikoe, Sri Dushyanta mitranira, Sang Hjang Éndra Batara jang-janging boemi."

Pandita ingkang satoenggal:

„Ija soemitra ija."

Pandita satoenggalipoen:

37. Moela bener tan éram tan sisip, déné ija andarbèni manah, lir samodra oepaminé, oebengira abiroe, njamoet-njamoet moeng dèn watesi, tandjebing langit jéka, tjakrawala toemloeng, djembaring galih Sang Nata, Sri Dushyanta toehoe jèn Ratoe linoewih, boedyardja martotama.

38. Amengkoni angrèh angajomi, lan kekijataning astanira, ingkang ageng kawasané, miwah pengkoeh abakoeh, anglir pén-ḍah wesi patoking, gapoeraning nagara, soen tan éram èstoe, kalamoen pra widadara, rikalané pra Déwa prang lan pra ḍemit, dahat dènnja mangantya.

39. Oenggoelira warastranirèki, Sri Dushyanta kekasihing Déwa, lan mangarsa djoemebrèté, baleḍèg darbèkipoen, Sang Hjang Éndra riwoet njamberi."

Pandita kalih pisan (madjeng):

„Oeloen matoer bagjardja, oenggoela Sang Praboe, ing ranangga ajwa kendat, winongwonga ing Déwané kang linoewih."

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA
Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:28 GMT / https://hdl.handle.net/2027/uc1.b4684484
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

Sang Nata (djoemeneng saking palenggahanipoen):

„Koela soeng panambrama.

40. Lan bagjardja sira Pandita dwi."

Pandita sakalihan (sami ngatoeraken wowohan):

„Oeloen matoer kasoegengan toewan, ajwana sambé kalané."

(*Atoeripoen pandita sakalihan mantoek hoermat*).

Sang Nata:

„Bagawan kalihipoen, koela dahat kepéngin mjarsi, menggah pamintanira, maring djeneng oeloen."

Pandita sakalihan:

„Nata moegi koningana, tetijangé ing pratapan ngriki sami, soemerep bilih Nata.

41. Mangké wonten ing pratapan ngriki, mila darbé panoewoen mring Nata.

Sang Nata:

„Poenapa kang dèn karepké."

Pandita sakalihan:

„Menggah ta kadjengipoen, awit saking Sang maha Reshi, Kanva pinoedjoe tanna, ing pratapanipoen, poenikoe para raksasa, ladjeng sami ngresahi ingkang sesadji, poenika Sri Naréndra.

42. Moegi kaparenga angajomi, ing pratapan sawatara dina, lan koesiring karétané, titihanira Praboe."

Sang Nata:

„Sang Pandita atoerira dwi, dahat karasèng manah, ing pangrengkoehipoen, Sang Pandita dateng koela, inggih badé koela lampahi sajekti, pamintanira samja."

Vidushaka (bisik-bisik):

43. „Pamintané katoedjoe ing galih."

Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:28 GMT / https://hdl.handle.net/2027/uc1.b4684484
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Sang Nata (mèsem):

„Raivataka gja sira ḍawoehna, marang si koesir gé agé, kinèn ngadjokken goepoeh, titihansoen karéta toewin, warastraningwang ajwa, nganti bisa kantoen."

Tijang djagi kori:

„Sandika ḍawoeh Naréndra."

(Ladjeng késah).

Paṇḍita nénéman sakalihan (seneng manhipoen):

„Ija ikoe pantesé Sri Narapati, o-o Purava sira.

44. Kang ngleloeri ing tindakirèki, para leloehoerira ing koena, kang mangka pangajomané, para ingkang kasaṇḍoeng, kang kinaniaja sesami, moelané toeroenira, Puru kang pinatoet, pinasṭi soeng pitoeloengan, ajwa nganti kang ringkih manggih bilai, tininḍes ring kang koewat."

Sang Nata (manṭoek hoermat):

45. „Sang Paṇḍita jogja samja rijin, soen toemoeli doemoegi ing rika, ing panggénanira lèrèn."

Paṇḍita kekalih:

„Matoer noewoen Sang Praboe, lan sesanti djaja-djajanti."

(Paṇḍita kekalih ladjeng késah).

Sang Nata:

„Hèh ta Mathavya sira, apa sira ajoen, kepéngin wroeh Çakuntâlâ."

Vidushaka:

„Ing waoené kawoela inggih kepéngin, sanged wroeh warnanira.

46. Nanging sareng amba amijarsi, tjarijosé prakawis raksasa, ladjeng itjal kepénginé."

Sang Nata:

„Ajwa wedi sirèkoe, sira bakal lan soen tan tebih."

Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:28 GMT / https://hdl.handle.net/2027/uc1.b4684484
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Vidushaka:

„Jèn makaten Naréndra, amba inggih poeroen, awit sampoen tan soemelang, kaajoman padoeka Sri Narapati, sepi bebajèng jaksa."

Tijang djagi kori (madjeng):

47. „Moendjoek padoeka Sri Narapati, titihan kréta padoeka Nata, sampoen samekta ngarsané, lan woes samektèng poepoeh, manggih oenggoel ikoe woes pasṭi, ananging Karabhaka, ḍateng sing pradja goeng, amoenḍi nawala djoega, saking iboe padoeka Sang pramèswari, katoer padoeka Nata.

Sang Nata (hoermat):

48. „Elo apa ḍèwèké tinoeding, déning iboe Sang Narpadajita."

Tijang djagi kori:

„Noewoen inggih Sang Pamasé."

Sang Nata:

„Noeli konen maleboe."

Tijang djagi kori:

„Noewoen inggih sandika, goesti.

(*Ladjeng késah, boten dangoe ḍateng malih ngirid Karabhaka*).

Soewawi Karabhaka, poenika Sang Ṗraboe, ingkang misoewoer ing djagat, para marta adil asih ing sesami, noenten madjeng kéwala."

Karabhaka:

49. „Soegengira Sang Sri Narapati, ingkang welas asih ing kawoela, amba moendjoek Sang Pamasé, sowan amba ingoetoes, iboe-dalem Sang Pramèswari, makaten ḍawoehira, iboe-dalem Praboe, namoeng koerang patang dina, kaétoengan wiwit ing dina saiki, woes bakda pasa ingwang.

50. Sabakdané pasa ikoe jekti, Sri Naréndra soepaja tilika, marang djenengingsoen kijé."

Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:28 GMT / https://hdl.handle.net/2027/uc1.b4684484
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Sang Nata:

„Kaprijé remboegingsoen, teka éwoeh kang soen lakoni, sapisan perloenira, para tapa ikoe, kapindoné dawoehira, iboeningsoen endi kang ingsoen lakoni, karo pisan tan nedya.

51. Soen lirwakken mesti soen lakoni, lah kaprijé bisané toemindak, ing loro-loro gawéné."

Vidushaka:

„Jèn makaten Sang Praboe, namoeng nglajang ikoe prajogi, lir Triçanku (32) ing koena, nglajang tengahipoen, dirgantara tan mangandap, tan manginggil namoeng tengah kang dèn nggèni."

Sang Nata:

„Satemené soen mangkja."

52. Nemoe éwoeh pakéwoehing ati, mangga mara kang soen lakonana, rasané pikir ngong mangké, teka maro liripoen, ilining wé kapengkok tjoeri, amaro ilinira, sédjé poeroegipoen.

(*Ngènget-ènget*).

Soemitra déné ta sira, woes ingambil soeta mring iboengong jekti, moelané prajoganja.

53. Sira baé balia mring nagri, soelihana séba djenengingwang, mring iboe atoerna baé, jèn mangké soen pinoedjoe, rinasaja déning pra Reshi, sira anetepana, wadjibé nak kakoeng."

Vidushaka:

„Doeh Sang Nata kang mangkana, amba mangké rak tan padoeka wastani, adjrih marang raksasa."

Sang Nata (kalihan goemoedjeng):

54. „Datan pisan-pisan jèn pinanggih, ana ingkang mastani jèn sira, wedi marang raksasané."

Vidushaka:

„Jèn makaten nggih sampoen, amba pamit mangkat toemoeli, mangka raji Naréndra."

Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:28 GMT / https://hdl.handle.net/2027/uc1.b4684484
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Sang Nata:

„Vidushaka wroehmoe, ing saiki karsaningwang, soepaja jwa nganti ana kawis-kawis, pepalang ing pratapan.

55. Pandèrèkingsoen joen soen ḍawoehi, angeterna mring sira sadaja."

Vidushaka:

„Elo djeboel ingsoen kijé, dadakan dadi loehoer, djoemeneng Djeng Pangran Dipati, Anom Radja pinoetra."

Sang Nata (pangoedasmaraning galih):

„Goelang-goelang ikoe, sadjaké rada sembrana, bisa oega ḍèwèké ambarabèhi, mring pra poetri ing poera.

56. Lamoen ingsoen samangké ndoewèni, sih katresnan ana ing pratapan, betjik soen kanḍani baé.

(Ladjeng ngasta tanganipoen Mathavya sarta ngandika sora).

Soemitra wroehanamoe, anggoningsoen praptèng wanadri, oenggjanirèng pratapan, marganira ikoe, kadoedoet bekti ngong marang, pra Panḍita sardjana kang manggèn ngriki, tan déning Çakuntâlâ.

57. Njata temen kanḍaningsoen niki, hèh pikiren baé Vidushaka, leté sapira adohé, moenggoeh kloehoeran ingsoen, jèn tinimbang lan botjah dèsi, ja ikoe Çakuntâlâ, adoh njamoet-njamoet, botjah ngalas ing pratapan, kang oeripé moeng kekantjan lawan ranḍi, tan weroeh ing katresnan.

58. Apa kanḍaningsoen ingkang oewis, marang sira jwa nganti rinembag, temenan anggepen baé, lamoen gegoejon ikoe, ḍoeh soemitra èstokna jekti, welingingsoen mring sira, jwa nganti kalintoe, sembranan kanggep temenan."

Vidushaka:

„Inggih Nata kawoela sampoen mangerti, tamtoené moeng sembranan."

(*Sadaja ladjeng késah*).

Tamat lampahan kaping kalih.

Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:28 GMT / https://hdl.handle.net/2027/uc1.b4684484
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

LAMPAHAN ANJELANI.

Beboekanipoen lampahan kaping tiga:

Medali Brahmana nénéman satoenggal, pinoedjoe èwed mendeti roempoet kuça, kanggé sesadji.

11. ḌANḌANG-GOELA.

Brahmana nénéman:

1. „Njata lamoen Dushyanta Sang Adji, Nata kwasa ing djagat tan ana, kekalih tetimbangané, toehoe Ratoe linangkoeng, saplok Nata lerep nèng riki, anèng pratapan wana, kita datan manggoeh, roebédaning oenggjan kita, asesadji nglakoni panggawé soetji, lastari manggih ardja.

2. Datan soesah tinanggoelang mawi, panglepasé kang warastra dibja, moeng tjoekoep kroengoe swarané, kendenging gandéwèkoe, pra raksasa woes mlajoe nggendring, saminira mijarsa, goemrenggenging temboeng, pepoedjian ingkang mangka, panoelaké kang samja ngalang-alangi, woes bali sing tebihan.

3. Ing samangké betjik soeket iki, kang minangka oewoer-oewoerira, papan enggoning pasadjèn, soen gawa baé oewoes, soen ladèkké mring pra mah Reshi."

(*Ladjeng andoemoegèkaken loemampah, ningali mrika-mriki, saha ladjeng anjeloek kados witjanten kalihan tijang saking tebihan*).

„Héh sira Priyamvadâ, borèh oesirèkoe (ucira-zalf), lan godong taraté (33) ingkang, kèh seraté sapa kang sira soekani.

(Patrapïpoen kados mirengaken).

Sira pan toetoer apa."

Priyamvadâ:

4. „Çakuntâlâ apan ragi sakit, awit saking panasé kepatya mila poenika kanggéné, ngejem-jem awakipoen, Çakuntâlâ mèn gelis mari."

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA
Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:28 GMT / https://hdl.handle.net/2027/ucl.b4684484
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

Tijang tapa nénéman:

„Jèn mangkono diénggal, gjanira loemakoe, gèk tambakna Çakuntâlâ, wit mitramoe ikoe njawané sajekti, Kanva tetoenggoelira.

5. Koelawarga kita ngriki sami, ing samengko ingsoen ija arsa, ndjaloekké banjoe pasoetjèn, marang Goutami perloe, kanggo noelak kang gawé sakit, dimèn énggal waloeja, Çakuntâlâ ikoe, jèn woes olèh soen parakna, lan soen wèhken Çakuntâlâ gelis-gelis, jwa nganti kekasépan."

(*Ladjeng késah*).

Tamat lampahan ingkang njelani.

LAMPAHAN KAPING TIGA.

Sang Nata medali, ing semoe ngandoet asmara toerida.

12. MIDJIL.

Sang Nata (kagagas ing galih):

1. „Soen woes weroeh kwasané pra Reshi, ngébatké sajektos, pantes lamoen ingadjrihan déné, prawan ikoe tan kwasa mring diri, tan mardikèng karsi, éwadéné ingsoen.

2. Datan bangkit kalamoen marèni, nggoningsoen prihatos, koedangdangan anandang wiragé, mring wanodya kang ingsoen tresnani, datan wonten kalih, moeng sira wong ajoe.

(*Katawis bilih Sang Nata nandang asmara, ragi sréngkat-sréngkot*).

3. Sang Hjang Kamadjaja ingkang soetji, gegamannja mang gon, sari-sari pan wangi gandané, sira lawan Sang Hjang Sita-resmi, nasarken kang sami, lagja arda gandroeng.

4. Kang tan njana kalamoen joen manggih, bebendoe kinaot, saking sira kang roentik karoné, djaréné wong Sang Hjang Sita-resmi, ikoe asoeng maring, wran sadajanipoen.

5. Sing dajané sorotira nenggih, asrep toemoes mring wong, nanging ikoe dora sanjatané, sasaddara tan wèh asrep nanging, malah anoemoesi, panasirèng kalboe.

Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:28 GMT / https://hdl.handle.net/2027/uc1.b4684484
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

6. Déné panahira sari-sari, Kamadjaja kaot, datan namoeng awangi gandané, nanging nratas landepira kadi, tatah goernita (34) di, ngendi enggoningsoen.

(*Tindak awongsal-wangsoel ing semoe lesoe*).

7. Ngasokaké badan ingsoen iki, kang dahat kaleson, déné oewis rampoeng ing gawéné, enggoningsoen kesdoe mitoeloengi, wong pratapan iki, ing sakabèhipoen.

(*Ngesah*).

8. Ngendi nggoné panglipoering ati, kaja soen tan toemon, kadjabané moeng anon warnané, kekasihkoe kang aminda sasi, jogja soen tiliki, mring panggonanipoen.

(*Ningali dateng srengéngé*).

9. Ing mangsané panas kaja iki, adaté Sang sinom, Çakuntâlâ lan para mitrané, pada ana tepining Malini, [1] kang kaoeban déning, wit mrambat kèh toehoe.

10. Ingsoen arsa mrana ing saiki,

(*Ngladjengaken tindak*).

hèh kapénak jektos, samirana soemilir agawé, ajemira papan kéné iki, toer mawa ganda mrik, gandanirèng santoen.

11. Sarasidya soemiliring angin, kenèng badan kraos, seger ajem pan mawa banjoené, oewabira Malini kang kali, badan panas saking, Ananga (35) gninipoen.

(*Tindak moebeng-moebeng kalih neningali*).

12. Çakuntâlâ masti anèng riki, tjedak lan kananggon, doenoengira kang wisma sariné, ingkang sarwa pinoeletan déning, wit mrambat respati, déné pinggiripoen.

13. Ingoebengan vetasa [2] mantesi, déné ingsoen toemon,

(*Ningali mangandap*).

---

[1] Malini = namaning lèpèn.
[2] Vetasa = pendjalin.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA
Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:28 GMT / https://hdl.handle.net/2027/uc1.b4684484
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

tapakira wanodya soekoené, anèng weḍi koening ngarep margi, kang andjog wisma di, wisma patra santoen.

14. Ingsoen arsa mleboe aningali, soen mlakoe lon-alon, marang djro wisma patra sariné.

(*Andjangkah sawatawis tindak bingah ing galih*).

Hé-é déné begdjakoe kepati, wroeh reroepan adi, kang soeng nikmatipoen.

15. Tingalingsoen wroeh kang soen oepadi, wanodya kinaot, Çakuntâlâ djeboel saré kéné, kekasihkoe ingkang dadi ati, déné sira jaji, saré anèng bangkoe.

16. Bangkoe watoe sinebaran sari, mitranja dwi manggon, samja linggih ana ing sanḍingé, mara ija arsa soen tjeḍaki, soen kepéngin mjarsi prijé goenemipoen."

(*Kèndel ngawasaken kalihan djoemeneng. Patrapipoen Çakuntâlâ kalihan mitranipoen sakalihan kados ingkang kaanḍaraken inginggil; sarta saweg sami ngepeti Çakuntâlâ*).

Mitra sakalihan ngepeti sarta witjanten manohara:

17. „Çakuntâlâ mitrèngong wong koening, apa iki goḍong, sarasidya ingkang ingsoen gawé, angepeti mring sira wong manis, apa ija kardi, ajem mring awakmoe."

Çakuntâlâ:

18. „Apa sababé sira ngepeti, marang djenengingong."

(*Mitra sakalihan mireng temboengipoen Çakuntâlâ ingkang makaten poenika ladjeng sami sawang-sinawang, ing semoe seḍih manahipoen*).

Sang Nata (rangoe-rangoe ing galih):

„Çakuntâlâ aloengkrah semoené, apa panasira Sang Hjang Rawi, ingkang andjalari, loengkrah badanipoen.

19. Apa saka sabab kang soen doegi, ing sadjroning batos,

Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:28 GMT / https://hdl.handle.net/2027/uc1.b4684484
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

(*Sang Nata njawang kadoek asih ing galih*).

ora-ora wis tan soemlang déné, Çakuntâlâ djadjanira mawi, pinopok ing djampi, borèh namanipoen.

20. Uçira kang konjoh lawan maning, gel-oegel Sang sinom, ginelangan loengirèng taraté, kaloeloetkoe sariranja kadi, sakit melas asih, déné warnanipoen.

21. Saja katon tjeṭa merak ati, Sang ajoe kabrongot, ing panasé pananḍang wiragé, bebarengan lan panasing rawi, sanadyan laraning, Sang ajoe poenikoe.

22. Pasṭi bisa kadadéan saking, dènira kabrongot, panasira srengéngé wetoené, mangsa terang iki kang karja gring, moelané tan bangkit, gawé oenḍakipoen.

23. Ajoenira Çakuntâlâ tan wis, béda jèn kabrongot, déning panas pananḍang wiragé, nadyan lesoe mimboehi memanis, welas kang oemèksi, moenḍak saja gandroeng."

Priyamvadâ (nisih):

24. „Anasûyâ mitrèngsoen wong lindri, saka pangrasèngong, Çakuntâlâ wiwit ing saploké, weroeh marang Sang Sri Narapati, bandjoer ngenes nglentrih, apa sababipoen.

25. Saka déning Sang Nata kang kardi, lelara mangkono."

Anasûyâ:

„Priyamvadâ pangiramoe kijé, datan paé lan panemoe mami, mara ta tjinobi, soen takonanipoen.

(*Sora*).

26. Çakuntâlâ mitrèngsoen wong koening, soen arep tetakon, laranira kaprijé anané, ingsoen doega pasṭi ambangeti."

Çakuntâlâ (andjenggèlèk sawatawis saking patileman):

„Anasûyâ iki, kaprijé toetoermoe."

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA
Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:28 GMT / https://hdl.handle.net/2027/uc1.b4684484
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

Anasûyâ:

27. „Çakuntâlâ mitrèngsoen wong mlinging, ingsoen sakarongron, nadyan datan mangerti anané, raras karasikaning djalwèstri, nanging soen oega wis, weroeh tjritanipoen.

28. Kang kaseboet tjarita ingoeni, kaananing tjrijos, pra kang noedjoe ananḍang wiragé, pratjihnané lir kang soen tingali, doemoenoeng sirèki, kaja woes tan loepoet.

29. Çakuntâlâ kanḍanana noeli, ingsoen pan arsa wroh, da roenané laranira kijé, awit déné jèn tan wroeh tlandjering, kang sesakit pasṭi, tan wroeh djampinipoen."

Sang Nata:

30. „Panemoené Anasûyâ oegi, paḍa lan rasèngong (36), jèn mangkono panemoekoe kijé, bab larané Çakuntâlâ jekti, datan namoeng saking, gagasan tan moenggoeh."

Çakuntâlâ (ing batos):

31. „Nadyan karepingsoen woes mbangeti, nanging meksa emoh, datan kena ingsoen blakakaké, ingkang dadi karenteging ati."

Priyamvadâ:

„Çakuntâlâ swaṿi, roengokna toetoerkoe.

32. Kanḍanira Anasûyâ iki, teka bener jektos, paran déné tan sira oelatké, laranira mitrèngsoen sajekti, penḍak dina nenggih, saja moenḍak koeroe.

33. Badanira sangsaja ngalentrih, moeng nétyamoe katon, doeroeng owah ilang oedjwalané, malah wenes anawoeng memanis."

Sang Nata:

„Priyamvadâ iki, kanḍanira namoeng.

34. Sabeneré baé ikoe jekti, Çakuntâlâ katon, dahat soesoet ing pangarasané, apa kera pranadjanirèki, bangkékan kang menṭing, maṭinṭing sajwaoet.

Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:28 GMT / https://hdl.handle.net/2027/uc1.b4684484
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

35. Bebaoené kenḍoné tan sipi, oelatira tjelom, mratanḍani Çakuntâlâ mangké. ngenes déning pananḍang prihatin, wit kataman déning, sakit arda woejoeng.

36. Éwadéné maksih merak ati, ajoené tan kalong, datan kanḍih déning pananḍangé, jèn ginagas tan paé woes kadi, eloenging Madhavi (1), ingkang goḍongipoen.

37. Aloem déning panasirèng angin, ingkang nempoeh ing ron."

Çakuntâlâ:

„Mitraningsoen sira sakaroné, bener oega kanḍanira kadwi, sapa kang prajogi, soen kanḍani ikoe.

38. Kadjabané moeng sira kekalih, ḍoeh-ḍoeh mitraningong, ingkang pantes soen blakani ḍéwé, nanging atikoe nganḍoet koewatir, jèn kanḍakoe iki, gawé ing soesahmoe."

Mitra sakalihan:

39. „Çakuntâlâ moelané soen iki, kepati atakon, toer anḍeḍes kang dadi wadiné, sabab soesah ikoe abot jekti, nadyan bot sinanggi, nanging toemrapipoen.

40. Ingkang miloe ngrasakken prihatin, mitra kang sadjatos, kang soen sihi ing lahir batiné, meksa ija tan abot sinanggi, moelané prajogi, djarwanana ingsoen."

Sang Ṇata:

41. „Çakuntâlâ pasṭi anoeroeti, pamintèng karongron, mitranira sinara-wèdiné, kang amiloe ngrasakken sajekti, boengah soesah sami, ja miloe katempoeh.

42. Pasṭi baé bakal dèn walèhi, sababing prihatos, Çakuntâlâ pepoedjankoe ḍéwé, nadyan sira oega kerep nolih, liringira kadi, ing semoe tjoemengkloeng.

43. Tjetjengkloengen dènira ningali, liringira katon, woes aḍemen mring ingsoen prandéné, ingsoen meksa tansah ngarsi-arsi, tab-taban ing ati, prijé temboengipoen.

44. Kang minangka wangsoelan Sang dèwi, mring mitrané loro."

1) Madhavi = tetoewoehan marambat.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA
Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:28 GMT / https://hdl.handle.net/2027/uc1.b4684484
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

Çakuntâlâ (ragi èsmoe rikoeh):

„Sira mitraningsoen sakaroné, ing samangké ingsoen arsa soeng wrin, mring sira wran kalih, saplok soen kepanggoeh.

45. Mring Sang Nata ingkang angajomi, ing pratapan kaot, ingsoen noeli-noeli krasa baé, roentoeh atiningsoen darbé asih, gja lara kadyèki, sira pan woes weroeh."

Sang Nata (bingah ing galih):

46. „Ingsoen apan woes kroengoe pribadi, kang dadi karsèngong, ija ikoe kang soen karepaké, kebatinanira Sang soedèwi, mangké woes kalahir, begdjèng soen woes weroeh.

47. Sang Hjang Kamadjaja ingkang kardi, kasoesahaningong, déné nanḍang asmara soen mangké, Sang Hjang Kamadjaja wlas mring mami, binirat prihatin, sinoeng ajem ingsoen.

48. Agni ingkang mbrongot sanoebari (37), woes sinirep jektos, déning Sang Hjang Kamadjaja agé, woes ambekta pangajem-jem ati, woes tentrem samangkin, ajem manahingsoen.

49. Kadi déné Hjang moerbèng sakalir, woes karja jem jektos, marang isèn-isèning djagaté, ingkang mentas linimpoetan nenggih, menḍoeng nḍeḍet noeli, tiba djawahipoen.

50. Mentas panas noelja antoek ḍingin, ajemé kepatos, ḍateng badan pan soemrah rasané, ija ikoe pinḍaningsoen iki, pan lagi prihatin, noeljantoek pitoeloeng."

Çakuntâlâ:

51. „Mitraningsoen kekalih dèn sami, roengokna kanḍèngong, lamoen sira mangajoe-bagjané, binoedèkna welasé Sang Adji, marang djasat mami, jèn tan ngono èstoe.

52. Sira sakaroné oewis mesṭi, kapeksa sajektos, anètèské banjoe lan adoené, ija ikoe sesamum (1) mring mami."

Sang Nata:

„Saka temboeng iki, soen tan rangoe-rangoe."

(1) Sesamum = sesadji toemraṗ ḍateng tijang pedjah.

Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:28 GMT / https://hdl.handle.net/2027/uc1.b4684484
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Priyamvadâ (nisih):

53. „Anasûyâ sira soen toetoeri, moenggoeh panemwèngong, katresnané Çakuntâlâ mangké, mring Sang Nata toehoe woesmbangeti, woes tan kénging pinrih, sinemajan moendoer.

54. Apa manèh wran kang antoek ing sih, ikoe oewis manggon, awit déné mangka tetoenggoelé, toeroenira Sang Puru linoewih, krana ikoe jekti, bener karepipoen.

55. Ingsoen samja pantes najogjani."

Anasûyâ:

„Bener sira jektos."

Priyamvadâ (sora):

„Hèh soemitra Anasûyâ mangké, ingsoen soeka pamoedyardja nenggih, ḍoemateng sirèki, mitrèngsoen wong ajoe.

56. Wong mangkono pantesira nenggih, antoek sih sajektos, déning sira Anasûyâ mangké, marang ngendi iliné kang kali, moeng mring djalaniḍi, mrono andjogipoen.

57. Oewit apa ingkang bisa dadi, tjongkoging kang kajon, atimuktâ kang toewoehan rané."

Sang Nata:

„Datan éram déning lintang kadwi, Viçakhâ (38) ranèki, tansah atoet poengkoer,

58. Lan lakoené Sang Hjang Sita-resmi."

Anasûyâ:

„Apa kang pirantos, ingkang kena kanggo ihtijaré, mrih tan ranḍat klakona toemoeli, ingkang klawan wadi, ing panedyanipoen.

59. Çakuntâlâ mitrèngong sedjati."

Priyamvadâ:

„Ḍoeh-ḍoeh mitraningong, moerih rempit ija kalakoné, panedyané Çakuntâlâ nenggih, pan koedoe pinikir, déné ta jèn amoeng.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA
Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:28 GMT / https://hdl.handle.net/2027/ucl.b4684484
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

60. Mrih énggalé kalakoné jekti, ikoe gampang jektos."

Anasûyâ:

„Hèh kaprijé soemitra gampangé."

Priyamvadâ:

„Pan mangkéné gampangé saiki, déné Sang Nata wis, katara ing semoe.

61. Koemeḍèping nétra ndoedoet ati, ngatarani jektos, jèn woes remen kang nanḍang wiragé, Çakuntâlâ mitrèngsoen wong nḍanding, paningalkoe jekti, kaja Sang Apraboe.

62. Katon kera ing wektoe poeniki, nétyanira tjelom, saka déné koerangira saré, déning Nata dahat nanḍang kingkin."

Sang Nata:

„Pan kapara jekti, ikoe beneripoen.

63. Gelangingsoen emas moerni iki, datan sah malorod, saka astané dahat kerané, tansah ingsoen slobokken mangarsi, kalamoen soen lagi, natas wantji daloe.

64. Mastakaningsoen sinanggi mawi, astaningsoen karo, waspaningsoen aderes wetoené, anètèsi retna sesotya di, sesotya glang mami, boerek temahipoen."

12. KINANTI.

Priyamvadâ (sasampoenipoen ngènget-ènget, ladjeng witjanten):

1. „Anasûyâ mitraningsoen, sira noelisa kintèki, ingkang mawa pangla-ela, arsa soen oempetken noḍeli, ana ing sadjroné sekar, dimèn tinampèn Sang Adji.

2. Déné samoedananipoen, jèn sekar lorodan saking, sadjèning para Djawata."

Anasûyâ:

„Panemoenira poeniki, Priyamvadâ mitraningwang, njonḍongi pikir soen jekti.

Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:28 GMT / https://hdl.handle.net/2027/uc1.b4684484
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

3. Çakuntâlâ mitraningsoen, prijé panemoenirèki apa ja mangajoe-bagja apata tan najogjani."

Çakuntâlâ:

„Sira rak ija woes wikan, jèn ḍawoeh ikoe tan keni.

4. Lamoen pinadonan woewoes, maoni kang woes kinapti."

Priyamvadâ:

„Jèn mangkono Çakuntâlâ, jogja nganggita kintèki, roempakan toemraping sira, pribadi jwa ngoetjiwani."

Çakuntâlâ:

5. „Priyamvada mitraningsoen, kang dahat ingsoen tresnani, ija soen karja roempakan, nanging soemelanging ati, tab-taban rasaning manah, koewatir lamoen tinampik.

Sang Nata (soeka ing galih):

6. „Wanita kang ati takoet, wong ingkang sira watiri, kalamoen nampik mring sira, ikoe ija woes njeḍaki, koematjèloe lir wong ngiḍam, kepéngin noenggil sirèki.

7. Sapa ingkang ngajoen-ajoen, tekané kabegdjan jekti, terkaḍangan datan manggja, terkaḍang oega amanggih, nanging sapa kang nglenggana, jèn begdjané anḍatengi." (39)

Mitra sakalihan:

8. „O,o sira ingkang nempoeh, ngapeské éndahing ḍiri, sapa baja oewongira, kang arsa nanggoelang mring, sorotirèng sasaḍara, ing mangsa seḍeng ngajemi.

9. Tinangkis lan pontjotipoen, sanḍanganira poeniki."

Çakuntâlâ (kalihan mèsem):

„Ing samengko ingsoen apan, woes olèh ḍawoeh kang masṭi, soen lakoni tan kenora, soen enoet moerih prijogi."

(*Linggih kalihan anggagas*).

Sang Nata:

10. „Wektoe iki kang kalangkoeng, makolèhi djeneng mami, kanggo njawang mring wanodya, kaloeloetingsoen poeniki, ingsoen datan obah-obah, njawang mring sira wong koening.

Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:28 GMT / https://hdl.handle.net/2027/ucl.b4684484
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

11. Sadjeroning kaloeloetkoe, ngaṭik-aṭik temboeng manis, ingkang pantes winahjakna, marengoet imbané mingkis, saja wimboeh ajoenira, ing sadjagat tanpa tanḍing.

12. Kalèdjeming oelatipoen, ring wadana nawoeng manis, andjoḍèri batinira, kalamoen seneng ring mami, Çakuntâlâ toehoe listya, wanodya jang-janging boemi."

Çakuntâlâ:

13. „Priyamvadâ mitraningsoen, roempakané woes soen anggit, nanging koetjiwaning maLah, ingsoen tan njanḍing piranti, pangriptaning tetoelisan, éwoeh temen nggonsoen nganggit."

Priyamvadâ:

14. „Çakuntâlâ mitraningsoen, toelisen baé wong manis, roempakanira prajoga, moenggwing ron traté poeniki, kang aloes memak woes kadya, ḍaḍaning peksi menori."

Çakuntâlâ (toemoenten njerat):

15. „Roengokna mitra oenikoe, roempakané apa oewis, maṭis apa isih kemba, mara toetoera kang jekti, mamrih ing prajoganira."

Mitra kalih pisan:

„Ija soen roengokné noeli.

16. Gé watjanen roempakanmoe, ingsoen woes selak kepéngin, weroeh ing soerasanira."

Çakuntâlâ:

„Ija soen watjané noeli, roengokna baé soemitra, bokmanawa doeroeng betjik."

(*Toemoenten kawaos*):

17. „Ingsoen toehoe datan weroeh, tan ngrasa lan datan ngimpi, kang dadi ing galihira, nanging djiwa raga mami, sijang daloe datan pegat, ngènget-ènget mring Sang Adji.

18. Wong ladak sija kalangkoeng, niaja wong datan sisip, wong kang ḍadi marganira, ingsoen naṇḍang brangta kingkin, lali boekti lawan néndra, kebangeten aḍoeh goesti."

Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:28 GMT / https://hdl.handle.net/2027/ucl.b4684484
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Sang Nata (énggal-énggal madjeng):

19. „Ḍoeh pepoedjankoe wong ajoe, sarira nḍanḍing alentjir, sira ngakoe pinilara, dening manggoeng nanḍang kingkin, ingsoen oega koeroe ngarang, kataman dajanirèki.

20. Dajanira manahenkoeng, ambrongot ngenani ati, kembang traté apepanṭan (40), aloem kataman soroting, Sang Hjang Bagaskara panas, déné prabané kang sasi.

21. Soerem koetjem warnanipoen, kapraban soroting rawi, pan kasileb babar pisan, sirna paḍangé tan kèksi, moeng katon paḍanging soerja, ngèbeki djagat sakalir."

Mitra sakalihan (bingah ing manah):

22. „Bingahing drija kalangkoeng, ingsoen sakaroné sami, déné toemoeli kalakjan, panoewoeningsoen kekalih, sirna sakèhing soengkawa — nira Çakuntâlâ nenggih."

Çakuntâlâ baḍé ngadeg, Sang Nata ngandika menggak:

23. „Ḍoeh wong ajoe angerangkoeng, sarèhna ajwa kepati, gawé kangèlaning slira, jwa nganti oemeksa ḍiri, dadi kalesoning angga, pamrihé arsa ngoermati.

24. Arsa mandanardja ringsoen, karaja-raja dèn pamrih, ajwa sinengka sliranta, kang lagi sakétja goeling, nggadjodjor anèng tamanan, akasoer poespita adi.

25. Kinoebengan sarwa aroem, gandaning loeng-loengan minging, ingkang lèsèh linenggahan, mèh aloem kapènèt déning, saliraning Sang koesoema, kang soemèlèh aninḍihi."

Anasûyâ:

26. „Jèn kapareng ḍoeh Sang Praboe, kang pantes oeloen pepoenḍi, soemangga angrengganana, lenggah ing séla poeniki, ajwa nganti walang drija, lan was soemelang ing galih."

Sang Nata toemoenten lenggah. Çakuntâlâ taksih ngadeg èsmoe rikoeh.

Priyamvadâ toemoenten witjanten:

27. „Woes katon tetéla toehoe, lamoen padoeka kekalih, padoeka lan Çakuntâlâ, sami nanḍang brangta kingkin, sami nganḍoet kabatosan, sih-sinihan noenggil pikir.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA
Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:28 GMT / https://hdl.handle.net/2027/ucl.b4684484
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

28. Éwadéné sing sih oeloen, mring Çakuntâlâ sajekti, patikbra kedah pasadja, mangsoeli ginem ingoeni."

Sang Nata:

„Ija prajoga wetokna, jwa nganti tansah binatin.

29. Wit njoepet kang joen kawetoe, ikoe kerep oega dadi, gegetoen ing tembé woentat."

Priyamvadâ:

„Jèn makaten inggih goesti, kawoela matoer pasadja, padoeka dadya Narpati.

30. Poenika pan wadjibipoen, akarja tentreming pikir, ngéntèngaken kasangsaran—ira para ingkang sami, dedoenoeng ing nagri toewan, ajwa nganti tan kagalih."

Sang Nata:

31. „Woes bener pitoetoer ikoe, ḍoeh wong ajoe mitra mami."

Priyamvadâ:

„Jèn makaten sapoenika, kawoela matoer Sang Adji, mrasadjakken kawontenan-ira Çakuntâlâ nenggih.

32. Dinamel mrih kapiloejoe, kepati brangta makingkin, déning Sang Hjang Kamadjaja, karoengroengan padoeka Dji, pramilané pinarengna, toewan noeli mitoeloengi.

33. Mring gesanging mitra oeloen, Çakuntâlâ bisa kalis, jèn toewan tan melasanâ, ngentasken saking prihatin, loewar saking pedjah ngarang, moeng twan kang saged noeloengi."

Sang Nata ngandika ḍateng Priyamvadâ:

34. Soemitraningsoen wong ajoe, ingsoen oega ngoeningani, lamoen lelakon poenika, toemrap ingsoen mangka dadi, ngalamating kabetjikan, jèn katresnan iki jekti.

35. Datan ngamoengké Sang ajoe, kang karasa djroning ati, mangkono oega tyasingwang, dahat karasa goeng kingkin, moeng mitranta kang katjipta, sadina-dina datan wis."

Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:28 GMT / https://hdl.handle.net/2027/ucl.b4684484
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Çakuntâlâ (kalihan ningali ḍateng Priyamvadâ):

36. „Priyamvadâ mitraningsoen, wong ajoe teka sirèki, nganggo nganḍegké Sang Nata, kang lagja nanḍang prihatin, wit nilar pra garwanira, pisah doemoegi sapriki."

Sang Nata:

37. „Hèh Çakuntâlâ wong ajoe, pepoedjaningsoen wong koening, weroeha ing batiningwang, sira pasṭi tan mastani, kang mangkono ikoe Sang dyah, njata kliroe ing pamikir.

38. Mangka temené tyasingsoen, moeng sira ingkang kaèsṭi, ing samengko atiningwang, woes kataman wrastra loengit, tatoe déning Sang Hjang Kama, woewoeh-woewoeh ing saiki.

39. Kapandoek temboengirèkoe, sing pangira kang tan jekti, ingsoen kagagas ing sira, sira ndakwa ngéling-éling, mring pra garwa ingkang pisah, kari ana ing nagari."

Anasûyâ:

40. „Ḍoeh goesti Nata linangkoeng, kang dahat oeloen pepoenḍi, rèhné kawoela oeninga, kalamoen para Narpati, apan kaṭah garwanira, mila atoer koela Adji.

41. Moegi kagaliha èstoe, mitramba kang soen tresnani, Çakuntâlâ tembé woentat, jwa nganti dipoen getoeni, déning sanak kadangira, toewin pra mitranja sami."

Sang Nata:

42. „Hèh mitraningsoen wong ajoe, jwa kakéhan kang ginalih, marga pra katresnaningwang, ingkang dahat soen asihi, kang karja konḍanging poera, ikoe moeng kekalih jekti.

43. Ingkang djoega namanipoen, Samudrarasana (41) linwih, ingkang kadwi mitranira, Çakuntâlâ oega linwih, ajoe djatmika soeng rimang, ratoe-ratoening pawèstri."

Mitra kekalih sareng witjanten:

44. Jèn makaten Sang Apraboe, kawoela kekalih nenggih, sampoen marem ing wardaja, mireng pangandika Adji, lega rila dèn poenḍoeta, Çakuntâlâ soemangga Dji."

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA
Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:28 GMT / https://hdl.handle.net/2027/ucl.b4684484
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

Priyamvadâ (angedjèpi ngoendang):

45. „Hèh Anasûyâ wong ajoe, delengen komprèng poeniki, langkoeng melas kasatmata lakoené anolah-nolih, mréné nggolèki bokira, ajo paḍa dèn parani."

(*Mitra sakalihan sami baḍé késah saking ngrikoe*).

Çakuntâlâ ladjeng witjanten:

46. „Hèh mitra kalih sirèkoe, soen: sira tinggal pribadi, tanpa pangajoman ingwang, tanpa rowang gelik-gelik, salah sidji baé sira, karia ana ingriki."

Mitra sakalihan sareng witjanten:

57. „Hèh Çakuntâlâ wong ajoe, ingkang bakal anenggani, mring sira ikoe woes ana, ija kang ngajomi nagri, wis soemanḍing ana sira, ajwa soemelang ing ati."

Çakuntâlâ:

48. „Elo djeboel loenga èstoe, sira soemitra kekalih, ingsoen tinilar prijangga."

Sang Nata:

„Wis ajwa soemelang galih, kang abdi ingkang tjantjingan, sampoen roemeksa soemanḍing.

49. Apa karsanta Sang ing roem, soen kepeti ngati-ati, mawi goḍong sarasidya, kang maksih teles mrih ḍingin, ajem raosirèng angga, lon-lonan gjan soen ngepeti.

50. Bok inggih karsa wong ajoe, goesti intenkoe wong koening, nggih goesti inggih bendara, jèn boten poenapa inggih, pada padoeka kéwala, kang remoe bang nawoeng manis.

51. Soen sèlèhaken ing pangkoen, klawan koela ısik-isik, dimèn jwa karaos sajah."

Çakuntâlâ:

„Kawoela boten dak edir, pambekan marang wong lanang, kang pantes oeloen dji-adji."

Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:28 GMT / https://hdl.handle.net/2027/uc1.b4684484
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

(*Ladjeng ngadeg badé ngésahi*).

Sang Nata:

52. „Katresnaningsoen wong ajoe, sira adja gelis-gelis, méntar sing ngriki bendara, bentèré Hjang Arka maksih, soemelèt dèrèng kaliwat, émanen sliranta goesti.

53. Kadoemoegèkna gjanipoen, saréan nèng kasoer sari, déné goḍong sarasidya, kang noetoepi djadja goesti, pan sampoen ngantos binoetjal, awit kinarja ling-aling.

54. Sliranta kang tipis lesoe, kataman bentèring rawi, srengénggé mangsa katiga, bentèré kepati-pati, kèndela ngriki kéwala, sampoen gé-agé ngésahi."

(*Sang Nata kalihan nggonḍèli Çakuntâlâ*).

Çakuntâlâ:

55. „Ḍoeh goesti trahé Sang Puru, ajwa toewan nganti lali, ḍoemateng pantesing tindak, tandoek kedah dèn èngeti, nadyan soen brangta angarang, meksa tan kénging oepami.

56. Ambeg kawasa koemloengkoeng, mawi karsèngong pribadi, tan éling ta lamoen ana, ingkang ngoewasani mami."

Sang Nata:

„Hèh kenja kang soemelangan, ndadak sira mawi adjrih.

57. Loengakna baé adjrihmoe, ilangna soemlanging galih, ḍoemateng soedarmanira, kang mangka dadi pangarsi, pangareping para kadang, kang pantes dipoen adjèni.

58. Kang satoehoe woes pinoendjoel, marang angger-angger soetji, woes masṭi datan nglepatna, marang sira Sang soedèwi, daroena ḍaoep gandharva (42), ing koenané kerep oegi.

59. Linakonan pra linoehoer, poetri poetraning Narpati, oega linilanan marang soedarmanja najogjani, sira masṭi bakal oega, tan loepoet dipoen lilani."

Çakuntâlâ:

60. „Ḍoeh goesti tjoelna wakingsoen, ajwa pidjer dèn tjepengi, ing sanès wektoe kéwala (43), jèn toewan arsa pinanggih, lan koela kalamoen ana, para mitra koela sami.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA
Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:28 GMT / https://hdl.handle.net/2027/uc1.b4684484
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

61. Tandya noetoegaken tjatoer, kang pantes koela ladosi."

Sang Nata:

„Jèn makaten karsanira, ija ingsoen tjoelken noeli."

Çakuntâlâ:

„Lah béndjing poenapa panggja, sami gegineman malih."

Sang Nata:

62. „Lir bramara ngisep santoen, kang neḍeng megar dèn oengkih, mrih madoené ingkang sekar, mangkono panetjep mami, mring laṭinira ḍoeh njawa, pepoedjan jang-janging boemi.

63. Minangka djedjampi woejoeng, kageḍèn tresna mring goesti, ing manah sroe ngantak-antak, angsala djampi kang pinrih, ingkang madoe pinaṣṭika, widjilé laṭinta goesti."

(Sang Nata baḍé andengangakaken rainipoen Çakuntâlâ asta tinangkis déning Çakuntâlâ).

Soewara saking sawingkinging geber:

64. „Cakravâka (44) ingkang manoek, wadon toetoera toemoeli, marang lakinira kana, kanḍaa lamoen samangkin, benginé wis emèh teka, wantji manoek paḍa goeling."

Çakuntâlâ (kagèt):

65. „Ḍoeh goesti teḍaking Puru, padoeka prajoga nḍelik, anèng wisma taman sekar, ngrika kémawon prajogi, awit Sang Gautami mangkja, masṭi praptèng taman ngriki.

66. Sang Panḍita kang mbeg loehoeng, arsa rawoeh anoewèni, menggah kawontenan amba, kalamoen konangan adjrih, dé oeloen panggja pjambakan, lan prija nèm anèng riki."

Sang Nata:

67. „Pitoetoerira wong ajoe, gonas-ganès merakati, ija soen enoet kéwala, nḍelik wisma tamansari, ajwa nganti kadengangan, mring Sang Panḍita Gautami."

Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:28 GMT / https://hdl.handle.net/2027/uc1.b4684484
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

(Sang Nata ladjeng andelik, déné Sang Pandita toemoenten ngrawoehi kalihan ambekta wadah, poenapa malih mitra èstri sakalihan inggih sami toemoet wangsoel).

Mitra èstri sakalihan:

68. „Mriki-mriki Sang Awikoe, Sang panembahan Gautami, wonten ngriki Çakuntâlâ, mangga noenten dèn rawoehi, jwa nganti kedangon roga, lam-lamen kang dadi ati."

Gautami moeroegi Çakuntâlâ:

69. „Doeh rara apa laramoe, kang ngroebéda raganèki, samengko ana mendanja."

Çakuntâlâ:

„Noewoen inggih Sang Ajogi, sampoen katah sakétjanja, pangèstoe Sang maha Moeni."

Gautami:

70 „Banjoe iki kang soen tjampoer, nganggo soeket darbha mangkin, bisa dadi tambanira, ngajemké badanmoe nini.

(Toemoenten ngepjoer-epjoeri sirahipoen Çakuntâlâ mawi toja ingkang sampoen katoenggilan roempoet darbha).

Toengtoem mari kang lelara, poelih kaja wingi oeni.

71. Ajo rara pada mantoek, mring asrama oewis wengi."

(Toemoenten sami badé mantoek).

Çakuntâlâ (ngoenandika):

„Doeh-doeh adoeh atiningwang, bijèn nalikané oewis, katekan panoewoenira, meksa tan bisa ngilangi.

72. Ngilangi goemrantesipoen, saben dina manggoeng sedih, saiki kaprijé mara, olèhé milara ati, bareng getoené woes teka, pinanggih ana ing woeri.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA
Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:28 GMT / https://hdl.handle.net/2027/uc1.b4684484
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

(Sasampoenipoen djoemangkah sadjangkah Çakuntâlâ kèndel lampahipoen kalihan witjanten sora).

73. Hèh wisma oedyana santoen, wit-oewitan angrambati, déné sira oewis karja, larakoe waloeja djati, paḍa andoem kaslametan, béragé pinanggih woeri.

74. Jèn katemoe malih ingsoen, lan sira ing béndjing malih, saiki meḍot pasihan, kapeksa ingsoen gja moelih, sira wisma patra sekar, moega karia basoeki."

(Çakuntâlâ késahipoen kalihan semoe soengkan sareng lan mitranipoen èstri sakalihan).

Sang Nata rawoeh ing papanipoen anggènipoen djoemeneng waoe malih, ladjeng ngandika kalihan oendjal oeswa:

75. „Kèh temen pakèwoehipoen, pepalang ingkang ngrégoni, marang kalakoning sedya— ningsoen klawan Sang soedèwi, déné katoné ing tingal, Çakuntâlâ maoe iki.

76. Soen sawang sira wong ajoe, lèdjemé andoedoet ati, ana ngendi sira njawa, kang tibingé aloes kadi, soetra tjemeng warnanira, tingalé nawoeng memanis.

77. Pantes temen ḍoeh wong ajoe, kalané sira noetoepi, toetoekira lan ratjikan, mestakanta koesoema di, toemoempang ing pamiḍangan, warna katon èsmoe adjrih.

78. Kalané arsa soen djoendjoeng, mastakanira tan keni, ingsoen ḍengangakken oewal, laṭingong tansah nggagapi, mring doenoengé toetoekira, kang adreng sira toetoepi.

79. Menjang ngendi paraningsoen, déné saja angatoni, lelé-wané gawé rimang, wong ajoe amoelet ati, soen lerep kéné kéwala, anèng wisma patrasari.

80. Pangasoné katresnankoe, samengko tinilar moelih.

(Nolèh ngiwa-nengen).

Watoe ingkang sinebaran, sekar-sekar amrik minging, iki mangka pagoelingan— ira ingkang miṇḍa Ratih.

81. Iki lo soepatranipoen, roempakanira Sang dèwi, woes aloem soemèlèh kisma, rinipta kanaka loengit, kang sastra maksih katara, kana kaé ana malih.

Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:28 GMT / https://hdl.handle.net/2027/uc1.b4684484
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

82. Kang kari rerengganipoen, lengenira Sang soedèwi, rerenggan ingkang kinarja, loengira sarasidya di, pan woes tjopot saking asta, soemèlèh wonten ingriki.

83. Andoeloe rerenggan ikoe, ingsoen tan bisa toemoeli, loenga sing panggonaningwang, saka wisma patrasari, nadyan woes tinilar loenga, déning ingkang andarbèni."

Swara saking djawi:

84. „Hèh, hèh Sang Nata woes daloe, sesadji ing wantji bengi, woes kawit pramilanira, ana kang katon ndatengi, wewajanganing raksaka, lir lelemboet ting gadimik.

85. Ngoebengi padoepan moeroeb, klawoe warnanira kadi, djanggenegira kang méga, raksasa kang saba bengi, nglajap ngoepados memangsan."

Sang Nata:

„Ija soen tedak toemoeli."

(*Sang Nata ladjeng késah, sadaja inggih sami késah*).

Tamat lampahan kaping tiga.

LAMPAHAN NJELANI.

Beboekanipoen lampahan kaping sakawana.

Mitra èstri kekalih medali, metiki sekar.

13 KINANTI.

Temboengipoen Anasûyâ:

1. „Priyamvadâ mitraningsoen, wit saka djedjodon iki, djedjodon tjara gandharva, Çakuntâlâ begdja jekti, bisa antoek djatoekrama, wong agoeng mangrèhken nagri.

2. Déné pangrasèng atikoe, tatag tan soemelang woeri, nanging nadyan mangkonoa, pamikirkoe teka maksih, doeroeng kena ingsoen endak, Priyamvadâ mitra mami."

Priyamvada:

3. „Prijé kandanira ikoe, ingsoen pan doeroeng mangerti, karepira doeh soemitra, mara terangna kang jekti, dimèn jwa salah panampa, tan jogja pinanggih woeri."

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA
Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:28 GMT / https://hdl.handle.net/2027/uc1.b4684484
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

Anasûyâ:

4. „Priyamvadâ mitraningsoen, jèn sira arsa oedani, gamblangé temboengkoe ika, mangkéné kang saoepami, rèhning mangkja woes katekan, kang dadi karsaning Adji.

5. Pepénginanirèng Praboe, katoeroetan datan sisip, Sang Nata woes tinarima, margané panggawé betjik, déning para Reshi mangkja, Sang Nata woes kondoer nagri.

6. Woes pinanggya lan para roem, wanodya ing djroning poeri, apa ja isih kèngetan, kang kalakon anèng riki, ikoe kang soen gagas-gagas, prijé panemoenirèki."

Priyamvadâ:

7. „Panemoenira poenikoe, jwa sira soemelang galih, wran kang tjitrané mangkana, bagoes ing pamoeloe wingit, tan bisa jèn ngandoet ala, tan sepi boedi ardjanti.

8. Moeng baé jèn bapa Wikoe, Sang Kanva mjarsa pawarti, anané kang kalampahan, ikoe ingsoen datan oening, kaprijé ing polahira, apa datan dadi ati."

Anasûyâ:

9. „Moenggoeh sing panawangingsoen, ija malah bakal dadi, renaning galih Sang Kanva."

Priyamvadâ:

„Teka sira doewé pikir, kang mangkono ikoe apa, sira apa oewis oening."

Anasûyâ:

10. „Moela ingsoen bisa toetoer, kang mangkono ikoe awit, kang tansah dadi pikirnja, Sang Kanva ing saben ari, moeng bisané Çakuntâlâ, ing tembé bisané laki.

11. Antoek satrija linoehoeng, déné mangké woes pinasti, tanpa dèn angkah woes angsal, djoḍo loewih saka betjik, bapakné tanpa kangélan, katekan kang woes kinapti."

Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:28 GMT / https://hdl.handle.net/2027/uc1.b4684484
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Priyamvada (ningali ḍateng wakoel waḍah sekar):

12. „Anasûyâ mitraningsoen, olèhé paḍa meṭiki, kembang teka oewis kaṭah, woes tjoekoep kanggo sesadji."

Anasûyâ:

„Ija nadyan mangkonoa, ana kang tan kena lali.

13. Maksih ana malihipoen, kang koedoe dipoen sadjèni, sira rak ija woes wikan, Déwané ingkang ngajomi, marang Çakuntâlâ kedah, pinikir jwa ngapirani."

Priyamvadâ:

14. „Ija ḍik bener toetoermoe, ingsoen emèh baé lali."

(*Miwiti meṭiki sekar malih*).

Swara saking wingking geber:

„Hèh, hèh, ingkang ana kana, weroeha jèn soen nèng riki"

Anasûyâ (mirengaken):

„Soemitra kroengoekoe kaja, ana ḍajoh anḍatengi."

Priyamvadâ:

15. „Çakuntâlâ mangkénipoen, maksih anèng wismasari."

Pangoenandika:

„Nanging manahira mangkja, ing sadina iki tebih, adoh nglangoet tebanira."

Anasûyâ:

„Ajo mitra paḍa bali.

16. Kembangé ija woes tjoekoep."

(*Sampoen samekta baḍé mangkat*).

Swara ing sawingkinging geber:

„Hèh sira tan maargjani, ḍoemateng tamoe kang prapta, mangka wajangané nenggih, ngiroep marang njawanira, beneré sira tan mjarsi."

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA
Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:28 GMT / https://hdl.handle.net/2027/ucl.b4684484
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

17. Marang lija-lijanipoen, mangka sira datan arsi, mijarsa ing temboengira, Sang Paṇḍita èstoe serik, sira ingipat-ipatan, bakal oega dèn lalèni."

Priyamvadâ:

18. „O, o, déné kana ikoe, ana lelakon ndrawasi, Çakuntâlâ kadrawasan, awit njoegetaké ati— nira tamoe ingkang prapta, kang pantjèn ingadi-adji.

19. Awit saka lénanipoen, Çakuntâlâ ingkang lagi, mempen ṇḍelik datan medal.

(*Kalihan ngangoek-angoeki*).

Ija temenan tan sisip, ingkang rawoeh anèng kana, datan moeng salah sawidji—

20. nira Reshi kang pinoendjoel, malah Sang dibjanoeng Reshi, Durvâsas ingkang minoelja, ingkang kabrangas ing galih, dahat gampang bendoenira, sawoesé ngipat-ipati.

21. Sang Ajogi ladjoe kondoer, tindakira gelis-gelis, senggojoran déning doeka, bramantya kepati-pati, tan paé oeroebing brama, ngalad-alad anggosongi."

Anasûyâ:

22. „Priyamvadâ mitraningsoen, paranana Sang Maharshi, soedjoeda nèngarasanira, ngabekti ing pada Reshi, atoerana bali énggal, sadjroning sira ngatoeri.

23. Ingsoen njoemektakké goepoeh, banjoe argha gé tjoemawis, ḍoemateng tamoe kang prapta, ajwa nganti ngapirani."

Priyamvadâ:

„Ija Anasûyâ ija, soen manoet toedoehirèki."

(*Ladjeng késah*).

Anasûyâ mlampah, ladjeng kedjengklok:

24. „Hé é déné wakoelingsoen, déning kesoesoe loemaris, nganti mroetjoet saking asta, tiba goemloenḍoeng ing siti, isinira kembang woetah, mawoet-mawoet anèng siti."

Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:28 GMT / https://hdl.handle.net/2027/ucl.b4684484
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

(*Sekar ladjeng dipoen pendeti*).

Priyamvadâ (wangsoel):

25. „Anasûyâ mitraningsoen, sapa kang woes taoe tampi, karahabanirèng manah, saka Durvâsas Sang Reshi, lan karenanirèng drija, kaja soen doeroeng taoe wrin.

26. Soeprandéné iki maoe, Sang Reshi teka wlas asih, rada ndoewèni katresnan, moeloeng welasira maring, Çakuntâlâ kang katiban, babendoenira Sang Reshi."

Anasûyâ (kalihan mèsem):

27. „Samono ikoe wis poendjoel, toemrapé Durvâsas Reshi, mara ingsoen kandanana, kaprijé larahé koewi, déné sira teka bisa, ngarani mangkono iki."

Priyamvadâ:

28. „Nalika soen toeri wangsoel, Sang Reshi tan mitoeroeti, soen noeli matoer ngrerepa, doeh maha Reshi linoewih, moegi toewan ngapoentena, mring lepaté mitra mami.

29. Çakuntâlâ moeda poenggoeng, ngliwakken pangadji-adji, tan mangerti dajanira, pangipat-ipat sajekti, moegi toewan anggaliha, jèn saweg sapisan mangkin."

Anasûyâ:

30. „Kaprijé saladjengipoen, wangsoelané Sang Maharshi."

Priyamvadâ:

„Ngandikané Sang Pandita, temboengkoe kang woes kawidjil, datan kena soen djabela, wondéné pangesot iki.

31. Ija noeli loewar lamoen, katoné kang ali-ali, Sang Maharshi noeli méntar, datanpa ngandika malih, ingsoen tinilar anggana, nora kober matoer malih."

Anasûyâ:

32. „Jèn mangkono mitraningsoen, woes lega rasaning ati, nalikanira Sang Nata, arsa mangkat saking ngriki, nganggo nilari kalpika, tinrapken marang daridji.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA
Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:28 GMT / https://hdl.handle.net/2027/uc1.b4684484
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

33. Daridjinira Sang ajoe, Çakuntâlâ amantesi, kang ali-ali rinengga, ing sastra asmanira Dji, minangka tanḍa katresnan, élinga jwa nganti lali.

34. Kang awit saka poenikoe, Çakuntâlâ ija olih, lantarané loewar saka, pangesoté Sang Maharshi, saking kalpika poenika, ingkang sampoen dèn darbèki.

Priyamvadâ:

35. „Wisé mangkono mitrèngsoen, ajo apa ora sami, nglakoni ing kawadjiban paréntahirèng agami, krana iki oewis wajah, jèn kasèp datan prajogi."

(Ladjeng sami andoemoegèkaken lampah. Priyamvadâ sareng sampoen loemampah sawatawis tebihipoen ladjeng ningali ing katebihan).

36. „Anasûyâ mitraningsoen, mara delengen dèn aglis, Çakuntâlâ kaé apa, sangga oewang melas-asih, meneng nglengger kaja artja, ngéling-éling mring soewami.

37. Nganti tan kèlingan lamoen, ana ḍajoh anḍatengi, sinenggoeh mangoengkak krama, nglirwakken pangadji-adji, mring Sang Durvâsas kang prapta, tan rinèwès mbebajani."

Anasûyâ:

38. „Priyamvadâ mitraningsoen, lelakon kang woes kawoeri, iki maoe adja ngantya, karoengoe mring Sang soedèwi, Çakuntâlâ pan memelas, ajwa diroengoni jekti.

39. Paḍa meneng baé sampoen, owelen mitrakoe mangkin, badanira saweg risak, koeroe aloem awit déning, kabotan toeridasmara, poma jwa nganti kawidjil."

Priyamvadâ:

40. Masṭi baé ikoe koedoe, tan bakal ingsoen kanḍani, sapa kang mentala njiram, Navamâlikâ kang sari, nganggo wédang tenèh gagar, wigar aloem mati kang wit."

(Sakalihan ladjeng késah).

Tamat lampahan ingkang njelani.

Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:28 GMT / https://hdl.handle.net/2027/uc1.b4684484
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

LAMPAHAN KAPING SAKAWAN.

Katingal wonten satoenggiling moerid Brahmana (djedjanggan) ingkang pinoedjoe nglilir.

14. PANGKOER.

Temboengipoen djedjanggan:

1. „Ingsoen dinoeta goerwèngwang, Sang Brahmana Kanva kang nembé prapti. saka kekésahan goepoeh, ingsoen kinèn ndelenga, wajahira srengéngé ing mangkénipoen, moelané soen arsa medal, ing djawi arsa ningali.

2. Maksih pira soewénira, daloenira ingkang maksih kawoeri.

(*Moebeng-moebeng kalihan toemenga aningali*).

Ing iring sasisihipoen, katon Hjang Sasaḍara, moempet anèng sawoerining tandjebipoen, langit ingkang koelon ika, déné Sang Hjang Bagaspati.

3. Woes katon moengoep nèng wétan, tinengeran déning Aroena (45) nenggih, moebjar paḍang soelakipoen, mérang Hjang Sasaḍara, soewé-soewé koetjem nir prabawanipoen, ijèkoe pratanḍanira, goemantinira kang wantji.

4. Oenggaḥing Hjang Bagaskara, kang maḍangi langit tanapi boemi, giliran lan oeḍoenipoen, klawan Hjang Sasaḍara, ingkang oega maḍangi djagat sawegoeng, mangkono ingkang oepama, oeripé manoengsa iki.

5. Tansah agilir goemantya, pepestèning manoesa oerip iki (46), saangsloeping kang soetèngsoe, kembang traté kang megar, anèng toja dadi gering temah aloem (47), betèké soesah ing manah, tinilar kang dadi ati.

6. Temahan woes datan karja, sengsemirèng manahingsoen ningali, namoeng kari élingingsoen, mring kaéndahanira, marang sekar mangkonoega pawèstrèkoe, kang soesah nanḍang asmara, tinilar kang dadi ati.

7. Saiba rasaning drija, masṭi abot sanggané kang nglakoni."

Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:28 GMT / https://hdl.handle.net/2027/ucl.b4684484
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Anasûyâ (énggal-énggal ngedali).

„Èstri kang tan toemoet-toemoet, ngremboeg rèhing kadonjan, bokmanawa koerang mangerti bab ikoe, nanging ingsoen koemapeksa, ngarani patrapiṛa Dji.

8. Ingkang tinandoekken marang, Çakuntâlâ ikoe tan njatrijani, tindak nisṭa tandoek loepoet."

Djedjanggan:

„Ing mangké ingsoen arsa, matoer marang goerwèngsoen manawa sampoen, andoengkap ing wantjinira, sesadji gé soen loemaris."

(*Ladjeng késah*).

Anasûyâ:

9. „Nadyan ingsoen amelèka, soeprandéné ingsoen tan darbé kapti, toemandang ing gawé lesoe, tan darbé krekat ingwang, nadyan pakarjan ing saben dinanipoen, tangan klawan sikilingwang, tan arsa roemagang kardi.

10. Déné Sang Hjang Kamadéwa, ing samangké kapareng renèng galih, déné pan sampoen djoemoeroeng, mratjajakken mitrèngwang, Çakuntâlâ ingkang dahad moeḍa poenggoeng, marang prija kang tan setya, bareng kaleksanan noeli.

11. Namoeng tinilar anggana, mamproeng moelih tan éling mring kang kari, ikoe apa toemoesipoen, pangipat-ipatira, Sang Areshi Durvâsas ingkang kawetoe, maring sira Çakuntâlâ, doek rawoeh datan nggitani.

12. Jèn ta doedoe toemoesira, pangesoté Sang linangkoeng Mahreshi, déné Sang Nata winoewoes, woes kawetoe ngandika, kaja ngana ing samangké temahipoen, woes lawas tanpa potjapan, lajang baé tanpa kirim.

13. Majo saikiné paḍa, ngirimaké soepéné baé oewis, kang tinilarké Sang ajoe, mangka dadi pratanḍa, kèlingané ing bésoek lamoen katemoe, namoeng baé sapa baja, kang pantes dipoen wadjibi.

14. Ing salah satoenggalira, para Reshi ingkang datan ndarbèni, welas marang wong nanḍang koeng, dipoen pasrahi mbekta, nadyan oewis terang kalamoen mitrèngsoen, Çakuntâlâ tan klepatan, wondéné datan kedoegi.

Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:28 GMT / https://hdl.handle.net/2027/uc1.b4684484
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

15. Ingsoen matoer mring Sang Kanva, langkoeng adjrih déning Sang Kanva nenggih, déné mentas baé wangsoel, saka ing kekésahan, matoer lamoen Çakuntâlâ oewis ḍaoep, lawan Sang Nata Dushyanta, malah mangké woes nggarbini.

16. Kaprijé gjansoen nindakna, toemrapirèng lelakon kang kadyèki."

Priyamvadâ (medali kalihan béraging manah):

„Anasûyâ mitraningsoen, majo dèn énggal paḍa, anetepi pasamoean ardjanipoen, nggènirarsa pepisahan, klawan Çakuntâlâ mangkin."

Anasûyâ:

17. „Priyamvadâ toetoerira, ikoe ingsoen jekti doeroeng mangerti, mara ta gantjarna goepoeh, ing moela-boekanira, dimèn paḍang atiningsoen kang ngenḍanoe."

Priyamvadâ:

„Ija Anasûyâ ija, roengokna ingsoen gantjari.

18. Ingsoen mentas baé saka, panggonané Çakuntâlâ nakoni, apa maoe bengi oewoes, bisa toeroe kapénak."

Anasûyâ:

„Gé toetoegna kaprijé sabandjoeripoen, ingsoen kadereng mijarsa, anané soemitra mami.

19. Çakuntâlâ anèng kana, pan pinoedjoe toemoengkoel déning isin, rinangkoel sinoeng pangèstoe, déning bapa Sang Kanva, isinira rasa roemasa jèn ngaṇḍoet, bapa Kanva temboengira: „Béragna atimoe nini.

20. Nadyan banget petengira, paningalé para kang soeng sesadji, déning kalimpoetan keboel, wondéné ija meksa, bisa kleboe sadjèné ana ing latoe, pramoelané nini sira, tan moenggoeh dipoen getoeni.

21. Anggetoeni kang woes klakjan, paḍa baé nggetoeni kawroeh soetji, ingkang woes sinoengken ikoe, mring para moerid ingkang, oewis pantes pinasrahan kawroeh ikoe, pramila ing dina mangkja, sira ija bandjoer noeli.

Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:28 GMT / https://hdl.handle.net/2027/uc1.b4684484
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

22. Soen soesoelken garwanira, soen kanṭèni Reshi kekalih ngiring."

Anasûyâ:

„Priyamvadâ sapa ikoe, kang matoer mring Sang Kanva."

Priyamvadâ:

„Kang nganḍani swara tanpa roepa moewoes, nalikané bapa Kanva, woes ngleboer papaning geni.

23. Geni soetji pasadjénan, swara ikoe moeng tjekak ning ngoewisi."

Anasûyâ (kalihan goemoening manah):

„Kaprijé pan temboengipoen, swara kang tan aroepa, Priyamvadâ mara ta tirokna goepoeh, ingsoen kepéngin mijarsa, soewara ingkang doemeling."

Priyamvadâ:

24. „Mangkené pitoetoerira, kang soewara ingkang datanpa warni: „Kanva soetanira wadoe, bakal noeli sesoeta, toeroenira Sang Puru kang mangka ikoe, bakal karja ardjanira, ing djagat ginawé betjik.

25. Nata goeng prabawanira, oedjwalané dahat ngébat-ébati, anglir geninirèng kajoe, Çami (48) binesem moebjar, ngalad-alad mangkana oepaminipoen, soetané nakira béndjang." mangkono swaraning wangsit."

Anasûyâ (mitoetoeri ḍateng Priyamvadâ):

26. „Priyamvadâ mitraningwang, kanḍanira ikoe maoe sajekti, gawé boengahing atikoe, moeng baé jèn kèlingan, mring pangkaté Çakuntâlâ rasanipoen, boengahkoe kaworan soesah, déné pangkat dina iki."

Priyamvada:

27. „Anasûyâ wroehanira, soesah kita bisa dipoen papali, moeng anggeré mitraningsoen, Çakuntâlâ Sang retna, nemoe ardja kalis saliring pakéwoeh, ikoe ingkang ingsoen adjap, bebaja moega nebihi."

Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:28 GMT / https://hdl.handle.net/2027/uc1.b4684484
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Anasûyâ:

28. „Priyamvadâ mitraningwang, ja mangkono bener toetoerirèki, pramoela wit saka ikoe, sadjroning wakoel waḍah, petjèlaning galoegoe ingkang goemantoeng, nèng panging wit mango ika, soen sèlèhi tjèn-ontjèning.

29. Keçara kang awèt soemrah, seger dangoe gjanira aloem nenggih, wènèhna soemitra goepoeh, ḍoemateng Çakuntâlâ, ingsoen arsa gawé borèh atal sinoeng, (1) lenḍoetirèng pasiraman, ingkang woes katjrita soetji.

30. Kawoworan soeket durva, dadinira borèh kang nggawa betjik, karahardjanira noeloes."

Priyamvadâ:

„Ija ta Anasûyâ, gé garapen ajwa nganti lali ikoe."

Anasûyâ:

„Ija Priyamvadâ ija, arsa soen gawé toemoeli.

(*Anasûyâ moendoer*, *Priyamvadâ menḍeti sekar*).

Soewara kamirengan saking sawingkinging geber:

31. „Gautami sira toetoera, marang Çarngarava kanḍaa noeli, miwah marang lijanipoen, soepaja angeterna, ing lakoené Çakuntâlâ ajwa dangoe."

Priyamvadâ (mirengaken saha ladjeng witjanten):

„Anasûyâ dèn toemoelja, gelis baé sira koewi.

32. Awit pra Reshi kang arsa, mangkat marang Hastinâpura nenggih, woes samja ingoendang ngloempoek, moelané gelis sira, Anasûyâ borèhé jwa nganti kantoen,

Anasûyâ (wangsoel ambekta borèh):

„Ajo ta wis Priyamvadâ, paḍa gelis dèn parani."

(1) Operment (atal?) oetawi orpiment poenika tjaroebaning walirang kalihan warangan kanggé aben-abenan tjèt.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA
Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:28 GMT / https://hdl.handle.net/2027/uc1.b4684484
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

(*Djoemangkah ing sawatawis tindak*).

Priyamvadâ (ningali ḍateng satoenggiling panggénan):

33. „Lah ta kaé Çakuntâlâ, oewis katon adoes ḍèk maoe éndjing, kalané Hjang Arka moengoep, maleṭèk woes asiram, woes goemrining malah ija oega woewoeng, ingajap para wanodya, pratapan samja njekeli."

34. Sega sadjèn woes roemantya, pra wanodya samja soeng poedyastoeti, Anasûyâ majo goepoeh, marani Çakuntâlâ, ajwa nganti karyèng gawé moenḍak getoen, tan nganti asoeng poedyardja, ing lakoe moega basoeki.

(*Sami moeroegi*).

Santoen kawontenaning padjedjeran ringgit (*tooneel*). *Çakuntâlâ katingal linggih ing tamparan.*

Temboengipoen tijang tapa èstri ḍateng Çakuntâlâ:

35. „Çakuntâlâ poetraningwang, tampanana seseboetan poeniki, maha praméswari ikoe, saka ing garwanira, kang minangka pangadji-adji linangkoeng, dé sira mangké woes dadya, garwaning Ratoe linoewih."

Tijang tapa èstri sanèsipoen malih temboengipoen ḍateng Çakuntâlâ:

36. „Nini sira soen pepoedya, soen gegaḍang sira dimèn sesiwi, pradjoerit prawirèng poepoeh, kèringan mengsahira."

Tijang tapa èstri ingkang kaping tiga temboengipoen ḍateng Çakuntâlâ:

„Ingsoen oega memoedji sira mrih roentoet, gjanira apalakrama, mjang tampa pangadji-adji.

37. Kang linoewih saka garwa, jwa koetjiwa minangka Narés-wari.

Sasampoenipoen sami asoeng pamoedji ardja ingkang makaten, para tijang èstri tapa ladjeng sami késah, kadjawi Gautami.

Temboengipoen mitra sakalihan, inggih poenika Anasûyâ kalihan Priyamadâ ḍateng Çakuntâlâ:

„Çakuntâlâ soen poedya joe, moega nggonira siram, anoemoesi karahajon mring sirèkoe."

Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:28 GMT / https://hdl.handle.net/2027/uc1.b4684484
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Çakuntâlâ:

„Bagja tekanira mitra, majo paḍa linggih ngriki."

Mitra sakalihan sami amenḍet goḍong ingkang ambarkahi, saha ladjeng sami linggih, noenten witjanten:

38. „Soemitra noeli tataa, ingsoen paḍa akarja borèh soetji, dimèn salamet sirèkoe, tan manggih sambékala."

Çakuntâlâ:

„Ija mitra sakaroné sira ikoe, ing tembé woes nora bisa, ndandani mitramoe iki."

(Çakuntâlâ toemoenten nangis).

Mitra sakalihan:

39. „Çankuntâlâ sira ajwa, nganggo nangis wektoené boengah iki."

(Mitra sakalihan sami ngoesapi loehipoen Çakuntâlâ sarta ladjeng andandosi).

Priyamvada:

„Dedeg kang patoet amoenggoeh, pinatjak nggon-anggonan, moeng pinanggih nèng pratapan sira ikoe, pantes temen sira dandan, moenḍak ajoe merak ati."

Ladjeng wonten Reshi kekalih ingkang langkoeng enèm anḍatengi kalihan ambekta pasoembang, temboengipoen:

40. „Sira nggowa kang boesana, mara iki woes soen gawa roemanti."

(Sadaja sami ningali pasoembang poenika kalihan goemoen).

Gautamî:

„Ḍoeh laé Nârada soenoe, sing ngendi sangkanira, boesana kang kaja mangkéné poenikoe."

Reshi ingkang langkoeng enèm satoenggilipoen:

„Saka asihirèng bapa, Kanva ingkang anjoekani."

Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:28 GMT / https://hdl.handle.net/2027/uc1.b4684484
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Gautamî:

41. „Apa ija wetoenira, sing kasektènira Kanva Sang Jogi."

Reshi ingkang langkoeng enèm sanèsipoen:

„Tan bener mangkono ikoe, Gautami dèn mirengna, toetoeringsoen moenggoeh nggon-anggon poenikoe, mangkéné pan larahira, kala goerwèng soen Sang Jogi.

42. Ḍawoeh mring para djedjanggan, mamèt sekar ḍoemateng ing wanadri, kinarja rerengganipoen, Çakuntâlâ saksana, kita weroeh ana nggon-anggon goemantoeng, kang kadamel mori pélag, ing sawidjinirèng oewit.

43. Jèkoe nggon-anggon paméran, kanggo matjak nèng pasamoean nenggih, warnamé toehoe pinoendjoel, gilang-goemilang kadya, sorotira sesangka dahad soemoenoe, ing wit lijané oemahja, balendoking lâxâ (49) nenggih.

44. Tansah toemètès wetoenja, kang balendok lâxâ apan kinardi, amborèhi padanipoen, Çakuntâlâ Sang retna, saking oewit lijanira nenggih moeloeng, asta praptèng ṭik-aṭikan — ira para widadari.

45. Jèkoe Baṭarining wana, ingkang asta moeloeng lir troeboesan wit, ingaṭoengken pating kratoeng, ngoeloengken pasoembangan, warni-warni satjaranira ingrikoe, para Baṭarining wana, soeka moelat mring Sang dèwi."

Priyamvada (kalihan njawang ḍateng Çakuntâlâ):

46. „Çakuntâlâ wroehanira, pratjihnèng sih ikoe kena kapirid, pratjihnaning sira ajoen, ngrasakaké kabegdjan, noenggal omah lan lakinira Sang Praboe, anèng sadjroning kaḍatyan, moekti wibawa moempoeni."

(*Çakuntâlâ mireng ragi kadoek rikoeh*).

Nârada:

47 „Majo Gautama di kebat, paḍa matoer marang Kanva kang oewis, mentas saka siram ladjoe, ngatoerken renèng dija, kang wit-witan gjannjarsa rena tetoeloeng, mandjoeroeng sakadarira, mring Çakuntâlâ Sang dèwi".

Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:28 GMT / https://hdl.handle.net/2027/uc1.b4684484
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Sanèsipoen:

48. „Ija bener toetoerira, majo mitra paḍa matoer dèn aglis."

Mitra kekalih:

„Tjoewaning manah kalangkoeng, déné ingsoen karonja, doeroeng taoe ngetrapken pasrèn kadyèkoe, nanging ija ingsoen angkah, bisané ngetrapken sami.

49. Mitoeroet kabisaningwang, marang kawroeh gambar soenging mantesi."

Çakuntâlâ:

„Ingsoen oega oewis weroeh, ing kabaoedanira amemantes moerih toeroet loewesipoen, lan anggon-anggon samoeha, sira woes tan ngoetjiwani."

(*Sakalihan ladjeng sami andandosi Çakuntâlâ. Sang Kanva noenten ngedali saking adoes.*

Kanva:

50. „Moenggoehing kanyatanira, Çakuntâlâ gjannjarsa nilar mangkin, marang ingsoen ikoe èstoe, karja roedahing drija, gawé peteng manahingsoen iki èstoe, sanadyan ingsoen ampeta, wedaling waspèngsoen nini.

51. Ija meksa kadjoḍéran, wahjèng swara tan kena dèn sèlaki, peḍot-peḍot wedalipoen, tanḍaning kasoesahan, ingsoen iki wong mratapa ing asamoen, teka isih ngrasa soesah, kapisahan anak sidji.

52. Iba rasaning tyasira, sawidjining bapa kang mangka dadi, tetoewaning brajat èstoe (50), soesahé tan karoehan, pepisahan lan anaké wadon ikoe, ija kang katiban tresna, tan ana ingkang manḍingi."

(*Kalihan loemampah wongsal-wangsoel*).

Mitra èstri sakalihan:

53. „Çakuntala mitraningwang, woes palaṣṭa nggoningsoen mboesanani, mara klambéna wong ajoe, lawon mangka rangkepan, gé enggonen rangkepan ing djaba moenggoeh, mimboehi ing pantesira, ḍasarmoe woes ajoe loewih."

Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:28 GMT / https://hdl.handle.net/2027/uc1.b4684484
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

(*Çakuntâlâ menjat ngadeg sarta ladjeng nganggé rasoekan rangkepan*).

Gautamî:

54. „Nini gé delengen kana, bapakira Kanva Sang maha Reshi, prebeng-prebeng tingalipoen, saka ing boengahira, déné sira ginarwa ing Ratoe poendjoel, kaja angrangkoel-ngrangkoela, soedarmanta mring sirèki.

55. Rara jwa nganti kalépjan, wadjibira moenggoeh pangadji-adji, mring Kanva jwa nganti loepoet, éstokna toetoeringwang, dimèn bètjik kadadéanirèng poengkoer, loewih gedé barkahira, ija bakal anoemoesi."

Çakuntâlâ (katingal rikoeh):

56. „Rama bagja rawoehira, tinampéna sembah soengkemé siwi, poetranta njoewoen pangèstoe, rahardja ajwa manggja, sambékala praptaning dina kapoengkoer."

Kanva:

„Ija njawa soen tarima, poedjwèngong nir kang bilai.

57. Moegjantoeka kaloehoeran, kawibawan ingadji-adjèng laki, lir Çarmishtha garwanipoen, Sang Yayâti ing koena, lan antoeka sawab sira asesoenoe, midjil prija tembénira, oemadeg Ratoe linoewih.

58. Lir Sang Puru [1] kondangira, angrèhaken sesamining Narpati, ing djagat toehoe pinoendjoel, datan ana kang pada."

Gautamî:

„Doeh Sang Kanva ingkang dahat soen sesoehoen, wahjèng pangandikanira, ikoe datan moeng pamoedji.

59. Ikoe pepestèning Déwa."

Kanva:

„Çakuntâlâ nini sira samangkin, moebenga nengen anakkoe, ngoebengi gni sadjénan.

---

[1] Puru poenika ingkang noeroenaken Dushyanta, kosok wangsoelipoen: Dushyanta poenika toeroenipoen Puru, poetranipoen Yayâti lan Çarmishtha.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA
Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:28 GMT / https://hdl.handle.net/2027/uc1.b4684484
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

(*Sanès-sanèsipoen inggih sami toemoet ngoebengi latoe pasadjénan, déné Sang Kanva ladjeng andonga kados oengel-oengelan saking Rigveda, temboengipoen*):

Moega-moega oeroebing gni sadjèn ikoe, pepiridan sing dahana, ing keren soetji mbarkahi.

60. Kang dahana moeroeb moebjar, sinoegonan kajoe empané betjik, ingoebengan darbha roempoet, ngloengakké kèhing ala, gandanira kang geni sadjèn poenikoe, akarja soetjining angga—nira Çakuntâlâ nini.

61. Saiki oewis mangkata, Çakuntâlâ ḍénok kang ngati-ati, ingsoen memoedji rahajoe, toemraping lakoenira, tinebihna ing sambé-kala sirèkoe,

(*Toemoenten ningali ngiwa-nengen*).

endi maoe Çarngarava, lan lijané anèng ngendi."

Çarngarava (madjeng kalijan sanèsipoen):

62. „Koela Sang Maharshi Kanva, koela sampoen samja wonten ingriki, padoeka moeng kantoen ḍawoeh."

Kanva:

„Ija ta Çarngarava, mara noeli toedoehna ing marginipoen, sadoeloermoe Çakuntâlâ, eterna moerih prajogi."

Çarngarava:

63. „Soewawi ladjeng oemangkat, pra wanodya soewawi medal ngriki."

(*Sadaja sami ébah baḍé loemampah*).

Kanva:

„Hèh wit-witan kabèhipoen, kang ana kéné samja, angetebi Çakuntâlâ lampahipoen, wit-witan kang kinasihan, déning Çakuntâlâ nenggih.

64. Wit-witan kang linabetan, Çakuntâlâ doeroeng ngombé jèn oewit — ira doeroeng wareg nginoem, saka tresna mring sira, solorira baé tan naté pinoegoet, apa manèh epangira, jèn tégaa angrampasi.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA
Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:28 GMT / https://hdl.handle.net/2027/uc1.b4684484
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

65. Saka genging asihira, Çakuntâlâ mring sira oewit sami, soekaa pamoedji ajoe, mring Çakuntâlâ ingkang, arsa ninggal mring sira sadajanipoen, sapira soekaning drija, gjannja Çakuntâlâ arsi.

66. Matjak nganggo sekarira, kepénginé Çakuntâlâ kepati, toemrap kang megar roemoehoen, mangka kanggo paméran, noedjwèng dina gẹdé Çakuntâlâ ajoen, ninggal sira sing pratapan, arsa noesoel marang goesti.

67. Ija goesti lakinira, Çakuntâlâ kepéngin ajoen panggih, dèn samja soeka pangèstoe, rahardjanirèng lampah, ajwa nganti ana sambé-kalanipoen, wit-witan sira poedjèkna, nemoea soeka basoeki."

(Kamirengan oengeling kokila). (51).

68. Mangka walesan poedjwèngwang, pra kokila samja moenja nglam-lami, wit-witan samja soeka joe, ḍoemateng mitranira, Çakuntâlâ jwa nganti nemoe pakéwoeh."

Swara ing awang-awang:

„Sakèhing talaga sira, kang idjo kèbekan déning.

69. Kembang taraté pepanṭan, oewit-witan kang goḍongé ngajomi, ngrembaka sigreng asingoep, ngalingi panasira, Sang Hjang arka kalingan datanpa moengoep, moega sira paḍa siha, marang Çakuntâlâ nenggih.

70. Karja ajem nèng dedalan, samirana silir soemrah ngenani, ing angga kang andon lakoe, moega jwana lijanja, baledoeg kang nempoeh Sang poetri nèng enoe, kadjaba moeng sarinira, sekar mawoer gandanja mrik.

71. Katijoeping samirana, ing saparan-paran kongas aminging, moega nemoea rahajoe, ing lakoe praptèng kana, Çakuntâlâ anakingsoen sira ikoe, jwa nganti nemoe sanḍoengan, moeng rahardja kang pinanggih."

(Sadaja sami goemoen mirengaken).

Gautamî:

72. „Çakuntâlâ wroehanira, pra Djawata ingkang samja ngajomi, pratapan kéné ja ikoe, kang sira rengkoeh sanak, ingkang sira tresnani lir doeloer toehoe, paḍa mandjoeroeng rahardja, ing lakoenira ḍoeh nini.

Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:28 GMT / https://hdl.handle.net/2027/uc1.b4684484
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

73. Sira noeli malesana, angatokké bektinira ḍoeh nini."

Çakuntâlâ sasampoenipoen mendak kalihan mantoek, ladjeng késah soemisih, saha witjanten temboengipoen:

„Priyamvadâ mitraningsoen, ingkang dahat soetresna, nadyan ingsoen dahat koematjèloe weroeh, manèh marang garwaningwang, soeprandéné ing saiki.

74. Bareng ingsoen arsa nilar, papan iki ing ati menak-menik, saka soesahing atikoe, nganti tan bisa ndjangkah."

Priyamvadâ:

„Ora namoeng sira ḍéwé ḍoeh mitrakoe, ingkang soesah nilar papan, padoenoenganira iki.

75. Ingsoen kabèh ing pratapan, kaja-kaja paḍa nanḍang prihatin, déning ngèlingi angkatmoe, Çakuntâlâ mitrèngwang, soeket ingkang kinemah mendjangan wadoe, tiba saka tjang-kemira, arsa binoekti ngénḍani.

76. Sakèhing merak kang samja, nggroḍa ngigel krana soeka ing ati, kroengoe angkatmoe wong ajoe, woeroeng ngigel lan nggroḍa, kang wit-witan gègrèg nibakken ronipoen, kang aloem koening angglasah, kang samja béla prihatin.

77. Anglir ngedalaken waspa, sing soesahé tinilar ing mitra di."

Çakuntâlâ kèngetan:

„Rama ingsoen arsa panggoeh, klawan katresnaningwang, tetoewoehan vanajosini poenikoe, kawoela arsa pamitan, gjaning-soen arsa megat sih."

15. MEGATROEH.

Sang Jogi Kanva:

1. „Ingsoen oewis mangerti moenggoeh tresnamoe, marang wit vanajosini, woes siranggep lir sadoeloer, iki apa ingkang oewit, soemanḍing tengenmoe moenggoh."

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA
Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:28 GMT / https://hdl.handle.net/2027/ucl.b468484
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

Çakuntâlâ (moeroegi wit vanajosini ingkang mrambat):

2. „Sira oewit vanajosini mitrèngsoen, nadyan sira moelet maring, wit mango kalawan koekoeh, bok ja ngrangkoela sirèki, maringwang ingkang sajektos.

3. Klawan epangira kang moeloeng mrénókoe, krana awit dina iki, soen arsa pisah sirèkoe, apan adoh saking riki, paraningsoen ninggal enggon."

Kanva:

4. „Çakuntala wit saka kaoetamanmoe, sira bisa antoek swami, kang pantes sinoehoen-soehoen, jèkoe kang dadi pamoedji-ningsoen sira dadya agrong.

5. Navamalika poeniki apan antoek, géndolan mango kang oewit, dèwèké antoek pikoekoeh, kang sèkèng marang kang kwawi, moelané ingsoen sajektos.

6. Datan mawi oewas soemelang ing kalboe, melang-melang mring sirèki, Çakuntâlâ soetaningsoen, nadyan doematèng kanang wit, navamalika sajektos.

7. Ingsoen oega datan soemelang ing kalboe, moelané sira nak mami, noeli mangkata dèn goepoeh, ajwa nganggo walang galih, noesoel lakinira adoh."

Çakuntâlâ (temboengipoen dateng mitra sakalihan):

8. „Mitraningsoen sakaroné sira ikoe, ingsoen pasrahi kang oewit, jwa nganti kapiran èstoe, siramé jwa nganti lali, djaganen ingkang sajektos."

Mitra sakalihan:

9. „Jèn mangkono Çakuntâlâ gèk wakingsoen, sapa baja ingkang djagi, sapa ingkang sira toedoeh, pinasrahan ingsoen kadwi, ing ati toehoe soemedot."

(Ladjeng nangis senggroek-senggroek).

Kanva:

10. „Anasûyâ wis menenga ajwa moewoen, sira sakaroné betjik, ngeneng-nengi mring mitramoe, Çakuntâlâ adja nganti, tjilik atiné sajektos."

Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:28 GMT / https://hdl.handle.net/2027/uc1.b4684484
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

(*Sadaja toemoenten ngladjengaken lampahipoen*).

Çakuntâlâ:

11. „Bapa Kanva moeng sakeḍik weling oeloen, kalamoen mendjangan èstri, oetjoel lan kang mloka-mlakoe, ngoebengi grija lit niki, ndoengkap elèkira mbobot.

12. Woes weweka tanna sambé kalanipoen, bapa moegi dèn toemoeli, kèngkènana wroeh mring oeloen, warta kang betjik poeniki, jwa nganti soepé sajektos."

Kanva:

13. „Jwa soemelang Çakuntâlâ anakingsoen, apa welingira nini, soen éling-éling satoehoe, ingsoen bakal datan lali, ngéstokken tan nedya linjok."

Çakuntâlâ (karaos bilih lampahipoen kaèwed-èwedan):

14. „Sapa baja kang nggéṇḍoli wastraningsoen"

(*Kalihan méngo*).

Kanva:

„Çakuntâlâ anak mami, kang nggéṇḍoli warastramoe, kéwan tjilik melas-asih, komprèng kang woes tresna batos.

15. Ingkang sira toeloengi nalikanipoen, kalaranan tjangkemnèki, katjotjog ing poetjoek roempoet, sira tambani toemoeli, nganggo lenga mari jektos.

16. Ija ikoe komprèng ingkang sira ingoe, sira opèni wit tjilik, tineḍanan gabah moeloeng, saka ing astamoe nini, jaikoe nakira ingon.

17. Datan soeka sira ninggal ḍèwèkipoen."

Çakuntâlâ:

„Hèh hèh sira komprèng alit, kang soen tresnani nakingsoen, kenèng apa sira mawi, ngetoet boeri lakoeningong.

18. Déné mangkja ingsoen arsa ninggal doenoeng, pepisahan lawan batih, sira nganggo arep miloe, wroehanira kéwan alit, déné geḍémoe sakèngong.

Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:28 GMT / https://hdl.handle.net/2027/ucl.b4684484
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

19. Soen gegesang tanpa bijoeng kang woes lampoes, datan dangoe saka lahir— ira kéwan lit soetèngsoen, mangkono manèh saiki, bapa Kanva kang arsangon.

20. Noetoegaké andjaga marang sirèkoe, balia baé toemoeli, soen arsa noetoegké lakoe, moendak soen mandeg toemolih, weroeh sira kanggeg batos."

(*Andoemoegèkaken lampah kalihan mbrebes-mili*).

Kanva:

21. „Ingkang tatag Çakuntâlâ ing atimoe, ampeten wetoening tangis, karja petenging pandoeloe, kang toemingal marang langit, ngegol-goli lakoe jektos.

22. Dipoen éling Çakuntâlâ ing lakoemoe, ing marga kang toehoe roengsit, jèn tan ngati-ati toehoe, sira bisa anemahi, soekoenira kadjengkelok."

Çarngarava:

23. „Koningana toewan koela badé matoer, tijang ingkang nandang brangti, kedah dèn terken ing lakoe, doemoegi papaning warih, makaten oenining pakon.

24. Mangkja sampoen doemoegi ing pinggiripoen, talaga tojané wening, ingriki paringa dawoeh, toewan gé-agéa bali, moeng praptèng ngriki kémawon."

Kanva:

25. „Majo pada marang pangaoebanipoen, wit goerda ing kana noeli."

(*Sadaja ladjeng sami moeroegi wit goerda*).

Kanva mangoedasmara ing manah:

„Apa baja weling ingsoen, kang pantes soen toerna nenggih, marang Dushyanta Sang Katong."

(*Kalihan ngènget-ènget*).

Çakuntâlâ (nisih sarta ladjeng tjarijos dateng Anasûyâ):

26. „Hèh doeloenen Anasûyâ mitraningsoen, Cakravaka manoek èstri, kang tan weroeh lakinipoen, kang dadi tresnaning ati, andelik nèng ngisor godong."

Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:28 GMT / https://hdl.handle.net/2027/uc1.b4684484
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

27. Goḍong traté ingoewoeh oewoeh mlas-ajoen, soesahé kapatipati, tinilar ing lakinipoen, tan weroeh lakiné nḍelik, bingoenging ati kepatos."

Anasûya:

28. „Çakuntâlâ ajwa moewoes kang kadyèkoe, nadyan Cakravaka èstri, soesahé sadaloe moepoet, wit pisah kalawan laki, kang dèn tresnani sajektos."

29. Nadyan abot pisahé lan lakinipoen, éwadéné koewat nanggi, wit saking manteping kalboe, doewé pikir panggih malih, dadi kandelirèng batos."

Kanva:

30. „Çarngarava mara mangkata dén goepoeh, oendjoekna wit djeneng mami, ingarsanira Sang Praboe, lantaran soetèngong iki, Çakuntâlâ mring Sang Katong."

Çarngarava:

31. „Nggih sandika ḍawoehira maha Wikoe, kawoela kantoen nglampahi, moendjoek ngabjantarèng Praboe, ing saperloené tinoeding, soen pepoenḍi lahir batos."

Kanva:

32. „Koningana ing ngarsanira Sang Praboe, bilih amaling pra tapi, ikoe warnanira moehoeng, lakoe moersid kang dèn-nḍemi, moengkoel sapangrèh Hjang Manon."

33. Ḍoeh Sang Nata moegi jwa nganti kalimpoet, dèn èngetèngeta jekti, misoewoering namnipoen, teḍak toeroenira Adji, jwa soepé ing lahir batos.

34. Wewah malih atoeringsoen ring Sang Praboe, moegi ajwa nganti lali, lamoen Çakuntâlâ sampoen, kasok tresna mring Sang Adji, sing karsèng pribadi mawon.

35. Tan pineksa déning koela-warganipoen, pramilanira Sang Adji, moegi Çakuntâlâ ikoe, antoeka wewales Adji, tinimbangan tresnèng Katong.

36. Lan antoeka pangadji-adjining Praboe, kaprenahaken anoenggil, para garwanta Sang Praboe, ing sapantesira nenggih, toemrap Çakuntâlâ mawon.

Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:28 GMT / https://hdl.handle.net/2027/uc1.b4684484
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

37. Déné papestèn ing saladjengipoen, kang toemrap ing anak mami, para koela-warganipoen, Çakuntâlâ datan mawi, rangoe-rangoe was ing batos."

Çarngarava:

38. „Koela noewoen Sang Pandita koela sampoen, mangertos karsa Sang Jogi, datan kekilapan oeloen, samangké soen noewoen pamit, nglampahi dinoeta goepoh."

Kanva:

39. „Çakuntâlâ nok wong ajoe soetaningsoen, sira arsa soen toetoeri, djoewèhé wong atoewamoe, iki isih baé weling, sing melang-melanging batos.

40. Oerip kita iki ana ing wana goeng, adoh saka ing nagari, tan wrin tjaraning pradja goeng, sepi ing rèh pradja niti, kawroeh kadonjan tan djégos."

Çarngarava:

41. „Doeh Sang Jogi èstoené tan wonten kawroeh, ingkang ngrèmèhaken maring, wong kang ing boedi pinoendjoel, sardjana soedjana loewih, kamoersidan kang ginajoh."

Kanva:

42. „Woewoeh manèh Çakuntâlâ welingingsoen, lamoen sira woes doemoegi, ing soejasa doenoengipoen, lakinira sira moegi, manoeta pangrèh kémawon.

43. Manoet pangrèh goeroenira (52) soetaningsoen, tondak-tandoekira maring, marang pra garwa ljanipoen, dèn kaja soe-mitra djati, jwa demen nesoe kémawon.

44. Moering-moering anesoni marang kakoeng, nadyan sira loepoet oegi, kang toemresna ing tandoekmoe, mring sor-soranira nini, jèn nemoe kabegdjan jektos.

45. Antoek sihé lakinira ajwa senggoeh, ladak tan wroeh ing sesami, saliring pitoetoeringsoen, marang sira ikoe nini, patrapé wanodya kaot.

46. Ija ikoe kang dèn rani wanodya joe, rahajoe boedi pa-karti, bisa ngrèh wisma ranipoen, déné ingkang tan kadyèk, wanodya laknat sajektos.

Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:28 GMT / https://hdl.handle.net/2027/uc1.b4684484
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

47. Moenggoeh sira Gautami prijé pikirmoe, apa bener toetoer iki."

Gautamî:

„Noewoen inggih Sang poekoeloen, makaten poenika nenggih, soerasèng piwoelang djatos.

48. Woelang ingkang mangka angger-anggeripoen, pra wanodya ingkang oewis, sesomahan poetraningsoen, èstinen sadjroning ati, lakonana kang sajektos."

Kanva:

49. „Çakuntâlâ arasen bapakmoe goepoeh, mjang para mitramoe sami."

Çakuntâlâ:

„Poenapa ta mitra oeloen, Priyamvadâ wangsoel ngriki, lan Anasûyâ karongron."

Kanva:

50. „Mitranira sakaroné oega bésoek, bakal djinoḍokken oegi, kalamoen mitramoe toemoet, wong wadon tan pantes jekti, moelané ingkang soen akon.

51. Atoet woeri ing lakoenira wong ajoe, soen pantes amoeng Gautami, ngeterken sira nakingsoen loemeboe ing djroning poeri, masrahken sira mring Katong."

Çakuntâlâ:

52. „Ḍoeh kaprijé bisané pisah wakingsoen, lan bapa Kanva ing mangkin, déné kaja paminipoen, wit tjanḍana (53) bineḍol sing, pèrènging Malaya jaktos.

53. Saojodé dèn lih ing nagri ljanipoen, kaprijé oeripkoe nenggih, nèng mantja pradja tan manoeh, bokmanawa dadi gering, ngenesing manah kapatos."

Kanva:

54. „Paran baja Çakuntâlâ sababipoen, dé rangoe rangoe ing galih, teka tjilik ing atimoe, prijé jèn mangkono béndjing, jèn sira apan woes manggon."

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA
Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:28 GMT / https://hdl.handle.net/2027/ucl.b468484
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

55. Anèng poera ing mangka dadi tetoenggoel, tetoenggoeling koela wargi, abantoe mring Sang Apraboe, ing pakarjan abot jekti, kang toemrap pangkating Katong.

56. Déné béndjing jèn sira sampoen sesoenoe, medali djaloe sajekti, pinḍanja ḍoeh anakingsoen, lir asoeng mring Sang Hjang Rawi, kéblat wétan jekti moenggoh.

57. Jèn woes ngono sira woes bakal tan nemoe, kasoesahan kaja iki, prihatin atinggal doenoeng, pisah kalawan soedarmi, lan para mitra kinaot."

(*Çakuntâlâ ladjeng ngroengkepi soekoening bapakipoen*).

Kanva:

58. „Pandongakoe marang sira moega kaboel."

Çakuntâlâ kalihan moeroegi mitranipoen sakalihan temboengipoen:

„Ḍoeh mitrèngong sira kadwi, arasen ingsoen dèn goepoeh, mangka pamoedya ardjanti, ngarasa bareng kémawon."

Mitra sakalihan sareng ngamboeng:

59. „Çakuntala ingsoen weling mring sirèkoe, kalamoen sira ing béndjing, woes toemekèng ngarsa Praboe, wekasan Sang Nata pangling, mring sira wong ajoe anom.

60. Gé priksakna sesoepé iki mring Praboe, kalpika kang dèn tjirèni, rinipta ing asmanipoen, Sang Praboe mesṭi oedani, noeli kèngetan sajektos."

Çakuntâlâ:

61. „Gatinira ikoe karja soemelangkoe."

Mitra sakalihan:

„Çakuntâlâ mitra mami, jwa watir sira wong ajoe, wit katresnan ikoe oegi, anggawa adjrih sajektos.

62. Tansah adjrih marang kang kalangkoeng-langkoeng."

Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:28 GMT / https://hdl.handle.net/2027/ucl.b4684484
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Çarngarava:

„Mangga sampoen para poetri, dèn agé-agéa rampoeng, Sang Hjang Arka woes loemingsir, mangidoel lingsirira nggon."

Çakuntâlâ méngo ningali ḍateng pratapan:

63. „Bapa Kanva béndjing poenapamba weroeh, wroeh malih pratapan ngriki, abot temen ninggal doenoeng, wis koelina awit tjilik, geḍéné loenga sing enggon."

Kanva:

64. „Dèn roengokna Çakuntâlâ toetoeringsoen, bésoek sira lami-lami, jèn dadi maroe pan antoek, sihira Sri Narapati, bisa patoetan kinaot.

65. Angedjori para maroe lijanipoen, patoetan Pangran Dipati, noeli Dushyanta Sang Praboe, masrahken marang Sang pekik, Sang Pangran Dipati Anom.

66. Roemeksané loeloesé kaprabon Praboe, loehoeré karaton Adji, ikoe lagi wektoenipoen, sira bisa tindjo mriki, mring papan kang soetji kono.

67. Ingeterken Sang Nata pribadi rawoeh, mring pratapan sepi mamring."

Gautamî:

„Çakuntâlâ nggèr wong ajoe, iki woes langkah ing wantji, majo noeli mangkat mawon.

68. Woes tinggalen bapakmoe bèn noeli wangsoel."

(*Toemoedjoe ḍateng Kanva*).

Ora ḍing toewan prajogi, kémawon miwiti wangsoel, sampoen dangoe-dangoe malih, wit poetranta maksih mawon.

69. Datan peḍot maksih tansah imbal woewoes, sampoen datan mari-mari."

Kanva:

„Hèh Çakuntâlâ poetrèngsoen, iki oewis laloe wantji, soen ngeḍagken wadjib ingong.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA
Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:28 GMT / https://hdl.handle.net/2027/ucl.b4684484
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

70. Ja wadjibé oewong pratapan sadaroem."

Çakuntâlâ (kalihan ngrangkoel bapakipoen) temboengipoen:

„Déné bapa sira iki, sliranira teka koeroe, ngrapak aloem angalentrih, bok ja kang sakétja mawon.

71. Jwa prihatin napakken brata maringsoen."

Kanva (kalihan oendjal oeswa):

„Kaprijé baé nak mami, bisané datan nanḍang koeng, awit pisah lan sirèki, salawasé maksih weroh.

72. Ring ṭoekoelan pari ing glédéganipoen, wisma iṅg taman wratsari, leḍoeng-leḍoeng ṭoekoelipoen, sira kang njebar kalaning, sira sesadji nèng kono (54).

73. Kang minangka pangéling-éling maring soen, mring sira anak moeng sidji, wis noeli mangkata goepoeh, soetèngsoen kang soen tresnani, ajwa nganggo manḍeg méngo.

74. Soen pepoedji lakoenirantoek rahajoe, rahardja ing sapanginggil, jwa nganti nemoe pakéwoeh, sambékala jwa nḍatengi, adoh sakèhing prihatos."

(Çakuntâlâ kalihan mitranipoen sakalihan ladjeng pisahan).

Mitra sakalihan tansah ningali ḍateng lampahipoen Çakuntâlâ:

75. „Ḍoeh soemeḍot temen rasaning tyasingsoen, déné lakoené woes tebih, woes kaling-kalingan poehoen, Çakuntâlâ woes tan kèksi, moega slameta kémawon."

Kanva oendjal (ambegan):

76. „Anasûya lan Priyamvâdâ sira woes, netepi wadjibirèki, ngoentapaké ing mitramoe, kang loenga noesoel mring swami, penggaken soesahmoe ḍénok.

77. Ajo noeli bareng bali klawan ingsoen."

Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:28 GMT / https://hdl.handle.net/2027/uc1.b4684484
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Mitra sakalihan:

„Bapa Kanva inggih swawi, anging sing panjawang oeloen, tingalipoen wana ngriki, teka sepi mamring mawon.

78. Saeploké tinilar késah mitrèngsoen, Çakuntâlâ saking ngriki, njenjet ilang kang kekoewoeng, paran baja gjannja bali, mlebèng wana pratapan grong."

Kanva:

79. „Wis loemrahé paningalé wong tresnèkoe,

(Mlampah kalihan ngènget-ènget).

ḍénok sira botjah kalih, roengokna pitoetoeringsoen, bareng Çakuntâlâ oewis, soen angkatken mring karaton.

80. Mring lakiné rasané mangkja tyasingsoen, teka sarèh kadya ngoeni, wit njatané anak ikoe, tan moeng darbèking soedarmi, moelané mangkja tyasingong.

81. Bali tentrem sarèh manèh tan koemroengsoeng, rasaning tyas ingong nini, kaja katitipan ingsoen, barang kapratjajan mangkin, oewis bali marang oewong.

82. Kang nitipké oewis loeḍang manahingsoen, ajo genḍoek sira kadwi, paḍa agé-agé wangsoel, mring pratapan nadyan sepi, diseslamoer ingkang batos."

(Ladjeng sami moendoer sadaja).

Tamat lampahan ingkang kaping sakawan.

LAMPAHAN INGKANG KAPING GANGSAL.

Sang Ratoe lenggahan kalihan Vidushaka.

16. MIDJIL.

Sang Vidushaka (kalihan mirengaken):

1. „Hèh, hèh para mitra moegi sami, anggatèkna jektos, anilingken marang geḍong kaé, enggonira pradangga soen mangkin, mjarsa swara betjik, nembang membat aloes.

Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:28 GMT / https://hdl.handle.net/2027/uc1.b4684484
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

2. Ho-o ija ingsoen woes oedani, kang nembang nèng djero, geḍong ikoe Sang poetri asmané, Hansapadikâ kang mangkja lagi, marsoedi kekawin, nembangira roentoet."

Sang Nata:

3. „Wis menenga ingsoen oega arsi, mjarsakken sajektos, panembangé kang nèng djero kaé."

Soewara saking djawi:

„Ja ḍèwèké ikoe kang septa mring, madoe anjar wening, kekedjer mong loeloet.

4. Ingoeni woes nesep ingkang sari, mango neḍeng anom, katon seger ingoengkih sariné, sinesep kang madoenira keni, lega rasèng ati, woes antoek kang madoe."

Çakuntâlâ:

5. „Jagénéa sira teka lali, mring ḍèwèké jektos, ingkang sira tresnani bijèné, kang perloené ngaso sawatawis, moenggwing ing koeḍoeping, traté moenggwing ranoe."

Sang Nata:

6. „Teka nglangoet oeran-oeran iki."

Vidûshaka:

„Poenapa Sang Katong, saged tampi marang soerasané, sesinḍénan kang toehoe ngenani, krasa djroning ati, toemantjeb djedjantoeng."

Sang Nata (kalihan mèsem):

7. „Ingsoen oega wis taoe ngraketi, mring ikoe wong wadon, pramoelané ija temahané, soen tinetah déning Pramèswari, Vasumati roentik, marang tindakingsoen.

8. Mitraningsoen Mâthavya anoeli, sira gé tjarijos, marang Hansapadikâ terangé, djenengingsoen toetoerna toemoeli, déné ḍèwèké wis, bisa temen njamoen.

9. Melèhaké marang ingsoen mangkin."

Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:28 GMT / https://hdl.handle.net/2027/uc1.b468484
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Vidûshaka:

„Noewoen Sang Akatong.

(Toemoenten menjat ngadeg).

Koningana soemitrèngong mangké, jèn ḍèwèké pawèstrikoe noeli, ndjenggit koentjoeng mami, toemoeli tinapoek.

10. Tinempiling ingsoen ampoen masṭi, djinambak sajektos, datan oewal saiba peḍesé, tan djrih walat malah dèn kentjengi, tinapoekan kadi, (1) apsara liripoen.

11. Kang ngenani panggoḍanja maring, wong moersid kalakon, pinoeleting pamiloeta mangké, datan oewal malah dèn kentjengi, tan benggang sakeḍik, malah saja koempoel." (55)

Sang Nata:

12. „Wis menjanga toetoera dèn aglis, ing saḍawoehingong, ingkang pantes nggonmoe noetoeraké, kanṭi tata ajwa ngoetjiwani."

Vidûshaka:

„Sandika Sang Adji, nging klilana matoer.

13. Kados poendi gjaningsoen asoeng wrin, ḍoeh goesti Sang Katong, mring pawèstri kang nembang wiragé, pasemoné satoehoe ngenani, krasa djroning ati, memelas kalangkoeng."

Sang Nata (kagagas ing galih):

14. „Paran déné rasaning tyas mami, sawisé kaproengon, panembangé pawèstrikoe déné, rasaning tyas prihatin ngranoehi, lir kasengsem èstri, ing tyas arda gandroeng.

15. Mangka tanpa krana ingkang saking, pepisahan karo, katrisnannja kang karja wiragé, nanging ija he-eh sabab déning, mjat reroepan betjik, kroengoe swara nganjoet.

16. Anjoet drija mawèh agoeng kingkin, dadakan kémawon, jèn mangkono ikoe karanané, tan ljan namoeng kèlingan roemijin, tindak ingkang oewis, doek manggoeng malatkoeng.

---

(1). Ing serat Kâlidâsâ inggih Çakuntâlâ temboeng apsara tegesipoen widadari (Hemelsche nimph; mitoeroet seratan sapoenika: nimf), dédé sisihanipoen apsari, widadara-widadari, déwa-dèwi.

Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:28 GMT / https://hdl.handle.net/2027/uc1.b4684484
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

17. Kang woes lawas soemimpen ing ati, karsa mring wirangrong, woes linali-lali paran déné, ṭoekoel manèh ngalélèng pangèksi, roepa lan swara di, nenangjarda gandroeng."

(Kagagas ing galih toemoengkọel èsmoe soengkawa).

Abdi pinilih medali, temboengipoen:

18. „Teken deling kang soen djoepoek rijin, nèng kamar winados, kamarira Sri Naréndra mangké, ingsoen anggep mangka pratanḍaning, kaloehoeran nenggih, paringira Praboe.

19. Sawoesira ingsoen anggo lami, kang teken kinaot, ing samangkja oemoer toewa kijé, kanang teken minangka tjongkoging lakoekoe kang rinḍik, djangkah kloemar-kloemoer.

20. Nadyan Nata ikoe datan kénging, nglirwakké sajektos, mring wadjibé Sang Nata woes déné, nadyan mentas djoemeneng Sang Adji, saka ḍampar nenggih, soen meksa tan poeroen.

21. Njela matoer manèh ingarsa Dji, lamoen wonten ḍajoh, pra moeridé Kanva marek mréné, éwadéné koedoe soen lakoni, nempoeh bjat atoer wrin, mring Sang Nata Praboe.

22. Awit oewis loemrahé kang djanmi, maréntah pradja grong, woes masṭiné tan ana ngasoné, datan kenḍat ana kang ginalih, momong wong sanagri, ikoe wadjibipoen.

23. Sang Hjang Soerja moeng sapisan nenggih, gjanira kalakon, ngrakit koedanira mring krétané, ingkang angin midit rina wengi, nèng tawang tanpa wis, Sang Çésha (55) tanpa woes.

24. Gjannja manggoel awrat kang pratiwi, ikoe oega dados, boeboehané para kang ngrèhaké, moelané ja betjik ingsoen oegi, nglakoni atoer wrin, ingarsa Sang Praboe.

(Toemindak kalihan tjingak ngawasaken Sang Praboe).

25. Kaé apa pandjenengan Adji, wis njepen aloenggoh, pjambak baé ikoe woes adaté, samangsané woes rampoeng Sang Adji, gjannja ngarih-arih, ledjarirèng kalboe.

26. Pra kawoela ingkang mangka dadi, tetanggelan Katong, datan paé ikoe oepamané, poetranira Sang Nata sakalir, renanirèng galih, Sang Nata kalamoen.

Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:28 GMT / https://hdl.handle.net/2027/ucl.b4684484
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

27. Oewis loeḍang dènira manggalih, bebahaning Katong, anglir liman kang ngirid panṭané, mentas nahen panasing Hjang Rawi, soemelèt kepati, golèk papan éjoeb.

(Moeroegi ingarsa Nota).

28. Djaja-djaja kawoela sesanti, oenggoelirèng Katong, amba moendjoek ngarséndra samangké, wonten tetijang martapa prapti, sowan ingarsa Dji, déné sangkanipoen.

29. Saking soekoe Himavat (1) kang woekir, ngenggèni wana grong, ngirid énḍang kekalih woes déné, dinoeta ring Kanva Sang Maharshi, maswèng ngarsa Adji, joen perloe oematoer.

30. Sasampoené Sang Nata mijarsi, koela njoewoen ḍawoh, kang sajogja koela ḍawoehaké, mring djedjanggan ingkang nembé prapti."

Sang Nata (wedaling watjana kanṭi pangadji-adji):

„Lo dadi tinoeding, mring Kanva Sang Wikoe."

Abdi pinitados:

31. „Kasinggihan ḍawoeh toewan mangkin."

Sang Nata:

„Jèn mangkono goepoh, ḍawoehana dwidjawara kéné, Somarata pamoelang agami, ḍawoehna nemoni, terang karsaningsoen.

32. Amitoeroet pepatjak kang oewis, sinanggeman jektos, mangka dadi pranataning kéné, jèn woes rampoeng noeli konen ngirid, ingkang sami prapti, maswèng ngarsaningsoen.

33. Dèn irida Somarata noeli, soen entèni ing gon, papan pranti nemoni praptané, Jogiswara kang ajoen kapanggih, ḳlawan djeneng mami, soen tampani ngrikoe."

Abdi pinitados:

34 „Noewoen inggih sandika Sang Adji, soen ḍawoehné goepoh."

---

(1) Himavat oetawi redi saldjoe, poenika inggih oegi namanipoen redi Himalayâ, oetawi oegi dipoen wastani Himâla, artosipoen: doenoenging saldjoe.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA
Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:28 GMT / https://hdl.handle.net/2027/ucl.b4684484
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

Sang Nata djoemeneng saking palenggahan:

„Vitravati toedoehna soen kijé, ing dalané mring papané geni, ingkang oewis soetji, sinoetjèkken moenggoeh."

Tijang djagi kori (1):

35 „Noewoen inggih sandika Sang Adji, mijos ngriki mawon, inggih ngriki poenika marginé, mring papané gni kanggé sesadji, geni kang woes soetji, mberkahi saèstoe."

Sang Nata tindakipoen èsmoe lesoe, sajah déning manggalih warni-warni bab kridaning pradja, tjiptaning galihipoen:

36. „Sadéngah wong kang katekan karsi, olèh kang ginajoh, masti baé boengah ing atiné, béda karo pandjenengan Adji, toemrap Sri Boepati, kalamoen woes antoek.

37. Ingkang dadi pangadjeng-adjenging, galihirèng Katong, malah bandjoer soesah woesanané, kang pinanggih ngreribedi galih, moega mangkin iki, jwa nganti kadyèkoe.

38. Moega ija katoeroetan jekti,- pangarsa-arsèngong, kang bisa toeloes sadéla baé, nemoe seneng boengah lahir batin, ajwa ngoetjiwani, sanadyan tan dangoe.

39. Roemeksané marang kang soen olih, akanti rekaos, klawan éwoeh, pakéwoeh tan wisé, ija ikoe kaprabon Narpati, oepaminé kadi, lir wong mandi pajoeng.

40. Anèng tangan tan abot kepati, moeng ngrisèni mawon, nadyan datan akarja sajahé, nanging ija oega tan marèni, tan marèkké risi, jèn soewéa oewoeh."

Vaitâlika (57) kekalih ngoewoeh saking djawi:

41. „Asesanti djaja widjajanti, doemateng Sang Katong."

---

(1). Kori, kanggénipoen ing Ngajogjakarta kramanipoen lawang; konten = krama doesoen.
Ing baoesastra Gericke en Roorda 1901 katja: 125, lawang = krama ngoko kanggé ingkang ateges margi djeblosan = lawang goewa, kanggé ngokonipoen ingkang teges: lawang omah, lawang kamar, kramanipoen inggih kori.
Ing baoesastra P. Jansz 1892 katja: 63 lawang = ngoko, kori = krama, konten=krama doesoen, tjotjog kalihan kanggénipoen ing Ngajogjakarta.
Ing warnabasa Padmasoesastra 1899 katja 41, konten = krama, lawang = ngoko, kori=krama ngoko.

Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:28 GMT / https://hdl.handle.net/2027/uc1.b468484
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Vaitâlika ingkang satoenggal temboengipoen:

„Ingkang dahat manggalih senengé, lan bingahé salira pribadi, moeng tan kendat nggalih, ing rahajoenipoen."

42. Pra kawoela ageng alit sami, pinrih karahajon, datan ngétang ing pajah sajahé, linakonan lan manteping pikir, tan djrih nanggoelangi, sajah tjapé lesoe.

43. Doeh Sang Nata ikoe kang oepami, oewit ageng moenggoh, anahanké soemelèt panasé, Sang Hjang Arka nampek tjempoeroenging, kang wit nahan wani, panas perloenipoen.

44. „Angajomi sadaja kang sami, ngaoeb anèng ngisor, kanang oewit seger jem rasané."

Vaitâlika satoenggilipoen:

„Doeh Sang Nata padoeka njepengi, adiling nagari, anèng astanipoen.

45. Angoekoem wong ingkang tindak sisip, witjaksanèng batos, gjanirandon mantjasi padoné, ambeneri pasoelajan kanti, djoedjoering panggalih, beboedèn pinoendjoel.

46. Angajomi ingkang sarwa miskin, oetawané oewong, kang katindes ing sapepadané, ingajoman klawan goenging adil, oewong ingkang soegih, tan darbé sadoeloer.

47. Datan darbé sanak miwah siwi, samja nganggep Katong, kaja déné kadang pribadiné, déné Nata goeng netepi wadjib, ing soegih lan miskin, rinengkoeh sadoeloer."

Sang Nata ngandika:

„Badaningsoen krasa loengkrah nanging, samengko woes kraos, soemrah manèh seger sarwa èntèng."

(Ngladjengaken tindak).

Tijang èstri djagi kori:

„Woes doemoegi Sang Nata poeniki, bebatoer papaning, grama soetji moeroeb."

49. Papanira mentas dèn resiki, goemrining katonton, ponang lemboe kang mangka sadjiné, ngadeg anèng satjelaking api, soemangga Sang Adji, gja tindak mandoewoer."

Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:28 GMT / https://hdl.handle.net/2027/ucl.b4684484
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Sang Nata (kèndel djoemeneng kalihan moendak abdi èstri) pangandikanipoen:

50. „Vitravati sira soen takoni, perloené kinongkon, déning Kanva pra Reshi praptané, dinoeta mring ingsoen praptèng ngriki, apa pra martapi, anemoe pakéwoeh.

51. Ginoegoeran dènnja mangoen tèki, mamerdi krahajon, apa nemoe pakéwoeh lijané, sadjeroné anggoeng mangoen tèki, apa ta boeroning, wana soetji ngrikoe.

52. Ana ingkang nempoeh ganggoe kardi, apa saka ingong, doerakèngsoen ingkang marakaké, sakèhning kang tetandoeran sami, tetoewoehan loedis, moengkret toekoelipoen.

53. Awit déning kakéhan pamikir, panjana-njanèngong, goeng anggagas kang doeroeng mastiné, rasaning tyas abebeg kepati, apa baja mangkin, karepé Sang Wikoe."

Tijang èstri djagi kori:

54. „Pangiramba datengé pra Reshi, ngabjantarèng Katong, awit saking bingahing manahé, ngraosaken kotamaning galihira Sri Boepati, satoehoe pinoendjoel.

55. Sri Naréndra kasoembagèng boemi, lelabet kinaot, para Reshi pan arsa nglahirké, kabingahanira kang pinanggih, sing sawabing Adji, lami arsa matoer.

56. Ngatoeraken panoewoen ing goesti, djeng Sri Nara Katong, mjang pamoedji ing djaja-djajané, Sri Naréndra kang nggoeng karja betjik, ing rèh krama niti, satoehoe pinoendjoel."

Medali tijang tapa kekalih sarta Gautamî kalihan Çakuntâlâ loemampah ingadjengipoen, sami kairid mlebet dèning abdi pinitados toewin djedjanggan satoenggal, ingkang padamelanipoen pinatah moelang agami wonten ing datoelaja.

Temboengipoen abdi pinitados:

57. „Medal ngriki-ngriki mawon sami, doeh para kinaot."

Temboengipoen Çarngarava:

„Çâradvata moegi Sang Pamasé, anggoeng antoek ing sawab basoeki, gjannja mangrèh nagri, klawan djedjeg bakoeh.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA
Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:28 GMT / https://hdl.handle.net/2027/ucl.b4684484
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

58. Pra kawoela soegih miskin toewin, alit mjang kinaot, datan naté manggja tan adilé, déné poera iki ingkang awit, sing kaṭahing djanmi, koemroewet agijoeh.

59. Sapandoerat sawangira kadi, koebengan gni abjor, bramarkata wangoenan soelaké."

Çâradvata:

„Panawangmoe rasaning tyas oewis, wit mlebèng pradja Dji, mangkono pan sampoen.

60. Rasaning tyas soen oega nitèni, mring sakèhé oewong, ingkang tansah anggiloet senengé, roemasané tan paé woes kadi, wong keṭer tan resik, anggepé woes adoes.

61. Oewong ingkang temené tan soetji, reged djroning batos, nganggep soetji goemrining woes déné, oewong melèk lir weroeh wong lagi, atoeroe kepati, toer nganggo ngalindoer.

62. Lir wong legan oembaran lamoen wrin, wong ingkang binrondjong, binalenggoe tan obah badané."

Çakuntâlâ (kraos kedoeten ing tingalipoen ingkang tengen) temboengipoen:

„Hé-é mripatkoe kang tengen iki (1), kedoeten tanpa wis, apa kang pinanggoeh."

Gautamî:

63. „Djebèng moega ngalamat tan betjik, gja kalisa mawon, soemingkira kang dadya ribedé, tinebihna ing roebéda nini, pra Déwaning panti, Déwaning garwamoe.

64. Mawèh soeka seneng mring sirèki, ḍoeh ḍoeh soetaningong, Çakuntâlâ tinekana anggèr, sedyanira noesoèl marang laki, jwa manggih tan betjik, loepoetna sesikoe."

Djedjanggan pamoelang ing poera nedahaken doenoengipoen Sang Nata:

65. „Hèh hèh sira para mangoen tèki, ikoe lo Sang Katong, kang minangka ing pangajomané, wong sanagri ageng toewin alit, soegih klawan miskin, ingaoeban Praboe.

(1). Tanḍa boten saé toemraping pawèstri, mitoeroet piandelipoen tijang Indoe.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA
Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:28 GMT / https://hdl.handle.net/2027/uc1.b4684484
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

66. Woes djoemeneng manganti sirèki, gé sawangen Katong."

Çarngarava:

„Hèh Brahmana kang mandjing kasoetjèn, mangkonwèkoe nenggih loewih betjik, pantesé pinoedji, ingalem ginoenggoeng.

67. Déné ingsoen tan miloe tjoemoewit, kadjabakna mawon, ingatasé nalar kang mangkéné, kita datan miloe-miloe sami, aloewoeng soemisih (58), jèki paminipoen.

68. Jèn wit-witan toemeloeng wit déning, kabotan kang oewoh, jèn ta menḍoeng kabotan banjoené, oewis tjeḍak doenoengé lan boemi, jèn wong rahjoe boedi, nadyan manggja loehoeng.

69. Meksa anḍap-asoré tan kari, mring sesamining wong, ikoe oewis doemoenoeng wataké, sapa ingkang ambek darma maring, sesamining oerip, kang kawelas ajoen."

Tijang èstri djagi kori: [1]

70. „Ḍoeh Sang Nata kadereng soen oening, weroeh ingkang jektos, déné saja banget kepénginé, manah amba kepéngin oedani, karepé kang sami, prapta maswèng Praboe.

71. Mangoe-mangoenirèng tyas tanpa wis, pampet dèrèng bolong, amoeng baé dedeg pangadegé, èstri ingkang loemakoe ingarsi, toehoe ngrespatèni, sarwi gandroeng-gandroeng."

Sang Nata:

72. „Nadyan ngono sira djaga kori, tan kena lamoen wong, njawang marang kang doedoe rabiné."

Çakuntâlâ kalihan nekem djadjanipoen, pangoe-dasmaraning galih:

„Hé é géné teka ketar-ketir, ing atikoe iki, hèh ati dèn émoet.

73. Élinga mring roemaketing goesti, goesti lakiningong, asih tresna marang ing dasihé, ḍèk samana datan ngoetjiwani, hèh hèh sira ati, jwa miris kang tegoeh."

---

[1]) Jèn ing karaton Ngajogjakarta saminipoen bokmanawi: keparak ingkang pinatah djagi ing kori régol, karanipoen bok régol.

Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:28 GMT / https://hdl.handle.net/2027/uc1.b4684484
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Djedjanggan pamoelang agami ing poera (ndjangkah madjeng):

74. „Para tapa ingkang sami prapti, maswèng ngarsa Katong, woes tinampan mitoeroet tatané, ingkang dadi tjaranira ngriki, Reshi kang satoenggil, moendi welingipoen.

75. Goeroenira Kanva ingkang noeding, katoeré Sang Katong, noewoen mangga kamirengna toeré."

Sang Nata:

„Ija, ija ingsoen oeningani, mara toerna Reshi, perloené ingoetoes."

Reshi kalih pisan (moeloeng minggah tanganipoen):

76. „Asesanti djaja widjajanti, memoedyardja Katong."

Sang Nata:

„Nenggih Reshi bagja sapraptané."

Resi kalih pisan:

„Doeh kaboela pangandika Adji, pinoendi ing ati, sinoenggi ingemboen."

Sang Nata:

77. „Hèh pra Reshi apa ingkang dadi, praptanirèng kraton, apa sira nemoe tan ardjané, apa ana ingkang ganggoe kardi, gjanira tetèki, pasinaon kawroeh."

Para Reshi:

78. „Doeh Sang Nata tanna kawis-kawis, kang ganggoe karjèngong, pasinaon kawroeh ing kasoetjèn, lamoen padoeka kang mangka dadi, pangajoman jekti, tan ana pakéwoeh.

79. Datan ana ing'kang wani-wani, karja resah mring ngong, lamoen Nata kang mangka tampingé, oepamané manèh ija iki, kaprijé bisaning, peteng ndedet lamoen.

80. Maksih ana soroting Hjang Rawi, nelahi mantjorong, doeh Sang Nata poenika pamané, kotamaning galihira Adji."

Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:28 GMT / https://hdl.handle.net/2027/ucl.b4684484
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Sang Nata:

„Jèn mangkono iki, dadi djeneng ingsoen.

81. Ora tanpa gawé ran Narpati, saiki soen takon, Sang Pandita Kanva ing samangké, apa ta ija paḍa basoeki, Sang pandita iki, kang asoeng pandjoeroeng.

82. Karahardjan mrih ajoening boemi, pra droehaka mawon, kablébéran ing sawab barkahé, éling ninggal pakarjan tan joekti, nadyan tan sakalir, akèh ingkang émoet."

Para Reshi:

83. „Ḍoeh Sang Nata bab kabegdjan nenggih, mjang rahardjaning wong, apan sampoen panggawané ḍéwé, kang sapisan soen dinoetèng mriki, ing ngabjantara Dji, inggih njoewoen weroeh.

84. Karahardjan padoeka Sang Adji, Sang Kanva pitakon."

Sang Nata:

„Lah ta mara kaprijé atoeré, Sang pandita Kanva toehoe loewih."

Çarngarava:

„Atoerira nenggih, kalamoen Sang Praboe.

85. Rikalanja ambebeḍag randi, panggih lan poetrèngong, Çakuntâlâ Sri Nata ladjengé, ingsoen tjekak rerontjèné nenggih, padoeka kekalih, samja mawor temboeng.

86. Djandji-djinandjian pinèt rabi, Çakuntâlâ sagoh, kang mangkono ingsoen djoeroengaké, kanti bingah troesing lahir batin, Kanva najogjani, wit toewan misoewoer.

87. Kodjating rat kotamaning galih, ratoe goeng kinaot, tansah anggoeng memajoe pradjané, santya boedi marta joe linoewih, sinoehoen pra Reshi, mandjoeroeng rahajoe.

88. Noewoen matoer Djeng Sri Narapati, nakingsoen kinaot, Çakuntâlâ menggahing boediné, tan koetjiwa déné woes katawis, ing warna neroesi, nggon boedi linoehoeng.

Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:28 GMT / https://hdl.handle.net/2027/uc1.b4684484
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

89. Pramoelané nenggih datan keni, kalamoen tinoetoh, kang nitahké karja djoḍo kijé, déné samja aboedya ardjanti, ing rèh kotamaning, galih santya noeloeș.

90. Noewoen inggih soemangga Sang Adji, pasrah Sang Akatong, nak kawoela Çakuntâlâ mangké, ingkang lagja angandoet nggarbini, soepajané sami, gèk noelia panggoeh.

91. Anekani wadjibing salaki-rabi mrih karongron, atoetroentoet loeloes salaminé, nggih makaten welingnja Sang Jogi, oeloen kinèn toer wrin, ngabjantarèng Praboe."

Gautamî:

92. „Koninganna toewan amba oegi, joen matoer Sang Katong, ning leresé dédé ing mangsané, peṭèk amba Sang Nata woes masṭi, baḍé moendoet oening, prijé teka doedoe.

93. Ing mangsané sira atoer oening, marang djeneng Katong, atoer amba mangkana wiwité, Çakuntâlâ tan mawi ngentèni, pitoetoering Reshi, Kanva bapakipoen.

94. Woewoeh manèh padoeka Sang Adji, tan mawi tetaḳon, ḍateng para kadang-ḳadéané, santana twan tan ana sinoeng wrin, gjannja toewan sami, kekalih mong loeloet.

95. Pramilané kawoela tan wani, najogjani Katong, atanapi manatjad karsané." (59)

Çakuntâlâ:

„Gèk kaprijé wangsoelané swami, swami ngong poeniki, soen kepéngin kroengoe."

Sang Nata:

96. „Sakaṭahing atoerira iki, ing mangkja soen takon, mangka dadi pamboeka apané."

Çakuntâlâ ngoenandika:

„Pamboekaning kaanan tan betjik, ngalamat bilai (60), apes awakingsoen."

Çarngarava:

97. „Kados poendi karsa padoeka Dji, kaja Sang Akatong, tan kilapan kang djagat oebengé, kanang djagat mikir mring pawèstri, ingkang sampoen swami, nadyan boedinipoen.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA
Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:28 GMT / https://hdl.handle.net/2027/ucl.b4684484
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

98. Santa marta rahajoe linoewih, pan pinikir awon, woes ngenggoni ing lakoe donjané, kalamoen Sang Çakuntâlâ nenggih, manggon apepanti, pjambak noenggil doenoeng.

99. Klawan para kadangira sami, langkoeng saé mawon, jèn dedoenoeng anoenggal swaminé, langkoeng bingah para sanak sami, nadyan samja oening, jèn kang swami moengkoer."

17. PANGKOER.

Sang Nata:

1. „Apa ta ija woes njata, lamoen ingsoen naté kramèstri iki."

Çakuntâlâ:

„Ḍoeh-ḍoeh géné atiningsoen, teka miris tab-taban."

Çarngarava:

„Apa ija soengkawa mring wadjibipoen, djalaran sing getoenira, nglakoni patrap kang oewis."

Sang Nata:

2. „Pitakon mangkono ika, sangkanira pan saka ngendi nenggih, toemraping gagasan ikoe."

Çarngarava:

„Owahing kang pikiran, ingkang akèh adaté nenggih kawetoe, sing tijang kang woeroe dahat, déning kwasa kang linoewih."

Sang Nata:

3. „Ingsoen nemahi tinetah, panetahé ambangeti tan sipi."

Gautamî (ḍateng Çakuntâlâ):

„Çakuntâlâ soetaningsoen, tahana rikoehira, moeng saḍéla ingsoen boekak ingkang toeḍoeng, ling-alingé moekanira, sira bakal angakeni."

Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:28 GMT / https://hdl.handle.net/2027/ucl.b4684484
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

(*Koeḍoeng kabikak*).

Sang Nata njawang ḍateng Çakuntâlâ, tjiptaning galih:

4. „Ingsoen toemoengkoel anggagas, ngéling-éling apa pawèstri iki, dedeg pangadeg linoehoeng, karja gijoehing drija, leng-oelengan warna joe pan maksih woetoeh, pinarakaken maringwang, doemrodjog dadakan prapti.

5. Apa taoe kadarbèngwang, apa ora ingsoen teka woes lali, oepamané djenengingsoen, ing mangkja lir bramara, wantji bangoen gagat éndjang maboer ngloeroe, madoening kang kembang-kembang, noeli manggja kunḍa sari.

6. Koeḍoeping sekar pan peṭak-memplak ndoengkap toewa maksih mèngini, tan bisa ngisep kang santoen, tan ḅisa ninggal loenga, mrih madoené oewis sepa-sepi soewoeng, nging maksih seger winoelat, ing warna amemèngini."

(*Kagagasing galih*).

Tijang èstri djagi kori:

7. „Nastiti temen Sang Nata, pamikiré prijé jèn ljaning djanmi, weroeh reroepan linoehoeng, kang teka karsèng pjambak, géné gampang iba ndjoer tinemoe koewoek, opak-apik temen Nata, gagasané tan ngoewisi."

Çarngarava:

8. „Ḍoeh Sang Nata amba ngantya, wedalira ḍawoeh padoeka Adji, Sang Nata tansah toemoengkoel, ngènget-ènget ing drija, teka kèndel baé Sang Nata tan moewoes."

Sang Nata:

„Hèh para Reshi weroeha, soen ènget-ènget pan maksih.

9. „Datan kèlingan temenan, jèn pawèstri ikoe kadarbèng mami, moelané baé kepripoen, olèhkoe mangsoelana, rèhning semang-semang ing panggalihingsoen, jèn ta ingsoen ngakenana, bapakné wetengan iki."

Çakuntâlâ pangoedasmaraning galih:

10. „Toewan teka semang-semang, jèn mangkono toewan soemlang ing galih, inggih semang-semang ngakoe, jèn woes ḍaoep lan koela, ndi roepané kadadéané karepkoe, pangarep-arep kanjatan, njatané djeboel mbléndjani."

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA
Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:28 GMT / https://hdl.handle.net/2027/uc1.b4684484
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

Çarngarava:

11. „Boten makaten Sang Nata, napi inggih teka djeneng Narpati, karsa mirangaké Wikoe, ingkang asoeng ngapoera, nadyan soetanipoen woes padoeka poendoet, sinèrèd mrih sih-sinihan, temahan makaten niki.

12. Dèwèké kang antoek barang, tjetjolongan saking padoeka Adji, dèwèké bandjoer sinenggoeh, déning kang awèh barang, lan inganggep kaja kang darbé satoehoe, ndoewèni hak marang barang, tjolongan lir kang nggadahi."

Çâradvata:

13. „Çarngarava wis menenga, Çakuntâlâ sira dèwé woes oening, atoer kita kabèh maoe, kang masti soen atoerna, terang ana ngabjantaranirèng Praboe, sira oega woes mijarsa, ngandikané Narapati."

14. „Mangkja sira Çakuntâlâ, wangsoelana pangandikèng Narpati, kang gawé roemaosipoen, jwa nganti mindo karja."

Çakuntâlâ (nisih) temboengipoen:

Çaradvata jèn katresnanirèng Praboe, kang samana gengé mring wang, woes owah dipoen lalèni."

15. Apa perloené dèn oetjap, dèn èngetké manèh Sri Narapati, tanpa gawé moendak koesoed, namoeng ndedawa wirang, ja wis bener ingsoen iki pantesipoen.

(Sora).

tan langka dèn welasana, sira toewan garwa mami.

(Doemadakan kèndel, kados ènget pangandikanipoen ingadjeng, boten badé ngèngetaken nanging mapali).

16. Oewis ora sida ngoetjap, moeng satitik baé rèhning samangkin, déné djedjodoaningsoen, tetéla sinélakan, ora pantes tjara mangkono kalamoen, kanggo matoer ing Sang Nata, kadjaba moeng kaja iki.

17. Hèh toewan sira terahnja, tedakira Puru andana warih, toeroené Dwidjéndra loehoeng, rembes madoe pastika, datan apik teka sira apoes-apoes, ikoe doedoe patrapira, satrija jang-janging boemi.

Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:28 GMT / https://hdl.handle.net/2027/uc1.b4684484
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

18. Nalika toewan mbebeḍag, rawoeh anèng pratapan amanggihi, katemoe ring djenengingsoen, doeroeng doewé wewéka, botjah anèng pratapan padoeka ganggoe, botjah doeroeng dwé pikiran, sinagoehan kang pik apik.

19. „Sira apan soegih réka, ḍèk samana djoewet moeng noelja olih, lineganan karsanipoen, temboengé malat ing tyas, kasagoehanira sa Maéndra goenoeng, tekané ngriki soen sira— doewa datan dèn tampani."

Sang Nata:

20. „Hèh èstri oewis menenga, ikoe dosa toetoerira kadyèki, apa ingkang sira gajoeh, ngregedi djeneng ingkang, tanpa tjatjad resik pinaṣtika noeloes, djenengé teḍak andika, lan koesoed mring djeneng mami."

21. „Kaja ilining narmada, noedjoe bandjir ngelebi pinggir kali, katoet lemah toewin lempoeng, karja boeṭeking toja, ing narmada ingkang bening waoenipoen, woewoeh gawé roengkatira, wit-witan ing pinggir kali."

Çakuntâlâ:

22. „Jèn mangkono lamoen sira, nganggep ingsoen darbèking lijan djanmi, ikoe njatané satoehoe, lamoen mangkana mangkja, soepé iki ingkang minangka pangleboer, ing semang-semanging Nata, dènira angaken rabi."

Sang Nata:

23. „Sarana ikoe prajoga, kaja ngapa ingsoen pan arsa oening."

Çakuntâlâ (ngemèk-emèki soepé):

„Elo géné soepéningsoen, tilaran Sang Naréndra, djeboel ilang lolos sing daridjiningsoen, ana baé kang pangkalan, begdjané awak ngong iki."

(*Çakuntâlâ katingal soesah kalihan njawang ḍateng Gautamî*)

Gautamî:

24. „Çakuntâlâ anakingwang, soepénira masṭi ḍawah sing dridji, nalikané sira toetoeg, anèng Çakrâvatâra, amemoelé banjoe Çacîtîrtha (61) moenggoeh."

Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:28 GMT / https://hdl.handle.net/2027/ucl.b4684484
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Sang Nata:

„La saiki oewis njata, oedjaré wong akèh nenggih.

25. Adaté wong wadon kaprah, bisa gawé-gawé sabarang wegig."

Çakuntâlâ:

„Saiki woes njata lamoen, takdiring badan koela, moeng doemoegi samanten poenika Praboe, santoen kang koela atoerna."

Sang Nata:

„Ija soen mirengken noeli."

Çakuntâlâ:

26. „Sang Nata napi kalépjan, tan roemaos noedjoe sawidji ari, prapta anèng wisma santoen, taman Navamâlika, ngasta goḍong traté sira karja njiḍoek, toja ing kala samana, toewan napi tan ngèngeti."

Sang Nata:

27. „Mara atoermoe toetoegna, soen mirengné ingkang nganti patitis."

Çakuntâlâ:

„Kala samanten Sang Praboe, noeli ana kang prapta, ija ikoe komprèng nak mendjangan djaloe, ingkang ingsoen penḍet anak, poen Dihâpanga kang nami.

28. Toewan toemoeli ngandika, kanṭi welas mring komprèng ingkang prapti, makaten andika Praboe: „Tjikbèn ngombé saḍéla." tandya toewan ḍoek-enḍoeki komprèngipoen, lan toja kang padoekasta ing oedjoengan traté nenggih.

29. Nanging komprèngé lenggana, datan arsa njeḍak paḍoeka awit, datan manoeh lan Sang Praboe, toja tandya soen tjanḍak, soen oeloengken komprèng ngandel mara goepoeh, noeli ngombé kanang tirta, toewan goemoedjeng sarja ngling:

30. „Saḍéngah ikoe woes njata, paḍa ngandel ing andelan sesami, sami kamanoehanipoen, koelinané sadina — dina awit sira sakaro dedoenoeng, paḍa oerip anèng wana, si komprèng ija nitèni."

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA
Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:28 GMT / https://hdl.handle.net/2027/ucl.b4684484
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

Sang Nata:

31. „Tjatoer ingkang ora njata, winoworan semoe akadoek manis, binoembonan madoe santoen, kawetoe sing wanodya, kanggo mbetjikaké kaloepoetanipoen, noetoepi alaning angga, arsa tinandoekken maring.

32. Oewong kang ambek welasan."

Gautamî:

„Ḍoeh Sang Nata ajwa nganti kadyèki, oeripé pawèstri ikoe, namoeng ginoelawenṭah, djinoedjoe ing piwoelang namoeg nèng soeḍoeng, ing pratapan doh karamjan, mring akal silib tan wegig.

33. Gawé-gawé datan bisa, toehoe tebih mring rèh pisadoe-karti."

Sang Nata:

„Éndang toewa wroehanamoe, géné akaling kenja, kang saloegoe oega katon anèng mergoe (1), loewih manèh toemrapira, manoengsa nganggo pangerti.

34. Oraa loewih sembada, gjanira nandoekké sampékakarti, kaja ta akaling manoek, engkoek sabangsanira (2), lamoen ngenḍog dilebokké anèng soesoeh, soesoehing gagak tinilar, anaké dipoen opèni.

35. Déning gagak nganti bisa, maboer-maboer golèk pangan pribadi."

Çakuntâlâ (bendoe ing galih):

„Hèh sira kang datan aroes, pinoedji pinaargjan, sira nimbang kalawan manoet pikirmoe, tan nganggo tepa toelaḍa, tanna manèh moeng sirèki.

---

(1) Mregoe oetawi mergoe = beboeron = sato. Zie Gericke's en Roorda's Jav. Wdb. 1901 bldz. 486, oegi ing Kawi Dasanama F. Winter bld. 16.

(2) Ing serat Kâlidâsâ oetawi Cakuntâlâ ingkang koela djawèkaken poenika kaseboet peksi koekoek, inggih poenika bangsaning peksi toekang, engkoek sasaminipoen, gambaripoen amriksanana Vivat's Geïllustreerde Encyclopedie deel I bldz. 4656, ingkang kalebet bangsanipoen peksi engkoek (koekoek) poenika warni-warni.

Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:28 GMT / https://hdl.handle.net/2027/uc1.b4684484
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

36. Kang nimbang mangkono ika, kadjaba moeng sira wran namoer betjik, tetopèng mas djaba loehoeng, ing djro leṭek kaliwat, ḍemen tjidra ndjlomprongaké karemanmoe, anglir soemoer tinoetoepan, kalingan soeket mawerdi."

(*Sang Nata*: (*tjiptaning galih*):

37. Jèn ndoeloe kanepsonira, kaja-kaja datan damelan jekti, ikoe gawé rangoe-ıangoe, marang soemlanging manah, piandelkoe ring atoeré wanodyèkoe, bareng kapandoekan sabda, pangérang-érangsoen iki.

38. Lamoen ingsoen tan roemasa, djeḍjoḍoan lan èstri ikoe jekti, moeringé katon pandoeloe, mripaté angatirah, alisira kekalih marengoet tepoeng, wantering tyas ngangah-angah, lir moetoengna langkap jekti.

39. Brasṭa ganḍéwaning panah, hroe masekti agemé kang Déwa di, Sang Hjang Kamadjaja poetoeng, sempal toegel dadakan,

(*Sora*).

ḍoeh-ḍoeh sira déwa-déwaning wong ajoe, kasinggihan toetoerira, nanging adaté kang oewis.

40. Kita anggoeng ngalembana, ring beboedènira Dushyanta Adji, nanging toemrap nalar ikoe, teka tan kawistara, beboedèné kang ambek santa marta joe, datan kawroehan ring koela."

Çakuntâlâ:

„Ija prajoga kedyèki.

41. Jèn mengkono raganingwang, moeng dèn pasrahaké ḍiri pribadi, ingsoen kang woes ngandel èstoe, pratjaja mring teḍaknja, Puru ingkang kasoesrèng djagad linangkoeng, pramoelané doek samana, tan oewas soemlang ing ati.

42. Asrah djiwa raga koela, marang sira djeboel ketanggor nisṭip, tjatoerané pait madoe, atiné mawa wisa."

(Çakuntâlâ anoetoepi wadananipoen mawi pontjoting rasoekanipoen kalihan moewoen).

Çarngarava:

„Ija ikoe roepané oewong kalamoen, gemloewèh ing patrapira, temahan kesakit-sakit.

Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:28 GMT / https://hdl.handle.net/2027/uc1.b4684484
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

43. Pantjèn kena siningkiran (62), satitèkna sadoeroengira wiwit, saja lamoen toemrapipoen, sabarang kang gepokan, pradjandjian koedoe ajwa ninggal remboeg, awit pawongmitran ika, bisa tjrah sangkaning betjik.

44. Kalamoen doeroeng waspada, mring tindaké lan wawasna kang ati, tembé jwa ngènti kedoewoeng."

Sang Nata:

„Hèh-hèh wong tapa sira, sira oega ngerobi panoetoeh ring soen, apa ta daroenanira, moeng ngandel pawèstri iki."

Çarngarava (soemengit):

45. „Padoeka pàn woes mijarsa, atoerira kang pinatrapan iki, atoerira ingkang kantoen, ikoe pratanḍanira, jèn ḍèwèké awit alit datan weroeh, tjaraning tjidra pitenah, loropan ambesiwiti.

46. Napi Çakuntâlâ ingkang, kadoenoengan kawroeh ingkang pinoedji, kawroeh kang pinoedji loehoeng, apa ja kadoenoengan, kawroeh tjidra nggorohi samining manoes, apa iki kang sajogja, dyanggo ngakoe-akoe mamrih.

47. Olèh ingkang kinarepan, dipoen goegoe déné tjatoeré wasis, pinter ngingar-inger temboeng, angikal basa tjidra."

Sang Nata:

„Hèh-hèh sira wong tapa kang ambek sadoe, ḍemen tjatoer kang sanjata, moenggoeh ta oraa jekti.

48. Lèh-olèhaningsoen apa, déné ndadak nganggo ingsoen apoesi."

Çarngarava:

„Inggih namoeng damel koesoed."

Sang Nata:

„Lah ikoe ora tjara, toeroenira Puru ḍemen golèk koesoed, ing koesoedira wong lija, ikoe tan pantes dèn nḍemi.

49. Tan pantes jèn ginoegoea."

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA
Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:28 GMT / https://hdl.handle.net/2027/uc1.b4684484
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

Çâradvata:

„Hèh-hèh Çarngarava bok ija oewis, mbatjoetké padon tan doenoeng, apa ta karjanira, ing samengko dinoeta déning Sang Wikoe, woes tekan rampoeng sadaja, ajo betjik oewis moelih."

(*Çâradvata ngladjengaken atoeripoen ḍateng Sang Nata*).

50. Nata soemangga poenika, garwa toewan kang padoeka wengkoni, poenapa padoeka toenḍoeng, poenapa tinampénan, ing sakarsa padoeka koewasa langkoeng, tan ana ingkang memaḍa, ing sakarsanira dadi.

51. Oewis Gautamî ḍisika."

(*Ladjeng sami ébah baḍé toemindak*).

Çakuntâlâ witjanten:

„Elo prijé saka karepmoe iki, soen djeboel tininggal poengkoer, pinasrahken wran tjidra, soesah temen atikoe kaprijé ikoe, sesambatkoe marang sapa, teka mangkéné saiki."

Gautamî (kèndel ngadeg):

52. „Çarngarava soetaningwang, Çakuntâlâ klara-lara noetoeti, sambatira melas-ajoen, soetèngsoen Çakuntälâ, gawé apa sira miloe ing garwamoe, ingkang woes njébratken sira, ja bener noeroeti bali."

Çarngarava (méngo kalihan moering):

53. „Hèh wong wadon sira tjidra, atoeranmoe teka ora netesi, saiki apa sira joen, nggoegoe karep prijangga.

(*Çakuntâlâ andarodog déning kagèt ing galih Çarngarava ngladjengaken witjantenipoen*):

Çakuntâlâ lamoen ngandikané Praboe, bab sira ikoe sanjata, toemraping bapakirèki.

54. Sira kanggo gawé apa, wong kang moersal saka toeroening betjik, déné jèn atoermoe maoe, njata kalamoen sira, betjik-betjik patrapira ardja noeloes, sanadyan anèng wismanja, garwanira nadyan oegi.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA
Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:28 GMT / https://hdl.handle.net/2027/uc1.b4684484
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

55. Ing kono toemindakira, tjara-tjara kaboedakan dèn trepi, masti tahan sira ikoe, manggon wismaning garwa, wis karia ing kéné soen kabèh mantoek, ora arep nggawa sira, moeng pada andoem basoeki."

Sang Nata:

56. „Hèh hèh ta wong tapa sira, nasaraké marang wong èstri iki, soroting kanang sitangsoe, karja ing melèkira, nétranira Kumuda (1) toemoelja woengoe, déné soroting baskara, gawé tangi ingkang sari.

57. Kembang Pankaja (63) goemrégah, ja mangkono oega wataking djanmi, ingkang aboedi rahajoe, gemang lamoen kanggonan, barang ingkang tan dadi ing darbèkipoen, doewèking lijan tjinahak, agé-agé dèn tampani."

Çarngarava:

58. „Déné kalamoen padoeka, sampoen soepé kang padoeka lampahi, linampahan doek roemoehoen, krana toewan woes tresna, mring wanodya lija sing Çakuntâlèkoe, napi toewan saged sélak, sing pangaran-aran sisip.

59. Tan adil tindaking patrap."

Sang Nata:

„Hèh wong tapa soen takon mring sirèki, moenggoehing lelakon ikoe, timbangané kang njata, endi ingkang loewih abot timbangipoen, kaprijé samengkonira, kang bakal ingsoen lakoni.

60. Rèhning tyassoen semang-semang, apa bingoeng salah ton kang wit déning, sandéjaning galihingsoen, gèk toeré iki kenja, ora bener anggorohi marang ingsoen, éwoeh temen rasaning tyas, apa soen balak baé wis.

61. Apa soen temahi dosa, anampani èstrining wong ljan nenggih."

Djedjanggan ingkang pinidji memoelang kawroeh agami padintenan wonten ing djro poera:

„Kawoela noewoen Sang Praboe, menggah ngaten kéwala."

(1) Kumuda (koemoeda) = sekar toendjoeng ingkang megaripoen ing wantji daloe. Koemoeda zie Roorda en Dasanama = sekar toendjoeng. Pankaja = sekar toendjoeng ingkang megaripoen ing wantji sijang.

Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:28 GMT / https://hdl.handle.net/2027/ucl.b4684484
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Sang Nata:

„Ija prijé moenggoeh kang dadi remboegmoe, pamrajoganira mring wang, hèh djanggan toetoerna gelis."

Djedjanggan:

62. „Menggah wanodya poenika, salebeté dèrèng nglahirken baji, prajogané kadjengipoen, manggèn ing wisma amba, angentosi pambabaring poetranipoen, déné sababé pan kadya, kang baḍé soen toerken goesti.

63. Mitoeroet ing wetjanira, pra soedjana sardjana kang linoewih, jèn poetranta toewan kakoeng, baḍé djoemeneng Nata, goeng mbawani satlatahing rat pinoendjoel, ing tembé lamoen wanodya, soetaning Panḍita iki.

64. Çakuntâlâ jèn sesoeta, medal prija mawa tjihnaning wangsit, sinoeng tanḍa kadi kang woes, kawrat pametjanira, ikoe wadjib tinampanan klawan sredoe, noeli linebokken marang, ing kapoetrènira Adji.

65. Dé lamoen njoelajanana, kosok wangsoel klawan kang kawrat wangsit, pasṭi Çakuntâlâ ladjoe, dipoen wangsoelna marang, soedarmanja Sang Panḍita Kanva ikoe, tan pantes ingakenana poetranira Narapati."

Sang Nata:

66. „Ija bener toetoerira, ingsoen manoet atoeré goeroe betjik."

Djedjanggan (goeroe):

„Djebèng wis miloea ingsoen, kapénakna nèng wisma."

Çakuntâlâ:

„Boemi soetji wenganana sikilingsoen."

(*Kalihan moewoen menjat saking panggénan, sarta ladjeng késah toemoet Sang Goeroe (djedjanggan) kalihan para Reshi, déné Sang Nata awit saking kénging pangoeman-oeman koḍeng ing galih saha anggagas ḍateng lelampahanipoen Çakuntâlâ):*

Sadjawining geber tooneel tijang ngoewoeh:

„Elo ana kaélokan, élok apa baja iki."

Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:28 GMT / https://hdl.handle.net/2027/uc1.b4684484
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Sang Nata:

67. „Ikoe swara ana apa."

Djedjanggan (goeroe kalihan goemoen):

„Sang Apraboe wonten kélokan jekti."

Sang Nata:

„Apa kaélokanipoen."

Djedjanggan:

„Sang Nata koninganna, nalikané para Reshi moeridipoen, Sang Kanva maha Pandita, arsa mangkat bali moelih.

68. Marang ing pratapanira, Çakuntâlâ noelja sambat mlas-asih, astané nembah mandoewoer."

Sang Nata:

„Djanggan mara toetoegna."

Djedjanggan:

„Sasampoené ing sendang panginoemipoen, katon ana sorot padang, nijoep medoen anelahi.

69. Aroepa kenja koemilat, ngiwataké Çakuntâlâ sing riki, pan sampoen binekta mamproeng."

(*Sadaja sami kelahir goemoenipoen*).

Sang Nata:

„Djedjanggan kang minoelja, nalar iki apa woes ginawé rampoeng, apa perloené rinembag, manèh gèk ngasoa noeli".

Djedjanggan (ningali dateng Sang Nata):

70. Soen memoedji djaja-djaja, katekana sakarsanira Adji."

(*Ladjeng késah*).

Sang Nata:

„Vetravati wroehanamoe, teka peteng tyasingwang, bawoer bingoeng èngetan manira kisroeh, toedoehna ing dalanira mring kamar patoeron mami."

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA
Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:28 GMT / https://hdl.handle.net/2027/uc1.b468484
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

Abdi djagi kori:

71. „Mijos ngriki Sri Naréndra".

Sang Nata:

„Ingsoen datan kèlingan wektoe iki, jèn soetané Kanva Wikoe, ingkang ingsoen sébratna, lamoen taoe soen rabèni maoenipoen, lamoen ngrasakké tyasingwang, teka ḍeg-ḍegan kepati.

72. Mèh gawé ngandel maringwang, nanging ingsoen éling-éling tan éling, tan kèlingan wiwitipoen, teka ana lelakjan, kang mangkéné iki anèhé linangkoeng, samangkja ingsoen sarèhna, tyas ingsoen tjikbèné wening.

(*Sadaja ladjeng sami moendoer saking tooneel*).

Tamat lampahan ingkang kaping gangsal.

PAMBOEKANIPOEN LAMPAHAN INGKANG KAPING NEM.

Toemrap pangagenging poelisi kiṭa akalihan poenggawa poelisi kekalih anggèndèng tijang satoenggal ingkang kabanda tanganipoen wonten ing wingking.

18. DOERMA.

Poenggawa poelisi kekalih anggebagi tijang ingkang kabanda:

1. „Doersila agé-agé sira ngakoea, kanḍaa dèn agelis, ngendi lèhmoe mbraḍat, ali-ali rinipta, ing asmanira Sang Adji, mara ngakoea, olèhmoe njolong ngendi."

Tijang ingkang kadakwa:

2. „Ngapoeranen sira toewan sakalihan, koela pan datan sisip, tan njolong kalpika, pandamelan doersila, koela tan naté nglampahi, tjolong menḍeta, koela èstoe tan wani."

Poenggawa poelisi ingkang satoenggal:

3. „Jèn mangkono apa sirantoek sih Nata, pinaringan li-ali, saka kliroenira, ginalih jèn Brahmana, djeboel maling nderawasi, wani mberaḍat, kagoengané Narpati."

Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:28 GMT / https://hdl.handle.net/2027/uc1.b4684484
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Tijang ingkang kadakwa:

4. „Toewan moegi-moegi kapareng mirengna, atoer koela poeniki, koela tyang misaja, oelam tirta tan dosa, déné gjan koela pepanti, Çakrâvatâra."

Poenggawa poelisi sakalihan:

„Bangsat sira jwa moeni.

5. Ingsoen datan takon pagawéanira, oewis adja ngatjipris."

Pangagenging poelisi:

„Sûraka wis nengna, emèk matoer kang tata, ajwa sinelanan angling."

Poenggawa poelisi sakalihan:

„Sandika toewan, hèh gelis sira moeni."

Tijang ingkang kadakwa:

6. „Anggèn koela ngingoni batih kawoela, inggih ngemoengken saking, gjan koela misaja, oelam toja djinala, oetawa kalawan pantjing, lan lja prantinja, karja koela tan maling."

Pangagenging poelisi anggoejoe latah:

7. „Ikoe pagawéan kang njata oetama, lan pantes ingadjèni." (1)

Tijang misaja oelam:

„Toewan jwa mangkana, ngandika ing sakarsa, nadyan saba anèng kali, misaja mina, pakarjan koerang adji.

8. Nadyan ngaten kita tan kena ninggala, pagawéan wit tjilik, bektan sing toeroenan, bisané moeng mangkana, pangangep koela woes betjik, rasané ija, boengah jèn antoek kardi.

9. Nadyan mematèni kéwan ikoe sija, napi tyang kang sesadji, angoerbanken kéwan, apa ija tan tégan."

---

(1) Tjang misaja oelam poenika, bilih ing Indoestan kalebet bangsanipoen tijang ingkang padamelanipoen asor pijambak.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA
Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:28 GMT / https://hdl.handle.net/2027/uc1.b4684484
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

Pangagenging poelisi:

„Batjoetna atoerirèki, ingsoen joen priksa, poerwa madya mekasi."

Tijang misaja oelam:

10. „Satoenggaling dinten soen mbètèti oelam, baḍèr bang soen ris-iris, kagèt manah koela, sareng ing wetengira, kang baḍèr koela oemanggih, soepé poenika, mawi séla njoroti."

11. Lami-lami sareng baḍé koela djoewal, ingkang sesoepé adi, koela tan nglegéwa, saweg koela tawakna, dadakan tjinepeng déning, toewan kalihnja, tjijèt datan andoegi.

12. Ing samangké koela soemangga kéwala, poenapa dèn pedjahi, napi linoewaran, nggih poenika kang larah, larahé kang ali-ali, wit koela angsal, jektosé datan maling."

Pangagenging poelisi:

13. „Hèh Jânuka iki sira kawroehana, kang kena kanggo masṭi, dé amboené kaja, iwak ikoe sanjata, jèn doedoe djagal ja mesṭi, oewong misaja, iwak kaja wong iki.

14. Pan amboené amis kaja iwak toja, moela ta mèmpeng oegi, jèn ḍèwèké manggja, sesoepé Sri Naréndra, nèng djro weteng iwak kali, pan datan, langka tan kena dén srengeni.

15. Prajogané sira kantja majo paḍa, menjang karaton aglis, nggawa wong poenika, linadèkké ngarséndra, lawan moendjoek saananing, atoerirèng wran, kang nemoe ali-ali."

Poenggawa poelisi:

16. „Nggih sandika ajo noeli gé mlakoewa, toekang mbobok kasang glis."

(*Sadaja ladjeng sami loemampah*).

Temboenging pangageng poelisi:

„Hèh Sucaka sira, djaganen wran poenika, kang betjik jwa nganti lari, sira karonja, ingsoen kang atoer oening.

17. Kondjoekira ngabjantarèng Naranata, bab anggoningsoen sami, manggihken kalpika, lamoen ingsoen woes tampa, ḍawoehira Narapati, soen wangsoel sigra, katemoe sira kalih."

Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:28 GMT / https://hdl.handle.net/2027/ucl.b4684484
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Poenggawa poelisi sakalihan:

18. „Nggih soemangga toewan noeli loemebeta, tjoemaḍong ḍawoeh Adji."

(*Pangageng poelisi ladjeng késah loemebet ing kaḍaton*).

Temboengipoen poenggawa poelisi ingkang satoenggal (Sûcaka) sasampoenipoen ngentosi sawatawis dangoe:

„Jânuka généa, kjai loerah swé tenan, anèng kéné soen entèni wis sawatara, dé teka doeroeng bali."

Poenggawa poelisi sanèsipoen (Jânuka):

19. „Hèh Sûcaka andadèkna kawroehira, adaté pra Narpati, moerih kapanggihnja, ora moeng sanalika, kanggo adat angon wantji, iribanira, moerih pakolèh nenggih."

Sûcaka:

20. „Hèh Jânuka gatel rasaning astèngwang, weroeh bangsat poeniki,

(*Mawi noedingi ḍateng djoeroe misaja oelam*).

koedoe takboengkema, takpasek babar-pisan."

Djoeroe misaja oelam:

„Ḍoeh toewan kedah ngèngeti, jwa nganti dadya, doerdjana mematèni.

21. Oewong datanpa sabab dèn pedjahana."

Jânuka sasampoenipoen ngingoek-ingoeki pangageng-ipoen ladjeng witjanten:

„Lah kaé wis kaèksi, loerah saka kana, kaé apa wis mara, moenḍi nwala ḍawoeh Adji, hèh wong misaja, leganing ati mami.

22. Adja takon dosa bangsat sira mangkja, pan woes masṭi ngemasi, baṭangira dadya, mangsaning manoek gagak, oetawa sirantoek moelih, weroeh rainja, bangsat anakmoe malih."

Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:28 GMT / https://hdl.handle.net/2027/uc1.b4684484
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Sadatengé pangageng poelisi:

23. „Dawoeh-dalem wong iki gé loewarana, wit angsalé li ali, temen tan andoesta."

Sûcaka:

„Inggih sandika loerah, ndèrèk ing karsa Narpati, goeng para marta, witjaksana tyas wening."

Jânuka:

24. „Sira wong woes bali saking kikisira, Jamaloka dèn aglis,

(Kalihan ngoetjoeli bestanipoen tijang misaja oelam).

moelih dangkanira."

Toekang oelam mendak hoermat dateng pangageng poelisi temboengipoen:

„Kawoela noewoen toewan, sandika soen kinèn moelih, njoewoen gandjaran, soen manggihken li-ali."

Pangageng poelisi:

25. „Dawoeh-dalem Sang Nata sira ginandjar, doewit iki akèhing, pada lan reganja, soepé kang sira panggja."

(Masrahaken jatra dateng djoeroe misaja oelam).

Djoeroe misaja oelam sasampoening nampèni gandjaran kanti mantoek toemoengkoel:

„Atoer sembah kawoela mring, Sang ambek marta, Nata kang soen pepoendi."

Sûcaka:

26. „Sajektiné pan ana kwadjibanira, wong kang dèn kapénaki, ingentasken saka, pangeroetan oekoeman, tandjir badé dèn toembaki, ladjeng ingangkat, tinoenggangken ing èsti."

Jânuka:

27. „Awit saka leganing galih Naréndra, terang kang ali-ali, lamoen kèh reganja, mangkono anggepira, moelané Sang Nata paring, gandjaran katah, wit kèh adjinirèki."

Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:28 GMT / https://hdl.handle.net/2027/uc1.b4684484
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Pangageng poelisi:

28. Ingsoen doega karséndra tan mawi moelat, mring reganing li-ali, kang akèh adjinja, moeng saka leganira, ing galih Nata doepi wrin, ḍateng kalpika, ènget mring katresnan Dji."

29. Awit ingsoen moelat ring wadana Nata, waoe lamoen Sang Adji, mrebeng ingkang waspa, katon sadjroning tingal, ngatirah nganti soen adjrih, moelat Sang Nata, soen samoen toemoengkoel glis.

30. Mangka adatira Nata tan mangkana, dahat teteg Sang Adji, tan tjinging galihnja."

Sûcaka:

„Nggih makatena loerah, apan sampoen antoek kardi, katrimèng Nata, manggihken ali-ali."

Jânuka:

31. „Elo kantja beneré loerah katrima, moeng marang satroe iki (64), bangsaning misaja, iwak banjoe poenika, ingsoen andjering kapati.

(*Kalihan ningali ḍateng toekang misaja oelam, ladak oelatipoen*).

Toekang oelam witjanten alon:

„Toewan soemangga, gandjaran dipoen palih.

32. Kang sapalih doemoenoeng ḍateng kawoela, sapalihira swawi, soen atoerken toewan, minangka teboesannja, anggènnja toewan nggéndoli, mring gesang koela."

Jânuka:

„Pantes mengkono koewi."

Pangageng poelisi:

33. Sira djoeroe mamèt iwak sanjatanja, rasèng tyasingsoen mangkin, serdjoe pawong mitran, lan sira arsa tepang, ning koedoe sinoeng tetali, mrih raketira, pawong mitra jwa lali.

34. Saranané ditjapi pamoedji ardja, langgenga ing salami, nganggo minoem samja, ana ing waroeng kana, papaning adol bèn-ombin, ajo marana."

Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:28 GMT / https://hdl.handle.net/2027/uc1.b4684484
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Poenggawa matoer sareng:

„Mangga soen nggih slak salit."

Sadaja sareng késah.

Tamat pamboekaning lampahan ingkang kaping nem.

LAMPAHAN INGKANG KAPING NEM.

Sang apsara Sânumatî ngatingali nitih rata ambara (karéta ing gegana).

19. ḌANḌANGGOELA.

Sânumati.

1. „Lir bramara maboer nesep sari, wit samangkja toemekèng boeboehan, loewar djaga nèng senḍangé, senḍang padoesanipoen, pra apsara mangkja woes wantji, ing wantjinira siram, botjah wadon ikoe, samangkja ingsoen pan arsa, ngawasaké solahira Sri Boepati, anèng sadjroning poera.

2. Awit saka gajoetan ngong maring, Sang Manakâ [1] dahat ingsoen welas, mring Çakuntâlâ soetané, apa manèh roemoehoen, ingsoen apan woes dèn pasrahi, ḍoemateng Sang Manakâ, pasrah anakipoen, ija ikoe Çakuntâlâ.

(*Kalihan ningali ngiwa nengen oetawi ḍateng poendi-poendi*).

Hé é apa sababé déné djro poeri, teka mamring kéwala.

3. Tan katingal lamoen joen mrantèni, karaméan déné woes toemeka, mangsa seḍeng ing panasé, wektoenirèng kaḍatoen, ana gawé kraméan ngenting, ingsoen darbé koewasa, mesoe tjipta ladjoe, weroeh kabèh ananira, éwadéné ingsoen koedoe datan lali mring adjining mitrèngwang.

4. Ingsoen nganggo koeḍoeng rimong sekti, kwasa ngilang tan katon manoengsa, arsa ingsoen tjeḍakané, pra wadon taman santoen, soen roengokné rerasanèki, pasṭi paḍa tan bisa, weroeh marang ingsoen, ingsoen pangawak apsara, raga aloes bisa mandjing adjoer-adjir, mangsa paḍa weroeha."

---

(1) Manakâ poenika iboenipoen Çakuntâlâ.

Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:28 GMT / https://hdl.handle.net/2027/uc1.b4684484
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

(*Ladjeng nglajang toemedak, sarta kèndel ngadeg, toemoenten wonten wanodya ḍateng ing tamansari njawang ḍateng koeḍoeping sekar mango, ladjeng wonten ingkang ḍateng malih satoenggal wonten ing wingkingipoen*).

Wanodya ingkang satoenggal witjanten:

5. „Ḍoeh koeḍoeping mango ingkang sari, tjaroeb warna idjo koening abang, dadi pasemon mangsané, seḍeng ing panasipoen, ingsoen njawang karenan ati, ingsoen mahargja sira, sira doetanipoen, pan tekané mangsa panas."

Èstri satoenggalipoen:

„Parabhritikâ sira ngoetjap pribadi, ikoe apa moelanja."

Parabhritikâ:

6. „Madhukarikâ ingsoen toetoeri, karenaning tyas Parabhritikâ, jèn ndoeloe mango sekaré, béraging tyas datan woes."

Madhukarikâ oegi seneng manahipoen, sarta énggal moeroegi:

„Apa ija woes praptèng ngriki, sasi mangsa seḍengan, apan panasipoen."

Parabhritikâ:

„Madhukarikâ (65) samangkja, toemrap sira sampoen mangsaning kekawin, ngidoeng kang malat drija.

7. Tetemboengan ingkang memalat sih, sih-sinihan ing manah karonja."

Madhukarikâ:

„Mitra toeloengana agé, tjekelana wakingsoen, tak-adjindjit meṭik koedoeping, kembang mango poenika, karja sadjènipoen, memoelé Sang Kamadéwa, minangkané pangadji-adji soen iki, katekana ing sedya."

Madhukarikâ:

8. „Ingsoen tan soesah ngatag ping kalih, oewis masṭi sira lakonana, wit ingsoen lan sira kijé, pamitrané pan sampoen, njawa sidji badan kekalih, poenika éṣṭanira, oerip klawan lampoes, rinasakken wong karonja.

Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:28 GMT / https://hdl.handle.net/2027/uc1.b4684484
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

(*Léndéan mitranipoen kalihan metik koedoeping sekar*).

Hèh koedoeping sekar mango ngrespatèni, karja sengseming tingal.

9. Nadyan doeroeng megar koedoep iki, moeng watara doeroeng babar-pisan, wondéné teka amboené, pan woes nrabas oemetoe.

(*Mawi njatokaken tangan kekalih dados satoenggal*).

Hèh koedoeping mango kang sari. sira arsa soen anggja, sesadji Déwa goeng, Sang Hjang Kama kang woes ngasta, gandéwa di lan ngambil kanang djemparing, lima ingambil djoega.

10. Ingkang ampoeh déwé kang dèn pilih, saking djemparingira lelima (66), ingembat langkapé agé, kang mangka lésanipoen, milih para èstri kang maksih, pan néném-sadaja."

(*Koedoeping sekar kaboetjal*).

Abdi pinitados énggal andatengi kalihan nepsoe, temboengipoen:

„Sira èstri pengoeng, adja ngoendoeh kembang sira, pa sababé dé sira wani metiki, koedoeping mango ika.

11. Mangka karaméan taoen iki, kang minangka pèngetaning mangsa, sedeng iki dèn batalké, saka karsaning Praboe, ingawisan tan kena mawi, pahargjan karaméan, lir kang sampoen-sampoen."

Èstri kekalih (adjrih):

„Njoewoen pangapoenten toewan, soen wran kadwi saéstoe samja datan wrin, jèn kaawisan Nata."

Abdi pinitados:

12. „Apa ija sira toehoe tan wrin, déné wit witan kang samja sekar, ing mangsa sedengé kijé, tanapi manoek-manoek, ingkang pada noesoeh anèng wit, oewis pada ngéstokna, awisaning Praboe, mara ta tontonen ika, kembang mango ikoe datan darbé sari (1), nadyan woes metoe lawas.

(1) Temboeng sari satoenggal poenika ateges stuifmeel = kawoedjoedan sawarni glepoeng mawoer, ingkang doemoenoeng ing salebeting sekar, déné sanèsipoen ateges sekar.

Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:28 GMT / https://hdl.handle.net/2027/uc1.b4684484
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

13. Apa manèh koeḍoeping kang sari, Kuruvaka sanadyan wis medal, dangoe koentjoep nèng oewité, tan bisa dadi santoen, datan megar lestari kintjip, apa manèh koekila, nadyan mangsanipoen, beḍiḍing apan woes kliwat, manoek ikoe datan ana ngotjèh sami, apa manèh Hjang Smara.

14. Pangirèngsoen oega lingsem noeli, kang warastra sinimpen kéwala, ingkang woes lolos sapalèh, saka ing waḍahipoen, datan sida karja djemparing."

Pawèstri kalih pisan:

„Toewan soen sakalihan, tanpa rangoe-rangoe, angandel ring kwasa Nata, kang linoewih soen pratjaja lahir batin, pinoenḍi ing moestaka."

Parabhritikâ:

15. „Koningana toewan soen atoer wrin, woes watara dina soen dinoeta, déning ipé dalem Katong, nenggih Sang Mitravasu ngaḍep ngabjantara Sang Adji, (67) sarta ingsoen pinatah adjedjeneng moenggoeh, pan wonten ing pasanggrahan milanira kita lir anjar nḍatengi tan kroengoe sadoeroengnja.

16. Ana nalar ing sadjroning poeri."

Abdi pinitados:

„Jèn mangkono ija soen ngapoera, anggeré jwa manèh-manèh, wani meṭiki santoen, anèng tamansari poeniki."

Pawèstri sakalihan:

„Toewan moegi parengna, soen kepéngin kroengoe, poenapa sababé teka, karaméan ing mangsa seḍeng poeniki, pan mawi linarangan.

17. Tan kapareng dèn wonteni nenggih, samonèkoe jèn tan na éwoehnja, toemrap kita pawèstriné."

Sânumatî:

„Sababira woes tamtoe, magepokan nalar kang jekti, awit jèn tan mangkana, èstoe datan woeroeng, karana limrahing kaṭah, tijang ngriki sami karem-karem maring, bodjana andrawina."

Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:28 GMT / https://hdl.handle.net/2027/ucl.b468484
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Abdi pinitados:

18. „Kena baé ingsoen anoetoeri, wit sababé angger wong woes wikan, pa tan kroengoe sira djebèng, tjarita soetèng wikoe, Çakuntâlâ namané nenggih, kang sinébratken Nata."

Pawèstri kalih pisan:

„Nenggih sampoen kroengoe, saking ipé-dalem Nata, poerwa madya woesana tekaning panggih, sesoepénira Nata."

Abdi pinitados:

19. „Jèn mangkono moeng kari saṭiṭik, ingkang perloe soen kaṇḍakken sira, ija ikoe nalikané, sesoepé Nata wangsoel, Nata priksa kang ali-ali, sanalika kèngetan, koḍengirèng kalboe, ilang wangsoel lir maoenja, bali paḍang trawangan galihira Dji, tan ana kang oemawa.

20. Tandya ngandika Sri Narapati: Ja wis bener ḍèk kala samana, ingsoen ḍaoep lan soetané, Kanva Sang maha Wikoe, Çakuntâlâ aranirèki, ḍaoepingsoen siḍeman, wekasané ingsoen, sébratken tan ingsoen tampa, wit galihsoen salah ton peteng kepati, sagloegoet tan kèlingan.

21. Soen éling-éling meksa tan éling, tan kèlingan pampet galihingwang, ndadak iki bolong manèh, woes éling manèh ingsoen, doepi weroeh sesoepé iki, ja iki soepéningwang, woes datan kaliroe, samana pan ingsoen tinggal, soen anggokken Çakuntâlâ garwa mami, mangka tanḍa katresnan."

22. Wit samana toemoelja Sang Adji, galihira gegetoen kaliwat, samengko karsa Pamasé wit saking bingahipoen, lan midoe-woengira ing galih, lagi tan karsa tampa, ing pisowanipoen, kabèh pra kawoelanira, tanpa saré Sri Nata ing rina wengi, djempalikan kéwala.

23. Lamoen mapan ing papreman Adji, déné lamoen Sang Nata pepanggjan, lan pra poetri ing kapoetrèn, kang dadi adatipoen, mrih jwa ninggal kang tatakrami, Sang Nata sanityasa, kaliroe kelamoen, amastani namanira, ing sawidji-widjining poetri djro poeri, jèn ènget nggegleg wirang."

Sânumatî:

24. „Ingsoen bingah kalamoen Sang Adji, sampoen ènget kados ing waoenja."

Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:28 GMT / https://hdl.handle.net/2027/uc1.b4684484
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Abdi pinitados:

„Pramoela ija samangké, saka sekeling kalboe, goeng prihatin poetek ing galih, sakèhing karaméan, bodjana meminoem, ikoe kabèh linarangan, wadjibira kawoela béla prihatin, nglaboehi Sri Naréndra."

Pawèstri kalih pisan:

25. „Nggih makaten poenika prajogi."

Soewara sawingkinging geber:

„Soemangga sampoen toewan soemanga."

Abdi pinitados mirengaken:

„Lo Sang Nata tindak mréné, sira paḍa wangsoel, gé noetoegna pakarjanèki."

Pawèstri sakalihan:

„Noewoen inggih sandika."

(Késah).

„Hèh kantja sirèkoe, gelis paḍa samektaa, Sri Naréndra pan arsa rawoeh ingriki, moeng ngagem gem-ageman.

26. Agem-ageman tanḍa prihatin, Vidushaka lan kang djaga lawang, ija kinèn samekta gé."

Abdi pinitados (njawang ḍateng Sang Nata) pangoedasmaraning manah:

„Hèh tjitranira Praboe, ing sabarang ija mantesi, noedjoe bingah lan soesah, paḍa baé patoet, bagoes adedeg sembada, nadyan lagi soesah Sang Sri Narapati, meksa bagoes ing warna.

27. Datan ngagem pasrèn pratanḍa Dji, namoeng angagem binggel satoenggal, toemrap ing asta kéringé, pan ija meksa patoet, bagoesira malah mbangeti, laṭinja Sri Naréndra, katon poetjet atjoem, saka ing pangesahira, tingalira angatirah awit déning, sekel koerang anéndra.

28. Éwadéné datan katon bilih, Sri Naréndra soeda sliranira, dadi kera lan aloemé, maksih sami roemoehoen, moeng ngalentrih malah respati, bagoesé leng-oelengan, nétyanja soemoenoe, lir sesotya nawa-retna, datan ilang soroté sinarawèdi, malah saja koemilat."

Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:28 GMT / https://hdl.handle.net/2027/uc1.b4684484
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Sânumatî (moelat ḍateng Sang Nata):

29. „Ja wis bener baé jèn kadyèki, Çakuntâlâ dahat prihatinnja, oneng marang Sang Pamasé, sanadyan tan dèn akoe, Çakuntâlâ tan kégoeh wani, nglawani ing pandoewa- nira Sang Apraboe, wong ja bagoesé mangkana, Sri Naréndra wong agoeng jang-janging boemi, tan kliroe Çakuntâlâ."

Sang Nata (tindakipoen alon èsmoe anggagas):

30. „Roedahing tyas pan manawoeng kingkin, kadi néndra tyasingsoen poenika, ginoegah goegah woes déné, tan arsa woengoe-woengoe, saka néndra ginoegah déning, katresnané sanjata, kang rawoeh memoengoe, tingalira lir mendjangan (1), ah-ah iki saiki apan woes tangi, temah rasaning drija.

31. Goeng gegetoen midoewoeng ing galih."

Sânumatî:

„Mangkonoega ṛasaning tyasira, kang nanḍang sangsara kijé, ija Çakuntâlèkoe, rak ja paḍa karo Sang Adji."

Vidushaka (nisih):

„Sang Nata pan kataman, gerah malih Praboe, gerah Çakuntâlâ Nata, soen tan weroeh moenggoeh tambané grah iki, kang priksa moeng Sang Nata."

Abdi pinitados (njelaki Sang Nata):

32. „Soen sesanti djaja-widjajanti, kondjoekira Djeng Sri Nara Nata, Naréndra agoeng kinaot, koninganna Sang Praboe, patamanan pan woes miranti, sampoen amba pariksa, Naréndra dibja noeng, ing poendi kang kinarsanan, kantoen milih poendi kang dadya karsa Dji, ingagem panisisan."

Sang Nata:

33. „Vitravati anḍawoehna maring, Aryapiçuna Rekjanapatya, terang ḍawoehingsoen mangké, ingsoen tan bisa loenggoeh, angadili kang awit saking, woes soewé melèk ingwang, woewôeh ḍawoehingsoen, prakaraning pra kawoela, ingkang oewoes kapriksa dipoen toelisi, noeli kondjoek maringwang."

(1) Met haar gazellenoogen.

Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:28 GMT / https://hdl.handle.net/2027/uc1.b4684484
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Èstri djagi kori:

34. „Noewoen sandika Sri Narapati."

(Ladjeng késah).

Sang Nata:

„Vitayana sira noetoegena, pagawéanira mangké."

Abdi pinitados:

„Kawoela noewoen Praboe, nggih sandika amba lampahi."

(Ladjeng késah).

Vidushaka:

„Padoeka ing samangkja, sampoen loewar èstoe, saking kasoesahan toewan, sapoenika prajogi njenengken galih, wonten papan poenika.

35. Papan sakétja djro tamansari, tan kasrepen sakétja ing angga, tan kepanasen woes déné, meméngin manggèn ngrikoe."

Sang Nata:

„Vidushaka soemitra mami, paribasané ana, sapa wiwit njandoeng, kasoesahan ikoe njata, lamoen arep katekan soesah ngloewihi, bebasan ikoe njata.

36. Sabab mentas baé loewar saking, ing pepeteng dinohké kèlingan ḍaoep ingsoen lan soetané, Kanva Sang maha Wikoe, djeboel mangkja wimboeh prihatin, sinawat koeḍoepira, kembang mango ingsoen, déning Sang Hjang Kamadéwa, lir warastra ingembat nèng langkap sekti, kinarja manah ringwang."

Vidushaka:

37. „Mangké toewan gegerahé branti, soen sirnakné lan teken poenika."

(Ngagaraken tekenipoen baḍé kanggé anggepjok koeḍoeping sekar mango).

Sang Nata angoedjiwat:

„Vidushaka moeng saméné, ingsoen apan woes weroeh, tékadira Brahmana loewih, hèh mitra toetoerana, ngendi nggonkoe loenggoeh, ngapénakaké salira, ambéragké tyas kang nanḍang agoeng branti, karo njawang toewoehan."

Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:28 GMT / https://hdl.handle.net/2027/uc1.b4684484
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

38. Idjo-idjo kapénak ingèksi, karja nggagas mrih katon ngaléla, warnanira kaloeloeté, ingkang agawé gandroeng, gandroeng mangoe oneng maskwari."

Vidushaka:

„Koninganna Sang Nata, waoe toewan sampoen, ḍawoeh marang Caturika, lamoen toewan arsa ngénggar-énggar galih, rawoeh mring taman sekar.

39. Sari-sari, rinéka wisma sri, Madhavi taman asri winoelat, karja sengsem ing galihé, padoeka waoe ḍawoeh, Caturika ngatoerna gelis, gambar pepeṭanira, Cakuntâlâ loehoeng, ijasan padoeka Nata, gambar toelis damelan Nata pribadi, pepeṭan toehoe éndah."

Sang Nata:

40. „Papan kaja mangkonékoe jekti, makolèhi kanggo paninisan, ambéragaké pikiré, pikir kang lagi bingoeng, mara ajo toedoehna noeli, dalané menjang taman."

Vidushaka:

„Ngriki-ngriki Praboe, medal ngriki marginira,

(Sakalihan andoemoegèkaken lampah, Sânumati ngetoetaken).

kang Madhavi taman sri sinoengan nenggih, bangkoe marmer sarwéndah.

41. Pinatik ing sesotya di-adi, taman Madhavi awisma sekar, soen sawang masṭi renané, kinarja ngénggar kalboe, wis katara katon ing warni, lega wangoenanira, paḍang mangka éḍoem, soemangga mlebet kéwala, ladjeng lenggah toewan njakétjakken ḍiri, jwa mawi soeba sita."

(Sakalihan ladjeng loemebet lenggah).

Sânumatî:

42. „Ingsoen arsa ngadeg sanḍinging wit, kang marambat kana karo njawang, gambaré mitrèngong kijé, toemoeli arsa oetoer, mring mitrakoe Çakuntâlâ di, bab renaning galihnja, nenggih garwanipoen, déné kapareng manitra, gambarira Çakuntâlâ èstri loewih, loewih éndah ing warna."

Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:28 GMT / https://hdl.handle.net/2027/uc1.b468484
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

(*Toemoenten késah njarijosi*).

Sang Nata:

43. „Hèh soemitra ingsoen ing saiki, woes kèngetan sakèhing lelakjan, kang toemrap Kanva soetané, Çakuntâlâ witipoen, magepokan lan djeneng mami, malah samana ija, ingsoen woes atoetoer, déné kalanja soen doewa, pangakoené Çakuntâlâ soen sélaki, sira teka tan ana.

44. Malah sadoeroengé sira oegi, djenengé baé sira tan natya, nggoenemké lan ingsoen bijèn, apa sakabèhipoen, sira oega kaja soen lali, peteng koḍeng ing drija, lir tyasingsoen ikoe."

Vidushaka:

„Sajektiné ingsoen wikan, maksih ènget tyas amba datanpa lali, nging samana lingnja twan.

45. Ngandikadalem samana nenggih, djaréné moeng kinarja goedjengan, malah tan pantes dinalèh, rèhning tyasingsoen tjoebloek, boeḍeng nḍenḍeng pangandika Dji, ingsoen anggep temenan, jèn goedjengan ikoe, nanging koningana Nata, djantranira pepesṭèn ikoe linoewih, lwih kaèlokanira."

Sânumatî:

46. „Ja mangkono ikoe datan sisip."

Sang Nata (sasampoening anggagas dangoe):

„Hèh Soemitra toeloengana ingwang."

Vidushaka:

„Elo apa ikoe anggèr, jèkoe tan pantes moenggoeh, toemrapira padoeka Adji, wong kang santosa ing tyas, ḍaḍag jèn tinempoeh, marang kasoesahan datan, mèngèng wedi nglakoni nalar kang oewis, malah saja kasasar.

47. Oepamané arga ikoe goesti, sanadyan katempoeha prahara, meksa tan obah anggané."

Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:28 GMT / https://hdl.handle.net/2027/ucl.b4684484
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Sang Nata:

„Soemitra lamoen ingsoen, anggalih mring lelakonèki, katresnaningsoen ingkang, tanpa loepoet sampoen, nemahi ing kasoesahan, nalaringsoen bandjoer boebrah poṭar-paṭir, éling doek arsa loenga.

48. Sinébratken tandyarsa loemaris, loenga saka ingabjantarèngwang, arsa miloe kang ngeterké, pra Reshi moeridipoen, bapakira ngoewoeh toemoeli, Çakuntâlâ karia, adja miloe wangsoel, seroe ing pangoewoehira tansah kinèn kari Çakuntâlâ nangis, memelas temen sira.

49. Tandya tjingak Çakuntâlâ maksi. marang ingsoen rasaning tyas ingwang, lir kenèng panah mandiné, tatoening galihingsoen, rasanira lara ngranoehi."

Sânumatî:

„Lah saiki woes krasa, midoewoeng gegetoen, marang tindaktandoekira, ingkang oewis kapandoekaken mring rabi, saiki tyassoen boengah."

Vidushaka:

50. „Koninganna ḍoeh Sri Narapati, pangirèngsoen Çakuntâlâ ika, apan woes dèn inggataké, déning bangsaning aloes, kang ngenggèni antariksa di."

Sang Nata:

„Lamoen tan mangkonoa, sapa ingkang wantoen, kadjaba dèwining pjambak, Sang apsara kang ngajomi garwa mami, ikoe pan datan ana.

51. Vidushaka ingsoen mjarsa warti, jèn Manaka ikoe iboenira, Çakuntâlâ kang ing mangké, ilang doeroeng katemoe (68), nging soemitra ingsoen andoegi, malah panggraitèngwang, Çakuntâlâ ikoe, inginggatken mitranira, Sang Manaka lân ingoempetaken rempit, hèh ngendi papanira."

Sânumatî:

52. „Ingkang langkoeng pantes dèn goemoeni, ija ikoe bab boebrahé nalar, tinimbang kaélingané."

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA
Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:28 GMT / https://hdl.handle.net/2027/uc1.b4684484
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

Vidushaka:

„Lamoen mangkono èstoe, lami-lami Sang Nata oegi, saged manggih garwanja, akepanggih gapjoek."

Sang Nata:

„Kaprijé bisané panggja."

Vidushaka:

„Nggih makaten awit bapakné lan wibi, tan téga marang soeta."

53. Tan wentala kalamoen mijarsi, soetanira oemanggih bebaja, tan tahan weroeh warnané."

Sang Nata:

„Vidushaka mitrèngsoen, apa ikoe impèn sajekti, pa goroh ing paningal, pa pleng-plenganingsoen, apa ikoe gandjarannja, panggawèngsoen kabetjikan moeng saṭiṭik (69), ḍèwèké woes kaliwat.

54. Woes kaliwat datan bali malih, pramoelané pangarsa-arsèngwang, dadakan moeng ilang baé, katjemploeng djoerang siroeng, woes tan kena dipoen toetoeti, ikoe oepamanira pangarsa-arsèngsoen, kang dakik-dakik sanjata, tan katoeroetan wis mèh olèh malah nis."

Vidushaka:

„Ḍoeh Nata tan mengkana.

55. Napi sesoepé malah tan dadi, pratanḍané jèn bisa dadakan, angsal kang kinarsakaké, kang masṭi perloe rawoeh."

Sang Nata:

„Ah beneré li-ali iki, ingkang koedoe tinetah, djenèh nganggo mroetjoet, lolos saka ing ratjikan, tibèng papan kang tan kena dèn tjeḍaki, hèh ali ali sira.

56. Tan katrima pakarjanmoe sṭiṭik, olèhmoe gawé ing kabetjikan, moeng saṭiṭik katrimané, moeng kaja djenengingsoen, gawé betjik ginandjar sṭiṭik, tanḍané ija ana, ing temahanipoen, sira lolos sing ratjikan, amoetjoek ri respati nawoeng memanis, tilas panggonanira."

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA
Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:28 GMT / https://hdl.handle.net/2027/uc1.b4684484
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

Sânumatî:

57. „Lamoen sesoepé ikoe woes mandjing, ing dridjiné wong lija sangsaja, kaṭah-kaṭah panetahé."

Vidushaka:

„Kadi-paran liripoen, déné toewan ingadjeng mawi, nganggèk-aken kalpika, mring wanodya waoe, apa moenggoeh kang sinedya."

Sang Nata:

„Vidushaka roengokna toetoerkoe iki, ḍèk bijèn kalanira.

58. Ingsoen arsa bali mring nagari, katresnankoe tetanja maringwang, kirang sapinten laminé, garwèngsoen anggènipoen, baḍé saged netepi djangdji."

Vidushaka:

„Kadospoendi ladjengnja."

Sang Nata:

„Saksana soen poenḍoet, sesoepésoen kang rinipta, asmaningsoen saka ing daridji mami, soen anggokken ratjikan.

59. Ratjikané katresnèngsoen nenggih, ingsoen tandya mang-soeli ngandika, ḍoeh koesoema sira anggèr, pepoedjankoe wong ajoe, jwa prihatin sira wong nḍanḍing, poen kakang nora lawas, noeli akon meṭoek, étoengen tjatjahing sastra, kang rinipta ana ing soepé poeniki, sadinané njatoenggal.

60. Jèn woes antoek wekasaning toelis, pangétoengira toe-moeli ana, kongkonangingsoen maréné, ambojong mring sirèkoe, kondoer marang wismèngsoen nenggih, nanging hèh Vidushaka, banget téganingsoen, kasagoehan soen tan njata, datan ingsoen leksanani awit saking boebrahing nalaringwang."

Sânumatî:

61. „Wangenané betjik gjannja masṭi, éwadéné pepasṭèné awak, kalèkoe tan nganggo nolèh, marang wangenanipoen, tandya mberot manjerang wani, tan tolih ing Naréndra, pepasṭèn Hjang Agoeng."

Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:28 GMT / https://hdl.handle.net/2027/uc1.b4684484
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Vidushaka:

„Doeh kadi-paran Sang Nata, déné soepé kalebèng weteng baḍèr brit, pinanggih tyang misaja.

62. Oelam toja nalika mbètèti."

Sang Nata:

„Vidushaka moela-boekanira, mangkéné ing nalikané, Çakuntâlâ mitramoe, amemoelé Cacitirtha di, kang soepé lolos saka, ing daridjinipoen, ketjemploeng katoet ilinja, kali Gangga (1) sanalika tanpa lari, tinemoe djróning iwak."

Vidushaka:

63. „Kanḍa ikoe kena dèn oegemi."

Sânumatî:

„Pramoelané Sri Naréndra ingkang, geṭing marang sabarangé, tindak tan adil ikoe, rangoe-rangoe ngaken garwa Dji, ḍoemateng Çakuntâlâ, teka nganggo koedoe, ngentèni pratjihnanira, oenggjanira koloer ngaken garwa Adji, kaprijé artinira."

Sang Nata:

64. „Ali-ali arsa soen patrapi, paoekoeman ing sapantesira."

Vidushaka (pangoedasmaraning manah):

„Sang Nata woes baḍé gèsèh, sanès sing karsanipoen, bibrahing tyasira Sang Adji."

Sang Nata:

„Hèh kalpika soen tanja, apa sababipoen, dé sira ninggal ratjikan, mjang astané Çakuntâlâ kang wor manis, milih manggon nèng toja.

(1). Ganges = Sanskrit, Ganga = Djawi Gangga oetawi Siloegangga = namaning lèpèn ageng ing Indoestan tempoeranipoen lèpèn Dsjahnawi (Djawi Djahnawa), ingkang ing kinanipoen kaanggep déning bangsa Eropah mangka pokokipoen lèpèn Ganges.

Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:28 GMT / https://hdl.handle.net/2027/uc1.b4684484
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

65. Lah wis ora sida soen patrapi, sira barang ingkang tanpa njawa, tan weroeh awon lan saé, moeng baé awakingsoen, teka mawi anjenjampahi, ḍoemateng Çakuntâlâ, garwèngsoen wong ajoe, ngapoeranen nggih bendara, ingkang abdi kaloepoetan teka wani, nampik sira bendara.

66. Ḍoeh-ḍoeh Déwa Djawata linoewih, tingalana ing solah manira, déné mangkéné rasané, lara brangta kajoengjoen, sèwoe lara pan dadi sidji, tanna kang nimbangana, jèn ingsoen tan panggoeh, kalawan sira ḍoeh njawa, gé bandjoeten pisan awak ngong poeniki, moenḍak ndedawa rimang.

67. Çakuntâlâ goestikoe wong nḍanḍing, bok tolihen poen kakang saḍéla, dasihta tanpa slirané, moeng ngadjab gé katemoe, lawan sira wong ajoe koening, poen kakang anggoeng rimang, tambanana maskoe, bok ja inggih he-eh ija, ja bendara nggih goesti sawaten aglis, lan liringing kang nétra."

Vidushaka (pangoedasmaraning manah):

68. „Jèn mengkono apa ingsoen iki, bakal roesak déning ngelih koela."

Sang Nata:

„Jaji kang soen sébrataké, tanpa loepoet sirèkoe, welasana poen dasih agring, manggoeng tampa sijasat, déning goeng gegetoen, toewènana dasihira, nggih bendara jaji mas wong merak ati, moeng sira kang katjipta.

21. SINOM.

Caturikâ énggal-énggal madjeng kalihan njepengi gambar temboengipoen:

1. „Wong anom gambaré pélag, poenika peṭaning goesti, goesti koela Çakuntâlâ, soemangga dipoen priksani."

(Kalihan namataken gambar).

Vidushaka:

„Hèh moela ija awig, betjik temenan tan nggoenggoeng, nitik ing pangadegnja, toehoe lamoen merak-ati, gjannja nggambar tan njimpang lan ananira.

2. Nétrèngsoen lamoen toemingal, njawang pepeṭan poeniki, ing panggénan ingkang anḍap, djoerang pèrèng leḍok trebis, lawan kang inggil inggil, kaja kedjengklok soekoekoe, nèng papan inggil anḍap."

Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:28 GMT / https://hdl.handle.net/2027/uc1.b4684484
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Sânumatî:

„Toehoe jèn Sang Nata wasis, rasaning tyas kaja ingsoen wis panggihan.

3. Pepanggihan lan mitrèngwang, ana ing kéné poeniki."

Sang Nata:

„Lamoen gambar tingalira, tan tjeṭa pepeṭanèki, ikoe sababé nenggih, tan betjik panggambaripoen, nanging nadyan alaa, betjiké tan pati mingis, meksa ana èmperé lan kang ginambar."

Sânumatî:

4. „Ikoe kalahiring manah, midoewoeng lan brangta kingkin, toewin aṇḍap asoring tyas."

Vidushaka:

„Hé kaé soen teka oening, wanodya teloe sami, ing warna samja joe-ajoe, kang endi Çakuntâlâ, saka teteloe poeniki, toetoerana ingsoen kepéngin oeninga."

Sânumatî:

5. „Manoesa ikoe sanjata, keblerengen lamoen tan wrin, tan bisa mbédakken marang, warna ajoe kang linoewih."

Sang Nata:

„Saka pangiranèki, kang endi Çakuntâlèkoe."

Vidushaka:

„Panawang koela toewan, jèn tan klintoe nggih poeniki, ingkang ngadeg sanḍing wit mango poenika.

6. Ingkang ginambar oemawa, soloring wit-witan nenggih, solor seger maksih moeḍa, idjo rojo rojo sami, tetangsoelirèng wèni, oetjoel saking rikmanipoen, sekarira pan woeḍar, rentah saking ingkang wèni, ing wadana pating prentoel kang swanita.

7. Lengené ndodor manganḍap, lemes kados awit saking, loengkrah nglentrih kang salira, ikoe Çakuntâlâ jekti, déné ingkang kekalih, ikoe nenggih mitranipoen."

Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:28 GMT / https://hdl.handle.net/2027/ucl.b4684484
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Sang Nata:

„Ija wis pinter sira, iki lo tanḍanirèki, lamoen ingsoen ing drija kerasa-rasa.

8. Sira wroeh pinggiring gambar, ikoe pan ana tilasing kadoemoek ing poetjoekira, daridji kringeten nenggih, lan tjèt kang dioelapi, ija ikoe tilasipoen, papan tètèsing waspa, kang roentoeh saka ing pipi, pipiningsoen kala ènget Çakuntâlâ.

9. Caturika wroehanira, papan paninisan iki, doeroeng toetoeg panggambarnja, moeng lagi rampoeng sapalih, menjanga ndjoepoek soengging."

Caturikâ:

„Noewoen sandika Sang Praboe, lah soewawi Matavya, toewan inggih soen atoeri, anjepengi gambar ngantos ḍateng koela."

Sang Nata:

10. „Ija woes ingsoen kang ngasta.

(Gambar ladjeng kaasta ing Sang Nata pijambak, abdi èstri késah mendet soengging. Sang Nata andoemoegèkaken ngandika):

Katresnaningsoen kalaning, katon oerip wewantahan, ngadeg anèng ngarsa mani, saiki namoeng kari, ngela-ela gambaripoen, pepeṭan tanpa njawa, soen ngoengroem kadi wong oerip, hèh soemitra jogja sira kawroehana.

11. Ingsoen ing kala samana, ing lakoeningsoen ngliwati, sawidjinira narmada, kang akèh banjoené mili, goemloewèh tanpa ndjagi, kaboetoehanirèng ngenoe, sabandjoeré kasatan, ngelak bareng soen oemaksi, woedjoed banjoe katon ana ing gegana. (1) (70)

(1) Fatamorgana = wewajangan ing gegana. Wewajangan ing gegana oetawi ingkang kawastanan mawi temboeng mantja: fatamorgana, inggih luchtspiegeling oetawi luchtverheveling: poenika wewarnèn ing boemi, kados ta: grija, baita, redi, toja sapanoenggilanipoen katingal soemliwer oetawi nglajang wonten ing awang-awang, katingalipoen asring wonten ingkang ndjoengkir, kabekta saking soroting pepaḍang ingkang sangkanipoen saking hawa ingkang langkoeng paḍet oetawi kandel ing tengah toemimbal ḍateng ing hawa ing tengah ingkang langkoeng ngramjang oetawi tipis, kados sampoen kaseboet ing boekoe Natuurkunde bab straalbreking. Wondéné fatamorgana waoe kerep kasoemerepan wonten ing saganten wedi, manawi pinoedjoe bentèr.

Kd.

Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:28 GMT / https://hdl.handle.net/2027/uc1.b4684484
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

12. Kawoedjoedan kang keloemrah, katon nèng sagara weḍi."

Vidushaka (tjiptaning manah):

„Jèn mangkono woes sanjata, Sang Nata ija nglangkoengi, kali akèh kang warih, tandya ingapoesan Praboe, déning wajangan toja, ngatingal anèng wijati.

(Sora).

Woedjoed napi malih kang kedah ginambar."

Sânumatî:

13. Sawidji-widjining papan, kang kleboe dipoen tresnani, déning mitra Çakuntâlâ, arsa dèn rampoengken nenggih, ginambar déning Sang Sri."

Sang Nata:

„Ija roengokna sirèkoe, kang arsa ingsoen gambar isih ana manèh jèkti, Malini kang kali klawan manoekira.

14. Manoek flamingo (1) sapasang, ija lanang klawan èstri, ingkang noedjoe ndekem ana, ing weḍèn poenapa malih, pinggiring gambar kadwi, nganggo sinoeng peṭanaipoen, paredèn oeroetira, goenoeng Himalaja nenggih, ingkang ana mendjanganira sapanṭa.

15. Nganggo soen sinoengi peṭan, mendjangan èstri sawidji, manggon anèng sangandapnja, oewit kang epangnja mawi, sinampiran awarni, sandangan klikaning kajoe, mendjangan èstri lagja, ngosotké matané kéring, alon marang soengoené mendjangan lanang."

---

(1) Peksi flamingo poenika bangsaning peksi ingkang pakaremanipoen saba ing toja, awakipoen ageng sarta kijat, goeloenipoen pandjang sanget, langkoeng pandjang tinimbang goeloe banjak, sirahipoen ageng, woedjoedipoen kados sirah bèbèk, tjoetjoekipoen kados tjoetjoeking banjak, nanging mawi njanṭoek mangandap, soekoenipoen pandjang sanget, ing saantawising dridji ingkang tiga ing ngadjeng mawi koelit pirantos kanggé nglangi, kados soekoe bèbèk, soewiwipoen boten patos pandjang, boentoetipoen tjelak. Peksi flamingo ingkang bangsanipoen phoenicopterus roseus, ingkang djaler inggilipoen ngantos 130 c.M. kalebet inggiling soekoe 80 c.M., gesangipoen peksi flamingo poenika wonten ing pasitèn ingkang ngoebengi ing saganten tengah (Middel-zee) sarta ing saganten Tjemeng ing ṣatjelaking talaga ageng-ageng ing Azia toewin Indija, poena pamalih ing Eropa.

Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:28 GMT / https://hdl.handle.net/2027/uc1.b4684484
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Vidushaka:

16. „Menggah sing pangerti amba, gambar kedah dèn sinoengi, rarengganing peṭanira, para Reshi mangoen tèki, djénggoté pandjang ndadi."

Sang Nata:

„Hèh soemitra kawroehanmoe, isih ana kang koerang, rerengganira Sang dèwi, ingsoen lali tan ingsoen peṭa ing gambar.

17. Ijèkoe rerengganira, ingkang dahat dèn senengi, déning Çakuntâlâ ika."

Vidushaka:

„Lah toewan renggan poenapi."

Sang Nata:

„Ingsoen lali njoekani, sesoemping Çirisha santoen, solor sarining sekar, goemantoeng ngrémpjol ngenani, pangarasanira Çakuntâlâ kaja.

18. Woewoeh ing mrak-atinira, Çakuntâlâ joe linoewih, ana manèh kang sih koerang, ing djadja pan doeroeng mawi, tjèn-ontjèn serat adi, mimboehi respatinipoen, ngaléla kang oedjwala, soroting poernama mingis, reboet praba lawan soemeḍèting nétra."

Sânumatî:

19. „Rerenggan ikoe anggonja, ingkang njata amantesi, toemrapira ing pratapan, lan toemrapira Sang dèwi, mimboehi ing respati."

Vidushaka:

„Lo kénging napa Sang ajoe, djoemenengira kaja, wonten ingkang dèn adjrihi, mangka toetoekira dèn toetoepi asta.

20. Toetoekira Sang koesoema, seḍep manawoeng memanis, tan paé pepinḍanira, lir sekar taraté abrit.

(*Njawang kalihan satiti*).

Lah poenika Sang Adji, doerdjananira mrih madoe, madoening kanang sekar, bramara maboer merpeki, toetoekira Çakuntâlâ Sang koesoema.

Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:28 GMT / https://hdl.handle.net/2027/uc1.b4684484
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

21. Satwa kang tanpa isinan, rak koedoe dèn tanggoelangi."

Vidushaka:

„Toewan ngasta pangadilan, ingkang wenang angoekoemi, ḍoemateng ingkang djail, moeṭakil srakah mbek roesoeh."

Sang Nata:

„Moela ja bener sira, Vidushaka mitra mami, kang bramara arsa soen tanggoelang sigra.

22. Soewawi tamoe soetresna, tamoené kang sari-sari, pagénéa sira teka, kraja-raja maboer mriki, ngoebengi tamansari, ndjadjah papanirèng santoen, èstrinira woes meḍak, méntjok anèng kembang asri, angentèni praptanira ngantak-antak.

23. Sanadyan banget ngelaknja, kepéngin madoening sari, èstrimoe meksa tan arsa, ngingsep madoe anḍisiki, lamoen awak pribadi, datan kalawan sirèkoe."

Sânumatî:

„Ikoe ta parikrama tjarané anggoesah ljali (1).

Vidushaka:

„Bangsanira kéwan kang kadi poenika.

24. Datan kena dèn élikna, nadyan oewis bola-bali."

Sang Nata:

„Hèh tawon apa ta sira, tan manoet paréntah mami, kalamoen sira ljali, anggepok ing laṭinipoen, ingkang asawang bimba (2) seger lir koeḍoeping sari, ingkang oewis soen tjetjep djro sih-sinihan.

25. Sih-sinihan mawèh nikmat, lan karja sengseming ati, pramoelané tawon sira, arsa soen koendjara moenggwing, koentjoeping poespita di."

Vidushaka:

„Sarasidya moengging ranoe, Sang Nata sareng kombang, padoekantjam sereng jekti, pasṭi adjrih tandya késah saking taman.

---

(1) Ljali = kombang, zie Winter kawi Dasanama.
(2) Bimba?

Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:28 GMT / https://hdl.handle.net/2027/ucl.b4684484
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

(Anggoejoe kekel. Tjiptaning manah):

26. Djeboel bingleng soepé ing tyas, Sang Nata pan doeroeng oewis, wit saka sarawoeng ingwang, lan Sang Nata teka dadi, tjatoerkoe lir wong baring.

(Sora).

Ḍoeh Sang Nata sampoen-sampoen, poenika namoeng gambar, èngeta toewan jwa lali, jèn keladjeng tan jogja pinanggih woentat."

Sang Nata:

27. „Apa ikoe ja moeng gambar."

Sânumatî:

„Sanadyan amba pan oegi, sareng soemerep ring gambar, oegi kénjoet tyas tan éling, lamoen moeng peṭan mati, soen senggoeh oerip satoehoe, saja toemrap Sang Nata, kang anggambar nggagas malih, pasṭi tansah kèngetan ring kang ginambar."

Sang Nata:

28. „Soemitra apa sababnja, déné sira njenjemoni, njenjengès mring djenengingwang, ingsoen lagi krasèng galih, ngrasakké njawang iki, reroepan akarja nglangoet, rinasakké wèh nikmat, lir oerip ngadeg nèngarsi, ngarsaningsoen lir kaana rasèng drija.

29. Tjatoerira ikoe karja, sirna dadi gambar malih, djenèh sira sesembranan, njenjengès tanpa dedoegi."

(Sang Nata ngrentahaken waspa).

Sânumatî:

„Pisahan kang kadyèki, kang tan timbang wiwitipoen, klawan woesananira, ikoe jekti tanpa sami." (71)

Sang Nata:

„Hèh soemitra pagénéa awakingwang.

Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:28 GMT / https://hdl.handle.net/2027/uc1.b4684484
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

30. Teka tansah nanḍang soesah, kalamoen ingsoen angimpi, kaja toenggal lan Sang retna, Çakuntâlâ doepi tangi, rasaning tyas woes kadi, dèn aniaja ragèngsoen, saja banget niajanja, lamoen waspèngsoen dres midjil, angrégoni panawanginsoen mring gambar.

31. Peṭanira Çakuntâlâ, wanoḍya jang-janging boemi, téga temen sira njawa, ninggal poen kakang lir baring."

Sânumatî:

„Moegi dèn oeningani, pan ajwa nganti kalantoer, soesah toewan poenika, ngesahken soesahing ati, rikalané Çakuntâlâ kinidjatan.

32. Moelané woes sah kéwala, ajwa goeng manggoeng prihatin, ginaliha sawatara, padoeka Ratoe linoewih, tan jogja dèn toeroeti, noesahi nalar kebandjoer."

Caturikâ (wangsoel):

„Praptèngsoen sesantyardja, djaja-djaja widjajanti, toemrapira padoeka Sri Naranata.

33. Doepi amba sampoen angsal, balabag papaning soengging, ladjeng wangsoel nggal énggalan, marek ngabjantara Adji."

Sang Nata:

„Prijé batjoetna noeli, Caturikâ toer oendjoekmoe."

Caturikâ:

„Kawoela gja kepapag, pramèswari Vasumatî; ḍinèrèkken Taralika gja rinebat.

34. Rinebat ingkang balabag, pasoenggínganira Adji, saking ing tangan kawoela, klawan kadjijat soen adjrih, ḍawoehnja pramèswari, ḍoemateng kawoela Praboe, iki arsa soen gawa, ḍéwé ngaḍep garwa mami."

Vidushaka:

„Jèn mangkono sira begdja bisa ontjat."

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA
Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:28 GMT / https://hdl.handle.net/2027/uc1.b4684484
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

Caturikâ:

35. „Sadangoené Taralikâ, ngoetjoeli rimongira Sri-dajita kang doemadakan, ketjanṭèl ana ing oewit, ingsoen tandya ngontjati, glis mareg bjantarèng Praboe."

Sang Nata:

„Soemitra wroehanira, Sang dajita noeli prapti, oewis tjeḍak saka kéné paranira.

36. Sira oewis weroeh oega, kekarepané Sripadmi, sabarang pan koedoe tata, kloehoeran tan kena kari, awit déné Sripadmi, ija kamanoehanipoen, pangrengkoehkoe binéda, opènana gambar iki, kang parimpen ajwa nganti kekilapan."

Vidushaka:

37. „Temboeng opènana gambar, poenapa leresé nenggih, boten opènana ingwang."

(*Gambar toemoenten kapenḍet, ladjeng ngadeg*).

Samangsa Sang Nata oewis, loewar sing ratjoen (1) iki, kawoela toemoenten njoewoen, katimbalana marang, Maghapratic-chanda poeri."

(Toemoenten késah).

Sânumatî:

„Hèh sanadyan galihnja Sang Praboe lagja.

38. Kénjoet déning lijanira, éwadéné datan lali, marang pangadji adjinja, kang toemindak wingi-wingi, samangké Sri Boepati, malah woes santosèng kalboe (72), koloering galihira, gjannja nggitani garwa Dji, dipoen samoen jwa nganti bisa katara."

Tijang èstri djagi kori medali kalihan njepengi serat, sarta witjanten, temboengipoen:

39. „Soen sesanti djaja-djaja, toemrapira Sri Boepati."

Sang Nata:

„Vetravati apa sira, anèng marga datan oening, marang Sang Pramèswari."

---

(1) Ingkang kaanggep ratjoen poenika gambaripoen Çakuntâlâ.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA
Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:28 GMT / https://hdl.handle.net/2027/uc1.b4684484
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

Tijang èstri djagi kori:

„Kawoela noewoen Sang Praboe, amba inggih oeninga, nanging doepi pramèswari, priksa amba njepengi serat poenika.

40. Sang Pramèswari gja tindak, tjangkélak pan wangsoel malih."

Sang Nata:

„Ija ikoe marganira, garwèngsoen apan njingkiri, ajwa ngéwoehéwoehi, marang pagawéaningsoen, sababé Sang dajita, weroeh mring wadjibing èstri, datan arsa njela-njela ganggoe karja."

Tijang èstri djagi kori:

41. „Moendjoek padoeka Sang Nata, Rekjana Patih atoer wrin, kondjoek Sri padoeka Nata, manawi gjannja ngadili, moeng ngrampoengi satoenggil, prakawis gepokanipoen, nalarirèng kawoela- dalem ing nagari ngriki, mila dangoe awit mawi mitjal jatra.

42. Jatra kaṭah Kjana Patya, weling oendjoek toer kintèki, kawontenaning prakara, sampoen kawrat djroning toelis, soemangga Sri Boepati, Kjana Patih oendjoekipoen, padoeka pinarengna, ngoeningani kang tinoelis."

Sang Nata:

„Mara endi lajangé soen arsa priksa."

(*Abdi èstri djagi kori ladjeng njaosaken serat*).

Sang Nata (kalihan maos serat):

43. „Lo soedagar Dhanamitra, dagang palajaran mati, praoené pan kasangsaran, kèrem djroning djalaniḍi, rèhning tan darbé siwi, sakabèhing darbèkipoen, toemiba mring Naréndra, mangkono atoering Patih, hèh sangsara temen wong tan darbé anak.

44. Éwadéné Dhanamitra, soedagar geḍé bèrboedi, soegih arta soegih donja, bodjoné pasṭi lwih sidji, pantes lamoen dèn wroehi, pinariksa kang satoehoe, manawa salah djoega, bodjoné noedjoe nggarbini."

Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:28 GMT / https://hdl.handle.net/2027/uc1.b4684484
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Kaparak djagi kori:

„Kasinggihan goesti ing samireng hamba.

46. Kalamoen ing sapoenika, salah satoenggaling rabi nira Dhanamitra djenat, soetané pangadjengnèki, pagoejoebanirènggih, pra soedagar saminipoen, ing Sâketa (1) kepjakan, Punsavana (73) dèn leloeri."

Sang Nata:

„Jèn mangkono tinggalanira si bapa.

47. Ija toemoeroen anaknja, kang anèng etengan noeli, sira ḍawoehna mring Patya."

Kaparak djagi kori:

„Noewoen sandika Sang Adji."

(*Ladjeng baḍé késah*).

Sang Praboe:

„Hé — hé, mrénéa ḍisik."

Keparak djagi kori:

„Noewoen sandika sang Praboe, kawoela sampoen marak." (2)

Sang Praboe:

„Apa perloené pinikir, doewé toeroen apa ora ikoe paḍa.

48. Sapa kang kélangan anak, sanak kadang ija sami, kadjabané wong tjanḍala, kena nganggep sanak maring, Dushyanta Sang Narpati, sira anḍawoehna goepoeh, kinèn ngoenḍang-oenḍangna, kang warata ajwa nganti, kekoerangan ḍawoehna mring Kjana Patya."

---

(1) Sâketa oetawi Ayodhya (Ngajodya) ing sapoenika Oude.
(2) Kanggénipoen ing Ngajogyakarta:
sowan = sowaning tijang djaler,
marak = sowaning tijang èstri.

Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:28 GMT / https://hdl.handle.net/2027/uc1.b4684484
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Kaparak djagi korsi:

49. Sandika Sri Naranata, ḍawoeh-dalem soen pepoenḍi, baḍé énggal kawradinna, marang pra kawoela sami.

(*Toemoenten késah, sawatawis ladjeng ngaḍep Sang Nata malih*).

Kawoela noewoen Adji, ḍawoeh twan sampoen ḍoemawoeh, tinampèn soeka rena, lir djawah nawoer wewangi, ing mangsa pat riris-riris jem mring angga."

Sang Nata (tansah oendjal oeswa):

50. „Mangkono ilanging banḍa, lamoen kang darbé tan ndwèni, toeroen ing samatinira, kang darbé barang anenggih, marang ing ljaning djanmi, ingkang tan gepokan wandoe, mangkono djenengingwang, ing akir oega nemahi, ilang baé barkahé satoeroenira.

51. Toeroené Puru sanjata, anglir kaananirèki, ing djagat kang sinebaran, wèwinih ingkang tan betjik, datan bener dèn trapi."

Keparak djagi kori:

„Sri Naréndra moegi sampoen, saking panoewoen amba, Hjang-Hjang kang memajoe boemi, linepatna lampahan kang lir poenika."

Sang Nata:

52. „Ingsoen tan pantes tinetah, sesambat noetoeh ing ḍiri, déné katekan kabegdjan, teka nganggo ingsoen tampik, ṣoen doewa soen emohi, ala temen patrapingsoen."

Sânumatî:

„Pandoegakoe woes njata, tan samar-samar ingati, jèn Sang Nata nggalih marang Çakuntâlâ.

53. Lan natjad slira prijangga, anggetoeni nalar kang wis."

Sang Nata:

„Pantjèné soen iki ija, woes antoek kanoegrahaning, Déwa ingkang linoewih, pinaringan anak namoeng, teka nganggo soen balak, prasasat ingsoen ngemohi, andawakké toeroen ingsoen tembénira.

Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:28 GMT / https://hdl.handle.net/2027/uc1.b4684484
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

54. Bodjo kang bisa nak-anak, akèh ikoe kang oepami, sawah ingkang tinandoeran, widji pari wohé ndadi, woh noeli dadi widji, widji ngrebda oewohipoen, tan bisa sirna telas."

Sânumatî:

Toewan jwa soemlang ing galih, toeroenira Sang Nata tan baḍé itjal."

Caturikâ (nisih):

55. „Ḍoeh Sang Nata binaṭara, déné ing samangkja dadi, sasar-soesoer galihira, bingoeng nglantoer neniwasi, déning tjarita nenggih, kaananing soedagar goeng, Dhanamitra pan dadya, anggagas galihira Dji, atoerana Mâthavya saking kaḍatyan.

56. Poera Meghapraticchanda, mèn karja renaning galih, galihira Sri Naréndraé, ingkang manggoeng ngoewatiri, mangkata dèn agelis."

Keparak djagi kori:

„Inggih sandika toewankoe."

(Mangkat késak).

Sang Nata:

„Lah iki wajangannja, leloehoeré Dushyanta Dji, woes agiris miris sapa kang akirnja.

57. Sapa kang angopènana, memetri ingkang woes lalis, sapoengkoeré Sang Dushyanta, kalamoen tjoeres tan siwi, tan ana kang njlameti, ikoe dadi soesahipoen, jèn kaéling élinga, tansah anjikarèng galih-ira para leloehoer kang woedjoedira.

58. Wewajangan iba-iba, soesahing galih woes pasṭi, moeng baḍé angoendjoek toja, para leloehoer soen béndjing, kang katjaroeban déning, waspa bening warninipoen, doemeling lir moetyara, ingkang katoeroehken déning, ingsoen toeroenira kang tan darbé poetra."

(Sang Nata nglengger atjoem oedjwalanipoen).

Caturikâ (kagèt semoe soesah ningali Sang Nata):

59. „Sang Nata dipoen sarèhna, ingkang santosa ing galih."

Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:28 GMT / https://hdl.handle.net/2027/uc1.b468484
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Sânumatî:

„Ah-ah nadyan isih paḍang, nanging toemrapira Adji, sadjeroning tan éling, tingalira kados daloe, peteng nḍeḍet limengan, saiki takgawé betjik, takgawéné begdja ija Sri Naréndra.

60. Ora ḍing sarèh kéwala, awit ingsoen woes mijarsi, saka iboené Sang Éndra, kalané noeloeng Sang dèwi, Çakuntâlâ dèn rih-rih, dipoen neng-nengi bèn lipoer, rasanané pra Déwa, kang kepéngin dèn slameti, pangangkahé soepaja Nata tan lawas.

61. Datan lawas malih bakal, sinoeng kaboengakan déning, saged djedjawatan asta, kapanggih lan garwa malih, dimèn ngentosi rijin, Sang Nata watara wektoe, sasoewéné mangkana, ingsoen arsa anganḍani, kaanané lelakon ikoe sadaja.

62. Mring Çakuntâlâ mitrèngwang, kanggo nglelipoer kang ati."

(*Nglajang ing gegana ladjeng ngitjal*).

Soewara saking djawi:

„Hé-é giris gila-gila."

Sang Nata (wangsoel ènget malih sarta mirengaken):

„Lo kaja swaranirèki, Mathavya djerit-djerit, bengok-bengok minta toeloeng, sapa kang ana ika."

Kaparak djagi kori:

„Gé-agé Sri Narapati, dèn toeloenga mitra twan manggih bebaja."

Sang Nata (djoemeneng):

63. „Ikoe pan ora kalakjan, poerèngong dipoen riḍoni, déning ḍemit bakasakan, elo moela ija jekti, sadjeroné tan mikir, bakal kadadéanipoen, kang tinemoe sadina-dina datan dèn weroehi, ija ikoe dadiné mengkéné ika.

64. Saja malah tan kawroehan, déning soen tan lagi mikir, gèk kaprijé tindakira, kawoelèngsoen sidji-sidji- nira kang lakoe betjik, oetawa ala poenikoe."

Swaranipoen Vidushaka:

„Hèh mitra toeloengana, toeloengana ingsoen aglis."

Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:28 GMT / https://hdl.handle.net/2027/uc1.b4684484
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Sang Nata (moeroegi kadoek rangoe-rangoe tindakipoen):

„Hèh soemitra ajwa nganggo wedi sira."

Soewaranipoen Vidushaka:

65. „Toeloeng-toeloeng toeloengana, gèk kaprijé soen tan adjrih, arsa binekoek djanggamba, dèn bekoek maloemah wani, dipoen gleṭoek woes kadi, angglеṭoek londjoran teboe, lara temen bjoeng lara, rasané goeloekoe iki, toeloengana jwa nganti kebatjoet sempal."

Sang Nata (kados wonten ingkang kapadosan):

66. „Endi ta gandéwaningwang."

Satoenggaling pawèstri Javanî medali saha ngampil gandéwanipoen Sang Nata:

„Soemangga poenika Adji, kagoengan-dalem gandéwa, kalihan tetamèng nenggih."

(*Sang Nata nampèni gandéwa sarta djemparing*).

Swara sanèsipoen saking djawi:

„Sirarsa soen patèni, pan minangka mangsaningsoen, ingsoen ngelak ngombé rah, ingkang isih anjar kadi, sima moṭah radjakaja garondjalan.

67. Sira sesambat Dushyanta, samangké kinèn noeloengi, maring sira Sang Dushyanta, panahé sapa-sapa djrih, gandéwané nggirisi, misoewoer djagad sawegoeng, adja sipat manoengsa, kéwan-kéwan ing wana dri, lelemboeta leboer soemjoer jèn kataman.

68. Katamanirèng warastra, datan ngaping kalih kardi, Sang Dushyanta karenannja, tetoeloeng kang minta oerip, dèn toeloengi sajekti, pasṭi ilang kang pakéwoeh.

Sang Nata dahat bendoe:

„Pagéné sira ndadak, nganggo wani angrasani, marang ingsoen ija ta sira rasakna.

Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:28 GMT / https://hdl.handle.net/2027/uc1.b4684484
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

69. Ajwa takon dosa sira, sirna leboer sira pasṭi.

(Ngembat langkap).

„Vetravati gé toedoehna, ingsoen marang ing dalaning, oendak-oendakan jèki, ingsoen manah saking ngrikoe."

Keparak djagi kori:

„Ngriki goesti marginja, marang ndak-oendakan nenggih."

(Sami énggal-énggal minggah ing oendak-oendakan, sareng Sang Nata doemoegi inginggil mriksani ing poendi-poendi).

Pangandikanipoee Sang Nata:

„Géné nora ana wong sidji-sidjia"

Swaranipoen Vindushaka:

70. „Njoewoen toeloeng-toeloeng Nata, kawoela soemerep Adji, nanging toewan tan wroeh koela, gesang koela woes tan keni, dèn arep-arep nenggih, sagedé lestantoenipoen, pindanja badaningwang, lir tikoes katjekel déning, koetjing apan woes tan bisa loenga-loenga."

Sang Nata:

71. „Hèh pambekan temen sira, koemloengkoeng senggoehmoe kadi, woes primpen tan katon tingal, doemèh sira bisa anis, ngilang tanpa katawis, nanging warastrèngsoen weroeh, mandjing alemboet agal, warastra kang soen trap iki, pasṭi kana sira kang ambek doeraka.

72. Anoeloengi sirahira, Brahmana ingkang oemawi, soengoe pan kadi mendjangan, peksi flamingo pan bangkit, anjilahaken warih, saking poehan, pan djinoepoek, moeng poehané kéwala, dèn kantoenaken kang warih." (1)

(Sang Nata ngembat langkap badé andjemparing. Matali toemoenten ngutingal sareng Vidushaka sampoen kaetjoelaken).

Temboengipoen Mâtali:

„Doeh Sang Nata Hjang Éndra andoeta mring wang.

(1) Basanipoen Walandi:
En redden des Brahmaan's geweide hoofd,
Van melk kan de flamingo 't water scheiden:
Hij neemt de melk, en laat het water staan.

Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:28 GMT / https://hdl.handle.net/2027/ucl.b4684484
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

73. Kinèn masoengken Asura (1), minangka lésanirèki, embaten langkap padoeka, linepasna kang djemparing, mring pra Asura sami, awit wran kang ambek sadoe, tan nglepasi warastra, ḍoemateng mitranirèki, moeng nglepasi keḍaping nétra soeng rena."

Sang Nata :

74. „Lo djeboel Matali sira, moega nemoea basoeki, ing satekanira ajwa, oemanggih ing kawis-kawis, Matali sira koesirira Hjang Éndra linangkoeng."

Vidushaka toemoenten medali, temboengipoen :

„Déné Sang Nata teka, mawi masoeng pamoedyadi, marang oewong kang arsa mbekoek djanggèngwang.

75. Anekak goeloe tan dosa."

Mâtali (mèsem) temboengipoen:

„Sang Nata kawoela toer wrin, menggah sowan soen poenika, ingoetoes Hjang Éndra nenggih."

Sang Nata:

„Gé atoerna Mâtali, Sang Hjang Éndra karsanipoen."

Mâtali :

„Hjang Éndra soen oeninga, mring padoeka Narapati, lamoen kaṭah danava (2) ngantos soemebar."

76. „Poenika pan toeroenira, Kalanemi nggegirisi, anenggih peparabira, poen Pamberoeng (3) ambek djail."

Sang Nata:

„Ingsoen bijèn woes mjarsi, Sang Narada (4) kanḍanipoen."

---

(1) Asura=mengsahipoen para Déwa.
(2) Danava=sétan ingkang kaanggep mengsahipoen para Déwa (danava=danawa of denawa?)
(3) De onbedwingbare=pamberoeng van mberoeng=onbedwingbaar halstarrig zyn, doordrijven, onverbiedelijk.
(4) Narada satoenggaling Paṇḍita, poetranipoen Brahma.

Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:28 GMT / https://hdl.handle.net/2027/uc1.b4684484
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Mâtali:

„Menggah karsèng Hjang Éndra, tan arsa mengsah pribadi anglawani pra danava kroḍanira.

77. Amrih koewalahanira, pra danava sirna enting, saking kwasané Hjang Éndra, padoeka ingkang pinilih, dadya tjoetjoeking baris, jèn Asura tembénipoen, ijèkoe poen Pamenggak, saged oenggoel ntoek pamoedji, jèn makaten dédé soerja kang njirnakna.

78. Njirnakken pepeteng ika, nanging sing dajaning sasi, kang mbirat pepeteng ika, mila ta soemangga Adji, gja ngampila djemparing, anitih karéta poepoeh, titihannja Hjang Éndra, noenten papagna kang éblis, gèk oenggoela Sri Naréndra joedanira."

Sang Nata:

79. „Iki pratjihnèng pratjaja, Hjang Éndra mring djeneng mami, ingsoen roemasa binéda, antoek pahargjan sadjati, noegrahaning Déwa di, ingsoen kinarja tetoenggoel, mbalèni nalar karsa, ingsoen takon daroenaning, dèn pilara Mathavia déning sira."

Mâtali:

80. „Inggih kawoela atoerna, sababé makaten Adji, ingadjeng kawoela mijat, padoeka dahat prihatin, manggoeng poetek ing galih, pramila pangangkah oeloen, moerih ing wedalira, doekané Sri Narapati, dadi sirna sekelé salin salaga.

81. Oepamané ija grama, moeroebé jèn dèn soegoni, oetawi dèn obah-obah, ngaten malih sawer mandi, lamoen dèn ganggoe nenggih, gja ngatonken djènggèripoen, tan siwah ing manoengsa, kekijatané gja bali, lamoen sampoen dèn gegasah manahira."

Sang Nata (ngandika ḍateng Vidushaka):

82. „Vidushaka mitraningwang, ḍawoehing Déwa linoewih, tan kena ingsoen nglriwakna, ḍawoehna mring Nindya-mantri, Piçuna Kjana Patih, kaananing iki maoe, lan ḍawoehna trang ingwang, bab pangrèhing kawoela Dji, soen woes pasrah mangsa boronga Kja Patya.

83. Soen ngandel mring kasardjanan, kaadilanira Patih, gjannja roemeksèng kawoela. sabab ganḍéwèngsoen iki, kang wis ingsoen etrapi, warastra pepantjènipoen, toemrap ing lija karja."

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA
Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:28 GMT / https://hdl.handle.net/2027/ucl.b468484
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

Vidushaka:

„Noewoen sandika sang Adji."

(Késah).

Mâtali:

„Twan soemangga kréta gja dèn titihana."

(Sang Nata ladjeng nitih, sadaja moendoer).

Wekasanipoen lampahan ingkang kaping nem.

LAMPAHAN INGKANG KAPING PITOE.

Sang Nata, Mâtali medali, awahana kréta titihanipoen Sang Hjang Éndra napak ing gegana.

22. ASMARADANA.

Sang Nata:

1. „Kasmaran ingsoen nglakoni, ḍawoehira Sang Hjang Éndra, wondéné prasèngsoen mangké, bareng woes soen lakonana, ing samangkja karasa, kalamoen panggoenggoengipoen, Sang Hjang Éndra marang ingwang.

2. Kang soen anggep ngleloewihi, satemené moenggoeh ingwang, doeroeng mèmper lan gawéné, karja sapélé mangkana, tampa panjoengga-njoengga, kang mangkéné iki langkoeng, lan moerwaté pakarjèng wang."

Mâtali mèsem temboengipoen:

3. „Kaoeninganira Adji, saking pangrembag kawoela, mirid sing pangresoelané, katon sang Sri datan rena, ḍoemateng sakalihnja, inggih poenika Sang Praboe, sapisanira mangkana.

4. Padoeka nganggep pakarti, ingkang linakonan saka, ing Sang Hjang Éndra ḍawoehé, ikoe sapélé kéwala, tinimbang panjoengganja, Sang Hjang Éndra ḍènnja masoeng, paṇrima lelabetira.

Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:28 GMT / https://hdl.handle.net/2027/uc1.b4684484
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

5. Ing kawanteranira Dji, toemrapira Sang Hjang Éndra, panrima waoe tan klebèng, pahargjanira Hjang Éndra, kang toemrap ing Sang Nata, ing bab kekalihé ikoe, malah lir Nata tan nrima."

Sang Nata:

6. „Mâtali jwa sira moeni, kang mangkono ikoe ora, dadi pangrasakoe mangké, moeng baé gjaningsoen arsa, ngatonké sih wilasa-nira Hjang Éndra linoehoeng, datan ana soen walesna.

7. Tanapi kalanirèki, ingsoen pan arsa pamitan, Hjang Éndra nenggih tjarané, gjanira mangrengkoeh ring wang, toehoe datan koetjiwa, ingsoen pan kinatjèk toehoe, nèng ngarsané pra Djawata.

8. Ingsoen linenggahken moenggwing, singasana adi moelja, djadjar saparo lenggahé, kalawan Sang Hjang Mahéndra, tandya mantoek Hjang Éndra, ngantoeki lawan goemoejoe, mring Jayanta (1) poetranira.

9. Kaja masoeng sasmita ring, poetra Sang Jayanta ika, manawa Sang Hjang karsané, joen matrapké kang samajan, tan dangoe Sang Hjang Éndra, ingsoen dèn enggèni kaloeng, tjèn-ontjèné kang poespita.

10. Mandâra (2) araning sari, tilas kang ingagem ana ing djadja Sang Hjang Éndrané, gandanira maksih kongas, sing gandaning boeboekan (74), tjandana koening marboek roem, ing saparan-paran kontap.

11. Kahoermatan kang linoewih, tan kadoek katoer mring Nata, wit woes terang geng labeté, Ping pindo swarga keslepak, déning para gandarwa, mangkja hroe Nata kang ngleboer, dingin koekoe Nara-singa (75).

12. Wit saka ikoe marganing, gjan kita joen ngalembana, pamoedji kaloehoerané, Hjang maha Batara Éndra, mangkono manèh kita, kang dèn wadjibi karja goeng, woes bisa anetepana.

13. Palasta sampoerna titi, ikoe sababé tan lija, moeng saka kabetjikané, kang akon ija kang matah, ikoe tandané ana, apa Sang Haroena ikoe, bisa ngalahké kwasanja.

---

(1) Jayanta=poetranipoen Batara Éndra, mitoeroet kawroeh Indoe.
(2) Mandâra poenika namaning salah satoenggaling wit-witan ing Kahjanganipoen Sang Hjang Éndra, ingkang anggadahi kalangkoengan, sekaripoen inggih winastanan sekar mandâra.

Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:28 GMT / https://hdl.handle.net/2027/uc1.b4684484
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

14. Pepeteng ingkang nglimpoeti, ing djagat iki sadaja, kalamoen tan sing kwasané, Sang Hjang Soerja kang oematah, ḍoemateng Sang Haroena, kang minangka doetanipoen, toemraping karétanira."

Mâtali:

15. „Kasinggihan ḍawoeh Adji.

(*Sasampoenipoen karéta loemampah sawatawis tebih, witjanten malih*):

Sang Nata gja kamirengna, dèn priksanana pa kaé, dé misoewoering asméndra, nganti woes tekan swarga, praptèng Soeralaja ikoe, kahjangan kang inggil pjambak.

16. Woes geder nglandjak swarga di, kotamanira ing karja, tinrima marang Déwané, ingla-ela rinoempaka, déning pra witjaksana, Déwa-Déwaning swarga goeng, sinawoeng tembang araras.

17. Rinipta ing roning oewit, Kalpalata wit soewarga, sinoengging sarwa éndahé ingedjoer minangka widà, konjoh lan tasikira, para widadari sagoeng, asméndra pinoedji djaja.

18. Ing djaja kawidjajanti, ingoedanan sekar-sekar, amrik soemebar gandané, ing saparan-paran kongas, binaroeng tetemboengan, ing pangela-elanipoen, oenggoeling asma Naréndra."

Sang Nata:

19. „Hèh Mâtali soen awèh wrin, wit saka dahat pangarsa-arsèngwang noeli tjampoehé, lan Asura moengsoehingwang, ingsoen nganti kalépjan, kalané moenggah swarga goeng, dalané soen tan kèngetan.

20. Saiki woes tekan ngendi, ing péranganing dedalan — ing angin ing wang awangé."

Mâtali:

„Toewan poenika dedalan, angin kang pinaḍangan, djangkahira Sang Hjang Wisnoe (76), kang kaping kalih poenika.

21. Ing loeroeng marginirèki, kang angin Parivivaha, gjanira angoebengaké, djantranira lintang-lintang, ana ing kiterannja, temahan paḍangé màwoet, soemilak madangi djagat.

Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:28 GMT / https://hdl.handle.net/2027/ucl.b4684484
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

22. Ing poendi-poendi waradin, kawradinan sorotira, dé Parivaha anginé, inggih poenika kang oega, njoeroeng ing ilinira, toja lèpèn ing wjat ikoe, kang iliné tjawang tiga."

Sang Nata:

23. „Moelané ija Mâtali, ikoe apan daroenanja, déné badaningsoen kabèh, teroes djroning atiningwang, teka mbandjoer karasa, ajem tentrem ing tyas moengkoel, tan ana manèh rinembag.

(*Ningali ḍateng roḍaning kareta*).

24. Elo géné kita mangkin, kesasar mring dalanira, mégamég soeprandéné, ingsoen datanpa karasa."

Mâtali:

„Toewan napi kang dadya, tanḍané kesasar ikoe, ingsoen oega tan karasa."

Sang Nata:

25. „Margané ingsoen oedani, kalamoen kesasar jéka, déné soen weroeh iberé, manoek Cataka (1) poenika, maboer troes antaranja, roedjining roḍa krétakoe, apa manèh djaranira.

26. Pasangané kréta iki, palajoené dahat njengka, sabab kapaḍangan déné, gebjar-goemebjaring kilat, mangkono manèh ija, roḍané karéta ikoe, dadi teles jèn mangkana.

27. Wahana karéta iki, loemakoe ngliwati méga, kang ngembeng banjoe oedané."

Mâtali:

„Sang Nata sampoen mèh ndoengkap, doemoegi bawah toewan."

Sang Nata (mriksani mangaṇḍap):

„Déné teka katonipoen, anèh temen djagat kita.

28. Saka rikaté plajoening, djaran rakitan poenika, kaja dèn sawatna glisé, oeḍoen kita kat-rikatan, loemepas lir warastra, anèng dirgantara mamproeng, boeminé kaja toemeḍak.

(1) Peksi Cataka poenika mitoeroet piandelipoen tetijang Inḍoe, gesangipoen namoeng kalihan ngombé toja ing méga.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA
Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:28 GMT / https://hdl.handle.net/2027/uc1.b4684484
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

29. Saka ing poetjaking tjoeri, kang kaja ṭoekoel dadakan, mangkono wit-witan kabèh, kawitané tan katingal, katoetoepan ronira, moeng katon idjo ngremboejoeng, soewé-soewé gja katingal.

30. Delegé moentjoel sing boemi, kali-kali katonira, moeng nggaler pan tjijoet kabèh, soewé-soewé katon mripat, saja moendak ambanja, katoné mripat boemèkoe, kaja dèn sawat-sawatna.

31. Saka djero amarani, marang kang samja anglajang, moeḍoen sing dirgantara gé."

Mâtali:

„Nata moegi mriksanana, ingkang katon poenika."

(*Njawang kalihan semoe hoermat*).

Sang Nata:

„Boemi kang minoelja loehoeng, pantes lamoen linoehoerna.

32. Panggonan toemitah sami, gjannja nglakoni panandang, begdja klawan tjilakané, toemekèng ari wekasan, hèh Mâtali wroehana, kana kaé ana goenoeng, bebandjengan saka wétan.

33. Mbandjeng dawa mrenggoel saking, sagara kang wétan ika, goenoeng apa ta namané, déné moetahaken toja, lir dèn iling roepanja, oetawa katon pandoeloe, saka kéné anglir méga.

34. Soemamboerat garit-garit, malang noetoepi Hjang Arka, jèn remeng-remeng wantjiné."

Mâtali:

Namanja arga poenika, Hemakûta enggènnja, tjébol lan poenggawanipoen, Kuvera (1) pan Déwanira.

35. Kasoegihan radja pèni, napi malih papanira, pra moersid moengkoel ngèlmoené, gjannja samja tapa brata, ngleloewihi sasama, lah poenika woes kadoeloe, kang tapa memati raga.

(1) Indoe = Kuvera, Djawi = Koewéra (Kuwera) poenika Déwaning kasoegihan. Koela mireng para bakoel ing redi Kidoel ingkang teksih anggega, manawi keleres malem Djoemoewah oetawi Anggara kasih, wonten ingkang mawi memoelé dateng kjai Koewérok, moerih lestantoena gegadahanipoen, pinten banggi saged mindak andrebala, bokmanawi poenika leresipoen Koewéra.

Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:28 GMT / https://hdl.handle.net/2027/uc1.b468484
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

36. Risang Kaçyapa soetaning, Mariçi ija poetranja, Baṭara Brahma (1) dadiné, Kaçyapa ikoe wajahnja, klawan Baṭara Brama, Sang Kaçyapa goeroenipoen, para Déwa lan pra sétan.

37. Sang Kaçyapa ing samangkin, noedjoe nggegoelang salira, tapa brata lan rabiné, mesoe boedi mati raga."

Sang Nata:

„Mâtali jèn mangkana, sadoeroengé ingsoen mbatjoet, soen kepéngin pepanggihan.

38. Ngatonké pangadji-adji-ningsoen marang Sang Kaçyapa, kang mambeg oelah kasoetjèn, pamrihé jwa pisan-pisan, ngliwati kabetjikan."

Mâtali:

„Kasinggihan ḍawoeh Praboe, ikoe beboedèn oetama."

(*Sampoen doemoegi ingandap kados ngambah ing siti*).

Sang Nata éram salebeting galih:

39. „Koepingsoen ingkang toemiling, datan kroengoe swaranira, roḍanĕ kréta oebengé, tan weroeh baledoeg ngampak-ampak moeleg nèng marga, tilasé kang kanggo mlakoe, krétané tan ngambah lemah.

40. Nadyan woes manḍeg soen iki, rasané lir doeroeng meḍak (77), saka dirgantara kijé."

Mâtali:

„Inggih poenika Sang Nata, tanḍané bédanira, Sang Hjang Éndra lan Sang Praboe, kedah gèsèh kang prabawa."

Sang Nata:

41. „Mâtali endi enggoning, pratapanira Kaçyapa."

Mâtali (kalihan noedingi):

„Ngrika poenika Pamasé, pratapan kang katon ika, enggoné Sang Kaçyapa, martapa nganti makoengkoeng, tanpobah lir toegoe séla."

(1) Indoe: Brahma, Djawi: Brama.

Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:28 GMT / https://hdl.handle.net/2027/ucl.b4684484
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

42. Ngarepaké Sang Hjang Rawi, moekanira katawangna, mring Sang Hjang Arka panasé, badané koeroegan marang, oentoeking semoet abang (1), djadjanira kang manoengkoe, kesampiran ing gragasan.

43. Koelitira sawer mandi, djanggané kang mangoen tapa, pinoelet-poelet gragèhé, rerambatan lir anekak, djanggané tan rinasa, ramboeté ngréjab doemoenoeng, ing poendak lan kaèbekan.

44. „Soesoeh manoek tjilik-tjilik." (78)

Sang Nata:

„Koela noewoen Sang martapa, soen ngatoerken poedyardjané, marang kang ambek santosa, mantep manggoeng soetapa, tan kégoeh kèhning pakéwoeh."

Mâtali (kalihan njepengi elis):

„Kawoeningana Sang Nata."

45. Ratoe goeng memajoe boemi, lah poenika pratapannja, ladjeré kang noeroenaké, pan nganti woes katoewoehan, ing wit mandara katah, ingkang nandoer garwanipoen, Sang Aditi namanira.

46. Papan ing panggonan soetji, enggonirèng katentreman, karahajon sajektiné (79), nglangkoengi Éndra-boewana, dé rasaning wakingwang, tan paé pan kadi adoes, ana ing tlaga Amrita (80).

47. Teka seger ajem ngriki."

Sang Nata:

„Hèh Mâtali saikinja, apa kang dèn karepaké, lah sira énggal toetoera, pa manèh kang kinarja, ingsoen slak kepéngin weroeh, apa kang pantes soen priksa."

Mâtali:

48. „Kawoela noewoen Sang Adji, kawoela badé toemedak, karéta woes soen ndegaké.

---

(1) Poenika siti oentoeking semoet, ingkang inggilipoen asring ngantos doemoegi 12 kaki.

Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:28 GMT / https://hdl.handle.net/2027/uc1.b4684484
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

(*Ladjeng moedoen*).

Mangga mijos ngriki Nata.

(*Andoemoegèkaken lampah sawatawis*).

Kapriksanana ika, pra Reshi pratapanipoen, singer wingit katonira."

Sang Nata:

49. „Ija njata toerirèki, ingsoen dahat goemoen ing tyas, andoeloe kaja mangkéné, alas kinarja pratapan isiné moeng wit-witan, adi-adi karja goemoen, kèh wit-witan pangéraman.

50. Déné pratapan di loewih, mangka para mangoen tapa, moeng angin mangka pangané, prijé déné teka malah, netepi pakonira, lajang soetji bisa adoes, ing banjoe wening kaliwat.

51. Déné kang sinawang aming, soroting sarining kembang, koemoeda lir mas prabané, para ingkang mangoen tapa, lamoen ngeningken tjipta, linggih palinggihanipoen, watoe geng roepané moelja.

52. Winangoen saklangkoeng asri, ginawé mrih adinira, soepaja sengsem kang manggèn, nadyan mangkono tan bisa, pra widadari swarga, kang ajoe lwih gawé goegoer, mring kang mamrih kasampoernan.

53. Pra tapa lijané nenggih, ana kang mesoe boedaja, sarana sinakitaké, awakira dèn pilara, saka kentjenging lampah, kéné iki ingsoen goemoen, papané winangoen pélag.

54. Djaré dimèn anemeni, krasan sengsem mesoe boedya, kalamoen asri papané, moerih katekaning sedya, kang ḍoewoer ginajoeha."

Mâtali:

„Ikoe pan woes masṭinipoen, sedyaning para martapa.

(*Andoemoegèkaken lampahipoen kalihan ngoewoeh*):

55. Hèh heh Çakalya sirèki, wong toewa ingsoen tetanja, lagja pa kang kinarsakké, Sang Pinanḍita Kaçyapa, kaprijé toetoerira, apa ja kanḍa kalamoen, lagi memoelang garwanja.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA
Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:28 GMT / https://hdl.handle.net/2027/uc1.b4684484
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

56. Lan pra garwané pra Reshi, winoelang ing tatanira, pra èstri kawadjibané, ingkang soesatya oetama, marang ing lakinira, wit saka pambondjèngipoen, Dâxâyanî (1) garwanira."

Sang Nata (mirengaken):

57. Ija soepajané manggih, kang dadi pamboekanira, kaananing kéné kijé, koedoe angentèni mangsa, wektoenira kawahja."

Mâtali (njawang ḍateng Sang Nata):

„Sang Nata moegjarsa loenggoeh, ing ojoding wit atçoka.

58. Ingsoen arsa angentèni, ndoengkapé mangsa prajoga, kang panoedjoe lan wektoené, gjaningsoen arsa pratéla, panggihira Sang Nata, nenggih klawan goeroenipoen, Sang Maha Baṭara Éndra."

Sang Nata:

59. „Ingsoen manoet ing sirèki, ing sapamrajoganira, kaprijé moenggoeh betjiké, saka ing pamikirira."

Mâtali:

„Sang Nata koela mangkat."

(*Késah*).

Sang Nata (ing galih kados priksa sasmita) temboengipoen:

„Hèh lengen obahmoe ikoe, kedoeten datanpa karja.

60. Sasmitanira tan dadi, ingsoen woes tan ngarsa-arsa, praptané kabéragané, kabegdjan kang woes soen doewa, ing rikala samana, ingsoen teka lagi noedjoe, kadereng tanpa pikiran.

61. Kabegdjan samengko dadi, kasoesahan kang soen sanḍang."

Soewara kemirengan saking djawining tonil:

„Adja nakal sira ánggèr, apa botjah iki mangkja, woes katon watekira."

1). Dâxâyani poenika soetanipoen èstri Daxa, inggih rangkepaning namanipoen Aditi: rabinipoen Kaçyapa.

Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:28 GMT / https://hdl.handle.net/2027/uc1.b4684484
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Sang Nata:

„Iki doedoe enggonipoen, wong nandoekké kanakalan.

62. Panggawé kang tan mantesi, sapa kono ingkang angsal, oekoeman ing sapantesé.

(*Mariksani ḍateng panggénan sangkaning soewara kalihan mèsem*):

Hèh ikoe anaké sapa, oetawa botjah apa, ingkang dèn toetaken mlakoe, déning wadon ing pratapan.

63. Pasemoné lir tan kadi, loemrahé botjah kang kaṭah, oetawa lahir batiné, ing semoe tan mbotjahana, dolanan gogor singa-barong ingkang mentas noesoe, lagi wareg saparonja.

64. Mangka ḍemen ganggoe kardi, ambebéda gogor singa, djinambak-djambak soeriné, kang gogor anggereng béka."

(*Ingrikoe ketingal wonten larénipoen satoenggal dolanan anak singa-barong, sarta laré èstri kekalih momong laré djaler waoe*).

Laré djaler:

„Hèh hèh mangapa singa, saḍéla baé soen ajoen, ngétoeng kèhing oentoenira."

Salah satoenggaling laré èstri:

65. „Sira nakal tanpa boedi, généa sira mbebéda, kéwan kang loemrahé kéné, inganggep lir anak kita, ikoe banget tan jogja, pa sira bandjoerken noetoeg, tang jogja kadadéannja.

66. Pantes baé para Reshi, sira sinoengan peparab, Sarvadamana woes manggèn."

Sang Nata:

„Ingsoen goemoen ing tyas ingwang, apa sababé baja, déné soen teka kelangkoeng, tresna mring laré poenika.

67. Ndadak tresna lahir batin, déné lagi wroeh samangkja, tresnèngsoen woes kadi déné, atmadjaningsoen prijangga, sababé

Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:28 GMT / https://hdl.handle.net/2027/uc1.b4684484
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

bokmanawa, déné soen tan darbé soenoe, gampang karasaning drija."

Laré èstri satoenggalipoen:

68. „Hèh kalamoen gogor iki, sira tan arsa ngetjoelna, pasti singa-barong mbokné, bakal noebroek marang sira, mara gé noeli tjoelna."

Laré alit (mèsem):

„Elo déné wedi akoe, akoe wedi jèn minangsa."

(Ngatingalaken lambénipoen ngandap).

Sang Nata:

69. „Saka ing pandoega mami, botjah ikoe kadoenoengan, widji kakijatan gedé, geniné isih mangangah, kaja mawa tan pedjah, ngentèni soegoné kajoe."

Laré èstri ingkang satoenggal:

„Hèh botjah noeli etjoelna.

70. Singa-barong tjilik gèk wis, ta wong bagoes gé etjoelna, taknèhi dolanan sédjé."

Laré alit:

„Endi ta énggal wènèhna."

(*Kalihan moeloengaken tanganipoen*).

Sang Nata:

„Lo géné botjah ika, teka doewé tandanipoen, ratoe geng mangrèhké djagat.

71. Dé tangané botjah iki, kang dèn moeloengaken ika, joen nampani dolanané, daridjiné nganggo radjah, samboeng lan pèk-èpèknja, kaja djala-djala moenggoeh, roepané tan paé kembang.

72. Koemoeda kang ing djro maksih, mingkoep rapet tan katingal, sing djaba moenggoeh isiné, nging meksa nrontong katingal, sing sela-selanira, palekahanirèng santoen, soemorot prabaning rina."

Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:28 GMT / https://hdl.handle.net/2027/uc1.b4684484
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Laré èstri satoenggalipoen:

73. Hèh Suvrata botjah iki, teka ija ndimer tenan, ora kena dèn élikké, kang ngemoengké srana oetjap, moerih lèrèn gjanira dolanan singa nakipoen, sira gé noeli menjanga.

74. Ngomah kaé ana nenggih, merak lempoeng sesoenggingan, gaḍahané poeṭoet laré, Mârkandeya ingkang gaḍah, djoepoeken mréné sigra."

Suvratâ:

„Ja betjik noeli soen djoepoek."

(*Késah*).

Laré alit (teksih dolanan anak singa-barong):

Soen maksih arep dolanan."

(*Ngingetaken ḍateng laré èstri pamomongipoen kalihan nggoejoe*).

Sang Nata:

75. „Ingsoen teka andoewèni, rahab marang botjah ika, ingkang dolanan anaké, singa-barong kéwan galak, matiri marang botjah, déné teka nikmat èstoe, toemrapé wong kang toek njawang.

76. Marang anaké pribadi, mangka kroengoe tjatoerannja, isih tjléwa-tjléwo déné, tjéḍalé pan doeroeng ilang, malah njeḍakké manah, apa manèhé kalamoen, botjah dolan ikoe moenggah.

77. Anèng pangkon anḍreseli, kaja golèk panḍelikan, iba boengahé bapakné, kena ngoegoeng sakarepnja, nadyan bledoeging botjah, ija karja regedipoen, ikoe ora dadi ngapa."

Laré èstri:

78. „Botjah iki tan mradoeli, hé-é banget goemoeningwang, teka datan ngéstokaké, ḍoemateng ing pakoningwang, pa kéné ana botjah,

(*Ningali kiwa tengen*).

poeṭoet ing pratapan ikoe,

Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:28 GMT / https://hdl.handle.net/2027/uc1.b4684484
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

(Soemerep Sang Nata).

ḍoeh toewan Sang witaradya.

79. Koela atoeri noeloengi, ngoewalké gogoring singa, saka ing padolanané, laré poenika kang datan, pisan poeroen ngetjoelna."

Sang Nata (moeroegi laré kalihan mèsem):

„Hèh botjah anaking wikoe, mara gé sira etjoelna."

80. Généa patrapmoe mangkin, anerak laranganira, pra Reshi ing kéné kijé, sira karja koesoedira, pakartyardjaning bapa, rak adja mangkono ikoe, tan betjik dèn lakonana.

81. Panggawé soetji pritoewin, kabetjikaning soedarma, sira regedi mangkéné, tan paé kajoe tjandana, rinoesak amboenira, déning sarpa mawa ratjoen, sarpa lit ireng roepanja."

Laré èstri:

82. „Toewan kang karsa nggapjaki, manis tandoeking witjara, koningana sira mangké, laré kang nakal poenika, pan dédé soetanira, Reshi oetawi mah Wikoe."

Sang Nata:

„Ikoe ija woes katara.

83. Nitik patrapira nenggih, tan béda karo roepanja, nanging kang soen pirid kijé, moeng karo panggonanira, déné anèng pratapan, panggonaning para Wikoe, pantesé anak paṇḍita.

(Sang Nata mitoeroeti ing panoewoenipoen laré èstri, sasampoenipoen anggepok ḍateng laré, angoenandika ing galih).

84. Déné rasèng tyassoen mangkin, teka ajem iki apa, sababé déné mangkéné, saploké ingsoen oeninga, lan nggepok botjah ika, tyasingsoen tentrem kalangkoeng, saiba ingkang noeroenna.

85. Kalamoen wroeh botjah iki, oraa nikmat sanjata, ija rasané atiné, ingsoen baé ingkang datan, gepokan sanak kadang, géné mangkéné rasèngsoen, kaja soen bopong-boponga."

Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:28 GMT / https://hdl.handle.net/2027/uc1.b4684484
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Laré èstri (gentosan njawang ḍateng Sang Praboe saha ḍateng laré alit):

86. „Njata goemoen akoe iki, goemoenkoe goemoen temenan."

Sang Nata:

„Wanodya karepmoe prijé, tjatoermoe mangkono ika, ingsoen tan bisa tampa, tan mangerti ing karepmoe, mara sira blakanana."

Laré èstri:

87. „Déné goemoen ingsoen maksi, warniné laré poenika, lan padoeka teka djiblès, tan mawi wiwang sarikma, oetawi malih mangka, pjambaké tan naté wanoeh, mring toewan tan mawi ringga."

Sang Nata (kalihan ngeloes-eloe laré):

88. „Kalamoen botjah poeniki, doedoe soetaning wran tapa, gèk toeroené sapa baé."

Laré èstri:

„Laré poenika teḍaknja, Sang Puru kang kasoesra."

Sang Nata (ngoenandika):

„Elo jèn mangkono ikoe, dadi toenggal trah lan ingwang.

89. Moelané pawèstri iki, kanḍa larékoe roepanja, mèmper ingsoen satemené, mangkéné poenaginira, trahing Paurava ingkang, wekasan pan oengelipoen: Sapa roemijin kang tatya.

90. Ngeḍaton ing poera adi, rinengga loewih minoelja, perloe mangrèhké djagadé, nanging tembé bakal ana, kang mangoen tapa brata, milih panggonan wana goeng (81), ngloewihi kaḍaton moebjar.

91. Ojod wit-witan kinardi, bebantal gegoelingira, mèh minangka kekasoeré, angloewihi kadjang sirah, soetra memak isinja, boeloe-boeloe kang lwih aloes, sakétja nggepok mestaka.

92. Kasoer tjoekèn kang kinardi, ḍamas moerni tilamira, soetra pepilihan mangké, tinilar ngloegas salira, tan tolih mring kamoeljan.

Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:28 GMT / https://hdl.handle.net/2027/uc1.b468484
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

(Késah).

moeng iki doedoe nggonipoen, wong ingkang teka wit saka.

93. Panggawénira pribadi."

Laré èstri:

„Kasinggihan ḍawoeh toewan, iboenira botjah kijé, ingkang magepokan sanak, satoenggiling apsara, woes nglahirké botjah ikoe, wonten papan kasoetjian.

94. Anenggih ngriki poeniki, kahjanganja goeroenira, para Déwa soejoed kabèh."

Sang Nata (pangoenandikanipoen):

„Lah iki nalar pinḍonja, kang karja paḍang ing tyas.

(Sora).

wèh pangarep-arep loehoeng, saha asmané Sang Nata.

95. Kang anggawa ikoe èstri."

Laré èstri:

„Sinten tijang kang poeroena, njrijosken nenggih namané, ingkang woes njébratken garwa, garwanira kang apsah."

Sang Nata (panglotjitaning galih):

„Pitoetoer ikoe saèstoe, toemrap marang djenengingwang.

96. Jèn mangkono ija betjik, soen takonané aranja, iboenira botjah kijé, lah betjik wis ora sida, krana datan prajoga, tan pantes amiloe-miloe, mring bodjoné oewong lija."

Laré èstri ingkang mendet pepeṭan merak saking lempoeng sinoengging sampoen wangsoel, laré èstri ingkang satoenggal:

97. „Sarvadamana lo iki, gé delengen iki apa, Çakunta apik temené." (82).

Laré alit ningali ḍateng poendi-poendi:

„Iboekoe endi toedoehna, na ngendi iboeningwang."

Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:28 GMT / https://hdl.handle.net/2027/ucl.b4684484
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Laré èstri kalih pisan:

„Botjah ngarep-arep iboe- nira déning noenggal swara."

Laré èstri satoenggilipoen:

98. „Noenggal oenining kang nami, marganing kliroe pamjarsa, dadi nakokké iboené. Botjah bagoes wis menenga, maoe kaé toetoernja, iki lo dolanan loehoeng, merak lempoeng kang kinarja."

Sang Nata (tjiptaning galih):

99. „Apa Cakuntâlâ iki, djenengé iboening botjah, éwadéné akèh baé, djeneng kang mada oeninja, apa ta oenggjanira, ngarani djenengé ikoe, moeng karja katjelikingwang.

100. Kaja reroepan wijati, wewajangan kang katingal, nèng doewoer tanpa njatané."

Laré alit:

„Bibi manjoera poenika, apik banget roepanja, akoe demen bibi ikoe, endi tak-nggoné dolanan."

Laré èstri ingkang satoenggal (ningali semoe koewatos):

101. „Lo gelangé maoe endi, gelang ontjèn-ontjèn kembang, kang ana ing gel-oegelé, minangka ing toembalira, sakèhirèng piala."

Sang Nata:

„Wis adja watir sirèkoe, gelang ontjèn-ontjèn tiba.

102. Nalikané botjah iki, dolanan anaking singa, tiba ana ing sandingé."

Sang Nata kapareng badé moendoet.

Laré èstri kalih pisan:

„Sampoen toewan jwa mendetna, elo géné tan sraba, gelangé bandjoer didjoepoek, kagepok ing ngastanira."

Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:28 GMT / https://hdl.handle.net/2027/uc1.b4684484
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

(*Laré kèkalih sami sawang sinawangan, kalihan sidakep goemoen ing manah*).

Sang Nata:

103. „Apa sababé poeniki, déné ingsoen tjinandetan, moeng andjoepoekké gelang baé."

Laré èstri ingkang satoenggal:

„Doeh twan kang langkoeng koewasa, glang tjèn-ontjèn poenika, saking ing toekoelanipoen, Aparâjita (1) minoelja.

104. Dajanira goeng njawabi, paringira Sang minoelja, Sang Kaçyapa Pandităné, nalika njlameti botjah, iki doek kalanira, mentas lahir lijanipoen, bapa lan iboe prijangga.

105. Datan kénging mendet saking, siti anggepok poenika."

Sang Nata:

„Lah lamoen ana wong ljané, ingkang andjoepoekké ika, kaprijé woesananja."

Laré èstri ingkang satoenggal:

„Ladjeng dados sawer ampoeh, njakot kang nggepok poenika."

Sang Nata:

106. „Apa wanodya sirèki, woes taoe wroeh njatanira, malihé mangkono koewé."

Laré èstri kalih pisan:

„Sampoen langkoeng sing sapisan."

Sang Nata (bingah ing batos):

„Apa tan pantes boengah, jèn woes trang mangkono ikoe, njata lamoen woes katekan.

107. Katoeroetan ing pangèsti, panoewoeningsoen ben dina, woes kaboel dina samangké."

(1) Aparâjita = kang tegoeh, kang ampoeh.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA
Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:28 GMT / https://hdl.handle.net/2027/ucl.b4684484
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

(Laré alit ladjeng dipoen arasi).

Laré èstri satoenggalipoen:

„Suvrata majo gé paḍa, nganḍakké Çakuntâlâ, kang anggoeng sinaoe mesoe, boedi ngeningaken tjipta.

108. Nganḍakké lelakon iki."

Laré alit:

„Bibi akoe sira tjoelna, rep marani iboe ḍéwé."

Sang Nata:

„Anakkoe katresnaningwang, majo paḍa barengan, ngandoemi slamet iboemoe, karo akoe bapakira."

Laré alit:

109. „Bapakkoe doedoe sirèki, bapakingsoen Sang Dushyanta."

Sang Nata (mèsem):

„Padoenira botjah kijé, saja ngandel rasaning tyas, dèn soen katekan begdja."

Çakuntâlâ amedali, rikmanipoen kaklabang (1) oetawi kaoekel boten kaoré (83).

„Saiki bareng soen kroengoe, toembalé Sarvadamana.

110. Teka ija datan malih, aroepa taksaka wisa, isih tetep ontjèn-ontjèn, mangka datan kena ora, beneré malih sarpa, ingsoen woes moepoes pastikoe, kramaté woes tanpa dadya.

111. Éwadéné lamoen mirid, Sânumatî kanḍanira, kalamoen ana èmperé, ija betjik soen sarèhna, ajwa kesoesoe ing tyas, sapa wroeh begdjaning manoes, kinanṭi sihing Soeksmana."

23. KINANṬI.

Sang Nata (njawang ḍateng Çakuntâlâ):

1. „Lah kaé apa garwèngsoen, Çakuntâlâ woes pinanggih, kang ngadeg nèng kana ika, sarwa klawoe kang koelambi, koeroe katoning salira, oedjawala nglajoeng nglelentrih.

(1) Pratanḍaning soesah.

Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:28 GMT / https://hdl.handle.net/2027/ucl.b4684484
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

2. Sing tjegah bodja lan toeroe, rikmanja dèn klabang pèni, mantep ing poenaginira, gjannja nglakoni prihatin, jèkoe garwa kang soesatya, déning pinisah lan laki.

3. Kang klèdeng ambek tan aroes, téga njébrataken rabi."

Çakuntâlâ (ningali dateng Sang Nata ingkang katingal poetjet wadananipoen, déning panandang prihatos):

„Wran ikoe tan na èmpernja, kalawan ing garwa mami, sapa baja oewong ika, kang dahat anenadjisi.

4. Ngregedi mring anakingsoen, déning ginepok wong koewi, sanadyan woes tinoembalan, nganggo djedjimat linoewih."

Laré alit (moeroegi iboenipoen):

„Iboe oewong ikoe sapa, ingkang angarani siwi.

5. Ngoendang anak mring djenengkoe, klawan ngrangkoel-ngrangkoel mami."

Sang Nata:

„Doeh garwa kawroehanira, sira ingkang soen tresnani, nadyan soen nandoekken sija, wondéné pan dadi betjik.

6. Kalamoen sira wong ajoe, oewis datan mawi pangling, marang poen kakang poenika, saiba senenging ati, ngoengkoeli manggih sesotya, tjilik Himalaya ardi."

Çakuntâlâ:

7. „Géné tab-taban atikoe, sarèha ati dèn ririh, tibaning takdir samangkja, kang tan ardja woes ngloengani, ingkang betjik nekanana, woes tjedak toemekèng ngriki.

8. Soen antoek pangapoera goeng, sing Déwakoe kang linoewih, ija ikoe garwaningwang, garwèngsoen kang dadi ati, élok temen karsaning Hjang, ingsoen tan ngira sajekti.

9. Kalamoen bisaa panggoeh, djeboel oewis praptèng ngriki, wijahèning oewong lanang, jèn tinilar anggòlèki, géné kala pinaranan, patrapé nganggo njenjengit."

Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:28 GMT / https://hdl.handle.net/2027/uc1.b4684484
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Sang Nata:

10. „Ḍoeh-ḍoeh nimas pepoedjankoe, sira wong koening anḍanḍing, apoeranen loepoetira, poen kakang ingkang wis-oewis, mangkja kari boengahira, ingsoen woes éling lir ngoeni.

11. Doek katemoe lan sirèkoe, ana ing pratapan wingit, samangkja nir kang tjanḍala, moeng kari tresnakoe jaji, mring sira pepoedjan koela, wong ajoe jang-janging boemi.

12. Samangkja apan woes laroet, pepeteng ingkang nglimpoeti, dadi paḍang tarawangan, élingkoe wimboeh saketi, malah datanpa wilangan, moeng sira kang dadi ati.

13. Petenging imarda laroet, késisan maroeta midit, soemilak kang rawismara (1), trawangan pinḍanja kadi, pamoring Rohini (84) klawan, sasadara doek kala wis.

14. Mentas grahana poenikoe, paḍangé katon aloewih (2)."

Çakuntâlâ:

„Koela ngatoerken poedyardja, sesanti djaja-djajanti, katoer toewan garwa koela."

(Kalihan ngampet wedaling waspa).

Sang Nata:

„Ja ingsoeng tarima jekti.

15. Ḍoeh nimas katresnaningsoen, ingsoen ija oenggoel jekti, sanadyan wedaling waspa, menggak wahjanira nenggih, temboeng ingkang sira oetjap, memoedya joe mring soen iki.

16. Ingsoen woes tampi karepmoe, wong ajoe nawoeng memanis, nadyan katoning wadana, ing laṭi atjloem kepati, saka ing prihatinira, dadakan woes katon doemling."

Laré alit:

17. „Iboe-iboe sapa ikoe, kang tjatoeran lan sirèki."

Çakuntâlâ:

„Takona mring takdirira, ḍoeh anakkoe wong asigit."

---

(1) Rawismara = langit, zie Dasanama kawi, van Winter.
(2) Mriksanana katerangan 84.

Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:28 GMT / https://hdl.handle.net/2027/uc1.b4684484
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Sang Nata (ngroengkebi soekoenipoen Çakuntâlâ):

„Ḍoeh wong ajoe kang soetresna, biraten soesahmoe goesti.

18. Soesahé doek kalanipoen, sinébrataken mring laki, koḍenging tyasingsoen kliwat, woes ilang datanpa éling, samana peteng tyasingwang, warnanta tan klebèng ati.

19. Sakèhira kang kalakoe, ḍèk samana woes tan éling, moenggoeh ta sababé apa, ingsoen oega tan mangerti, samana tekan kabegdjan, teka malah ingsoen tampik.

20. Dahat kablinger tyasingsoen, peteng pinḍanira kadi, wong pitjak sinawat kembang, ontjèn-ontjèn dèn wastani, ketiban taksaka wisa, dipoen kipataken gelis."

Çakuntâlâ:

21. „Djoemenenga garwaningsoen, sababé mangkono nenggih, tindakingsoen ḍèk samana, pasṭi soelaja sajekti, kalawan tata trapira, kaoetaman temah dadi.

22. Tan jogja ingkang pinanggoeh, ngantos ingsoen tampi tjobi, toewan soepé mring kawoela, mangka adatira betjik, aloes lembah galihira, temahan sengit ring mami.

(Sang Nata djoemeneng).

23. Mangké napi sababipoen, teka toewan saged èling, ḍoemateng ingsoen wran papa, tjintaka kesakit-sakit."

Sang Nata:

„Nimas jèn saloesoebira, kang karja laraning ati.

24. Oewis katjopot saèstoe, sigra sira soen kanḍani, samana soen weroeh sira, waspanira adres midjil, ting parentoel lir moetyara, toemètès tiba sing pipi.

25. Soeprandéné ingsoen weroeh, soen tégakaké sirèki, soen wentala nampik sira, wanodya jang-janging boemi, samangké dèn lilanana, poen kakang ndadak ngoesapi.

26. Alon-lonan waspanipoen, kang tjoemanṭèl anèng tibing, marentoel pinḍanja kadya, sesotya sinarawèdi, doemeling gilang-goemilang, mara ja nimas wong koening.

67. Ja nimas ija njawakoe, tontonen poen kakang mangkin, woes samekta oesap asta, soetra aloes ajwa nganti, akarja sakiting nétra, moeloenga nimas soen sapi.

Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:28 GMT / https://hdl.handle.net/2027/uc1.b4684484
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

28. Saḍeganira (1) wong ajoe, soen sanggané dridji kalih, djempolan panoedoehingwang, moeng poetjoeké kang ngenani, alon baé ija njawa, bèn ilang pidoewoeng mami.

29. Kang sadina-dina manggoeng, doepi ingsoen sampoen èling."

(Ladjeng alon-alon ngoesapi waspanipoen Çakuntàlâ. Çakuntàlâ soemerep Sang Nata ngagem soepé ingkang kaparingaken roemijin. saladjengipoen katjemploeng ing lèpèn):

Çakuntâlâ:

„Lo toewan garwa kawoela, géné poenika li-ali, kang roemijin tibèng tirta, woes itjal datanpa lari.

30. Géné djeboel woes katemoe."

Sang Nata:

„Ija jaji woes kepanggih, saploké iki kepanggja, kaèlingansoen pan oegi, bali kaja waoeñira, éling mring sira poeniki."

Çakuntâlâ:

31. „Poenika soepé tan moenggoeh, déné tan gelem pinanggih, kalanira toewan minta, kang pratanḍa marang mami, leres tanapi lepatnja, pangakeningsoen roemijin."

Saṇg Nata:

32. „Mangkonwèkoe paminipoen, wit-witan marambat jèki, bisanira doewé kembang, manèh ikoe apan dadi, pratanḍaning karaketan, lamoen mangsané nekani."

Çakuntâlâ:

33. „Mangké ingsoen tan anggoegoe, tan pratjaja malih-malih, marang sesoepé poenika, praptèng endon mbaléndjani, soemangga kagem kéwala, toewan pjambak garwa mami."

Mâtali medali, witjantenipoen:

34. „Begdja temen Sang Apraboe, antoek sawabing Déwa di, déné woes koempoel garwanja, manèh lan priksa mring siwi."

(1). Ing Ngajogjakarta temboeng saḍegan, kanggé ing krama inggilipoen: djanggoet Ing Soerakarta ketekan K. I. zie Warnabasa Padmasoesastra bldz. 212. lan P. Jansz Wdb. 1892 bldz. 142.

Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:28 GMT / https://hdl.handle.net/2027/ucl.b4684484
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Sang Nata:

„Pangarsa-arsèngsoen apan, woes katekan kang sajekti.

35. Hèh Mâtali mitraningsoen, apa kang kalakon iki, apa Hjang Éndra woes priksa."

Mâtali ngoedjiwat:

„Koningana ḍoeh Sang Adji, pra Déwa sami waskiṭa, wroeh sabarang ingkang roengsit.

36. Soemangga Sang maha Praboe, Kaçyapa Sang maha Reshi, apan sampoen nglilanana, padoeka baḍé kapanggih, Sang Maharshi rena tampa, padoeka dipoen atoeri."

Sang Nata:

37. „Çakuntâlâ garwaningsoen, anak kita sira kanṭi, tjekelana astanira, ingsoen ngetoetken ing woeri, sira irid ngaḍep risang, Panḍita kang mangoen tèki."

Çakuntâlâ:

38. „Kawoela rikoeh saèstoe, sesarengan garwa mami, ngaḍep mring ngarsèng Panḍita, kang ambek olah kasoetjin."

Sang Nata:

„Apa djroning nemoe begdja, tatatjara dèn tetepi.

39. Ajo mlakoea wong ajoe, ḍisika jwa nganggo isin."

(Ladjeng loemampah. Gantos wewarnèning tonil, Sang Panḍita Kaçyapa sarta garwanipoen Sang Aditi lenggah ing palenggahan inggil).

Sang Kaçyapa (moelat ḍateng Sang Nata):

„Poetrinira Daxa sira, iki lo Sang djajèng boemi, wong menang déning kwanteran, ja iki tjoetjoeking djoerit.

40. Pan dadi pangarepipoen, pabarisan nakirèki Sang Dushyanta asmanira, ratoening djagad sakalir, kawasaning gaṇḍéwanja, satoehoe ngoengkoel-oengkoeli.

Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:28 GMT / https://hdl.handle.net/2027/uc1.b4684484
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

41. Nganti Hjang Éndra tan ajoen, namakké tatah wraspati (1), minangka gegamanira, moeng kanggo kaprabon mangkin."

Aditi:

„Wataké oewis katingal, anèng pasoerjanirèki."

Mâtali:

42. „Koninganira Sang Praboe, wran sepoeh kalih poeniki, soedarmaning pra Djawata, samja ragi nganggep Adji, kadjoḍéran ing katresnan, marang poetranira nenggih."

Sang Nata:

43. „Mâtali apa ja ikoe, wran kadwi teḍakirèki, Sang Marici klawan Daxa (2), toeroening Hjang Brahma nenggih, pinisah kaselan sanak, sadjoega kang anjelani.

44. Apa ikoe kang kawoewoes, djaré toemraping pra Reshi, mangka dadi sababira, soroting srengéngé dadi, pinara rolas samangkja (85), oetawa ikoe soedarmi—

45. Nira Hjang Éndra linangkoeng, kang maréntah djagad katri, ijèkoe ing tri boewana, apa ikoe kang ingambil, soedarmwangkat déning Sang Hjang, Wisnoe Baṭara linoewih (3).

46. Ngloewihi Brahma Déwa goeng."

Mâtali:

„Kasinggihan pandika Dji."

Sang Nata ngabekti temboengipoen:

„Ingsoen kawoelaning Éndra, Dushyanta djedjoeloek mami, ngatoeraken bektiningwang, katoer padoeka kekalih."

Kaçyapa:

47. „Sang Dushyanta poetraningsoen, soen pepoedji sira Adji, pandjanga ing joeswanira, toetoega memajoe boemi."

(1) Tatah wraspati = tatah wrahaspati = donderbeitel.
(2) Daxa = bapakipoen Aditi, Marici = bapakipoen Kaçyapa. Daxa lan Marici poetranipoen Brahma.
(3) Wisnoe = Indoe Vishnu.

Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:28 GMT / https://hdl.handle.net/2027/ucl.b4684484
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Aditi:

„Ingsoen oega amemoedya, ring sira poetrèngsoen Adji.

48. Lestaria oenggoelipoen, djaja-widjajèng adjoerit, tanpa na ingkang ngalahna."

Çakuntâlâ:

„Kawoela nenggih Sang Jogi, kalawan atmadjaningwang, angatoerken pangabekti."

49. Katoer sakalihanipoen."

Kaçyapa:

„Ija soen trima nak mami, ja sarèhning garwanira, apan wignja njenjamèni, lan Éndra Ratoening Déwa, lan soetanira maḍani.

50. Jayanta Hjang Éndra soenoe, sira soen pepoedji sami, lan garwanira Hjang Éndra, (1) tan na manèh kang mantesi, pamoedjwèngsoen marang sira, moeng ikoe oewis njoekoepi."

Aditi:

51. „Soetèngsoen wadon sirèkoe, pamoedjwèngsoen namoeng iki, moega-moega sira tampa, pangadji-adjining laki, soetanira moega-moega, dawaa oemoerirèki.

52. Majo agé paḍa loenggoeh."

(Ladjeng sami lenggah angoebengi Sang Paṇḍita).

Kaçyapa anoedingi satoenggal-satoenggalipoen:

„Pangèstoeningsoen toemrap ring, Çakuntâlâ lan soetanja, tanapi toemrap Sang Adji, pamoring kateloe pisan, ikoe ija saoepami.

53. Sidji piandelanipoen, kapiṇḍo radja-darbèki, kateloe planggeran (86) rannja, ikoe oewis dadi sidji."

Sang Nata:

„Koningana mah Paṇḍita, panoewoeningsoen samangkin.

(1) Paulomî.

Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:28 GMT / https://hdl.handle.net/2027/uc1.b4684484
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

54. Sampoen tinekanan èstoe, Saṅg Jogi ingkang nekani, sadèrèngira soen weḍar, pan sampoen dipoen toeroeti, ikoe jekti tanpa sama, kalangkoenganira Reshi.

55. Makaten oepaminipoen, ingkang metoe ḍisik sari, jèn woes sekar ladjeng wohnja, saladjengé mateng sami, oepami oedan kang nglempak, ikoe menḍoeng kang miwiti.

56. Sadèrèngé djawahipoen, ḍoemawah ngajemi boemi, makaten toeroetanira, prakawis sabab lan dadi- nira kaananing donja, kang ingsoen nggèni samangkin.

57. Nanging sawab padoekèstoe, dèrèng ngantos Sang Maharshi, njagahi ḍateng wakingwang, teka padoeka woes paring, sawab barkah mring kawoela."

Mâtali:

„Ikoe pakarti Déwa di.

58. Woes anggandjar marang ingsoen, sadoeroengé soen weroehi."

Sang Nata:

„Koningana Sang Panḍita, ingsoen arsa matoer malih, nalikaningsoen akrama, antoek poetranta poeniki.

59. Mitoeroet ing tjaranipoen, ing para Gandharva nenggih, lami-lami kalampahan, dipoen soesoelken ring mami, kala ikoe ingsoen balak, ingsoen tan arsa ngakeni.

60. Wit saking kasoepèn ingsoen, koḍeng nḍenḍeng datanpa wis, mangkono ikoe soen karja, pialaning kadang Reshi, Kanva kang tan kaloepoetan, pan woes ingsoen karja isin.

61. Ing wingking doepjingsoen ndoeloe, satoenggaling ali-ali, ingsoen toemoeli kèlingan, kèngetan waoe-waoening, lelakon ikoe sadaja, èngetaningsoen ndjoer wening.

62. Wangsoel kados waoenipoen, tandya éling ingsoen bilih, woes ḍaoep angsal poetranja, Sang Panḍita Kanva nenggih, Sang dyah Çakuntâlâ jèka, ingkang woes ingsoen antepi.

63. Kala waoe-waoenipoen, ingsoen dahat tan mangerti, déné élok temen ika, pangrasaningsoen doek ngoeni, kala ingsoen tan kèngetan, ikoe kaja saoepami.

Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:28 GMT / https://hdl.handle.net/2027/ucl.b4684484
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

64. Wong weroeh liman tan nggoegoe, rangoe dènira mastani, kelamoen liman temenan, sareng soemerep tapaking, liman saweg ngaken soemrap, woedjoedé kang dèn soemrepi."

Kaçyapa:

65. „Ḍoeh Dushyanta poetraningsoen, jwa kadawa kang ginalih, bawoering tyasira datan, saka loepoeting pribadi, soemangga ta dèn mirengna, Sang Nata koela kodjahi."

Sang Nata:

66. „Noewoen inggih maha Wikoe, soemangga koela ajoen wrin."

Kaçyapa:

„Makaten moela boekanja, déné Nata ngantos lali, nalikanira Manaka, toemoeroen prapta ing kali.

67. Kalining Apsara sagoeng, tandya soemerep Sang dèwi-Çakuntâlâ katon soesah, ing manah angres kepati, Çakuntâlâ gja binekta, déning Manaka Sang dèwi.

68. Binektèng kahjanganipoen, tinitipaken Aditi, ikoe saweg ingsoen wikan, mangerti lamoen Sang dèwi-Çakuntâlâ knèng sotira, Durvâsas Sang Nata nganti—

69. Soepé njélaki Sang ajoe, Çakuntâlâ dèn emohi, saka ing kapanggihira, sesoepé poenika Adji, itjal pangipat-ipatnja, pangesotira mekasi."

Sang Nata (sasampoenipoen oendjal oeswa) toemoenten ngandika:

70. „Jèn makaten Sang Awikoe, ingsoen woes lega ing galih, tan netah badan prijangga."

Çakuntâlâ (pangoenandikanipoen):

„Begdja kamajangan déning, panampiking garwaningwang, mring ingsoen tan tanpa margi.

71. Pan ana djalaranipoen, ingsoen tan éling sajekti, elo ija soen kèlingan, saiki wis ora lali, ingsoen antoek pangesotnja, Durvâsas kala ingoeni.

Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:28 GMT / https://hdl.handle.net/2027/uc1.b4684484
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

72. Nanging sing bingoenging kalboe, déning pinegat Sang Adji, ingsoen tan éling poenika, lah moelané mitra sami, asoeng pamrajogi ring wang, kinèn noedoehken li-ali." (87)

Kaçyapa:

73. „Çakuntâlâ poetraningsoen, sira woes ingsoen barkahi, sira ajwa pisan-pisan, ngendem sengit djroning batin, doemateng ing garwanira, nadyan garwanira oewis.

74. Sakeliwat sijanipoen, woes téga noendoeng sirèki, wit saka ing dajanira, pangesot pan dadi lali, rèhning samengko Sang Nata, woes ènget lir ngoeni-oeni.

75. Namoeng kari betjikipoen, kèhing ala jwa pinikir, binoewanga ing sagara, nirmala kari kang betjik, oepama katja benggala, jèn kanggo ngilo sajekti.

76. Kang resik pasti kadoeloe, wewajanganira bali, déné jèn boerek kang katja, wajangané datan kèksi."

Sang Nata:

„Koningana Sang Pandita, laré poenika kang dadi.

77. Leladjerira trah ingsoen."

(Kalihan nganti poetranipoen).

Kaçyapa:

„Kawroehanira Sang Adji, ing tembéné bakal ana, ratoe goeng mengkoni boemi, ing djagat rat pramoedita, katjakoep angrèh ing Adji.

78. Sang Nata bakal don nglangoet, nitih karéta wijati, anglangkoengi djaladjan, nganglang ing djagad sakalir, pinoerih ing sagedira, ngratoni pérangan boemi.

79. Péranganira pepitoe (1), soemedya dipoen wengkoni, déné kang ngoetoekken kéwan, ingriki karan samangkin, ijèkoe toekang pameksa, marang anak singa wani.

---

(1) Menggah ingkang kanggé ing ngèlmoe boemi mitoeroet kawroeh Europa, boemi kita poenika kapérang gangsal. 1. Europa, 2. Azië, 3. Afrika, 4. Amerika toewin 5. Australië, déné ing kawroeh Indoe wonten pérangan djagad pitoe, poenika koela njoemanggakaken, koela pijambak boten mangertos. Ing serat-serat Djawi wonten ingkang njeboetaken: djagad pepitoe = de zeven werelden, nanging ing serat Çakuntâlâ kaseboet: de zeven werelddeelen.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA
Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:28 GMT / https://hdl.handle.net/2027/uc1.b4684484
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

80. Ikoe bésoek tembénipoen, bakal roemeksa ing boemi, karaningrat Sang Bharata (88), nama kang pantes pinoedji, pinoendi ingela-ela, para Djawata samja sih."

Sang Nata:

81. „Panoewoen koela Sang Wikoe, sarèhning kalaning lahir, soetèngsoen poenika ingkang, mangastawa mangéstoni, padoeka pjambak pramila, panoewoen koela samangkin.

82. Moegi ajwa nganti poetoes, sihira malah drewili, sadaja pamoerih ardja, soen pasrah padoeka Reshi, ajwa nganti ketanggelan, sihira mring ingsoen katri."

Aditi:

83. „Sang Pandita rasaningsoen, Sang Kanva inggih prajogi, sinoeng wroeh kaananira, kabèh kang nganti satiti, kalamoen panoewoenira, soetané angkat woes dadi.

84. Katoeroetan sampoen kaboel, Merakâ inggih woes nganti, ing tresnané mring soetanja, rena kalamoen tinoeding, soeng weroeh doemateng Kanva."

Çakuntâlâ (pangoenandikanipoen):

„Merakâ inggih njagahi.

85. Apan nenggih woes kawetoe, noeroeti paminta mami."

Kaçyapa:

„Wit saking kawasanira, tapa brata mesoe boedi, eninging paningal datan, kéwran Sang Kanva sakalir.

86. Sang Kanva pasti woes weroeh, anané sadaja iki."

Sang Nata:

„Jèn makaten Sang Pandita, inggih tan sanget soemengit, Sang Kanva doemateng koela."

Kaçyapa:

„Nanging prajogané nenggih.

Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:28 GMT / https://hdl.handle.net/2027/ucl.b4684484
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

87. Sinoeng weroeh wontenipoen, kabar boengah kang sajekti, karja marem ing tyasira, Kanva sanadyan woes oening, dimèn karja èsemira, hèh sapa koewi nèng djawi."

Medali poeṭoet Câlava:

88. „Koela ingkang wonten Wikoe."

Kaçyapa:

„Câlava menjanga gelis, metoe napaka gegana, asoeng weroeh mring Sang Reshi, Kanva sinoeng kabar boengah, Çakuntâlâ ingkang oewis.

89. Andarbèni soeta djaloe, woes ingaken kang sesiwi, Dushyanta ingkang pepoetra, Naréndra goeng ambek boedi, woesing ilang pangesotnja, kang toemrap Dushyanta Adji.

90. Kalimpoeting galih bandjoer, ilang sanalika éling, moertja kabèh kang tan jogja, moeng betjik ingkang pinanggih, dèn noeli mangkata sira, soen poedji sira basoeki."

Poeṭoet:

91. „Noewoen sandika Sang Wikoe, inggih koela mangkat aglis."

(Ladjeng késah).

Kaçyapa:

„Poetra koela Sri Naréndra, garwanira toewin siwi, samja nitiha karéta, kagoengané mahdéwa di.

92. Sang Hjang Éndra mitra Praboe, toewan kondoera mring poeri."

Sang Nata:

„Inggih Sang maha Paṇḍita, ḍawoehira soen lampahi, njoewoen pangèstoe padoeka."

Kaçyapa:

„Nenggih manggiha basoeki".

Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:28 GMT / https://hdl.handle.net/2027/ucl.b4684484
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

93. Anèng ḍoewoer soen poedyajoe, djawah toemiba ngoeripi, sakaṭahing kang taneman, samja ṭoekoel paḍa ndadi, narambahi pra kawoela, sami datan kirang boekti.

94. Antoeking barkah margwajoe, oedané ija mbarkahi, Sang Nata pan ngakenana, makaten ikoe wit saking, kamirahaning pra Déwa, kang memoedya joening boemi.

95. Toemoesing galih Sang Praboe, pra Déwa anajogjani, mangajoe-bagja sedyardja, pratanḍa jèn dèn akeni, apan mawi sesadjia, pratjihnèng sih dèn kawroehi.

96. Moegi toewan kalihipoen, pandjanga joeswanirèki, apan ngantos satoes Juga, sami mamriha lestari, ing kabegdjan kadwinira, dipoen setya ing pamboedi.

97. Soepaja geng toemoesipoen, gandjaran toewin pamoedjinira langit lan pratala, ḍoemawah ḍawah noemoesi, ing karahardjan sira Nata, soemrambah kawoela Adji."

Sang Nata:

98. „Noewoen-noewoen maha Wikoe, kasaénan kang soen pamrih, ing sakwasa-kwasa koela, soen boedi jwa nganti lali, angsal barkahing padoeka, Panḍitambek sadoe boedi."

Kaçyapa:

99. Poetraningsoen Sang Apraboe, poenapa tjihnané malih, toemraping pandjoeroeng koela, kang pantes soen toerken Adji."

Sang Nata:

„Poenapa malih kang koela, adjeng-adjeng paring Reshi.

100. Gandjaran barkah woes penoeh, éwadéné jèn Sang Jogi, karsa nggandjar malih mring wang, pandjoeroeng ingkang soen èsṭi, pamoedji kang waoenira, pan dadi pangéling-éling.

101. Mangka parikan liripoen, pralambang ingkang-oepami, toemrapira Sang Bharata (89), oengelé makaten inggih, moega-moega Sang Bharata, tansah mboedia ardjanti.

102. Ardjaning kawoelanipoen, kartanira kang nagari, mekara kawroeh kalawan, kagoenan kang makolèhi, ing gesanging pra kawoela, dadi kamoeljanirèki.

Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:28 GMT / https://hdl.handle.net/2027/ucl.b4684484
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

103. Kawentar pradja ljanipoen, dadi tetoeladan sami, déné ingkang woes tinitah-aken saking kang sakawit, tinitahaken manoengsa, ḍoeh Hjang Çiva kang linoewih.

104. Kang maha kwasa sawegoeng, moegi koela dèn loewari, sing toemimbal lahir koela, manggiha kahardjan jekti, antoek sawab barkahira, Sang Hjang Çiva mah pinoenḍi.

Sadaja sami késah.

T A M A T.

Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:28 GMT / https://hdl.handle.net/2027/uc1.b4684484
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

PÈNGETAN KATRANGANIPOEN ANGKA-ANGKA INGKANG MAWI KAKOEROENG ING AKKOLADE (·).

Mitoeroet babonipoen serat ing temboeng Walandi.

(1). Mitoeroet tijang Indoe ingkang andjarwani anama Katavema, temboeng: *prasanna* kedah koela waos: *prapanna*. Inggih poenika temboeng ingkang kanggé ing poedjian toemrap badé wiwitipoen, sarta ing wekasaning lampahan ringgit. Mitoeroet saking poenika, tetéla manawi Kâlidâsâ poenika kalebet ing gegolonganipoen tijang ingkang angidep Çiva, ingkang noenggil ing pangertos akalihan kawroeh Vedânta, bilih ingkang kaidep poenika namoeng satoenggal Çiva oetawi Rudra, inggih poenika ingkang kaanggep roh soetji ingkang loehoer pijambak, sarta kawastanan kawontenan ingkang loehoer sadjati, inggih dipoen wastani Mahadéwa, inggih poenika: Hjang ingkang maha loehoer oetawi dipoen wastani Içvara, inggih poenika ingkang misésa.

(2). Poenika boeloe-boeloe rerengganing koeda kaetrapaken montjol wonten ing saantawising koeping koeda, kadosdéné ingkang toemrap ing koeda ingkang kanggé ing ajoeda, tetoempakanipoen para wirotama (ridders) ing tanah Europa kala ing djaman kina, ingkang kadamel bobating boentoet lemboe wedalan ing Thibet, inggih poenika ingkang dipoen wastani Yak.

(3). Ratoening djagat oetawi Cakravartin poenika seseboetaning para ratoe sawatawis kala ing djaman kina merboeng, ing nalikanipoen dèrèng wonten serat babad, ingkang katjarijos sampoen neloek-neloekaken andjadjahi ing djagat, ratoening djagat poenika mitoeroet ing serat-serat wonten woloe, ingkang kawastanan sapisan poenika Bharata, poetranipoen Sang ratoe Dushyanta, apatoetan kalihan Çakuntâlâ.

(4). Ingkang kawastanan Tîrtha, poenika lèpèn tjètèk, kénging dipoen sabrangi, déné Somatîrtha, poenika lèpèn tjètèk ingkang mawi tetengering pangènget-ènget dateng ingkang nama Soma.

(5). Woh Ingudî, poenika kénging kadamel lisah kanggé ing dilah oetawi kanggé lisah ramboet.

Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:28 GMT / https://hdl.handle.net/2027/ucl.b4684484
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

(6). Karaosing kedoet wonten ing mripat tengen, oetawi ing tangan tengen, poenika toemrap ing tijang djaler dados ngalamat saé, adatipoen dados ilapat baḍé kapanggih katresnanipoen, toemrap ing tijang èstri kosok wangsoel, manawi ing kiwa saé, manawi ing tengen ngalamat awon, baḍé manggih sanḍoengan.

(7). Priyamvada, artosipoen: tijang ingkang saged anggoenggoeng, ngoempak, karsanipoen Sang Nata kanggé njemoni ingkang gaḍah nama waoe, inggih poenika mitranipoen Çakuntâlâ.

(8). Vanajosini, tegesipoen: paḍang boelan ing salebeting wana, oetawi ladjeng kasamboet sarta kasèlèhaken ḍateng pangertos: wewarnèn ing wana ingkang nengsemaken manah, oetawi ingkang memalad drija. Liripoen tetoewoehan Navamâlikâ, poenika dados rabinipoen wit Mango, kadamel oepami déné tetoewoehan Navamâlikâ waoe mrambat sarta moelet ing wit Mango.

(9). Kanva, poenika golonganing trah Brahmana (Brahmaan), saoepami iboenipoen Çakuntâlâ waoe trahing Brahmaan (Brahmana) sampoen tamtoe palakramanipoen Sang Nata akalihan Çakuntâlâ boten kénging kaanggep apsah, djalaran Sang Nata trahing satrija (Xatriya) boten kénging imah-imah angsal trahing Brahmana.

(10). Temboeng: tawon (bij), poenika toemrapipoen ing temboeng Sangkrit kanggé namaning tawon djaler, soepados sampoen ngantos ngitjalen raosing pitemboengan, pantjènipoen inggih kedah kanggé temboeng namaning tawon djaler (hommel), ananging sarèhning pangrembag koela temboeng tawon (bij) langkoeng prajogi tinimbang hommel, mila ingkang koela anggé inggih tawon (bij) kémawon.

Kanggénipoen ing pertalan koela temboeng Djawi, temboeng tawon (bij) koela santoeni: bramara, sapada, madoekara, ljali, ingkang tegesipoen: kombang, awit limrahipoen ingkang kanggé ing rerenggan Djawi: kombang, sarèhning boten ngéwahaken soeraosing lelampahan, mila koela pilih nganggé temboeng ingkang tegesipoen: kombang.

(11). Poenika tjaranipoen ngaroeh-aroehi bangsa Brahmana, mitoeroet tata tjara Inḍoe, manawi kapanggih kalihan pitepangan sapanoenggilanipoen, poenika ingkang katakèkaken boten bab kasarasanipoen, nanging bab padamelanipoen, toemrap ing satoenggal-toenggaling golongan trah, saweg nindakaken oetawi nggarap poenapa, kados ta: saweg ngarsakaken poenapa, lagi éwoeh apa

Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:28 GMT / https://hdl.handle.net/2027/uc1.b468484
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

(12). Argha oetawi Arghya, poenika sesegahan ḍateng tamoe, awarni: toja, kanggé wisoeh ing soekoe, asring oegi warni sekoel sarta toja, poenapa malih roempoet Durva, sekar sapanoenggilanipoen; bab pasegahan toja kanggé wisoeh ing soekoe, poenika sampoen mèh kalimrah ing Aziĕ.

(13). Bangsaning Paṇḍita oetawi Resi (Reshi) poenika kabédakaken tigang golongan, 1 dipoen wastani: Devarshi (Déwa Resi) Paṇḍita Déwa, 2 Brahmarshi (Paṇḍita Brahmana), 3 Râjarshi Ratoe Paṇḍita), para mangoen tapa poenika kagolong ḍateng para Brahmarshi, déné Dushyanta poenika kalebet ḍateng Râjarshi.

(14). Pikadjengipoen ingriki Kauçika poenika Viçvamitra, ing serat veda, Viçvamitra dipoen wastani anakipoen Kuçika, déné ing serat-serat tjarijosipoen para wirotama ingkang rinengga ing sekar, dipoen wastani poetoenipoen, ing serat Rigveda, ing pangalembana sarta pangela-elanipoen ḍateng Sang wirotama Viçvamitra; makaten malih Viçvamitra waoe katjarijos panglawanipoen sarta ingkang ngawonaken Sang Brahmana Vasishtha.

(15). Para apsara poenika para widadari ingkang lahiripoen kados Aphrodite saking oemploeking saganten. Sampoen limrahipoen wongsal-wangsoel kaseboet ing serat-serat, saben wonten Paṇḍita tapa, para Déwa matah widadari kinèn anggoḍa.

(16). Satoenggal-toenggaling bangsa sami gaḍah tata, gaḍah tjara sarta gaḍah pangraos awon oetawi saénipoen pijambak-pijambak; toemrap ing bangsa Walandi ragi anèh, déné parentoeling karinget boten namoeng dipoen wastani tanḍaning panggresengipoen manah kémawon, nanging inggih oegi dipoen wastani rerenggan, kanggénipoen bangsa Inḍoe sampoen kalimrah.

(17). Boten koela serat, djalaran namoeng toemrap ḍateng para ingkang marsoedi ing temboeng Sanskrit kémawon. Kd.

(18). Anaking boeḍak, oetawi anaking wong toekon, poenika temboeng pangawon-awon toemraping tijang ingkang kaoengelaken, kanggénipoen boten kénging dipoen wastani apik, ananging kanggé ing pitemboenganipoen Vidushaka boten dados poenapa, djalaran Vidushaka bangsaning goelang-goelang. Para maos boten soesah koela èngetaken, bilih ing serat serat karanganipoen bangsa Europa inggih asring ngemot pitemboengan kasar, saja ing serat-serat ingkang langkoeng kina.

(19). Menggah pikadjengipoen oekara poenika amastani bilih ḍoemawahing kasangsaran poenika baḍé wonten kasangsaran malih ingkang langkoeng ageng anoesoeli.

Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:28 GMT / https://hdl.handle.net/2027/ucl.b4684484
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

(20). Kasantoenan ing temboeng Walandi kados moengel: Kidacâraparikkamam inggih poenika ing temboengipoen Sanskrit: Krtâcarapariskarmânam, sabab mitoeroet ing pangoenandikanipoen goelang-goelang, tetéla bilih dèrèng dangoe kalihan maletèking soerja, inggih poeika kaleres wantjinipoen Sang Nata boesana kados adat; déné sanèsipoen inggih poenika toemrapipoen ing temboeng sesamboetan, kados ingkang kaseboet ing pèngetan angka 57 ing wingking.

(21). Poenika tata tjara Indoe ing djaman kina, para Ratoe ingajap-ajap ing tijang djagi bangsa èstri, Strabo oegi martosaken bab tata tjara ingkang makaten poenika, déné bab kawontenanipoen tijang èstri Yavani oetawi Yavana poenika kados-kados tijang èstri tetoembasan saking karadjan Baktrië ing Junani (Griekenland), sabab tijang Indoe ing djaman kina manawi mastani tijang Junani poenika: Yavana, boten mawi mawang djaler oetawi èstri, poenika inggih kénging kakinten-kinten, bilih ingkang dipoen wastani Yavani jng serat poenika tijang èstri bangsa Yunani ingkang asalipoen saking Baktrië. Sasédanipoen Praboe Iskandar Agoeng (Alexander de Groote) ingrikoe ladjeng kaijasanan karaton Yunani.

(22). Loegoenipoen temboeng moengel: door mij is in het woud geweend (déning akoe ana ngalas ditangisi = taktangisi ana ngalas), sarèhning oengel-oengelan ingkang makaten poenika toemraping pangertos kita anèh, pramila ladjeng koela djèrèng. Menggah pangertos ingkang sami kalihan ingkang kaseboet inginggil, sarta asalipoen saking Indoestan, poenika tetemboengan: de stem eens roependen in de woestijn = soewaraning oendang-oendang ing sagara wedi.

(23). Inggih poenika sénapatining pradjoerit, ingkang andèrèkaken Sang Nata ambebedag dateng wana, ladjeng sami kèndel makoewon wonten ing satjelaking pratapan, kados déné ingkang sampoen katjeta wonten ing wekasanipoen lampahan ingkang sapisan.

(24). Oengel-oengelan ingkang kaseboet ing ada-ada poenika, sarta inginggilipoen tjaket, poenika mèh boten koela pertal, mèh koela loegokaken kémawon soeraosipoen, djalaran pitemboenganipoen panggoenggoeng sanget anggènipoen magol ing pamertal, menggah pikadjengipoen ingkang nganggit tamtoe namoeng anggènipoen badé ngatingalaken, bilih Sang séna pati waoe oegi kalebet ing sawenèhing poenakawan, poenapa malih anggèn koela ngloegokaken poenika koela rembag perloe soepados katingala sarta teksiha sawantahipoen.

Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:28 GMT / https://hdl.handle.net/2027/ucl.b4684484
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

(25). Sûryakânta (soerja kanṭa?) tegesipoen: katresnaning srengéngé inggih poenika namaning sesotya dedongéngan, bilih sesotya waoe katawangaken ing soroting srengéngé, ladjeng tjoemiprat soemamboerat medal latoenipoen.

(26). Kawaosa: viraidaladâwi dânadamsanî, ing temboengipoen Sanskrit: viracitalatâvitâ nadarçaniyê.

(27). Pamanggih koela bab panggénanipoen, tjotjog kalihan pamanggihipoen Kâtavema, awit boten wonten watonipoen, bilih temboeng: Srîratna poenika sami namanipoen dèwi Laksmî.

(28). Mâthavya, poenika sampoen lami srawoengipoen wonten ing kaḍaton, mila leres kémawon ngrèmèhaken ḍateng panganggénipoen lisah ramboet ingkang limrah kanggé ing tijang alit, pandamelipoen saking woh Ingudî, awit ing kaḍaton wangi-wangipoen langkoeng aloes, sarta lisah ramboet inggih warni-warni saha wangi-wangi, kados saprépédan, wonten ingkang tjarijos, manawi kinanipoen doemoegi sapoenika, ing djagat boten wonten bangsa ingkang kaṭah panganggénipoen wangi-wangi ingkang awis-awis pangaosipoen kados bangsa Inḍoe.

(29). Ingriki oetawi ing sanès-sanèsipoen panggénan, ingkang mertal koemapeksa anjantoeni pitemboenganipoen Sankrit ingkang kanggé ing serat Vasantalikâ mawi sekar, awit mèh sadaja Çloka ingkang soeraosipoen mangalembana ḍateng kawanteraning wirotama, satoenggal-toenggaling Çloka kaḍapoer kalih pada, sarta 16 wanda, inggih namoeng kaloegokaken kémawon.

(30). Mitoeroet ing serat angger-anggeripoen Manu, ing boekoe VII v.s. 130-132 tjaraning pambaginipoen pamedaling siti ing Inḍoestan kala ing djaman kina, ingkang medal taneman ing sabin sarta ingkang medal wowohan, sekar sapanoenggilanipoen, Sang Ratoe kapandoeman ing sapranemanipoen pamedal.

(31). Ingkang dipoen wastani Gandharva [1] mitoeroet tjarijos Kadéwan ing Inḍoe ingkang kantoen-kantoen, poenika pasindèn oetawi ahli genḍing ing kahjananipoen Sang Hjang Ėndra. [2]

---

[1] Limrahipoen tijang Djawi, ingkang dipoen wastani gandharva=gandarwa = gendroewo, poenika bangsaning ḍemit, woedjoedipoen ageng sarta djaler, manggèn wonten ing kebon oetawi ing wana, asring ngadjrih-adjrihi, poenika saweg tjaijosipoen, koela inggih dèrèng naté kepranggoel, wondéné ingkang èstri nama soendel bolong.

[2] Bangsaning lelembat satengah Déwa. Zie Roorda.

Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:28 GMT / https://hdl.handle.net/2027/uc1.b4684484
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

(32). Mitoeroet dedongénganipoen, Triçanku poenika Ratoe ing Ayodhyâ oetawi ing Oude, nalikanipoen Sang Ratoe Triçanku waoe darbé paminta ḍateng goeroenipoen anama Vasishtha, ingkang pinidji moelang wonten ing kaḍaton, soepados Sang Nata sinengkakna ing aloehoer kainggahaken ḍateng kaswargan. Sang Nata ladjeng tampi pangipat-impating goeroenipoen: agesang pepariman kados satoenggaling Cândâlâ oetawi Paria. Awit saking poenika Sang Nata Triçanku minta pitoeloengan ḍateng satroenipoen beboejoetan Vasishtha anama Viçvamitrâ, ingkang dahat kinadjrihan (kaseboet oegi ing pèngetan angka 14). Triçanku inggih dipoen pitoeloengi minggah ing kaswargan, ananging sareng doemoegi ing kaswargan, Triçanku boten katampèn sarta kaoentjalaken déning para Déwa saking kaswargan andjengkelit; Viçvamitra sareng soemerep sakalangkoeng moeringipoen, Triçanku tinaḍahan ḍawahipoen sarta baḍé kaoentjalaken ḍateng kaswargan malih, éwadéné boten katarimah ing Déwa, temahan Triçanku ladjeng namoeng goemantoeng tanpa tjantèl wonten ing madyagantang, ing saantawisipoen boemi kalihan langit, saha ladjeng soemorot kados lintang wonten ing langit sisih kidoel.

(33). Uçîra poenika namaning tetoewoehan Andropagonmuricatum, ojodipoen kapipis kadamel djampi sakit kasrepen angenḍakaken bentèr, kados déné goḍong traté.

(34) Déwaning asmara toerida (sih-sinihan, pamong loeloet djaler lan èstri) bangsa Inḍoe nama Sang Hjang Kama oetawi Kâmajaya (1) poenika dedamelipoen ganḍéwa kalihan djemparing, kadosdéné Déwaning asmara toerida bangsa Junani (Griek), kenḍenging ganḍéwa mawi tawon, béḍoring djemparing ingkang kadamel sekar, pramila Sang Hjang oetawi Baṭara Kâma oegi sineboet Kusumâyudha, tegesipoen ingkang adedamel sekar. Déné ingkang dipoen wastani: tatah wraspati oetawi tatah wrahaspati (de donderbeitel) poenika dedamelipoen Déwaning baleḍèg Sang Hjang Éndra, katjarijos dedamel waoe kalangkoenglangkoeng koewasanipoen, inggih poenika dedamelipoen Sang Hjang Éndra ingkang kanggé neloekaken para sétan, saminipoen menggahing kawroeh kadéwan bangsa Junani (Griek) poenika dedamelipoen Zeus, awarni gelap, ingkang kasamberaken ḍateng para danawa mengsahipoen, oetawi mitoeroet kawroehing kadéwan bangsa tanah elèr, kados déné dedamelipoen Thor ingkang awoedjoed paloe, oegi kanggé amaloni denawa.

(1) Déwaning asmara toerida bangsa Inḍoe anama: Sang Hjang Kama oetawi Kamajaya, Djawi: Sang Hjang Kama oetawi Kamadjaja, inggih Hjang Asmara. Kanggénipoen tijang Junani oetawi inggih ladjeng soemrambah ing Europa anama: Eros sarta Amor toewin Cupido, èstrinipoen onama Aphrodite, Psyche oetawi Venus, ing Djawi: Ratih, Rarasati.

Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:28 GMT / https://hdl.handle.net/2027/uc1.b468484
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

(35) Salah satoenggaling peparabipoen Sang Hjang Kama saking ingkang kaṭah-kaṭah: poenika oegi Ananga, tegesipoen: ingkang tanpa raga, mitoeroet tjetjrijosanipoen, anggènipoen angsal peparab ingkang makaten poenika, ing nalikanipoen anggoḍa ḍateng Sang Hjang Çiva ingkang saweg mangoen tapa, Sang Hjang Çiva bramantya, Ananga kapandeng, nétranipoen Sang Hjang Çiva angwedalaken dahana, Ananga gosong ing sanalika, ananging menggah jektosing tegesipoen: Ananga, poenika makaṭen: toemandoeking among asmara djaler kalihan èstri poenika kaanggep déning tetijang Inḍoe boten saking dajaning badan, nanging saking dajaning roh (1), pramila tanpa raga; ingkang makaten poenika tetélanipoen, déné Hjang Kâma oegi apeparab Manasya, artosipoen: ingkang kalahiraken wonten ing roh.

(36). Bokmanawi ingkang moengel: Anasûyam apyanugata leresipoen: Anasûyayâ anugata, sabab temboeng ingkang kapisan poenika boten anggaḍahi teges.

(37). Temboeng: Tapâtyaya poenika tegesipoen: poenḍating mangsa bentèr, toemapaking mangsa djawah, poenika ngemoe raos pasemon: poepoeting pangangah-angah, sarta poepoeting pananḍang.

(38). Viçâkhâ kekalih, poenika namaning lintang kekalih ingkang ngawontenaken gegebengan ing remboelan, ingkang kaping 16.

(39). Oengel-oengelan ingkang kaseboet ing ada-ada poenika tjetjangkokan saking tjarijos kekidoengan Vançastha.

(40). Taraté ingkang katjarijosaken ing serat poenika, poenika bangsanipoen Nymphaea esculenta, ingkang sekaripoen manawi sonten megar, manawi sijang mingkoep.

(41). Temboeng: samudrarasanâ kedah kawaos: samudravasanâ.

(42). Ingkang dipoen wastani laki-rabi tjaraning Gandharva, poenika imah-imah ingkang boten mawi neḍa palilaḥing soedarma oetawi sanak saḍèrèk, tjekap namoeng sanggem-sinanggeman pijambakan sarana kalahir ing kasagahan ing sih kaprasetyan.

(43). Pamertalipoen boten netepi moengel: sahyanam, nanging kadamel kados moengel: sasahyanam, makaten malih pamaosipoen Katavema ing temboeng Prakrit kados inggih moengel sasahyanam pekahaïssan, katitik saking pamertalipoen ing basa Sanskrit temboeng sasakhyanam draxyâmi.

---

(1) Poenapa Kama?

Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:28 GMT / https://hdl.handle.net/2027/ucl.b4684484
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

(44). Ingkang dipoen wastani cakravaka poenika bangsaning peksi ingkang saba ing toja (Anascasarca) djaler kalihan èstrinipoen manawi sijang kempal, nanging samangsa sampoen toemapak daloe, ladjeng sami pepisahan, djalaran saking pangipat-ipat.

(45). Aruna poenika soroting srengéngé ing wantji maletèk, bilih teksih katingal abrit, oetawi ladjeng dipoen anggé pangaran-araning koesiring karétanipoen Sang Hjang Soerja.

(46). Pangangkahipoen ingkang nganggit, anggènipoen ngandaraken prakawis sontan-santoening dawahipoen pepestèn, ingkang djalaranipoen saking pandamelipoen Pandita moeda, poenika moenggoehipoen sanget boten namoeng wonten ing bab poenika kémawon, malah-malah toedjoenipoen memet sanget, awit ngangkah badé sagedipoen kasoemerepan, bilih pandamel waoe sampoen doemoegi ing mangsanipoen santoen; pangipat-ipat ingkang katandoekaken déning Durvasas badé andjalari dados sesandoengan déné begdjanipoen wanodya wirotama santoen doeka tjipta toewin sangsara.

(47). Sekar traté ingkang megar ing wantji daloe, poenika kaanggep kados katresnanipoen Sang Hjang Tjandra, samangsamangsanipoen remboelan sampoen angsloep, sekar traté waoe inggih mingkoep, nanging inggih badé megar malih samangsa katresnanipoen sampoen moengoep angèsemi.

(48). Kadjeng Çami poenika mempanan sanget, kagosok sawatawis kémawon sampoen moeroeb.

(49). Laxa poenika bangsaning balendok abrit (emak abrit) ingkang kanggé ngelak serat, temboeng Walandi: lak, poenika bokmanawi pamendetipoen saking temboeng Prakrit „lakha" saking temboeng Sanskrit „laxa."

(50). Gesangipoen Brahmana poenika kapérang tiga, sapisan ing mangsanipoen dèrèng imah-imah, sarta marsoedi kawroeh ing serat-serat soetji, gesangipoen ingkang kaping kalih, sasampoening tamat pasinaonipoen, ladjeng imah-imah sarta angsal seseboetan: ingkang gadah grija. Ingkang kaping tiga saweg saged kalampahan manawi anak-anakipoen sampoen sami ageng sarta goemrantes manahipoen. Ing kala poenika saweg kénging loemebet ing asepen tapa brata amémati raga pijambak oetawi kalijan sémahipoen, amengkeraken karaméan ing donja.

Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:28 GMT / https://hdl.handle.net/2027/uc1.b4684484
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

(51). Peksi kokila oetawi bangsaning peksi koekoek ing Indoestan, poenika toemraping nagari ngrikoe kanggé otjéh-otjéhan. Ing serat rerenggan, kanggénipoen tijang Indoe: kados déné bangsa Walandi, nganggé peksi nachtegaal, ingkang kaanggep sami-sami peksi otjéh-otjéhan saé pijambak otjèhipoen. Manawi temboeng ngotjèh poenika ateges nirokaken witjantening manoengsa kados peksi méntjo, djaka toewa sapanoenggilanipoen, dados temboeng ngotjèh ingkang koela toemrapaken ing peksi kokila oetawi nachtegaal inggih klintoe, poenapa: moengel? oetawi singsot?

(52). Ingkang sineboet: Guru poenika tijang sepoehipoen pijambak, goeroe ingkang moelang kawroeh agami toewin sanak sadèrèk sepoeh sanès-sanèsipoen.

(53). Candana poenika kadjeng tjandana ingkang awis reginipoen, toekoelipoen ingkang katah wonten ing pèrèngipoen paredèn Malaya oetawi ing pasitèn bandjar pandjangipoen Ghats ingkang kilèn oetawi Dekkhan.

(54). Avayacaritapurvam, kawaosa Avya caritapurvam.

(55). Goda-rentjana ingkang katandoekaken déning para apsara dateng para Brahmana, mriksanana pèngetan angka 15.

(56). Çesha poenika ratoening sawer ingkang manggèn ing naraka sap-sapan ingkang kaping pitoe ingandap pijambak, inggih poenika ingkang dipoen wastani: Pattala Çesha, ingkang asirah 1000 waoe, njanggi boemi kita kalawan salah satoenggaling sirahipoen.

(57). Ingkang dipoen wastani ing temboeng Sanskrit: Vaitâlika, poenika sawenèhing abdinipoen Sang Nata ingkang pinatah ngoendangaken paméranging dinten, boten kénging kininten, bilih ing Indoestan kala ing djaman kinanipoen para Nata tjaranipoen (déné kawontenanipoen ing djaman sapoenika boten koela tjarijosaken) ing sadinten-dintenipoen mawi kabagi ing wantji toemraping pandamelanipoen Sang Nata mawi kaoendangaken, oetawi para Nata inggih satiti anggènipoen anetepi ing kawadjibanipoen dateng pangagemipoen pérangan dinten waoe, mitoeroet ing pranatanipoen pangrèh pradja. Mitoeroet satoenggaling tijang agami Brahma anama Canakya, pepatihipoen Sang Ratoe Candragupta ingkang djoemenengipoen Ratoe wonten ing Indoestan noenggil djaman kalihan Sang Praboe Iskandar Ngabdoel Karnèn (Allexander de Groote) sarta Seleucus, bilih tjaraning pambaginipoen dinten waoe sadinten kapérang ing 8 wantji, makaten malih daloenipoen. Ing

Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:28 GMT / https://hdl.handle.net/2027/ucl.b4684484
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

péranganing dinten ingkang kapisan, inggih poenika wiwit ing wantji éndjing paleṭèking srengéngé, wantjinipoen Sang Nata boesana; ing wantji ingkang kaping kalih: Sang Nata lenggah moetoesi prakawis; ing wantji ingkang kaping tiga; Sang Nata ḍahar sarapan; ing wantji ingkang kaping sakawan: Sang Nata nampèni oetawi maringaken pisoengsoeng; ing pérangan ingkang kaping gangsal: wantjinipoen Sang Nata klempakan kalihan para najakaning pradja anggalih bab pangrèh nagari; ingkang kaping nem: wantjinipoen Sang Nata kèndel ngaso saha ladjeng sakarsanipoen; ingkang kaping pitoe: mriksani lampahipoen baris oetawi panggḷaḍining pradjoerit; ingkang kaping woloe: lenggah angadili prakawisipoen para gegolonganing pradjoerit. Déné paméranging dinten ing wantji daloe sasampoenipoen angsloep srengéngé, ingkang kapisan wantjinipoen anampèni serat-serat saking para tjarakaning pradja; ingkang kaping kalih: wantjinipoen ḍahar; kaping tiga: wantjinipoen maos serat soetji sarta ngasokaken salira; ingkang kaping sakawan sarta gangsal: wantjinipoen saré; ingkang kaping nem: wantjinipoen woengoe saré sapanoenggilanipoen; ingkang kaping pitoe: anggalih prakawis wados kalihan para pinitados; ingkang kaping woloe: ngadjengaken srengéngé mleṭèk, wantjinipoen Sang Nata anetepi kawadjibanipoen agami, kados ta: memoedya sapanoenggilanipoen. Bab poenika sampoen tjotjog kalihan pambagéning dinten ingkang dados wantjinipoen nindakaken kawadjibaning Nata ingkang kaseboet wonten ing serat angger-angger pradja Yâjnavalkya B.I.v.s. 326-332.

(58). Saking panginten makaten: menggah pamatraping parikramanipoen Sang Nata poenika medal saking roemaos kawadjiban toewin kapantesan, boten namoeng saking reseping galih ḍateng Sang Reshi kémawon, awit baḍé kawastanan ngoengkak krama toemrapipoen Sang Nata, sarta baḍé ngatingalaken pambékanipoen para Reshi, bilih gaḍaha panganggep manawi tondak-tandoekipoen Sang Nata waoe sampoen masṭinipoen kémawon kedah makaten, awit saking lelabeting kasaénanipoen para Reshi.

(59). Boten perloe koela pratélakaken ingriki. Kd.

(60). Temboeng: pâvako oetawi langkoeng prajogi: pabako, poenika dédé temboengipoen Sanskrit: pavaka, pâpaka oetawi pâpa.

(61). Çaci-tîrta inggih poenika padoesan soetji, ingkang kanggé pangènget-ènget ḍateng kasoetjianipoen dèwi Çaci, garwanipoen Baṭara Indra. Çakravatara, artosipoen toemoeroenipoen Çakra oetawi Indra saking kaswargan.

Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:28 GMT / https://hdl.handle.net/2027/uc1.b4684484
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

(62). Ingkang moengel: aparihatam, kawaosa: aparihrtam.

(63). Kumuda poenika sekar traté ingkang megaripoen ing wantji daloe, déné Pankaja poenika sekar traté ingkang megar ing wantji sijang, pramila ingkang satoenggalipoen dipoen anggé oepami kekasihipoen Sang Hjang Tjandra, satoenggalipoen kekasihipoen Sang Hjang Arka.

(64). Temboeng: maçchaäsattunotti, koela waos: maçchiâbhattunotti.

(65). Parabhritikâ poenika oegi namaning èstrinipoen peksi kokila, inggih poenika peksi engkoek ing Indoe, ingkang kanggé pasemon déning laré èstri waoe.

(66). Sekar ingkang kanggé bédoring djemparingipoen Sang Hjang Asmara inggih Sang Hjang Kâma oetawi Kamadéwa poenika: Açoka, Çirisha, sekar mango, sekar traté ingkang biroe sarta ingkang petak, katrangan sanèsipoen boten koela katoetaken ingriki, djalaran kirang perloe toemraping para ingkang boten marsoedi temboeng Sanskrit.

(67). Temboeng: sampéjaning Ratoe ('s Koningsvoeten) kanggé oempak-oempakipoen kaloehoeraning Ratoe ingkang sineboet, saminipoen ing temboeng Walandi: aan de voeten van den troon = ing soekoening dampar, oetawi ing soekoening maligé (1).

(68). Temboeng mitramoe oetawi ingriki: mitranira, pikadjengipoen, kados ingkang kanggé ingrika-ngrika, kados kanggé tatakrami moerih raketipoen pawong-mitran oetawi sadérékan, kados ta: mitramoe, katresnankoe sapanoenggilanipoen, ing tanah Djawi inggih nganggé temboeng ingkang makaten: adimoe = bodjokoe, anakmoe = anakkoe, sapanoenggilanipoen.

(69). Anggitan ingkang mawi sekar poenika pertalaning temboeng Walandi saking serat ingkang kawedalaken ing nagari Calcutta, doemoegining lampahan ingkang kaping nem, koela meksa boten saged ngampet wedaling pangginem koela dateng ingkang kaseboet ing lampahan ingkang kaping nem waoe, inggih poenika ing lampahan ingkang kaping nem sadaja boten nilar seselan tjetjengésan oetawi sesembranan ingkang nglangkoengi, inggih poenika ingkang namoeng tjondong kalihan kanggénipoen ing djaman kina kémawon, tinimbang kalihan kanggé-

(1). Kanggénipoen ing temboeng Djawi sami kalihan ing Indoe: Sampéjandalem.

Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:28 GMT / https://hdl.handle.net/2027/uc1.b4684484
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

nipoen ing djaman sapoenika, wondéné ingriki ingkang sakalangkoeng mikantoeki poenika sesembrananipoen Sanumati, ingkang tansah soemela ing paginemanipoen lijan. Sanumati ingkang oepaminipoen kados koemanḍanging wedalipoen raosing manahipoen ingkang soemerep, anggènipoen tansah nimbang-nimbang wedaling pangraos getoen, ingkang kalahir saking sesambatipoen Sang Nata Dushyanta, ngantos doemoegi soemerepipoen tetéla bilih Dushyanta teksih kénging gaḍah pangadjeng-adjeng angsalipoen pangapoenten, poenika goemantoeng wonten ing sih palimirmanipoen para Déwa. Para Déwa anggènipoen baḍé asoeng pangapoenten ḍateng Sang Nata Dushyanta, samangsa sampoen saged ngjektosi, bilih Sang Nata sampoen saged tanpa mèngèng anggènipoen anglampahi panandang kalawan tobat roemaos kalintoe ing tindak, sarta koewawi nanggoelang sakaṭahing piawon kalawan panindak kaoetamèn; pramilanipoen ing wingking samangsa sampoen doemoegi ing lelampahanipoen, Sang Nasa baḍé kawoengoe saking pangenglenging galih ladjeng pinatah mangsah ingadjoerit, nglawani para lelembat ingkang sami ambeg resah anggoḍa-rentjana ḍateng para manoengsa sesaminipoen, kados ingkang katjarijosaken wonten ing wekasanipoen lampahan kaping nem.

(70). Kawontenanipoen wewarnèn ingawang-awang kados ingkang kapangandikakaken déning Sang Nata Dushyanta, poenika wewarnèn ing gegana ingkang kerep katingal wonten ing saganten weḍi; kerep kémawon para andon lampah kados soemerep toja wonten ing katebihan, ing woesananipoen tetéla bilih wewarnèn waoe boten kaana sajektos. Tetijang Inḍoe amastani wewarnèn poenika: kasataning sangsam (de dorst der gazel) [1] ing adeg-adeg waoe sampoen tetéla manawi temboeng: pothinikâmajalâm, kedah kawaos: pathi mkâmajalâm.

(71). Manawi katemboengaken sanèsipoen, kados poenapa kémawon bédaning tondak-tandoekipoen Sang Nata ing sadèrèngipoen njébrataken Çakuntâlâ kalihan ing sasampoenipoen.

---

[1]. Ingkang dipoen wastani gazel, poenika bangsaning sangsam, nanging soengoenipoen boten ranggah namoeng kados soengoe ménda Djawi, nanging merit, pandjangipoen 25-36 c.m. inggih bangsaning antilopen. Ing serat Çakuntâlâ poenika oetawi ing serat tjarijosipoen Soeltan Akbar, koela nganggé temboeng: sangsam=randi, namoeng moerih gampilipoen, sanadyan sampoen koela soekani katrangan, koela inggih ragi getoen, déné boten koela loegokaken kémawon, soepados para maos saged priksa bilih kanggénipoen ing Inḍoestan, oetawi ing serat-serat temboeng Sanskrit, awit kinamakina gazel oetawi gazelle poenika kadamel pasemon woedjoeding pawèstri ajoe, kapendet saking tjikating tandangipoen, ngremenaken, mripatipoen saé, manikipoen tjemeng, dedeg pangadegipoen lendjang, péranganing badan sroewi-sroewi tjekapan, badanipoen gilig tjoemekel, tradjangipoen trintjing.

Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:28 GMT / https://hdl.handle.net/2027/uc1.b4684484
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

(72). Kapertal mitoeroet oengelipoen kitab soetji: Aditthirasohada.

(73). Poenika namaning lampah damel, wiloedjengan enz. ingkang toemindak sasampoening tijang èstri wawrat karaos ébaḥing djabang.

(74). Boeboekan kadjeng tjanḍana poenika prantos kanggé djampi ngajemaken sakit bentèr kagosokaken ing ḍaḍa.

(75). Makaten poenika djedjoeloekipoen Baṭara Vishnu ing panitisipoen (Avatara) ingkang kaping sakawan, ing salebetipoen Avatara ingkang kaping sakawan waoe Sang Hjang Wisnoe amedjahi denawa anama: Hiranyakaçipu (1).

(76). Mitoeroet tjarijos, Sang Hjang Vishnu minta pasitèn ḍateng satoenggaling denawa nama Mahabali, wijaripoen tigang djangkah, Mahabali inggih njoekani, sareng kadjangkah kaping tiga kémawon wijaripoen sampoen sawijaring djagad, djoemangkahipoen sapisan sampoen ngempoeti djagad, djoemangkah kaping kalih ngempoeti awang-awang, kaping tiga langit. Angin Parivaha poenika namanipoen salah satoenggaling angin pepitoe ingkang kaseboetipoen wonten ing tjarijos kadéwan satoenggal-toenggalipoen anggaḍahi pandamelan sarta anggaḍahi margi pijambak-pijambak.

(77). Oengel-oengelan ing adeg-adeg poenika mitoeroet oengel-oengelanipoen serat ingkang mawi sekar: Vancastha.

(78) Pepèngetan tjarijosipoen tijang mangoen tapa ingkang anglangkoengi mantep tékadipoen, sarta langkoeng santosa ing boedinipoen, kerep kémawon kaweḍaraken, sanadyan kirang leres tjarijosipoen, éwadéne asring oegi katoemrapaken ḍateng tijang tapa ing donja ingkang limrah kémawon.

(79). Temboeng: nirvriti, kawaosa: nirvritti.

(80). Ingkang dipoen wastani Amrita poenika djampi ombèn-ombèn moerih langgengipoen gesang kita, boten saged pedjah-pedjah, sami kanggénipoen kalihan ingkang kaseboet ing tjarijos-ipoen kadéwan bangsa Junani (Griek) djampi ombèn-ombèn Ambrosia.

---

(1). Poenapa ingkang wonten ing ringgit Djawi, denawa Sakipoe oetawi Sekipoe (Çakipu).

Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:28 GMT / https://hdl.handle.net/2027/ucl.b4684484
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

(81). Pétanganing wanda mitoeroet tjarijos mawi sekar: Aupacchandasika.

(82). Pangarang ing temboeng Walandi kangélan sanget anggènipoen njangkok paketjapanipoen, ing paketjapanipoen laré èstri waoe moengel: saundalâvannam, inggih poenika ingkang dodas djalaranipoen ladjeng katirokaken déning laré waoe moengel: saundalâ, menggah tjeṭanipoen inggih poenika: Çakuntâlâ.

(83). Poenika panganggénipoen ramboet ingkang mangka tanda prihatos, déning pepisahan kalihan lakinipoen.

(84). Ingkang dipoen wastani Rohini, poenika papan panggènaning lintang-lintang ing gegolongan ingkang kaping 27, isinipoen lintang 5, wondéné ingkang linangkoeng pijambak anama Aldebaran, menggah toemrapipoen ing pasemon, ingkang kanggé ing tjarijos kadéwan, Rohini poenika sasaminipoen garwa 27, ingkang dipoen tresnani pijambak déning Hjang Tjandra, déwaning remboelan, inggih Hjang Sitaresmi.

85. Srengéngé poenika pendak woelan kaanggep sanès sanès woedjoedipoen.

(86). Kirang perloe koela patjak ing karanganipoen temboeng Djawi poenika.

(87). Ing serat-serat poenapa kémawon, awis sanget pinanggih larikan-larikaning pitemboengan ingkang ngewrat oengeloengelan ingkang aloesing pitemboengan, barèsing pikadjengan sarta aloesing beboedèn saged dados satoenggal kados ingkang pinanggih ing tjarijos Çakuntâlâ, langkoeng malih panginten koela, pangarang poenika ingkang pantes ingalembana bab anggènipoen saged ngraosaken pangroempakanipoen, goṭak-gaṭoekipoen kalihan pikadjenganipoen, kados ta: pangarang boten pisan-pisan poeroen ngatingalaken koemresik-resikipoen Çakuntâlâ oetawi patrapipoen Çakuntâlâ nalika pepanggihan kalihan Dushyanta, namoeng kasamoen ing sasrapadan. Sanèsipoen poenika boten koela katoetaken ingriki, awit koela rembag kados sampoen tjekap.

(88). Boten perloe koela patjak ingriki.

(89). Bharata oegi anggaḍahi teges: tijang ingkang dados ringgit, pramila oengeling oekara ingkang kaseboet ing adegadeg ingkang kantoen pijambak, poenika oegi pantes minangka pamoedji ardja ḍateng para ingkang sami dados ringgit.

Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:28 GMT / https://hdl.handle.net/2027/ucl.b4684484
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

ISINIPOEN.

	Katja.
Pamboeka	3
Pènget	14

Kawitan.

1. *Ḍanḍang-goela 3 pada.* Poedjian	15
2. *Sinom 11 pada.* Potjapanipoen tooneeldirecteur kalihan pawèstri ringgit tijang	15
3. *Midjil 1 pada.* Rerepènipoen pawèstri ringgit tijang.	17
4. *Sinom 4 pada.* Ladjenging potjopanipoen tooneeldirecteur kalihan pawèstri ringgit tijang bab pamilihing lampahan	17

Lampahan ingkang sapisan.

5. *Pangkoer 17 pada.* Praboe Dushyanta nitih kréta, ngandikan kalihan koesir. Sang Praboe baḍé ndjemparing kidang ladjeng dipoen penggak déning tijang tapa	18
6. *Asmarandana 27 pada.* Sang Praboe ngandikan kalihan tijang tapa bab kawontenanipoen pratapan ngrikoe.	21
7. *Midjil 27 pada.* Çakuntâlâ sakantjanipoen sami njirami wit-witan, ladjeng dipoen poeroegi ing Sang Nata.	25
8. *Kinanṭi 119 pada.* Sang Nata ngandikan kalihan Çakuntâlâ sakantjanipoen	29
9. *Megatroeh 67 pada.* Sang Praboe ngandikan kalihan Vidushaka toewin Sénapati bab anggènipoen ambebeḍag	44
10. *Ḍanḍang-goela 58 pada.* Sang Praboe ḍawoeh ngèndelaken anggènipoen sami ambebeḍag. Vidushaka kaḍawoehan wangsoel ḍateng nagari makili Sang Praboe.	52

Lampahan anjelani.

11. *Ḍanḍang-goela 5 pada.* Potjapanipoen Brahmana nénéman kalihan Priyamvada. Brahmana nénéman ngalembana Sang Praboe, Priyamvada njarijosaken bilih Çakuntâlâ sakit.	65

Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:28 GMT / https://hdl.handle.net/2027/ucl.b4684484
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

II

Lampahan ingkang kaping tiga.

Katja.

12. *Midjil 64 pada.* Sang Praboe sekel ing galih, djalaran kasmaran ḍateng Çakuntâlâ, ladjeng moeroegi panggénanipoen Çakuntâlâ. Çakuntâlâ saweg sakit dipoen tenggani para mitranipoen. 66
13. *Kinanṭi 85 pada.* Ḍaoepipoen Sang Praboe kalihan Çakuntâlâ 74

Lampahan anjelani.

14. *Kinanṭi 40 pada.* Potjapanipoen Anasuya kalihan Priyamvada, ngraosi bab daoepipoen Çakuntâlâ. . . 85

Lampahan ingkang kaping sakawan.

15. *Pangkoer 77 pada.* Çakuntâlâ sampoen anggarbini, baḍé dipoen soesoelaken garwanipoen ḍateng nagari. 91
16. *Megatroeh 82 pada.* Çakuntâlâ biḍal ḍateng nagari kairingaken tijang saking pratapan sawatawis. . . 103

Lampahan ingkang kaping gangsal.

17. *Midjil 99 pada.* Sang Praboe manggihi tamoe saking pratapan ingkang ngeteraken Çakuntâlâ. 113
18. *Pangkoer 72 pada.* Praboe Dushyanta boten karsa nampèni Çakuntâlâ, awit Sang Praboe boten kèngetan bilih sampoen naté krama kalihan Çakuntâlâ. Çakuntâlâ dipoen sébrataken, ladjeng dipoen toeloengi ing Widadari 126

Pamboekaning lampahan ingkang kaping nem.

19. *Doerma 34 pada.* Poelisi njepeng tijang misaja oelam, djalaran manggih sesoepé agemipoen Sang Praboe. 138

Lampahan ingkang kaping nem.

20. *Ḍanḍang-goela 68 pada.* Sang Praboe sakalangkoeng kedoewoeng anggènipoen njébrataken Çakuntâlâ, malah ladjeng gandroeng 144
21. *Sinom 83 pada.* Sang Praboe mriksani gambaripoen Çakuntâlâ, lan karanta-ranta ing galih déné dèrèng kagoengan poetra. Sang Praboe ladjeng dipoen resaja ing Hjang Éndra, kaḍawoehan njirnakaken para danava ingkang ambek djail 158

Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:28 GMT / https://hdl.handle.net/2027/uc1.b4684484
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Lampahan ingkang kaping pitoe.

Katja.

22. *Asmarandana 111 pada.* Sang Praboe nitih kréta kagoenganipoen Hjang Éndra, baḍé njirnakaken mengsah, ladjeng pinanggih kalihan satoenggaling laré djaler ingkang sanjatanipoen poetranipoen pijambak. 176
23. *Kinanṭi 104 pada.* Sang Praboe kepanggih kalihan Çakuntâlâ garwanipoen 193
Pèngetan katranganipoen angka-angka ingkang mawi kakoeroeng ing akkolade. 208

Ngleresaken kalepatan.

Tembang *Kinanṭi* ing katja 74 poenika leresipoen angka 13, makaten oegi tembang tjanḍakipoen ngantos doemoegi tembang *Ḍanḍang-goela* katja 144 poenika leresipoen angka 20.

Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:28 GMT / https://hdl.handle.net/2027/uc1.b4684484
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Serie No. 59*c*. Pakem Ringgit Poerwa IV. Tj. 2. L. 54 k. 8°. (Rinengga ing gambar 9 idji). . . . . **f 0,35.**
Isi tigang lampahan: 1 Obong-obongan balé sigala-gala, 2 Djagal Abilawa toewin 3 Kangsa.

Serie No. 59*d*. Pakem Ringgit Poerwa V lan VI. Kadadosaken saboekoe. Tj. 2. L. 49 k. 8°, (Rinengga ing gambar 20 idji). . . . . **f 0,35.**
Isi nem lampahan: 1 Semar djantoer, 2 Djaladara rabi, 3. Alap-alapan Soertikanṭi, 4 Alap-alapan Banowati, 5 Alap-alapan Droesilawati toewin 6 Pandawa doelit.

Serie No. 59*e*. Pakem Ringgit Poerwa VII lan VIII. Kadadosaken saboekoe. Tj. 2. L. 58 k. 8°. (Rinengga ing gambar 16 idji). . . . . **f 0,35.**
Isinipoen gangsal lampahan: 1 Koembajana, 2 Pedjahipoen Gandamana, 3 Kresna Poedjangga (Alap-alapan Setja boma), 4 Kresna kembang (alap-alapan Roekmini) toewin 5 Ambangoen taman Maérakatja (Kartanadi) oetawi alap-alapan Srikanḍi.

Serie No. 82. Gara-gara. R. Soeradi Dirdjasoebrata. Tj. 2. Dj. 54 k. 8°. (Rinengga ing gambar 20 idji). . . . . **f 0,25.**
Peṭilan ringgit Poerwa lampahan bambang Koesoemasmara, wiwit medalipoen panakawan: Semar, Garèng toewin Pétroek, doemoegi prang gagal.
Leloetjonipoen Semar, Garèng toewin Pétroek ing serat poenika boten katerangaken ingriki. Sinten kepéngin soeka panggalihipoen toer goemoedjeng kekel kalajan wragad sakeḍik, maosa serat poenika.

Serie No. 230. Tjarita lelampahané nabi Joesoep. R. Sasrakoesoema. Dj. 50 k. 8°. (Mawi sekar). . . . . **f 0,35.**
Peṭikan saking kitab Torèt, njarijosaken wiwit nabi Joesoep taksih timoer, soepena dipoen-soedjoedi ing lintang toewin rem-boelan, saladjengipoen siniksa ḍateng para kadang-kadangipoen, ngantos djoemenengipoen Nata wonten ing nagari Mesir.
Tjarijos adi poenika prajogi sanget dados waosanipoen tijang sepoeh oetawi waosanipoen para moeḍa, awit kadjawi ngleloeri tjarijosing para Nabi, iketaning sekar saé, kénging kadamel pepiridan.

Serie No. 237. Lelampahan ringgit Poerwa. M. Moedana. Dj. 51 k. 8°. . . . . **f 0,40.**
Isi tjarijos ringgit Poerwa 6 lampahan: 1 Lahiripoen Gaṭoetkatja, 2 Praboe Wibisna ngoepadosi panoekmanipoen Baṭara Wisnoe, 3 Lahiripoen Abimanjoe, 4 Lisah Djajèng katon, 5 Srikanḍi dados djaler toewin 6 Makoeṭa-Rama.

Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:28 GMT / https://hdl.handle.net/2027/uc1.b4684484
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

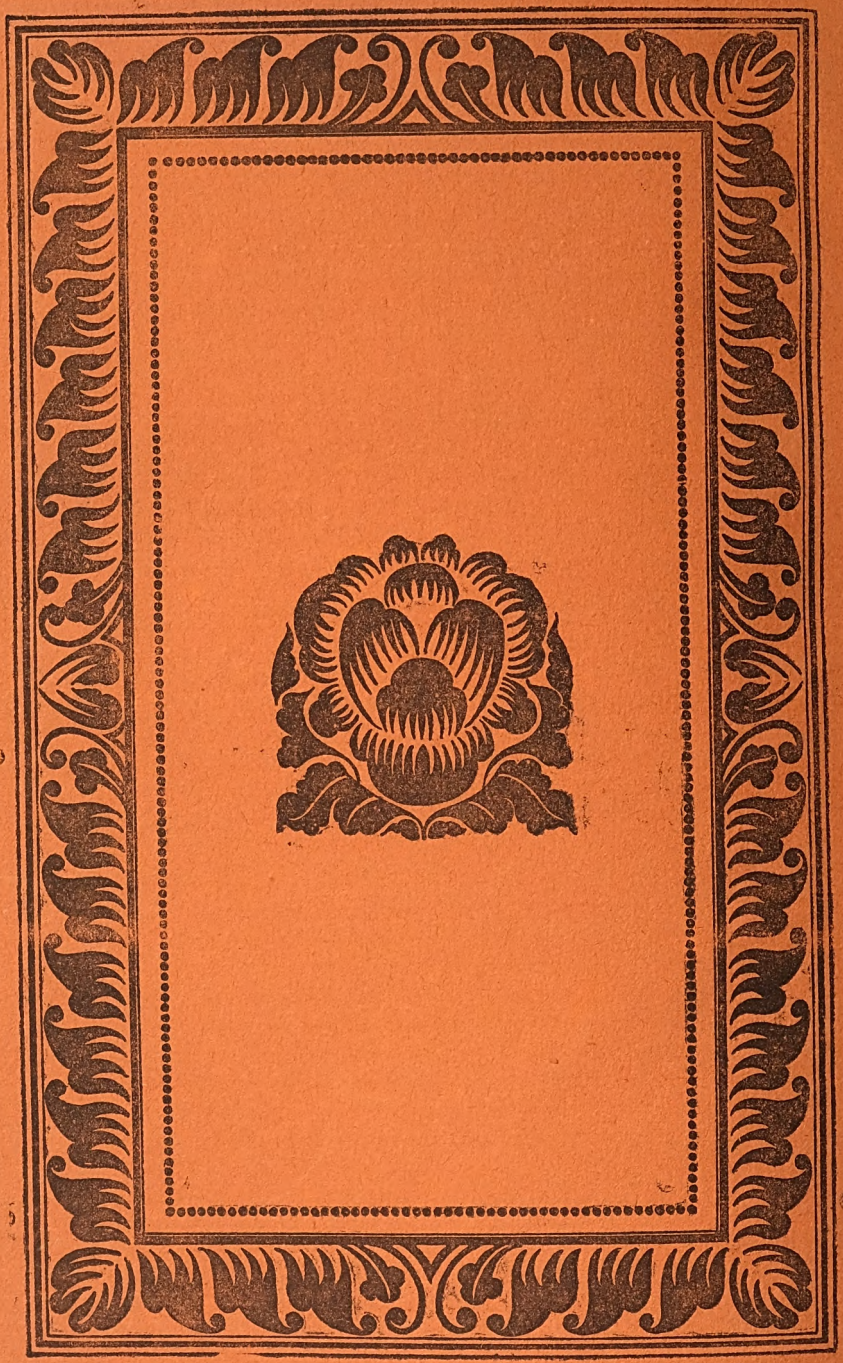

Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:28 GMT / https://hdl.handle.net/2027/uc1.b4684484
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Syracuse, N. Y.
Stockton, Calif.

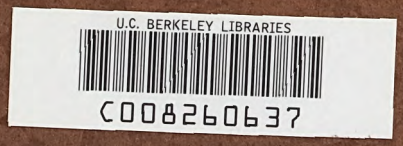

Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:28 GMT / https://hdl.handle.net/2027/uc1.b4684484
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

Digitized by Google

Original from
UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:28 GMT / https://hdl.handle.net/2027/uc1.b4684484
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

Digitized by Google

Original from
UNIVERSITY OF CALIFORNIA